

Κείμενο 1

Έμφυλες ανισότητες και σεξισμός στη βιομηχανία των ΜΜΕ

Το παρακάτω κείμενο είναι άρθρο της Κατερίνας Μπρέγιαννη που έχει δημοσιευτεί στην εφημερίδα «Αυγή» στις 19 Σεπτεμβρίου 2021.

Καλλίγραμμα μοντέλα χαμογελούν από τις οθόνες διαφημίζοντας αυτοκίνητα, πλυντήρια, σκούπες, καλλυντικά, κινητά τηλέφωνα και όλο το εύρος των καταναλωτικών αγαθών που παρέχει στους πολίτες η κοινωνία των αγορών ως αντάλλαγμα μιας fake¹ μικροαστικής ευμάρειας². Στα περίπτερα γιγαντιαίες φωτογραφίες γυναικών σε ηδυπαθείς³ πόζες⁴ βροντοφωνάζουν στα περιοδικά, ενώ συχνά πηχουαίοι σεξιστικοί τίτλοι σοκάρουν την καθημερινότητα και αυξάνουν τις πωλήσεις μερίδας του Τύπου.

Στις ενημερωτικές εκπομπές γυναίκες - γλάστρες καμαρώνουν. Ένας πολιτικός λόγος μιας fake τηλε«μαγκιάς» διατρέχει συχνά τις τηλεοπτικές συζητήσεις και όλο και κάποια «άνανδρη συμπεριφορά», «αντρίκεια στάση», «γυναικούλες» θα ακουστεί από όσους «τιμούν ή φορούν τα παντελόνια» εκφράσεις που συχνά χρησιμοποιούν και τα δύο φύλα.

Τα ΜΜΕ είναι μεγάλες επιχειρήσεις και άτυπα κέντρα λήψης αποφάσεων σε σχέση με τα προτεινόμενα θέματα που αξιολογικά θα κριθούν ως «είδηση» και πώς αυτά θα «πλασαριστούν» στην κοινωνία ώστε να είναι θελκτικά. Ως κύρια πηγή πληροφόρησης για κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα, έχουν καίριο ρόλο παρέμβασης, καθοδήγησης, αναπαραγωγής έμφυλων ανισοτήτων.

Με δεδομένο ότι η τηλεόραση καθημερινά παίζει σε όλα τα σπίτια, συχνά χωρίς να κλείνει ποτέ, και αν συνυπολογιστεί η συχνά παράλληλη και αδιάκοπη περιήγηση στο Διαδίκτυο, ρόλοι και στερεότυπα αναπαράγονται διαρκώς καθιστώντας τον σεξισμό ως τον ρατσισμό της καθημερινότητάς μας.

Τα έμφυλα στερεότυπα αποτελούν σχηματικές και καθολικές αναπαραστάσεις που αποδίδουν χαρακτηριστικά, υποτίθεται «φυσικά», στις γυναίκες και στους άνδρες. Ισχυρά ριζωμένες πεποιθήσεις για τους φυσικούς ρόλους των φύλων που βασίζονται σε γενικεύσεις, υπεραπλουστεύσεις υποκειμενικές, διαδεδομένες στην κοινωνία. [...]

1 Εικονικής

2 Ευτυχίας, πολυτέλειας

3 Αυτές που έχουν έντονη ροπή προς τις ηδονές

4 Επιτηδευμένες (φροντισμένες) στάσεις του σώματος

[...] Τη σημασία των στερεοτύπων στη διαιώνιση της έμφυλης ανισότητας μαρτυρά ένα πείραμα που έγινε με παιδιά δημοτικού από τη φιλανθρωπική οργάνωση Education and Employers, όπου φάνηκε ότι τα στερεότυπα ανάμεσα στα δυο φύλα ξεκινούν από πολύ μικρή ηλικία (μεταξύ 5 και 7 ετών). Οκτάχρονα παιδιά κλήθηκαν να ζωγραφίσουν τρεις επαγγελματικές κατηγορίες: πυροσβέστη, χειρουργό και πιλότο. 61 παιδιά ζωγράφισαν αντρικές φιγούρες, ενώ μόνο 5 από αυτά ζωγράφισαν γυναικείες. Το φιλμ έφερε στην επιφάνεια τη ρεαλιστική πλευρά των στερεοτύπων ανάμεσα στα δυο φύλα στις μικρές ηλικίες.

Κείμενο 2

Σημείο Αναγνωρίσεως

ἄγαλμα γυναίκας μέ δεμένα χέρια

Το παρακάτω ποίημα είναι της Κικής Δημουλά. Είναι εμπνευσμένο από το μαρμάρινο γλυπτό του Κωνσταντίνου Σεφερλή «Η Βόρειος Ήπειρος» (1951) που βρίσκεται στο πάρκο δίπλα στο Αρχαιολογικό Μουσείο Αθηνών. Το άγαλμα εικονίζει την Βόρεια Ήπειρο ως γυναίκα που προσπαθεί να ανασηκωθεί με τα χέρια της δεμένα πισθάγκωνα. Το ποίημα ανήκει στη συλλογή «Το λίγο του κόσμου», 1971.

Όλοι σε λένε κατευθείαν άγαλμα,
εγώ σε προσφωνώ γυναίκα κατευθείαν.

Στολίζεις κάποιο πάρκο.

Από μακριά εξαπατάς.

Θαρρεί κανείς πώς έχεις ελαφρά ανακαθήσει

να θυμηθείς ένα ωραίο όνειρο πού είδες,

πώς παίρνεις φόρα να το ζήσεις.

Από κοντά ξεκαθαρίζει το όνειρο:

δεμένα είναι πισθάγκωνα τα χέρια σου

μ' ένα σκοινί μαρμάρινο

κι η στάση σου είναι η θέλησή σου

κάτι να σε βοηθήσει να ξεφύγεις

την αγωνία του αιχμάλωτου.

Έτσι σε παραγγείλανε στο γλύπτη:

αιχμάλωτη.

Δεν μπορείς

ούτε μια βροχή να ζυγίσεις στο χέρι σου,
ούτε μια ελαφριά μαργαρίτα.
Δεμένα είναι τα χέρια σου.
Και δεν είν' το μάρμαρο μόνο ο Άργος⁵.
Αν κάτι πήγαινε ν' αλλάξει
στην πορεία των μαρμάρων,
αν άρχιζαν τ' αγάλματα αγώνες
για ελευθερίες και ισότητες,
όπως οι δούλοι,
οι νεκροί
και το αίσθημά μας,
εσύ θα πορευόσουν
μες στην κοσμογονία των μαρμάρων
με δεμένα πάλι τα χέρια, αιχμάλωτη.

Όλοι σε λένε κατευθείαν άγαλμα,
εγώ σε λέω γυναίκα αμέσως.
Όχι γιατί γυναίκα σε παρέδωσε
στο μάρμαρο ο γλύπτης
κι υπόσχονται οι γοφοί σου
ευγονία⁶ αγαλμάτων,
καλή σοδειά ακινησίας.
Για τα δεμένα χέρια σου, πού έχεις
όσους πολλούς αιώνες σε γνωρίζω,
σε λέω γυναίκα.

Σε λέω γυναίκα
γιατ' είσ' αιχμάλωτη.

ΘΕΜΑΤΑ

5 Ο πανόπτης Άργος, το μυθικό τέρας με τα εκατό μάτια, στον οποίο η Ήρα είχε αναθέσει να κρατάει αιχμάλωτη (δεμένη σε ένα δέντρο) τη μυθική Ιώ. Αξίζει να σημειωθεί πως η Ιώ είναι το μυθικό σύμβολο της κατατρεγμένης γυναίκας.

6 Η απόκτηση πολλών και υγιών απογόνων

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 40-50 λέξεις να παραθέσεις τους τρόπους με τους οποίους, σύμφωνα με την αρθρογράφο στο Κείμενο 1, αναπαράγονται από την τηλεόραση κυρίως -και γενικότερα από τη βιομηχανία των ΜΜΕ- τα στερεότυπα που σχετίζονται με τα δύο φύλα.

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Στις δύο πρώτες παραγράφους του Κειμένου 1 η αρθρογράφος επιλέγει να οργανώσει το κείμενό της με παραδείγματα. Γράψε δύο λόγους για τους οποίους, κατά τη γνώμη σου, επιχειρεί αυτόν τον τρόπο οργάνωσης του λόγου της.

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1 (μία μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι σε κάθε περίπτωση ορθή):

1. «Στα περίπτερα γιγαντιαίες ... βροντοφωνάζουν στα περιοδικά...» (1^η παράγραφος):

Με την προσωποποίηση ως εκφραστικό σχήμα η αρθρογράφος επιχειρεί να:

- α. ειρωνευτεί το περιεχόμενο των αφισών
- β. καταγγείλει το γεγονός που περιγράφει
- γ. προβληματίσει τον δέκτη για το είδος και το περιεχόμενο των διαφημίσεων
- δ. δημιουργήσει αίσθημα ευφορίας στον δέκτη, για να εκτιμήσει το χιούμορ της.

2. Τα εισαγωγικά στη φράση «τιμούν ή φορούν τα παντελόνια» (2^η παράγραφος) η αρθρογράφος τα χρησιμοποιεί, προκειμένου να:

- α. εκφράσει τον προβληματισμό της για τις εκφράσεις αυτού του είδους
- β. προβληματίσει τον αναγνώστη για το περιεχόμενο ανάλογων εκφράσεων που διατυπώνονται στην προφορική ομιλία.
- γ. ειρωνευτεί τους πολιτικούς και το επίπεδο της «τηλεοπτικής» αντιπαράθεσής τους
- δ. προβάλλει πιο άμεσα τη θέση της για την αναπαραγωγή στερεοτύπων στις τηλεοπτικές ενημερωτικές εκπομπές παραθέτοντας μια φράση που συχνά ακούγεται.

3. Η λέξη «θελκτικά» (3^η παράγραφος) με κριτήριο τη σημασία της στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης, στην οποία ανήκει, έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:

- α. εντυπωσιακά

β. ελκυστικά

γ. ρεαλιστικά

δ. ερεθιστικά

4. Η λέξη «αδιάκοπη» (4^η παράγραφος) με κριτήριο τη σημασία της στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης στην οποία ανήκει έχει ως αντώνυμή της τη λέξη:

α. περιστασιακή

β. συνεχόμενη

γ. κοπιαστική

δ. ανελέητη

5. Η πρόταση «υποτίθεται “φυσικά”» (5^η παράγραφος) λειτουργεί ως σχόλιο της αρθρογράφου που εκφράζει:

α. απορία

β. επιδοκιμασία

γ. αποδοκιμασία

δ. ειρωνεία

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιος είναι ο τρόπος με τον οποίο το ποιητικό υποκείμενο προσεγγίζει το άγαλμα στο Κείμενο 2; (μονάδες 10) Ποια συναισθήματα ή σκέψεις σου προκάλεσε η ποιητική ανάγνωση και γιατί; (μονάδες 5)

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Η άλλη δημοσιογραφία

Άρθρο του Ηλία Βεργίτη, αρχισυντάκτη στο ειδησεογραφικό τμήμα της διαδικτυακής πύλης in.gr, το οποίο δημοσιεύτηκε στις 24.11.2008 στην ψηφιακή έκδοση της εφημερίδας Το Βήμα. Το κείμενο τροποποιήθηκε κατάλληλα για τις ανάγκες της αξιολόγησης.

Θα μπορούσε να ειπωθεί – με αρκετή δόση ιστορικής αυθαιρεσίας, είναι αλήθεια – ότι ο Θουκυδίδης υπήρξε ο πρώτος δημοσιογράφος της Ιστορίας, διότι κατέγραψε γεγονότα απογυμνωμένα από τα μυθολογικά τους στοιχεία, σε μια γλώσσα λαϊκή και κατανοητή από όλους. [...] Στους 26 αιώνες που μεσολάβησαν από τότε η είδηση πλέον μεταδίδεται σε κλάσματα του δευτερολέπτου και τα περιθώρια για ταυτόχρονη ανάλυσή της ολοένα στενεύουν. Τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης αναζητούν νέες διεξόδους μπροστά στις αυξημένες απαιτήσεις ενός νέου είδους κοινού, που απαιτεί γρήγορη, έγκυρη, σαφή και κυρίως «έξυπνη» ενημέρωση. Μπορεί άραγε το διαδίκτυο – αν και βρίσκεται ακόμη στην εφηβική ηλικία – να εκφράσει το εξελισσόμενο αυτό αίτημα; Τι είναι τελικά αυτό που διαφοροποιεί σήμερα τα ιντερνετικά μέσα ενημέρωσης από τα παραδοσιακά;

Το πρώτο στοιχείο είναι το κοινό τους. Γνωρίζουμε, λίγο ως πολύ, το target group¹ των εφημερίδων, της τηλεόρασης και του ραδιοφώνου: το σύνολο του πληθυσμού στον χώρο εμβέλειάς τους, ο οποίος κατά κύριο λόγο περιορίζεται εντός εθνικών συνόρων. Στην περίπτωση των διαδικτυακών μέσων τα πράγματα είναι διαφορετικά: καταναλωτές του προϊόντος είναι αναγκαστικά όσοι διαθέτουν την τεχνική δυνατότητα να αποκτήσουν πρόσβαση σε αυτό. Δεύτερο στοιχείο διαφοροποίησης είναι το προφίλ του μέσου «αναγνώστη». Το προφίλ του αναγνώστη εφημερίδας διαφοροποιείται σε πολλά σημεία από αυτό του ακροατή ραδιοφώνου και του τηλεθεατή, αλλά στη σκληρή ουσία του πράγματος υπάρχει ένα ενοποιητικό χαρακτηριστικό: η μαζικότητα. Και τα τρία παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης απευθύνονται σε όλους. Από τη νοικοκυρά, τον οδηγό ταξί, τον δημόσιο υπάλληλο ως τον πανεπιστημιακό λειτουργό, τον φοιτητή και τον συνταξιούχο. Όλοι είναι δυνάμει «πελάτες». Στο διαδίκτυο τα πράγματα είναι διαφορετικά. Τα ιντερνετικά μέσα ενημέρωσης απευθύνονται – ακόμη – σε μια «ελίτ» πολιτών. Πρόκειται για ανθρώπους 20-40 ετών, μέσου ως ανώτερου βιοτικού επιπέδου, συνήθως μορφωμένους και πολύγλωσσους. Για τον λόγο αυτόν το κοινό των διαδικτυακών μέσων

¹ ομάδα-στόχος

είναι πιο απαιτητικό και πιο ενημερωμένο.

Οι διαφορές όμως γίνονται σαφέστερες σε ό,τι αφορά την αμεσότητα και τη διεισδυτικότητα της είδησης. Ο Τύπος – είναι σαφές – ενημερώνει για τα γεγονότα με μια καθυστέρηση τουλάχιστον έξι ωρών, δίνοντας όμως τη δυνατότητα στον αναγνώστη να εμβαθύνει στην είδηση, προσφέροντας την ανάλυσή της σε έναν πεπερασμένο χώρο χαρτιού. Το ραδιόφωνο είναι ευέλικτο και ενημερώνει άμεσα για γεγονότα που μόλις συνέβησαν, χωρίς όμως να έχει τη δυνατότητα να συνδέσει με τα προηγούμενα που οδήγησαν σε αυτά και χωρίς να δίνει στον ακροατή μια σφαιρική εικόνα της κατάστασης, όπως θα έκανε μια εφημερίδα. Η δε τηλεόραση είναι άμεση όσο και το ραδιόφωνο αλλά παραμένει δέσμια της εικόνας, δηλαδή του εντυπωσιασμού: γεγονότα με καλή εικόνα γίνονται βασικές και ουσιαστικές ειδήσεις. Ειδήσεις χωρίς εικόνα «θάβονται» σε μερικά δευτερόλεπτα στο τέλος των δελτίων. Το ίντερνετ είναι το μοναδικό μέσο που λειτουργεί με όλα τα πλεονεκτήματα των υπολοίπων και με τα επιπλέον που του δίνουν τα τεχνικά χαρακτηριστικά του. Ο αναγνώστης ενημερώνεται άμεσα – μέσα σε ελάχιστα λεπτά – για την είδηση που αυτός επιθυμεί, πληροφορείται για προηγούμενα γεγονότα, έχει στη διάθεσή του απεριόριστο οπτικοακουστικό υλικό, αναλύσεις από άπειρες πηγές, αρθρογραφία και, κυρίως, όλα αυτά παραμένουν στη διάθεσή του θεωρητικά για πάντα, αποθηκευμένα κάπου στο Διαδίκτυο.

Κείμενο 2

Παλιές φωτογραφίες

Ποίημα του Τίτου Πατρίκιου (1928-) από τη συλλογή, Συγκατοίκηση με το παρόν, Κέδρος, 2011.

Πάλι κοιτάζω παλιές φωτογραφίες
από διαδηλώσεις, πορείες, συγκεντρώσεις
σε δρόμους, σε γήπεδα, σε πλατείες
φωτογραφίες του '65, του '68, του '74, του '81.
Μέσα σε ομοιόμορφα πλήθη
προσπαθώ να μεγεθύνω τις φυσιognωμίες
να ξεχωρίσω την έκφραση του κάθε ανθρώπου
τη θεληματική, την ανυποχώρητη, την εξεγερμένη
την αιματοβαμμένη, τη χαρούμενη
όμως τα πρόσωπα δείχνουν ξεθωριασμένα
όπως το χαρτί των παλιών εφημερίδων
όπως οι περσινές και οι προπέρσινες ειδήσεις.

Άραγε απ' όλους ποιοι πέθαναν και ξεχαστήκαν
ποιοι από τότε κιόλας ήσαν αγνοημένοι
ποιοι βρίσκονται και σήμερα μαζί
ποιοι ονειρεύονται από κοινού το ίδιο όνειρο
ποιοι ακόμα μιλάνε μεταξύ τους
ποιοι μένουν χωμένοι χώρια στη γωνιά τους
ποιοι βρίσκουν καταφύγιο στην αβεβαιότητα
ποιοι στην ατράνταχτη σιγουριά;
Όσο κοιτάζω τις παλιές φωτογραφίες
τόσο πιο καθαρά το βλέπω
περισσότερο κι από το παρελθόν
το μέλλον είναι που δεσμεύει.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αποδώσεις συνοπτικά σε 60 - 70 λέξεις τις διαφορές ανάμεσα στα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης και το διαδίκτυο, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 ο Ηλίας Βεργίτσης κάνει χρήση του ερωτήματος «*Τι είναι τελικά αυτό που διαφοροποιεί σήμερα τα ιντερνετικά μέσα ενημέρωσης από τα παραδοσιακά;*»

Να αιτιολογήσεις τον ρόλο του ερωτήματος αυτού στην οργάνωση του κειμένου.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να αποδώσεις τον ρόλο των ακόλουθων σημείων στίξης στο νόημα του Κειμένου 1:

α. της διπλής παύλας και του ερωτηματικού στο χωρίο: «*Μπορεί άραγε το διαδίκτυο – αν και βρίσκεται ακόμη στην εφηβική ηλικία – να εκφράσει το εξελισσόμενο αυτό αίτημα;*» (1^η παράγραφος]

β. της άνω και κάτω τελείας στο χωρίο: «Στην περίπτωση των διαδικτυακών μέσων τα πράγματα είναι διαφορετικά: καταναλωτές του προϊόντος είναι αναγκαστικά ...» (2^η παράγραφος]

γ. των εισαγωγικών στο χωρίο: «Ειδήσεις χωρίς εικόνα «θάβονται» σε μερικά δευτερόλεπτα στο τέλος των δελτίων» (3^η παράγραφος]

δ. των κομμάτων στο χωρίο: «Ο αναγνώστης ενημερώνεται άμεσα – μέσα σε ελάχιστα λεπτά – για την είδηση που αυτός επιθυμεί, πληροφορείται για προηγούμενα γεγονότα, έχει στη διάθεσή του απεριόριστο οπτικοακουστικό υλικό, αναλύσεις από άπειρες πηγές, αρθρογραφία...» (3^η παράγραφος]

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να σχολιάσεις τη στάση της ποιητικής φωνής απέναντι στο παρελθόν και το μέλλον, εστιάζοντας στο περιεχόμενο των τεσσάρων τελευταίων στίχων του ποιήματος (100-150 λέξεις).

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Κρίση της Δημοσιογραφίας]

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί ελαφρώς διασκευασμένο απόσπασμα από συνέντευξη του Ουμπέρτο Έκο, που παραχώρησε στις 11 Ιουνίου 2015 και δημοσιεύτηκε στην HumanitéDimanche. Ο Ουμπέρτο Έκο (5 Ιανουαρίου 1932-19 Φεβρουαρίου 2016) ήταν Ιταλός σημειολόγος, δοκιμιογράφος, φιλόσοφος, κριτικός λογοτεχνίας και μυθιστοριογράφος.

Ακόμα και οι New York Times βάζουν σε εισαγωγικά οποιαδήποτε δήλωση κάνει κάποιος στον δρόμο, μεταμορφώνοντάς την έτσι σε «γεγονός», υπό το πρόσχημα ότι έτσι διαχωρίζουν το «**γεγονός**» από τον σχολιασμό. Όλες οι εφημερίδες αυτό κάνουν. Είναι κάτι για το οποίο έχω γράψει επανειλημμένα ασκώντας πολεμική. Απλούστατα, όταν γράφω ένα δοκίμιο, ο κόσμος αδιαφορεί. Μ' ένα μυθιστόρημα, όμως, ο κόσμος δίνει στα προβλήματα τη δέουσα προσοχή.

Γιατί όμως **η δημοσιογραφία πέφτει ολοένα και συχνότερα σ' αυτή την παγίδα**; Εξαιτίας της κρίσης που αντιμετωπίζει, η οποία χρονολογείται από την εμφάνιση της τηλεόρασης. Εκεί ακούς αποβραδís óσα η εφημερίδα γράφει το επόμενο πρωί. **Η εφημερίδα έπρεπε να έχει εξαφανιστεί ολοσχερώς, αλλά αντ' αυτού μετατράπηκε σε «εβδομαδιαία».** Την εποχή που πρωτοεμφανίστηκε η τηλεόραση, οι εφημερίδες κυκλοφορούσαν με 8 ή 12 σελίδες. Τώρα, έχουν 60. Τη στιγμή που δεν είχαν πια τίποτα να πουν, αύξησαν την ύλη τους εντάσσοντας σ' αυτήν σχόλια, αναλύσεις ή, απλούστατα, κουτσομπολιά.

Η κρίση της δημοσιογραφίας ήταν παγκόσμια. Εξ ου και η κυκλοφορία παραρτημάτων με άρθρα εμβάθυνσης και έρευνες, τα οποία μπορούν να προετοιμαστούν επτά μέρες πριν την κυκλοφορία τους. Ήταν οι προσπάθειες των ημερήσιων εφημερίδων για να ξεφύγουν απ' αυτόν τον θανάσιμο εναγκαλισμό.

Η νέα γενιά δεν διαβάζει πια εφημερίδες, αναζητεί την πληροφόρηση στο διαδίκτυο. **Αλλά στο διαδίκτυο δεν υπάρχει κανενός είδους προστατευτικό φίλτρο.** Όταν διαβάζω την «Humanité», γνωρίζω την πολιτική τοποθέτηση της εφημερίδας. Ξέρω πως είναι κάπως διαφορετική από κείνη του «Figaro»... Στο διαδίκτυο, δεν ξέρω ποτέ ποιος μιλάει. Είμαι **δυνητικό** θύμα κάθε πιθανής ή απίθανης παραποίησης ή πλεκτάνης.

Ένας νέος άνθρωπος δύσκολα διακρίνει ανάμεσα σ' έναν ιστότοπο αντισημιτικό¹ και σ' έναν κανονικό δημοκρατικό ιστότοπο. Καταλαβαίνουν ποιος μιλάει στο διαδίκτυο μόνον εκείνοι που έχουν τη δυνατότητα να διακρίνουν τον έναν ιστότοπο από τον άλλο, να προσεγγίζουν τα πράγματα με κριτική ματιά, το κατορθώνουν. Είναι αυτοί που έχουν λάβει καλύτερη μόρφωση.

Κείμενο 2

MASS MEDIA

Το τραγούδι που ακολουθεί είναι του τραγουδοποιού Διονύση Τσακνή. Είναι ένα από τα τραγούδια του άλμπουμ «Αλήτης Καιρός», που κυκλοφόρησε το 1991.

Καλημέρα λοιπόν ακροατή κι ακροάτρια

είμ' ο άλλος σταθμός μια φωνή με επάρκεια

δεν υπάρχω στην τύχη μα σου μοιάζω εγώ

σου χαιδεύω τ' αυτιά κι είμαι πάντα εδώ.

Καλημέρα λοιπόν αναγνώστη μυστήριε

έχω νέα σκληρά στις σελίδες μου κύριε

φονικά και ληστείες και προφίλ συγγενών

είμαι θύτης και θύμα των δικών σου καημών.

Καλημέρα ξανά με κραυγές κι αποκόμματα

κι άμα είσαι καλός θα σου δείξω και πτώματα

¹αντισημιτικό: οτιδήποτε δηλώνει την προκατάληψη ή το μίσος εναντίον των Εβραίων.

να έχεις γνώμη για όλα θα ρωτάμε εμείς
ετοιμάζουμε γκάλοπ στον αέρα θα βγεις.

Καλησπέρα λοιπόν θεατή αθεράπευτε
μ' ένα ζάπινγκ τρελό σε βουρλίζω βρε άθλιε
δίνω χρώμα και λάμψη στη φτωχή σου ζωή
καληνύχτα κοιμήσου ραντεβού το πρωί.

Γεια χαρά σου λοιπόν Ελληνάκι μου αδιάφορο
μ' ένα φάλτσο ρεφρέν θα ξυπνήσεις και αύριο
μ' ένα έρωτα άδειο με πυξίδα στραβή
σε παγίδα στημένη στη γνωστή συνταγή.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αποδώσεις σε 50-60 λέξεις, τους λόγους για τους οποίους, σύμφωνα με το Κείμενο 1, η δημοσιογραφία διέρχεται κρίση.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η 2^η παράγραφος του Κειμένου 1 αρχίζει με ένα ερώτημα. Να περιγράψεις με συντομία πώς το ερώτημα συμβάλλει στη νοηματική σύνδεση των δύο πρώτων παραγράφων του κειμένου.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1 (μια μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι σε κάθε περίπτωση ορθή):

- 1. Τα εισαγωγικά στη λέξη «γεγονός» (1η παράγραφος) ο αρθρογράφος τα χρησιμοποιεί, προκειμένου να:**
 - α. εκφράσει τον προβληματισμό του για τις εκφράσεις αυτού του είδους
 - β. δώσει έμφαση στη λέξη, ακολουθώντας το δημοσιογραφικό διαχωρισμό μεταξύ γεγονότος και σχολίου
 - γ. προβάλλει το επίπεδο των δημοσιογραφικών κειμένων
 - δ. παρουσιάσει την ποικιλία ανάλογων εκφράσεων που διατυπώνονται στον Τύπο
- 2. «η δημοσιογραφία πέφτει ολοένα και συχνότερα σ' αυτή την παγίδα » (2η παράγραφος): Με την προσωποποίηση ως εκφραστικό σχήμα ο αρθρογράφος επιχειρεί, ως προς το νόημα, να:**
 - α. δώσει ποικιλία στο λόγο
 - β. καταγγείλει το γεγονός που περιγράφει
 - γ. προβληματίσει τον δέκτη για το είδος της δημοσιογραφίας που ασκείται
 - δ. δημιουργήσει αίσθημα ευφορίας στο δέκτη, για να εκτιμήσει το χιούμορ του.
- 3. Η περίοδος λόγου «Η εφημερίδα έπρεπε να έχει εξαφανιστεί ολοσχερώς, αλλά αντ' αυτού μετατράπηκε σε «εβδομαδιαία» (2η παράγραφος) λειτουργεί ως σχόλιο του αρθρογράφου που εκφράζει:**
 - α. απορία
 - β. έμφαση
 - γ. επιδοκimasία
 - δ. ειρωνεία
- 4. Η πρόταση «Αλλά στο διαδίκτυο δεν υπάρχει κανενός είδους προστατευτικό φίλτρο» (4η παράγραφος) συνδέεται με την προηγούμενη:**
 - α. με ασύνδετο σχήμα

- β. υποτακτικά
- γ. παρατακτικά
- δ. με σχήμα άρσης-θέσης

5. Η λέξη «δυνητικό» (4η παράγραφος) με κριτήριο τη σημασία της στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης, στην οποία ανήκει, έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:

- α. ισχυρό
- β. ασήμαντο
- γ. ενδεχόμενο
- δ. βέβαιο

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 σατιρίζεται μια κατάσταση. Βασισμένος/η σε σχετικά νοήματα να την παρουσιάσεις εκφράζοντας παράλληλα τη συμφωνία ή διαφωνία σου. (100-150 λέξεις).

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Διπλό πρόβλημα

Το κείμενο υπογράφει ο Πάσχος Μανδραβέλης και έχει δημοσιευτεί στην Καθημερινή στις 23.8.2020.

Με τα ψηφιακά fake news υπάρχουν δύο προβλήματα. Το πρώτο είναι ότι δεν ξέρουμε από πού κρατά η σκούφια τους, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να καταπολεμηθούν στην πηγή. Το δεύτερο συνίσταται στο γεγονός πως είναι τόσο πολλοί οι πομποί-αναμεταδότες τους, που είναι σχεδόν αδύνατον να ανασχεθούν. Στην εποχή της τυπογραφίας ήταν δακτυλοδεικτούμενες οι εφημερίδες-παραγωγοί ψευδών ειδήσεων και υπήρχε ο ανταγωνισμός των εκδοτών που ξεσκέπαζε ο ένας τα ανομήματα των άλλων. Στην περίπτωση του «θαυματουργού νερού του Καματερού», για παράδειγμα, υπήρχαν κάποιες εφημερίδες που διαλαλούσαν το θαύμα και πολλές άλλες που το κατακεραύνωναν ως απάτη. Ομοφωνία στην παραγωγή και διάδοση fake news στο σκληρό ανταγωνιστικό τοπίο των ΜΜΕ εμφανίζεται μόνο σε ό,τι αφορά τα αποκαλούμενα «εθνικά θέματα»· όχι μόνο στην Ελλάδα, όπως έδειξε και η περίπτωση του αμερικανοϊσπανικού πολέμου το 1898.

Υπάρχουν όμως και διαφορές. Οι παλιότερες μυθολογίες βασίζονταν σε ατελή γνώση. Οι άνθρωποι δεν ήξεραν το ηλεκτρικό φαινόμενο και για αυτό έφτιαξαν τον Δία, ώστε να εξηγήσουν τους κεραυνούς. Οι σημερινές μυθολογίες πηγάζουν από το γεγονός ότι οι άνθρωποι πνίγονται σε πληροφορίες, που δεν συναρθρώνονται σε κάποια θεωρία. Ισχύει αυτό που είχε πει ο Αμερικανός συγγραφέας Ισαάκ Ασίμοφ: «το πιο θλιβερό στοιχείο στη ζωή μας σήμερα είναι ότι η επιστήμη συλλέγει γνώση ταχύτερα από ό,τι η κοινωνία αποκτά σοφία».

Στο κενό μεταξύ πληροφορίας (που σήμερα η διάχυσή της είναι εκρηκτική) και συνάρθρωσής της σε λογικές θεωρητικές κατασκευές ανθούν οι θεωρίες συνωμοσίας. Αυτόν το καιρό κυκλοφορεί στα κοινωνικά δίκτυα ένα εκπληκτικό σκίτσο που απεικονίζει αυτό που έγραφε το 1934 ο T.S. Eliot «Πού είναι η σοφία που χάσαμε στη γνώση; Πού είναι η γνώση που χάσαμε στην πληροφορία;». Είναι η αποκαλούμενη «πυραμίδα DIKW» που ιεραρχεί τα δεδομένα, πληροφορία, γνώση, σοφία (data, information, knowledge, wisdom) προσθέτοντας τις θεωρίες συνωμοσίας. Από τα ίδια δεδομένα μπορεί να καταλήξει κάποιος στη σοφία, αλλά και σε θεωρία συνωμοσίας.

Όπως οι μυθολογίες ήταν αβάσιμες και ατελείς θεωρίες εξήγησης του κόσμου, ίσως το ίδιο να συμβαίνει τώρα με την εξαπλωση των θεωριών συνωμοσίας. Ο κόσμος γίνεται εξαιρετικά πολύπλοκος για τον μέσο άνθρωπο και οι σύγχρονες μυθολογίες περί ισχυρών κέντρων που ελέγχουν τα πάντα δίνουν την παρηγοριά μιας κάποιας εξήγησης.

Κείμενο 2

Broken voice¹

Το ποίημα της Κούλας Αδαλόγλου έχει δημοσιευτεί στην ποιητική συλλογή με τίτλο «Διπλή άρθρωση» το 2009

Με ραγισμένη φωνή παίρνω τηλέφωνο σε αριθμούς
που δεν-αντι-στοι-χού-νε-σε-συ-νδρο-μη-τές, λένε.
Πληκτρολογώ μηνύματα που ένας σέρβερ out of order² ακυρώνει.
Με ραγισμένη φωνή θρυμματίζω την κάμερα μιας πιθανής τηλεσυνομιλίας.
Ραγισμένη η φωνή μου
εισβάλλει σε αεροδρόμια και μετρό
μπερδεύει προορισμούς ανακατεύει διαδρομές
η ραγισμένη φωνή μου, μόνη,
μακριά από μένα.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50-60 περίπου λέξεις να παραθέσεις τους λόγους για τους οποίους, κατά τον συγγραφέα του Κειμένου 1, επικρατούν στην εποχή μας διάφορες θεωρίες συνωμοσίας.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Υπάρχει, κατά τη γνώμη σου, ολοκληρωμένη δομή (θεματική πρόταση, σχόλια/λεπτομέρειες και περίοδος κατακλείδα) στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου (μονάδες 6) και να εντοπίσεις τον τρόπο με τον οποίο αναπτύσσεται η παράγραφος (μονάδες 4)

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

1 Ραγισμένη (σπασμένη) φωνή
2 Εκτός λειτουργίας

Στο Κείμενο 1 ο αρθρογράφος επιλέγει σε αρκετά σημεία ένα πιο απλό λεξιλόγιο, το οποίο ταιριάζει περισσότερο σε προφορικό παρά σε γραπτό λόγο. Να εντοπίσεις τέσσερις λέξεις ή φράσεις με τα παραπάνω χαρακτηριστικά (μονάδες 8) και να αιτιολογήσεις την επιλογή του με κριτήριο το θέμα στο οποίο αναφέρεται (μονάδες 4) και το κοινό στο οποίο απευθύνεται (μονάδες 3)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Με βάση σχετικές κειμενικές ενδείξεις σε ποια συναισθηματική κατάσταση φαίνεται ότι βρίσκεται το ποιητικό υποκείμενο και γιατί; Ποιες σκέψεις σου δημιουργούνται για τον τρόπο που πραγματοποιείται, αλλά και για την ουσία της επικοινωνίας σήμερα διαβάζοντας το Κείμενο 2; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100 - 150 περίπου λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Καμία πατρίδα για την τρίτη ηλικία

Το κείμενο αποτελεί διασκευασμένο απόσπασμα από το άρθρο της Δήμητρας Αθανασοπούλου, που δημοσιεύτηκε στις 18.04.2020 στην «Εφημερίδα των Συντακτών».

Στην «Μπαλάντα του Ναραγιάμα», μια 70χρονη ανεβαίνει στην κορυφή ενός βουνού για να ξεψυχήσει, με απώτερο στόχο ο θάνατός της να επιτρέψει την επιβίωση ενός νεότερου και πιο παραγωγικού μέλους της κοινότητας. Η ταινία του Σοχέι Ιμαμούρα αναφέρεται σε μια παλαιά ιαπωνική πρακτική που έχει τις ρίζες της σε περιόδους ξηρασίας και λιμού και επέβαλε μια «εθελούσια διακοπή τού εγώ» των γηραιών και εξασθενημένων ατόμων προς όφελος των νέων.

Ο όρος Ubasute –«εγκατάλειψη ενός ηλικιωμένου»– αποδίδει σήμερα τη σύγχρονη όψη της εθιμοτυπικής αυτής πρακτικής, η οποία επανέρχεται στο προσκήνιο με κάθε νέα φυσική καταστροφή ή έκτακτη κρίση. Η αφήγηση, ωστόσο, που νομιμοποιεί την απομάκρυνση και την εξόντωση του «περιττού Άλλου» δεν αφορά μονάχα τη μακρινή Ανατολή, αλλά και τις γειτονιές της Ευρώπης. Κι όμως, οι ηλικιωμένοι στη σύγχρονη εποχή θα έπρεπε να βιώνουν την «κορύφωση της ύπαρξής τους». Τα γηρατειά θα έπρεπε να εκλαμβάνονται ως επίγευση μιας ζωής γεμάτης και όχι ως ασθένεια. Έτσι, τα σημάδια του γήρατος δεν θα αντιμετωπίζονταν ως μειονεξίες που καθιστούν τους ανθρώπους αδύναμους και εξαρτώμενους. Ως γνωστόν, η παγίωση των διακρίσεων σε βάρος μιας ομάδας επιτυγχάνεται σε ένα πρώτο επίπεδο χάρη στον ρόλο της γλώσσας. Ο χώρος που καταλαμβάνουν τα «πολυκαιρισμένα σώματα-καταναλωτές συντάξεων» στο λεκτικό πεδίο είναι ένας χώρος επιφορτισμένος με ενοχή, κόπωση και σιωπή.

Πόσο είναι εφικτό να μην εγκλωβιζόμαστε στον κυρίαρχο λόγο που επενεργεί στην ταυτότητα των ηλικιωμένων ατόμων νομιμοποιώντας τον εξοστρακισμό τους; Ποιοι θα είναι οι «αυριανοί γέροντες», τα νέα σώματα που θα εξοστρακιστούν; Μπορούμε, άραγε, να κοιτάξουμε πέρα από τη βιολογική όψη και να δούμε τα πρόσωπα των ηλικιωμένων πίσω από τα στερεότυπα; Πώς μπορεί η ζωή ενός πληθυσμού να εκπέσει από την κατηγορία του ανθρώπινου και να μην είναι πια (η ζωή του) άξια οδύνης; Το ερώτημα είχε θέσει η Judith Butler στο κείμενο «Βία, Πένθος, Πολιτική» σε σχέση με το πώς κάποιες αφηγήσεις νομιμοποιούν τον διαχωρισμό εκείνων που πρέπει να ζήσουν από εκείνους που μπορούμε να αφήσουμε να πεθάνουν.

Είναι περισσότερο από αναγκαία, λοιπόν, μια πολιτιστική μετατόπιση στον τρόπο που βλέπουμε την τρίτη ηλικία. Τα πρόσωπα των ανθρώπων θα πρέπει να ξεχωρίζουν πέρα από τη βιολογική όψη, πέρα από τις κοινωνικές κατασκευές. Για να επιτευχθεί μια νέα συγκρότηση ταυτότητας των ηλικιωμένων, που δεν θα ταυτίζεται με την «αποσύνθεση» ή το «κοινωνικό βάρος». Για να υπάρξουν πολλές πατρίδες για την τρίτη ηλικία. Με δεδομένο, πάντα, πως το «ανθρώπινο είναι» εξακολουθεί να εμποτίζεται μέσα στον χρόνο, καταδικασμένο ή ευλογημένο να βιώνει την επίδραση των «καιρών» πάνω του.

Κείμενο 2

[Ζητώ συγγνώμη]

Το ποίημα έγραψε ο Πορτογάλος ποιητής και συγγραφέας Φερνάντο Πεσσόα το 1930. Εντάσσεται στη συλλογή «Ποιήματα» (1935) (εκδ. Printa, 2007).

«Ζητώ συγγνώμη που δεν απαντώ
Αλλά λάθος δικό μου δεν είναι
Που δεν αντιστοιχώ
Σ' αυτόν που σε 'μένα αγαπάτε.

Ο καθένας μας είναι πολλοί
Εγώ είμαι αυτός που νομίζω πως είμαι.
Άλλοι με βλέπουν αλλιώς
Και πάλι λάθος κάνουν.

Μη με παίρνετε γι' άλλον
Κι αφήστε με ήσυχο.
Αν εγώ δεν θέλω.
Να βρω τον εαυτό μου

Γιατί οι άλλοι για μένα να ψάχνουν;»

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια στερεότυπα διέπουν την αντιμετώπιση των ηλικιωμένων στην Ευρώπη σήμερα, σύμφωνα με την αρθρογράφο του Κειμένου 1; (50-60 λέξεις).

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Στόχοι του προλόγου σε ένα κείμενο είναι να μάς εισαγάγει στο θέμα και να προκαλέσει το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Τεκμηρίωσε με συντομία αν ο πρόλογος στο Κείμενο 1 υπηρετεί τους παραπάνω στόχους.

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Να προσδιορίσεις τι δηλώνουν τα σημεία στίξης στις ακόλουθες φράσεις του Κειμένου 1:

- α. τα εισαγωγικά: «Μπαλάντα του Ναραγιάμα» (1^η παράγραφος),
- β. η διπλή παύλα: –«εγκατάλειψη ενός ηλικιωμένου»– (2^η παράγραφος)
- γ. η παρένθεση: (η ζωή του) (3^η παράγραφος).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις τον τελευταίο στίχο με βάση το νόημα του Κειμένου 2 και να εκφράσεις την προσωπική σου τοποθέτηση στη στάση ζωής που επιλέγει το ποιητικό υποκείμενο. Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100 - 150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Η ενημέρωση, το Διαδίκτυο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Το παρακάτω διασκευασμένο άρθρο δημοσιεύθηκε στις 9 Ιανουαρίου 2017 στον ιστότοπο της εφημερίδας «Καθημερινή» και υπογράφεται από τους Αντώνη Καλογερόπουλο, Νίκο Παναγιώτου και Δήμητρα Δημητράκοπούλου. Παρουσιάζει τα ευρήματα έρευνας από 26 χώρες για την ενημέρωση των πολιτών.

Ο τρόπος με τον οποίο διαβάζουμε ειδήσεις αλλάζει διαρκώς, σύμφωνα με τα αποτελέσματα του 5ου ετήσιου Digital News Report του Ινστιτούτου Reuters για τη Μελέτη της Δημοσιογραφίας του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης, που διενεργήθηκε σε 26 χώρες και σε δείγμα 50.000 ατόμων. Όπως προκύπτει από τα αποτελέσματα, η απήχηση των τηλεοπτικών ειδήσεων αρχίζει να μειώνεται, ιδιαίτερα στις νεαρές ηλικιακές ομάδες, ενώ σε κρίση φαίνεται να βρίσκονται τόσο ο έντυπος Τύπος όσο και τα υπόλοιπα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης σε αρκετές από τις χώρες που μελετώνται. Αντιθέτως, όλο και περισσότεροι ενημερώνονται από το Διαδίκτυο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Οι δυναμικές αυτές είναι ακόμη πιο έντονες στην ελληνική κοινωνία, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της οποίας αλληλεπιδρούν με τις τεχνολογικές εξελίξεις, δημιουργώντας ένα αβέβαιο περιβάλλον για τα ελληνικά μέσα. Ειδικότερα, παρατηρούμε πολύ μεγάλη έλλειψη εμπιστοσύνης στις ειδήσεις και στους δημοσιογράφους, τους οποίους οι Έλληνες εμπιστεύονται σε μικρότερο βαθμό από ό,τι οι κάτοικοι όλων των άλλων χωρών του δείγματος. Παράλληλα, στη συντριπτική τους πλειονότητα θεωρούν πως τα μέσα ενημέρωσης δεν είναι ανεξάρτητα από αθέμιτες πολιτικές και επιχειρηματικές επιρροές. Η απαξίωση των παραδοσιακών μέσων ενημέρωσης συνοδεύεται με υψηλή χρήση του Διαδικτύου για ενημέρωση στην Ελλάδα σε σχέση με άλλες χώρες. Όμως ο τρόπος με τον οποίο οι Έλληνες χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο για ενημέρωση, **όπως αποτυπώνεται στην έρευνα**, δημιουργεί προκλήσεις για τη βιωσιμότητα και των διαδικτυακών μέσων ενημέρωσης.

Οι Έλληνες ενημερώνονται από τα κοινωνικά δίκτυα σε μεγαλύτερο βαθμό από τους κατοίκους άλλων χωρών, με πρώτη επιλογή το Facebook. Είναι ενδεικτικό πως τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι το κύριο σημείο πρόσβασης των Ελλήνων στις ειδήσεις στο Διαδίκτυο και όχι οι ενημερωτικοί ιστότοποι όπως σε αρκετές άλλες χώρες. Παράλληλα, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επιθυμούν να αυξήσουν τον χρόνο παραμονής των χρηστών στις πλατφόρμες τους, όπως για παράδειγμα το Facebook, το οποίο προωθεί την ανάγνωση άρθρων (instant articles) και την παρακολούθηση βίντεο μέσα στην πλατφόρμα του. Οι εξελίξεις αυτές ασκούν αυξανόμενες πιέσεις στην επισκεψιμότητα των ενημερωτικών ιστοτόπων.[...]

Παράλληλα, παρατηρούμε πως στο Διαδίκτυο το ενδιαφέρον διαχέεται σε μια πληθώρα νέων μέσων, γεγονός που συνδέεται και με την έλλειψη εμπιστοσύνης στα παραδοσιακά μέσα. Ενώ στις περισσότερες χώρες του δείγματος οι πρώτες σε χρήση ενημερωτικές ιστοσελίδες στο Διαδίκτυο είναι οι ιστότοποι μέσων του παραδοσιακού τοπίου ενημέρωσης (**εφημερίδες και τηλεοπτικοί σταθμοί**), στην Ελλάδα παρατηρείται κατακερματισμός σε πολλά είδη δικτυακών τόπων. Εκτός από τους ιστοτόπους παραδοσιακών μέσων, στη λίστα με τους πρώτους σε χρήση ιστοτόπους περιλαμβάνονται μέσα που έχουν δημιουργηθεί από δημοσιογράφους που αναδείχθηκαν από τα κυρίαρχα παραδοσιακά μέσα, αλλά και ανώνυμα ιστολόγια που συχνά φιλοξενούν θεωρίες συνωμοσίας και **ανυπόστατες ειδήσεις**.

Τα ευρήματα αυτά είναι ιδιαίτερα ανησυχητικά για τη βιωσιμότητα αλλά και την ποιότητα της ενημέρωσης στην Ελλάδα. Η έλλειψη εμπιστοσύνης στις ειδήσεις, η πεποίθηση πως **οι διαδικτυακές διαφημίσεις είναι ενοχλητικές**, σε συνδυασμό με την οικονομική κρίση που έχει πλήξει και τους πολίτες αλλά και τα ίδια τα μέσα ενημέρωσης, έχουν συμβάλει στην καθιέρωση της κουλτούρας της δωρεάν διαδικτυακής ενημέρωσης. **Οι τάσεις αυτές καταδεικνύουν την ανάγκη αναθεώρησης πολλών από τις υπάρχουσες πρακτικές, προκειμένου τα ΜΜΕ να ανταποκριθούν σε ένα ολοένα συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον.**[...]

Κείμενο 2

Η τηλεόραση

Το παρακάτω ποίημα είναι από τη συλλογή «Ο καθρέφτης του Πρωτέα» (1986) του Γιάννη Υφαντή. Σε αυτό ο ποιητής ειρωνεύεται τη σχέση του Νεοέλληνα με την τηλεόραση.

Το να 'χαμε τάρανδους μες στα σπίτια μας δεν πήγαινε. Θα μούγκριζαν
μέσα στον ύπνο μας, θα κόπριζαν
πάνω στα έπιπλα μας και προπάντων
μ' εκείνα τα πελώρια κέρατά τους θα ξεσχίζαν τις κουρτίνες μας, θα γκρέμιζαν
τ' αγάλματά μας, τα βιβλία μας, τα πιάτα μας. Δεν πήγαινε.
Όμως, η τηλεόραση, τι ζώο!
Έχει τα σιδερένια κέρατά της στην ταρατσα ενώ ήσυχη
κάθεται στο σαλόνι μας και μόνο
αν βάλουμε στην πρίζα τον ομφάλιο λώρο της ξυπνά.
Ήσυχο ζώο. Και τι όμορφο.
Μοιάζει με έντομο πελώριο, αστρικό.

Μοιάζει με τον πλανητικό προπάππο μας, τον Βεελζεβούλ¹
που 'λεγε ιστορίες κι αποκοιμιόμασταν.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 60-70 λέξεις να παρουσιάσεις το θέμα στο οποίο αναφέρεται το Κείμενο 1 και τα συμπεράσματα που εξάγονται από τη σχετική έρευνα, για την οποία γίνεται λόγος.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην τέταρτη παράγραφο του Κειμένου 1 οι συντάκτες του άρθρου επιλέγουν να οργανώσουν την παρουσίαση των ευρημάτων της έρευνας με την τεχνική της αντίθεσης. Ποια είναι τα δύο σκέλη της αντίθεσης (μονάδες 6) και ποια θέση αναδεικνύεται με αυτήν; (μονάδες 4)

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις τη σωστή απάντηση σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1 (μια μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι σε κάθε περίπτωση ορθή):

1. Στην πρόταση «όπως αποτυπώνεται στην έρευνα» (παράγραφος 2), με βάση τα συμφραζόμενα του κειμένου, η επιλογή της παθητικής σύνταξης στοχεύει στο να προσδώσει:

α. αντικειμενικότητα

β. αμεσότητα

γ. ειρωνεία

δ. παραστατικότητα στον λόγο

2. Στην παράγραφο 4 η παρένθεση (εφημερίδες και τηλεοπτικοί σταθμοί) δηλώνει :

α. παραπομπή σε κείμενο

β. σχόλιο

γ. επεξήγηση

δ. παράθεση πρόσθετων πληροφοριών

¹ σατανάς, διάβολος

3. Στη φράση «ανυπόστατες ειδήσεις»(παράγραφος 4) η λέξη «ανυπόστατες» στο παραπάνω γλωσσικό περιβάλλον έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:

- α. ανακρίβειες
- β. ανυπόληπτες
- γ. αβάσιμες
- δ. ανεπιτήδευτες

4. Στη φράση «οι διαδικτυακές διαφημίσεις είναι ενοχλητικές» (παράγραφος 5) υπάρχει :

- α. μεταφορά
- β. υπερβολή
- γ. ειρωνεία
- δ. παρομοίωση

5. «Οι τάσεις αυτές καταδεικνύουν την ανάγκη αναθεώρησης πολλών από τις υπάρχουσες πρακτικές, προκειμένου τα ΜΜΕ να ανταποκριθούν σε ένα ολοένα συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον» (παράγραφος 5): στην παραπάνω περίοδο λόγου εκφράζεται:

- α. υπόδειξη
- β. πιθανότητα
- γ. αναγκαιότητα
- δ. υπόθεση

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με σχετικές ενδείξεις στο Κείμενο 2 τη στάση που εκφράζει το ποιητικό υποκείμενο απέναντι στην τηλεόραση. Ποια είναι η προσωπική σου τοποθέτηση στο θέμα; Να αναπτύξεις σε 100 – 150 λέξεις την απάντησή σου.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Προώθηση της ένταξης στην αγορά εργασίας

Το κείμενο είναι διασκευασμένο απόσπασμα από ενημερωτικό-επιμορφωτικό υλικό με τίτλο «Η Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη» που εκπονήθηκε από Ομάδα Εργασίας που συγκροτήθηκε από τον Υπουργό Μεταναστευτικής Πολιτικής, τον Ιούλιο του 2019.

Η απασχόληση αποτελεί βασικό στοιχείο της διαδικασίας ένταξης, καθώς η εξεύρεση εργασίας είναι θεμελιώδους σημασίας για τη συμμετοχή στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας. Η διευκόλυνση της πρόσβασης των μεταναστών/μεταναστριών, των αιτούντων/αιτουσών και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας στην αγορά εργασίας μπορεί να βελτιώσει την οικονομία της, καθώς θα έχει θετικό αντίκτυπο στη βιωσιμότητα του συστήματος πρόνοιας, του συστήματος ασφάλισης καθώς και του εργατικού δυναμικού.

Ιδιαίτερα κρίσιμο στοιχείο είναι η ενίσχυση της διασύνδεσης των αναγκών της αγοράς εργασίας σε επαγγέλματα και δεξιότητες με τις αντίστοιχες γνώσεις και δεξιότητες είτε των εργαζομένων που μετακινούνται νόμιμα στη χώρα με σκοπό την εργασία είτε των αιτούντων και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας. Με τον τρόπο αυτό, θα είναι δυνατό να υπάρξει μια ομαλή μετάβαση και ένταξη των μεταναστών/μεταναστριών, των αιτούντων/αιτουσών και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας στην αγορά εργασίας, χωρίς «κραδασμούς» στα θέματα κοινωνικής συνοχής, λόγω ορθής αντιστοίχισης των δεξιοτήτων των μεταναστευτικών/προσφυγικών πληθυσμών με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.4251/2014, μια από τις βασικές προϋποθέσεις για την ομαλή ένταξη στην αγορά εργασίας των ατόμων που εισέρχονται νόμιμα στη χώρα είναι η απασχόλησή τους σε θέσεις εργασίας που δεν καλύπτονται από το εγχώριο εργατικό δυναμικό, βάσει του άρθρου 11 του ίδιου νόμου. Επίσης, σε πολίτες τρίτων χωρών που εισέρχονται στην χώρα μας μέσω των διαδικασιών που σχετίζονται με το καθεστώς της διεθνούς προστασίας – ασύλου, παρέχεται πρόσβαση στην αγορά εργασίας, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 68, 69 και 71 του Ν.4375/2016. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με άρθρο 70 του ίδιου νόμου, δικαιούχοι διεθνούς προστασίας, τα πρόσωπα στα οποία έχει χορηγηθεί καθεστώς παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους καθώς και τα μέλη

της οικογένειάς τους, έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν σε εκπαιδευτικά προγράμματα για ενήλικες που σχετίζονται με την απασχόληση και την επαγγελματική κατάρτιση με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις που ισχύουν και για τους ημεδαπούς/-ές, εφόσον κατέχουν, την προβλεπόμενη από τις οικείες διατάξεις, άδεια διαμονής σε ισχύ.

Εξίσου κρίσιμο στοιχείο στην προώθηση της συνεισφοράς των πολιτών τρίτων χωρών στην οικονομία της χώρας, που διαμένουν, αποτελεί και η στήριξη της επιχειρηματικότητας, μέσω πρόσβασης σε προγράμματα παροχής μικροπιστώσεων, καθώς και η δυνατότητα συμμετοχής σε επιχειρήσεις και προγράμματα στο πλαίσιο της κοινωνικά αλληλέγγυας οικονομίας. [...]

Κείμενο 2

Εικοστός αιώνας

Το απόσπασμα προέρχεται από το μυθιστόρημα της Μέλπως Αξιώτη (1905-1973) «Εικοστός αιώνας», το οποίο εκδόθηκε το 1946.

[...] Η ζωή περνούσε, όπως περνούν κουκουβάγιες την άνοιξη, και σχεδόν δεν τους δίνει προσοχή κανείς.

Τότε είναι που ήρθε το περιστατικό. Ήρθε και δεν είχε όψη μήτε όμορφη, μήτε κακή. Ήταν σαν το νεογέννητο, που θα δείξει πιο ύστερα τι λογής καρδιά θα 'χει.

Πριν μαθευτεί ακόμα τίποτα, ήρθαν κάτι άγνωστοι άνθρωποι και κλείστηκαν με τον πατέρα της Πολυξένης μέσα στην κάμαρα με το κλειδί. Δεν άκουσες να πηδήσει ούτε ψύλλος.

Το βράδυ εκάθισαν όπως πάντα να φάνε. Τότε βλέπουν στρωμένα πάνω στο τραπέζι καινούρια, κοκάλινα μαχαιροπίρουνα. Κάποιος είπε: «Με γεια μας, είναι πολύ ωραίο το νέο σερβίτσιο μας». Δεν το 'χε ξαναδεί κανείς. Κανείς δεν απάντησε. Όλοι τρώγανε βουβοί. Όταν η Μαριγώ μπαινοβγήκε για τελευταία φορά κι εμάζεψε, κι ήταν το τραπέζι άδειο, τότε είπε ο πατέρας πολύ σιγά και μαλακά, σαν να διάβαζε Ευαγγέλιο.

«Σήμερα το πρωί καταστραφήκαμε. Ωστε από σήμερα είμαστε πτωχοί. Έγινε κραχ¹ μεγάλο στην Αμερική. Κατρακύλησαν Τράπεζες. Οι συνέταιροι στα βαπόρια μάς έκλεψαν. Τα χρήματά μας θα τα πάρουν άλλοι. Γιατί τα χρήματα δεν εξατμίζονται, μόνο που αλλάζουν χέρια. Το σερβίτσιο που είδατε κοστίζει όση ήταν η περιουσία μας. Μας το

¹ Κραχ: ξαφνική και καταστροφική πτώση της τιμής ενός ή περισσότερων οικονομικών στοιχείων. Το κραχ για το οποίο γίνεται λόγος στο κείμενο συνέβη το 1929.

‘στειλαν για ενθύμιο οι περισσότεροι γενναιόδωροι από τους λωποδύτες. Δε νομίζω ότι πρέπει να κλειστούν τα παραθυρόφυλλά μας ή να μη βγαίνετε έξω, επειδή θα ντρεπόσαστε. Η ντροπή δεν εμπήκε ακόμα στο σπίτι αυτό, κι ελπίζω ποτέ να μην μπει. Καθένας μέσα εδώ πρέπει να είναι έτοιμος για μεγάλες θυσίες. Δεν έχει τίποτε άλλο, νομίζω. Ετελείωσα».

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 40-50 περίπου λέξεις να παραθέσεις τους τρόπους με τους οποίους, σύμφωνα με το Κείμενο 1, θα είναι δυνατόν να υπάρξει μια ομαλή μετάβαση και ένταξη των μεταναστών/μεταναστριών, των αιτούντων/αιτουσών και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας στην αγορά εργασίας.

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 συναντάμε ως τρόπο οργάνωσης την αιτιολόγηση. Εξήγησε για ποιο λόγο, κατά τη γνώμη σου, επιλέγεται το συγκεκριμένο κειμενικό σχήμα.

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Πώς χαρακτηρίζεις το ύφος λόγου που επιλέγουν οι συντάκτες του Κειμένου 1, σοβαρό ή απλό (μονάδες 6); Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου με αναφορά σε τρεις γλωσσικές επιλογές (μονάδες 9).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις την ψυχολογική κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο πατέρας, σύμφωνα με τα νοήματα του Κειμένου 2 (μονάδες 10). Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σου γεννά ο

τρόπος με τον οποίο ανακοινώνει την είδηση σε όλη η οικογένεια (μονάδες 5); Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Αρχή της ισότητας

Το κείμενο προέρχεται από τον οδηγό που εξέδωσε το Ινστιτούτο Εργασίας το 2019 με στόχο την παρουσίαση του θεσμικού πλαισίου που αφορά θέματα διακρίσεων στους χώρους εργασίας λόγω φύλου.

Η μικρή συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας, η ανισότητα ευκαιριών, οι μειωμένες δυνατότητες για επαγγελματική εξέλιξη, η πολλαπλότητα του ρόλου τους, η αδυναμία συμφιλίωσης της επαγγελματικής και της οικογενειακής ζωής, η ανεπαρκής συμμετοχή τους στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και σε δράσεις αναβάθμισης των προσόντων τους αποτελούν ορισμένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες σήμερα και τα οποία οδηγούν στην εμφάνιση φαινομένων διάκρισης, ειδικότερα στον εργασιακό τομέα.

Η εφαρμογή της αρχής της ισότητας μεταξύ των δύο φύλων στις πολιτικές των κρατών μελών της ΕΕ καταδεικνύει ως ένα βαθμό την θεσμική πρόοδο που έχει επιτευχθεί στην σημερινή κοινωνία σε ζητήματα ισότητας μεταξύ των δυο φύλων. **Ωστόσο**, παρά τα βήματα προόδου που έχουν σημειωθεί τα τελευταία χρόνια –τόσο σε θεσμικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο ανάπτυξης «ειδικευμένων πολιτικών και δράσεων» καταπολέμησης των διακρίσεων μεταξύ των φύλων–, η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών (ιδιαίτερα στην αγορά εργασίας) φαίνεται ότι δεν έχει ακόμη επιτευχθεί ουσιαστικά, καθώς οι ανισότητες λόγω φύλου παραμένουν.

Οι γυναίκες και οι άνδρες εξακολουθούν να αντιμετωπίζονται, παρά τη θεσμοθέτηση νομοθετικών διατάξεων, διαφορετικά στην αγορά εργασίας, με αποτέλεσμα οι πρώτες να εξακολουθούν να βρίσκονται κατά μέσο όρο σε χειρότερη θέση συγκριτικά με τους άνδρες. Οι διακρίσεις αυτές εντοπίζονται στην πρόσβαση στην απασχόληση, στην επαγγελματική εξέλιξη, στο συνδυασμό επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, στους όρους αμοιβής. Ειδικότερα, για τις εργασιακές σχέσεις, κατοχυρώνεται συνταγματικά το δικαίωμα ίσης αμοιβής για ίσης αξίας παρεχόμενη εργασία, ενώ προβλέπεται ότι «δεν αποτελεί διάκριση λόγω φύλου η λήψη θετικών μέτρων για της προώθηση της ισότητας

μεταξύ ανδρών και γυναικών και ότι το κράτος οφείλει να μεριμνά για την άρση των ανισοτήτων που υφίστανται στην πράξη, ιδίως σε βάρος των γυναικών».

Η προστασία έναντι των διακρίσεων λόγω εθνοτικών, φυλετικών, ηλικιακών και άλλων κριτηρίων αποτέλεσε αντικείμενο νομοθετικών ρυθμίσεων κατά κύριο λόγο στην κοινοτική έννομη τάξη, οι οποίες σταδιακά ενσωματώθηκαν στο ελληνικό δίκαιο, συνθέτοντας έτσι το δίκαιο της απαγόρευσης των διακρίσεων. Στο δίκαιο αυτό η προστασία από τις διακρίσεις λόγω φύλου κατέχει σημαίνουσα θέση. Ειδικά στο χώρο της εργασίας, η προστασία από διακρίσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών στοχεύει στη δημιουργία μιας αγοράς εργασίας όπου η πρόσβαση στην απασχόληση, η επαγγελματική εξέλιξη, η επαγγελματική κατάρτιση, οι συνθήκες και οι όροι εργασίας, καθώς και τα επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης θα λειτουργούν παρέχοντας ίσες ευκαιρίες για τους άνδρες και τις γυναίκες.

Κείμενο 2

Η δασκάλα με τα χρυσά μάτια

Το μυθιστόρημα του Στρατή Μυριβήλη (1890-1969) « Η δασκάλα με τα χρυσά μάτια» κυκλοφόρησε σε βιβλίο το 1933. Θέμα του είναι η περίοδος 1917–1922 και οι συνέπειες του πολέμου (Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και Μικρασιατικού Πολέμου).

[...] Ο Λεωνής έμαθε από τον «νουνό», την πρώτη μέρα κιόλας, σαν ήρθε στο σταθμό να τους καλωσορίσει και να τους δώσει ένα χέρι για τα πράγματα, πως η χήρα του Βρανά διορίστηκε δασκάλα στο δημοτικό σχολειό του χωριού, από τότες που μαθεύτηκε ο θάνατος τ' αντρός της. Ο πατέρας; Του Βρανά πέθανε και κείνος από τον καημό του λίγο αργότερα. Ο κ. Σπανός τούπε ακόμα πως ο Διευθυντής του σχολειού κι όλοι οι συνάδελφοι της νέας δασκάλας έχουν να κάνουν για την εργατικότητα και για τη θεληματικότητά της. Τούκαμε ευχαρίστηση που τάκουσε. Ένωσε να εχτιμά¹ αυτή την άγνωστή του γυναίκα, που ρίχτηκε να μπαλέψει² τόσο θαρρετά τη ζωή, μόλις έχασε το μοναδικό της τ' αποκούμπι. Μια άλλη στη θέση της θ' απόμενε με τα χέρια κρεμασμένα, κεραυνωμένα από το χτύπημα. Θάκανε επάγγελμα τον ρόλο του «θύματος πολέμου» και θα περίμενε από τη φτωχοσύνη και από τα επιδόματα των φιλανθρωπικών οργανώσεων να δει το σπίτι της και το παιδί του σκοτωμένου.

Πολλές φορές το μελέτησε να πάει να της κάνει τη θλιβερή επίσκεψη, να πάρει τέλος η ιερή αποστολή. Όλο δίσταζε κι όλο το ανάβαλλε, και δυο φορές έκοψε απ' άλλον

¹ Να εκτιμά.

² Να παλέψει.

δρόμο μόλις αντίκρισε το σπίτι της. Είταν ένα κεραμιδί σπίτι πούβλεπε από ψηλά στη θάλασσα, με μια ξώπορτα σχεδόν τετράγωνη, βαμμένη με πράσινη λαδομπογιά. Τα περικοκλάδια ξεχειλούσαν από τον τοίχο του αυλόγυρου. Έπαιρνε το μαύρο πορτοφόλι στην τσέπη κι έλεγε: «Δεν έχει άλλο, τούτη τη φορά θα χτυπήσω». Κι ύστερα, σαν αντίκρυζε τους σιδερένιους χαλκάδες που κρέμονταν για χτυπητήρια στην πράσινη πόρτα, ένας κόμπος δενόταν μέσα του και προσπερνούσε. [...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 40-50 περίπου λέξεις να παρουσιάσεις την πρόοδο που έχει γίνει στο θέμα της αντιμετώπισης των ανισοτήτων μεταξύ των δύο φύλων στην αγορά εργασίας.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην δεύτερη παράγραφο συναντάμε τη συνδετική λέξη **Ωστόσο**. Μπορείς να εξηγήσεις τη λειτουργία της ως προς τη δομή της παραγράφου;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 επιλέγεται το ασύνδετο σχήμα λόγου. Να δικαιολογήσεις αυτή την επιλογή (μονάδες 10) και να χωρίσεις, κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές, την παράγραφο σε δύο περιόδους λόγου χωρίς να διαφοροποιείται το νόημα (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με αναφορές στο Κείμενο 2 τη στάση που υιοθετεί ο Λεωνής απέναντι στη δασκάλα. Να οργανώσεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Πολιτισμός κατά ρατσισμού.

Το κείμενο είναι απόσπασμα άρθρου της Φωτεινής Τσαλίκoglου, καθηγήτριας στο Τμήμα Ψυχολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου, το οποίο δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ, στις 19-06-2001.

Κάθε φορά που μιλάμε για «άτομα με ειδικές ανάγκες» εκείνο που φανερώνεται είναι το ηθικό, αισθητικό, πολιτισμικό σύστημα αξιών που θεμελιώνει την κοινωνία μας. Η Κίνηση Πολιτών Κατά του Ρατσισμού επιχείρησε σε ένα εξαιρετικό τριήμερο που διοργάνωσε με θέμα «Ο πολιτισμός κατά του ρατσισμού» να μιλήσει με τον δικό της τρόπο για τα ζωτικά αυτά ζητήματα.

Παραδομένοι καθώς είμαστε στην ηγεμονία του κανονικού, όταν αναφερόμαστε στον ανάπηρο, είναι συνήθως μέσα από μια εικόνα ελλειμματικότητας. Όχι διαφορετικός αλλά κατώτερος. Άλλος. Εξώκοσμος. Η τηλεόραση αναπαράγει και εντείνει τα στερεότυπα. Το άτομο με ειδικές ανάγκες προβάλλει σαν ένα ανυπεράσπιστο παιδί που όταν δεν το αγνοούμε πρέπει να το προστατεύουμε ή να το δαιμονοποιήσουμε. Οίκτος, απαξίωση, απόρριψη, άρνηση.

Αρνούμενοι τον ανάπηρο είναι σαν να απομακρύνουμε από τον ορίζοντά μας την έλλειψη, το γήρας, τη φθορά. Ασυνείδητα είναι σαν να καθησυχάζουμε τον εαυτό μας «εμείς είμαστε πλήρεις, αψεγάδιαστοι».

Η εκδήλωση που οργανώθηκε τέλη Μαΐου στο Μουσείο Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών προσέφερε μια μοναδική ευκαιρία ανατροπής των βάνουων αυτών στερεοτύπων. Τα ίδια τα άτομα με ειδικές ανάγκες μάς ταξίδεψαν στο μακρινό ταξίδι των δυνατοτήτων τους. Στο βίντεο που παρουσίασε η πρόεδρος της Εταιρείας Προστασίας Σπαστικών, Δάφνη Οικονόμου, παρακολουθήσαμε τις δημιουργικές τους δυνατότητες. Στο Καλλιτεχνικό και Βιωματικό Σεμινάριο του Προγράμματος Ανοιχτή Σκηνή, για πέντε μέρες Άγγλοι, Ιρλανδοί, Σκοτσέζοι, Έλληνες, καλλιτέχνες, εκπαιδευόμενοι, ασθενείς, ακροατές, ανάπηροι και αρτιμελείς συμμετέχουν στην πρόκληση της συνδημιουργίας στον Χορό, το Θέατρο, τη Μουσική, τη Σκηνογραφία, την Αφήγηση.

Το στοίχημα κερδίζεται. Οι διαχωρισμοί και οι ταμπέλες καταργούνται. Μόνον μια ιδιότητα παραμένει και κατισχύει. Εκείνη του δημιουργού.

Κείμενο 2

[Σύγκρουση ... θρησκειών]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Γιώργου Θεοδοκά «Αργώ», δεύτερος τόμος, εκδόσεις Εστία, Αθήνα. 1992.

Η Αντιγόνη τον μεταχειριζότανε λιγάκι σαν παιδί, μεταφέροντας στις συζυγικές τους σχέσεις όλην τη στοργή της για τον γιο, που της έλειπε. [...]

Μονάχα μια φορά κοντέψανε να τσακωθούνε στα γερά, όταν γεννήθηκε η Μόρφω, τον τέταρτο χρόνο του γάμου, κι ο Φραγκίσκος, που δεν είχε σκοτιστεί ποτέ του για καμιά θρησκεία, ανακάλυψε ξαφνικά πως είτανε καθολικός και πως το παιδί τους έπρεπε να βαφτιστεί στη δική του εκκλησία. Η Αντιγόνη επέμενε να γίνει το παιδί ορθόδοξο, γιατί αισθανότανε πως το αντίθετο θα έθλιβε κατάκαρδα και ανεπανόρθωτα τους γονείς της και όλο το πελοποννησιακό συγγενολόϊ. «Κάνε μια θυσία για μένα, έλεγε, για την αγάπη μας Φραγκίσκε!». Μα ο Φραγκίσκος Δελατόλλας αποκρινότανε με ύφος δραματικό πως είταν έτοιμος να θυσιάσει τα πάντα για την αγάπη της, εξόν από τους βωμούς των προγόνων του. «Ωστε αγαπάς περισσότερο τους προγόνους σου από μένα;», ρώτησε μια μέρα απειλητικά η Αντιγόνη. «Δε σβήνεται από τη μνήμη των ανθρώπων η Ιστορία!», αποκρίθηκε ο Φραγκίσκος. Η Αντιγόνη, όμως, που είχε πειραχτεί στο φιλότιμο, ήθελε μια κατηγορηματική απάντηση. «Αγαπάς περισσότερο από μένα, συνέχισε, τους πεθαμένους Τηνιακούς κι' όλα αυτά τα βενετσιάνικα κοραφέξαλα – ναι ή όχι;». «Ναι», είπε ο Φραγκίσκος και πρόσθεσε μια φράση, που γι' αυτήν ζήτησε αργότερα πολλές φορές συγγνώμη: «Δε με καταλαβαίνεις, δε με κατάλαβες ποτέ, δε θα με καταλάβεις ποτέ! Είσαι Μωραΐτισσα!». Τότες έπαψαν να μιλούν για ένα διάστημα. Τη συζυγική αυτή κρίση τη γιάτρεψε ο πατέρας της Αντιγόνης που τους κάλεσε μια μέρα πολύ επίσημα στο γραφείο του και τους δήλωσε με το πιο κοφτό του ύφος πως, αν γίνει το μοναδικό του εγγόνι φραγκάκι, θα κάνει διαθήκη και θα αφήσει όλα τα χρήματά του στον εθνικό στόλο. «Και πηγαίνετε κατόπι, πρόσθεσε, να μαλλιοτραβιόσαστε δέκα χρόνια με τους δικηγόρους του Δημοσίου για να χαλάσετε τη διαθήκη μου – τη διαθήκη του πατέρα σας! – μέχρι του Αρείου Πάγου και ακόμα παραπέρα». Ο Φραγκίσκος αποκρίθηκε αμέσως πως είχε πάρει «κατόπιν ωρίμου σκέψεως»

την απόφαση να κάνει όλες τις υποχωρήσεις για την ευτυχία της οικογένειας κ' η Μόρφω βαφτίστηκε ορθόδοξη από τον ίδιο τον παππού της, που διάλεξε και το όνομά της.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 40-50 λέξεις να παρουσιάσεις την στερεοτυπική εικόνα που έχει η κοινωνία για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εξηγήσεις τη λειτουργία της παρομοίωσης στη δομή της δεύτερης παραγράφου: «Το άτομο με ειδικές ανάγκες προβάλλει σαν ένα ανυπεράσπιστο παιδί που όταν δεν το αγνοούμε πρέπει να το προστατεύουμε ή να το δαιμονοποιήσουμε.» Για ποιο λόγο την επέλεξε η συντάκτρια του Κειμένου 1;

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 να εντοπίσεις τρεις ελλειπτικές προτάσεις (μονάδες 6) και να εξηγήσεις τι εξυπηρετεί αυτή η γλωσσική επιλογή της αρθρογράφου (μονάδες 9).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 να ερμηνεύσεις την αιτία που προκάλεσε κρίση στον γάμο της Αντιγόνης. Ποια είναι η προσωπική σου τοποθέτηση στο γεγονός για το οποίο γίνεται λόγος στο κείμενο; Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Με τη μαμά... και στα ώριμα χρόνια

Το κείμενο είναι απόσπασμα άρθρου της Τασούλας Καραϊσκάκη, δημοσιευμένου στις 28.11.2014.

Για πρώτη φορά οι Βρετανοί νέοι έως 25 ετών έχουν πολύ περισσότερες πιθανότητες, σε σύγκριση με τους συνταξιούχους, να βρεθούν κάτω από το όριο της φτώχειας, εκτιμά το Joseph Rowntree Foundation. Οι νέοι 16 έως 24 ετών που ζουν με ελάχιστα, έχουν αυξηθεί κατά 6% την τελευταία δεκαετία, κυρίως λόγω των ολιγόμηνων συμβάσεων και της ημιαπασχόλησης, και τα πράγματα θα γίνουν χειρότερα, αποφαίνεται το ίδρυμα. Η πτώση εισοδημάτων και η αύξηση του κόστους διαβίωσης, λέει το ίδρυμα, θα εγκλωβίσουν τους 20άρηδες σε εξαιρετικά χαμηλόμισθες θέσεις εργασίας –και στην αδυναμία να συντηρήσουν μόνοι τους ένα νοικοκυριό–, για αρκετά χρόνια ακόμη. Την τελευταία δεκαετία, μόνο το 20% των νέων κατάφερε να φύγει από το πατρικό του.

Ίδιες οι τάσεις και στην Ελλάδα, και για εκείνο το μικρό τμήμα της νεολαίας που καταφέρνει να εργάζεται (ανεργία νέων 16-24 ετών: 56,7%), να απασχολείται ευκαιριακά ή σε θέσεις χαμηλότερες των δεξιοτήτων τους.

Δυσοίωνα σενάριο, ανησυχαστικό, εξόχως προβληματικό για τον προσοδευμένο κόσμο μας. Διότι νέος και απουσία μέλλοντος είναι δύο έννοιες ασυμβίβαστες στους πολιτισμούς της εξέλιξης. Στην εποχή των multimedia, με τον τζίρο των ηλεκτρονικών αγαθών και υπηρεσιών να ξεπερνά τα 2,1 τρισ. δολάρια, στις κοινωνίες των γυαλιών-υπερυπολογιστών που βλέπουν ολογραφικά, των 3D εκτυπωτών σπιτιών, μηχανημάτων, τροφίμων και ανθρώπινων οργάνων, του μανδύα αορατότητας από νανοϋλικά, οι νέοι είναι βουτηγμένοι στη μιζέρια, εξαρτημένοι από την αγία οικογένεια και τα ρουσφέτια¹ των πολιτικών φίλων για μια δουλίτσα. Προς τι τα τηλεκατευθυνόμενα αεροσκάφη, τα ρομπότ στους κομήτες και η έρευνα που «τρέχει» προς τη διόρθωση ελαττωματικών γονιδίων, τις καθολικές ασύρματες επικοινωνίες και την κβαντική τηλεμεταφορά δεδομένων;

Η «πρώτη ύλη» των νέων κοινωνιών μαραζώνει, παγιδεύεται, ασφυκτιά, συντρίβεται από την αποκάλυψη της ουτιδανής² παρουσίας της. Οι μεγαλόθυμες³ φιλοδοξίες της εποχής της ανάπτυξης εξέπεσαν. Οι αγορές διευρύνθηκαν, οι κερδοσκόποι

¹ πελατειακές σχέσεις ανάμεσα στους πολιτικούς και τους πολίτες.

² ανάξιας λόγου, αυτής που δε διαθέτει σπουδαιότητα ή κύρος.

³ μεγαλόψυχες, εντυπωσιακές.

πλήθυναν, η ζωή συρρικνώθηκε στο παρόν, ένα παρόν χωρίς βαρύτητα, που κινείται αλλά δεν προχωρεί. Έναν κόσμο χωρίς ιδεώδες, μια αγωνία χωρίς διδασκαλία... Μήπως οι μεγάλοι της Ευρώπης να ξανασκεφθούν ότι αυτή η ήπειρος της κοινής μας μοίρας, όπου οι νέοι υφίστανται τις ίδιες διαδικασίες αποσύνθεσης, θα σωθεί μόνο αν τους συνυπολογίσουν; Αν εξετάσουν το κόστος του αποκλεισμού τους από την αξιοπρεπή εργασία, όχι μόνο το οικονομικό (αποτιμάται σε 160 δισ. ευρώ), αλλά και το κοινωνικό – τον φόβο, την έλλειψη ελπίδας και εμπιστοσύνης σε θεσμούς και κυβερνήσεις;

Κείμενο 2

Μού αφήνεις πενήντα δραχμές για τσιγάρα;

Το διήγημα «Μού αφήνεις πενήντα δραχμές για τσιγάρα;» είναι δημοσιευμένο στο βιβλίο του Θανάση Βαλτινού (1932-) «Εθισμός στη νικοτίνη», εκδόσεις «Βιβλιοπωλείον της Εστίας», Αθήνα, 2008.

Εκείνα τα χρόνια δούλευα στο αγώγι. Τρίπολη-Αθήνα εξακόσιες δραχμές. Είχα μια κράισλερ, πετούσε. Δεκατρείς Μαΐου, με το παλαιό. Έκανε μια ζέστη, χρόνια είχα να τη θυμηθώ. Μετράω με το παλαιό εγώ. Ήρθε ένας, είχε το παιδί του διφθερίτη. Το είχε κουβαλήσει πρώτα στον Παπαδημητρίου. Σπουδασμένος στη Γαλλία ο Παπαδημητρίου. Του λέει, πάρε το αεροπλάνο να το πας στην Αθήνα το παιδί. Δεν είχαν τα μέσα εδώ.

Έρχεται αυτός με τη γυναίκα του, μπαίνουν στην κούρσα χωρίς συμφωνία.

- Από πού είσαι; τον ρωτάω.

- Από το Βαλτεσινίκο, μου λέει.

Το πατάω εγώ το αυτοκίνητο, τα φώτα αναμμένα, έντεκα το πρωί, άντε δώδεκα. Κάνω δύομισι ώρες μέχρι το Παίδων. Τότε, με κείνους τους δρόμους. Σταματάω μπροστά στην πύλη, βγαίνει τώρα ο άντρας με το αγοράκι αγκαλιά. Θα ήταν ως τριών ετών. Το πηγαίνει μέσα. Εγώ περίμενα.

Έρχεται καμιά φορά, του λέω: Τι έγινε;

Μου λέει θα το γλιτώσω, το έμπασαν στο θάλαμο. Μου λέει τι σου χρωστάω; Τι να του γυρέψω, όσα ήθελα μπορούσα, δε με είχε συμφωνήσει. Αλλά με μισό παπούτσι ήτανε.

Του λέω είσαι ευχαριστημένος να μου δώσεις πεντακόσιες δραχμές;

Βγάζει ένα πεντακοσάρικο, εκείνο είχε όλο κι όλο.

Τον είδα που δίσταζε.

- Τι είναι;

Μου αφήνεις, λέει, πενήντα δραχμές να πάρω τσιγάρα;

Ντρεπότανε.

- Και για ναύλα, να πάω εδώ στο Αιγάλεω, σ' ένα συγγενή μου;

Του λέω δώσ' μου τέσσερα κατοστάρια.

Τι να του πω που ήταν με μισό παπούτσι.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 40-50 περίπου λέξεις να παρουσιάσεις το αδιέξοδο των νέων στην αγορά εργασίας, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στις τρεις πρώτες παραγράφους του Κειμένου 1 υπάρχει η νοηματική σχέση της αντίθεσης. Να περιγράψεις αυτή τη σχέση (μονάδες 5) και να γράψεις έναν τίτλο που με συντομία να την αποτυπώνει (μονάδες 5).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«πρώτη ύλη»,

μια αγωνία χωρίς διδασκαλία...,

θα σωθεί μόνο αν τους συνυπολογίσουν;

(αποτιμάται σε 160 δισ. ευρώ),

το κοινωνικό – τον φόβο, την έλλειψη ελπίδας και εμπιστοσύνης σε θεσμούς και κυβερνήσεις;

Να αιτιολογήσεις τη χρήση των εξής σημείων στίξης στις παραπάνω φράσεις –προτάσεις της τελευταίας παραγράφου του Κειμένου 1: των εισαγωγικών στην πρώτη, των

αποσιωπητικών στη δεύτερη, του ερωτηματικού στην τρίτη, της παρένθεσης στην τέταρτη και της παύλας στην πέμπτη περίπτωση.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις την ψυχολογική κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο πατέρας στο Κείμενο 2 (μονάδες 10). Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σου γεννά ο τρόπος με τον οποίο του συμπεριφέρεται ο αφηγητής (μονάδες 5); Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Μορφωμένοι οι περισσότεροι, αλλά άνεργοι

Το κείμενο του Απόστολου Λακασά είναι δημοσιευμένο στον ιστότοπο της εφημερίδας Καθημερινή στις 11.6.2017, <https://www.kathimerini.gr/society/913414/neoi-apelpismenoi-kai-apokleistemenoi/> (απόσπασμα).

Την τελευταία δεκαπενταετία αυξήθηκαν τα εκπαιδευτικά εφόδια των νέων. Το 2000 το 43% είχε πτυχίο (από τεχνική σχολή έως και διδακτορικό), ενώ το 2014 το ποσοστό ήταν 51%. Μάλιστα, η πλειονότητα των νέων θεωρούν ότι οι επαγγελματικές δεξιότητές τους για την εργασία που επιθυμούν είναι απλώς «αρκετά κατάλληλες», με τους νεότερους να είναι περισσότερο σίγουροι. Το 49,4% των ατόμων 25-29 ετών δήλωσε ότι οι δεξιότητές τους είναι πολύ ή απολύτως κατάλληλες, έναντι 38,8% των νέων 30-34 που έχουν την ίδια πεποίθηση.

Ωστόσο, τα δομικά προβλήματα στην ελληνική οικονομία επιδεινώθηκαν, ενώ σαρώθηκαν οι σταθερές. Έτσι, οι νέοι αντιμετωπίζουν μεγάλες δυσκολίες στην ανάπτυξη νέας οικονομικής δραστηριότητας, επιχείρησης ή ελεύθερου επαγγέλματος. Σε αυτό συμβάλλουν η γραφειοκρατία, αλλά και η μεγάλη δυσπιστία και η απογοήτευση προς το πολιτικό πελατειακό σύστημα.

Συγκεκριμένα, οι νέοι που ανήκουν σε χαμηλές εισοδηματικές ομάδες, παρά τις μεγάλες προσπάθειές τους να βελτιώσουν το εκπαιδευτικό τους επίπεδο, βλέπουν να εκμηδενίζονται οι δυνατότητές τους να πετύχουν οτιδήποτε ως εργαζόμενοι ή ως επαγγελματίες. Στα εσπερινά σχολεία και επαγγελματικά λύκεια, όπου φοιτούν παιδιά οικογενειών χαμηλού οικονομικού επιπέδου, αλλά και σε νέους που σπουδάζουν, κυριαρχούσε η αίσθηση του αποκλεισμού από την οικονομία και την πρωτεύουσα αγορά εργασίας.

Από την άλλη, στην έρευνα περιγράφεται μια νέα μορφή σκληρής κοινωνικής ανισότητας που συνδέεται με τη δομή της κατακερματισμένης αγοράς εργασίας. Έτσι, σε ένα μέρος της αγοράς εργασίας κυριαρχεί η ανασφάλεια, ή άτυπη και χαμηλόμισθη ή και απλήρωτη εργασία, και εκεί απωθούνται ολοένα και περισσότερο οι νέοι, ακόμα και αυτοί που προέρχονται από τη μεσαία τάξη.

Παράλληλα, αυξήθηκε δραματικά η μερική απασχόληση στους νέους. Ενδεικτικά, στις ηλικίες 25-34 το ποσοστό ήταν 9,7% το 2000, 13,5% το 2010 και 24,4% το 2014. Έτσι, η

αύξηση της προσωρινής και μερικής απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της ακούσιας μερικής απασχόλησης συχνά μαζί με τη στασιμότητα των μισθών, έχει αυξήσει τον αριθμό των ατόμων με χαμηλές ετήσιες απολαβές, ιδίως μεταξύ των γυναικών και των νέων. [...]

Κείμενο 2

[Μια απελπισμένη προσπάθεια...]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα της Μαρίας Ιορδανίδου (1897-1989) «Σαν Τα Τρελά Πουλιά». Εκδόσεις Εστία: Αθήνα. 1980.

«Καινούργιο γραφείο!» συλλογίστηκε και όρμησε μέσα.

Ξέχασε τον πόνο των ποδιών, πήρε δύο –δύο τα σκαλοπάτια και βρέθηκε στο διάδρομο του πρώτου πατώματος. Κατάντικρα ήταν μια κλειστή πόρτα που έγραφε απέξω εγγλέζικα «Γραφείο Προέδρου, απαγορεύεται η είσοδος», και μπροστά στην πόρτα κλητήρας. Δεν κάνει, της λέει ο κλητήρας, όταν η Άννα πλησίασε, δεν κάνει. Μπρε καλέ μου, μπρε κακέ μου, τίποτα. Δίνει μια κλωτσιά η Άννα στον κλητήρα, ανοίγει την πόρτα, μπαίνει μέσα. Βλέπει καταντικρά της, στο βάθος της κάμαρας, ένα πελώριο γραφείο, και στο γραφείο κάθεται ένας εξηντάρης Αμερικάνος ροδοκόκκινος, χαμογελαστός.

- Hallo¹! της λέει.
- Hallo! λέει η Άννα και στέκεται τρομαγμένη.
- Τι θέλεις; της λέει.
- Δουλειά, λέει η Άννα και στέκεται.
- Well, I' llbedammed², λέει ο Αμερικάνος – που είναι μια κακιά κουβέντα στα εγγλέζικα – και σηκώνεται απάνω.

Ακούει η Άννα πίσω από τη ράχη της την πόρτα ν' ανοίγει, γυρίζει και βλέπει τον κλητήρα να χώνει στη χαραμάδα τη μούρη του. Αμάν!

Σηκώνει ο Αμερικάνος το χέρι του και γνέφει στον κλητήρα να φύγει.

- Πώς μπήκες μέσα; τη ρωτά.
- Κλώτσησα τον κλητήρα, λέει η Άννα.
- Τι; φωνάζει με όλη του τη δύναμη ο Αμερικάνος.

Τρομάζει η Άννα, την παίρνουνε τα δάκρυα.

- Καλά, σώπα τώρα, λέει ο Αμερικάνος.

Όμως η Άννα δεν μπορεί πια να κρατηθεί. Την πήρε το παράπονο. Πονούν τα πόδια της, πεινά, κρυώνει, γιατί είναι μούσκεμα. Δεν έχει μαντίλι. Βγάζει ο Αμερικάνος το

¹Hallo: γεια.

²Damned: καταραμένος.

μαντίλι του, προσπαθεί να σκουπίσει τα μάγουλά της, τρέχουν οι μύξες της. Θέλει να πεθάνει. Τίποτε άλλο δεν επιθυμεί.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 40-50 περίπου λέξεις να παρουσιάσεις το αδιέξοδο των νέων στην αγορά εργασίας, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να επιλέξεις δύο λέξεις ή φράσεις με τις οποίες εξασφαλίζεται η συνοχή του λόγου στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 4) και να εξηγήσεις γιατί επέλεξε ο συντάκτης του την καθεμιά (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

«Έτσι, η αύξηση της προσωρινής και μερικής απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της ακούσιας μερικής απασχόλησης συχνά μαζί με τη στασιμότητα των μισθών, έχει αυξήσει τον αριθμό των ατόμων με χαμηλές ετήσιες απολαβές, ιδίως μεταξύ των γυναικών και των νέων.»

Το άρθρο έχει σοβαρό ύφος λόγου. Να υποθέσεις ότι απευθύνεσαι σε κάποιους συμμαθητές σου και διατυπώνεις την παραπάνω φράση της τελευταίας παραγράφου σε ύφος πιο απλό και οικείο. Να μετασχηματίσεις για αυτό τον σκοπό το χωρίο κάνοντας τις αλλαγές που κρίνεις απαραίτητες.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να χαρακτηρίσεις με στοιχεία του Κειμένου 2 τα δύο πρόσωπα που πρωταγωνιστούν στη σκηνική ενότητα, την Άννα και τον Αμερικάνο εργοδότη (μονάδες 10), και να εκφράσεις τη συναισθηματική αντίδραση που σου προκάλεσε η ανάγνωση (μονάδες 5). Να οργανώσεις την ερμηνεία σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

«BigBrother»- Η διαστροφή της κλειδαρότρυπας

Το κείμενο είναι του Ζήση Παπαδημητρίου, δημοσιευμένο στις 25.7.2001.

Μετά τα κοινωνικά «ριάλιτι σόου», τα αποκαλούμενα και «εξομολογητικά», όπου οι συμμετέχοντες μετατρέπουν την ιδιωτική τους ζωή σε θέαμα, αναζητώντας με τον τρόπο αυτό λύση στα προβλήματά τους (επιδίδονται δηλαδή σε ένα είδος ψυχολογικού στριπτίζ), σειρά στα τηλεοπτικά κανάλια έχει το «BigBrother». Ως γνωστόν ξεκίνησε από την Ολλανδία να κατακτήσει, με διαφορετικό όνομα από χώρα σε χώρα, την παγκόσμια τηλεοπτική σκηνή, επιτυγχάνοντας ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά τηλεθέασης. Θα μπορούσε βέβαια, τηρουμένων πάντα των αναλογιών, να συγκριθεί με το θέαμα των μονομαχιών στη ρωμαϊκή εποχή. Σε αντίθεση με τις μονομαχίες, όπου οι θεατές ήταν αμέτοχοι, στο νέο τηλεοπτικό παιχνίδι συμμετέχουν, αν και έμμεσα, ενεργά, καθώς η ετυμηγορία τους είναι αυτή που αναδεικνύει τελικά τον νικητή.

Στη χώρα μας η επιτυχία του «BigBrother» είναι δεδομένη. Εκατοντάδες χιλιάδες Έλληνες παρακολουθούν το «παιχνίδι» και συμμετέχουν τηλεφωνικά, καθότι τελικός κριτής είναι το κοινό, το οποίο και αποφασίζει ποιος τελικά θα είναι ο νικητής. Λέγεται μάλιστα πως τα τηλεφωνήματα των τηλεθεατών αποφέρουν κάθε φορά πολύ μεγάλα κέρδη! Αποδεικνύεται για ακόμη μια φορά ότι η ελληνική κοινωνία στερείται αντανakλαστικών, καθότι, όχι μόνον δεν αντιδρά στο νέο αυτό φαινόμενο απαξίωσης της κοινωνικής ζωής, αλλά, αντίθετα, απολαμβάνει το θέαμα.

Καθώς το κοινό έχει λίγο ή πολύ εξοικειωθεί με τα γνωστά «ριάλιτι σόου» διασκεδάζοντας κυριολεκτικά με τη δυστυχία των άλλων, αδυνατεί να αντισταθεί στη νέας μορφής οφθαλμολαγνεία¹. Στο όνομα της δημοσιότητας, της επωνυμίας και του χρήματος (τρία από τα βασικά γνωρίσματα της εποχής μας), δεν είναι λίγοι εκείνοι που σπάζουν καθημερινά το φράγμα του αυτοσεβασμού, για να μετατραπούν σε κλόουν, ικανοποιώντας έτσι τις ηδονοβλεπτικές επιθυμίες του κοινού. [...]

[...] Το σύνδρομο της κλειδαρότρυπας που χαρακτηρίζει την εκπομπή ο «Μεγάλος Αδελφός» υπονομεύει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Οδηγεί στην έκπτωση της κοινωνικής ζωής τόσο των ανθρώπων που συμμετέχουν ενεργά όσο και εκείνων που παρακολουθούν

¹ αρρωστημένη αγάπη για το θέαμα

την εκπομπή, σε μια εποχή όπου, έτσι και αλλιώς, οι ανθρώπινες αξίες βάλλονται πανταχόθεν, στο όνομα ενός άκρατου και αδιέξοδου ατομικισμού.

Εκπομπές όπως αυτή του «Μεγάλου Αδελφού» απειλούν πάνω από όλα τους νέους και ειδικότερα τα παιδιά, καθώς προβάλλουν άκρως αρνητικά στερεότυπα κοινωνικής συμπεριφοράς. Αν και η ιδιωτική ζωή των ανθρώπων δεν παραβιάζεται από νομική τουλάχιστον άποψη από τέτοιου είδους εκπομπές, καθότι ο καθένας μας είναι ελεύθερος να τις παρακολουθήσει ή όχι, το πρόβλημα ωστόσο παραμένει, στο βαθμό που υπονομεύεται συστηματικά και αθόρυβα κάθε έννοια ιδιωτικότητας με την ευρύτερη σημασία του όρου.

Κείμενο 2

Φάροι

Το ποίημα είναι του Ιάπωνα Νάκα Τάρο, μετάφραση: Λ. Σκαρτσή, Πηγή: Παγκόσμια ποιητική ανθολογία «Ταξίδι στην ποίηση», Ναυτίλος.

Οι φάροι μοιάζουν με τους ποιητές
που κοιτάνε μόνο επικίνδυνα πράγματα
-μια παλίρροια που πλησιάζει

Οι ποιητές μοιάζουν με τους φάρους
ζώντας την αγωνία
χτίζουν τη μοναξιά τους

Επειδή το φως τους
το κλέβει πάντα η απόσταση
το εσωτερικό τους
είναι πιο βαθύ από κάθε σκοτάδι.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 40-50 περίπου λέξεις να παρουσιάσεις τα στοιχεία των ριάλιτι σόου που καταγγέλλει ο αρθρογράφος στο Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας επιχειρεί μια σύγκριση. Ποια είναι αυτή (μονάδες 5) και ποιους σκοπούς εξυπηρετεί (μονάδες 5);

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

«ριάλιτι σόου», «εξομολογητικά», «παιχνίδι»

Να σχολιάσεις τη χρήση των εισαγωγικών στις παραπάνω λέξεις ή φράσεις του Κειμένου 1.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να εκφράσεις σε 100-150 λέξεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου για τη σχέση των ποιητών με τους φάρους, όπως αυτή αποτυπώνεται στο Κείμενο 2.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Διαδίκτυο και Δημοσιογραφία: Ένα νέο μοντέλο ευθύνης για τα ΜΜΕ

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα πτυχιακής εργασίας με θέμα: «Δημοσιογραφική δεοντολογία στο διαδίκτυο»(2018) των Στ. Χρονοπούλου και Αικ. Καλογεροπούλου από το τμήμα Πληροφορικής και ΜΜΕ της σχολής Διοίκησης και Οικονομίας του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Δυτικής Ελλάδας. Δίνεται συντομευμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

Το Διαδίκτυο αποτελεί τη μεγάλη απειλή των παραδοσιακών εφημερίδων. Η εμφάνιση νέων μορφών παραγωγής και διάδοσης της πληροφορίας φαίνεται να τρομάζει τους μέχρι τώρα κατέχοντες το αποκλειστικό προνόμιο της ενημέρωσης, με αποτέλεσμα να επιχειρούν να υποβαθμίσουν τις δυνατότητες που παρέχει η κοινωνική τεχνολογία χωρίς καν να τις δοκιμάσουν .

Το μέλλον της δημοσιογραφίας είναι η λεγόμενη δημοσιογραφία των πολιτών, όπου η παραγωγή ειδήσεων γίνεται και πάλι λειτούργημα, είναι ανεξάρτητη και ταγμένη στο δημόσιο συμφέρον και στην προώθηση της δημοκρατίας. Αρκετοί όμως είναι και **οι πολέμιοι αυτής της νέας τάσης**, οι οποίοι υποστηρίζουν ότι έχουμε εισέλθει σε μια εποχή όπου ο καθένας γίνεται δημοσιογράφος αρκεί να έχει πρόσβαση σε έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή **θέτοντας σε κίνδυνο την αξιοπιστία και την τεκμηρίωση της πληροφορίας**. Οι πολίτες/δημοσιογράφοι αλλάζουν το τοπίο της ενημέρωσης. Οι πολίτες σε συνεργασία με επαγγελματίες δημοσιογράφους διαμορφώνουν έναν ιστό συλλογικής σοφίας που προσφέρει ένα πλούσιο περιεχόμενο πληροφοριών και ειδήσεων. Με τον τρόπο αυτόν γίνεται περισσότερο αποτελεσματική η έρευνα και η καταγραφή γεγονότων από τους δημοσιογράφους, μιας και **λαμβάνουν άμεση πληροφόρηση από έναν «στρατό» πολιτών** που βρίσκεται σ' όλο τον κόσμο και έχει τη δυνατότητα να τους προμηθεύει με πληροφορίες. Οι πολίτες/δημοσιογράφοι δεν έρχονται να αντικαταστήσουν τους παραδοσιακούς δημοσιογράφους, αφού πάντα θα έχουμε ανάγκη ένα σώμα εκπαιδευμένων δημοσιογράφων, οι οποίοι θα προσφέρουν εμπειριστατωμένες απόψεις και σε βάθος αναλύσεις.

Ο σύγχρονος δημοσιογράφος λειτουργεί αφενός ως επιμελητής περιεχομένου και αφετέρου ως ο επαγγελματίας που διασταυρώνει, επιβεβαιώνει και αναλύει την είδηση. Από τη στιγμή που αφενός ο πολίτης έχει τη δυνατότητα να ελέγξει την πληροφορία που του προσφέρεται και αφετέρου, αρκετές φορές ίσως, να έχει περισσότερες γνώσεις από το δημοσιογράφο για το συγκεκριμένο θέμα, οι άνθρωποι που πλέον διαχειρίζονται την ενημέρωση οφείλουν να είναι πολύ

πιο προσεκτικοί. Τα νέα Μέσα είναι η αλλαγή στον τρόπο με τον οποίο φιλτράρονται οι ειδήσεις. Μέχρι τώρα ίσχυε το μοντέλο «φιλτράρω και στη συνέχεια δημοσιεύω». Πλέον, μετακινούμαστε στην εποχή του «δημοσιεύω και στη συνέχεια φιλτράρω».

Κείμενο 2

Άγγελος εξάγγελος

Το παρακάτω τραγούδι σε στίχους Διονύση Σαββόπουλου και μουσική Μπομπ Ντίλαν ανήκει στον δίσκο του πρώτου με τίτλο «Βρώμικο ψωμί», που κυκλοφόρησε το 1972.

Άγγελος εξάγγελος μάς ήρθε από μακριά
γερμένος πάνω σ' ένα δεκανίκι
Δεν ήξερε καθόλου, μα καθόλου να μιλά
και είχε γλώσσα μόνο για να γλείφει

Τα νέα που μάς έφερε ήταν όλα μια ψευτιά
κι ακούγονταν ευχάριστα στ' αυτί μας
Γιατί έμοιαζε μ' αλήθεια η κάθε του ψευτιά
κι ακούγοντάς τον ησύχαζε η ψυχή μας

Έστησε το κρεβάτι του πίσω απ' την αγορά
κι έλεγε καλαμπούρια στην ταβέρνα
Μπαινόβγαινε κεφάτος στα κουρεία και στα λουτρά
και χάζευε τα ψάρια μες στη στέρνα

Και πέρασε ο χειμώνας κι ήρθε η καλοκαιριά
κι ύστερα πάλι ξανάρθανε τα κρύα
Όσπου κάποιο βραδάκι, τι τού 'ρθε ξαφνικά
κι άρχισε να φωνάζει με μανία

Τα πόδια μου καήκανε σ' αυτή την ερημιά
Η νύχτα εναλλάσσεται με νύχτα
Τα νέα που σάς έφερα, σάς χάιδεψαν τ' αυτιά
μ' απέχουνε πολύ απ' την αλήθεια

Αμέσως καταλάβαμε τι πήγαινε να πει
και τού 'παμε να φύγει μουδιασμένα
Αφού δεν είχε νέα ευχάριστα να πει
καλύτερα να μη μάς πει κανένα

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50 – 60 λέξεις να περιγράψεις με ποιον τρόπο η δημοσιογραφία των πολιτών διαμορφώνει το πεδίο της ενημέρωσης.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 δύο γλωσσικές επιλογές που χρησιμεύουν στη συνοχή του λόγου ανάμεσα στις περιόδους λόγου και στα νοήματά τους.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις τη σωστή απάντηση σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1 (μια μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι σε κάθε περίπτωση ορθή):

1. Στην πρόταση «**Το Διαδίκτυο αποτελεί τη μεγάλη απειλή των παραδοσιακών εφημερίδων**» η λειτουργία της γλώσσας είναι :

- α. αναφορική
- β. συνυποδηλωτική
- γ. δηλωτική
- δ. λογική

2. «**οι πολέμιοι αυτής της νέας τάσης**»: στη φράση η λέξη «πολέμιοι» έχει ως αντώνυμή της τη λέξη:

- α. κυρίαρχοι
- β. υποστηρικτές
- γ. αντίπαλοι
- δ. αντίθετοι

3. «**θέτοντας σε κίνδυνο την αξιοπιστία και την τεκμηρίωση της πληροφορίας**»: στη φράση η λέξη «αξιοπιστία» έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:

- α. αξιοπρέπεια
- β. προϋπόθεση
- γ. σοβαρότητα
- δ. φερεγγυότητα

4. Στη φράση «λαμβάνουν άμεση πληροφόρηση από έναν «στρατό» πολιτών» τα εισαγωγικά στη λέξη «στρατό» δηλώνουν :

- α. ειρωνεία
- β. μεταφορική χρήση της λέξης
- γ. ειδικό όρο
- δ. αμφισβήτηση

5. Στην πρόταση «Ο σύγχρονος δημοσιογράφος λειτουργεί αφενός ως επιμελητής περιεχομένου και αφετέρου ως ο επαγγελματίας που διασταυρώνει, επιβεβαιώνει και αναλύει την είδηση» ο συγγραφέας με την επιλογή του ασύνδετου σχήματος:

- α. προσδίδει ζωντάνια στον λόγο
- β. εξηγεί την επαγγελματική ιδιότητα του δημοσιογράφου
- γ. ανανεώνει το ενδιαφέρον του δέκτη
- δ. προσδίδει ποικιλία στο ύφος του λόγου

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις τη στάση των ανθρώπων στον Άγγελο εξάγγελο και να σε απασχολήσει αν έχει διαφοροποιηθεί σήμερα. Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100 – 150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Ο ρόλος του δημοσιογράφου στο διαδίκτυο

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα πτυχιακής εργασίας με θέμα: «Δημοσιογραφική δεοντολογία στο διαδίκτυο»(2018) των Στ. Χρονοπούλου και Αικ. Καλογεροπούλου από το τμήμα Πληροφορικής και ΜΜΕ της σχολής Διοίκησης και Οικονομίας του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Δυτικής Ελλάδας.

Σήμερα υπάρχει μία νέα σύγχυση που έχει σχέση με αυτούς που γενικότερα παράγουν περιεχόμενο για τα νέα Μέσα. Αυτοί δηλαδή που παράγουν πρωτότυπο περιεχόμενο και κάνουν τη δική τους έρευνα σε σχέση με αυτούς που δεν παράγουν πρωτότυπο περιεχόμενο, αλλά ψάχνουν δεξιά και αριστερά, για να κάνουν ένα κολλάζ πραγμάτων. Επιπρόσθετα, με τις νέες επικοινωνιακές τεχνολογίες όποιος διαθέτει ένα μόντεμ και έναν υπολογιστή μπορεί να ισχυριστεί ότι «κάνει δημοσιογραφία». Τώρα που η τεχνολογία έχει δημιουργήσει μια νέα οικονομική οργάνωση της δημοσιογραφίας οι κανόνες της επαναπροσδιορίζονται και μερικές φορές αγνοούνται. Μερικοί υποστηρίζουν πως ο ορισμός της δημοσιογραφίας έχει διευρυνθεί λόγω της τεχνολογίας, έτσι ώστε τώρα όλα να εμφανίζονται ως δημοσιογραφία. Η δημοσιογραφία είναι τόσο θεμελιώδες στοιχείο, ώστε οι κοινωνίες που θέλουν να καταστείλουν την ελευθερία πρέπει πρώτα να καθυποτάξουν τον Τύπο. **Η τεχνολογία διαμορφώνει μια νέα οικονομική οργάνωση των εταιριών πληροφόρησης, στην οποία ενσωματώνεται και η δημοσιογραφία.**

Ο δημοσιογράφος Ανδρέας Παναγόπουλος τονίζει πως «ο δημοσιογράφος πρέπει να καταλάβει το νέο τρόπο καταγραφής και μετάδοσης της είδησης και την αλλαγή που συντελείται στον κύκλο ζωής της είδησης». Ο ίδιος υποστήριξε ότι **το φαινόμενο της «μετανάστευσης» του κοινού στο Διαδίκτυο** δεν είναι περιστασιακό, αλλά μόνιμο και διαχώρισε την κρίση της δημοσιογραφίας, σε επίπεδο επιχειρήσεων, από την εξίσου σημαντική κρίση, σε επίπεδο περιεχομένου. Επιπρόσθετα, ο αρθρογράφος Πάσχος Μανδραβέλης πιστεύει ότι η κρίση είναι θεμελιακή, «καθώς η πληροφορία αποκόπτεται από το υλικό μέσο που χρειαζόταν, για να μεταδοθεί, δηλαδή το χαρτί» και οδηγεί στην ανάγκη να αντιστραφεί όλη η λογική **διακίνησης** της πληροφορίας. Πρέπει να αποφύγουμε τους όρους δαιμονοποίησης ή αγιοποίησης, **να αποφύγουμε ισοπεδώσεις**, που εξισώνουν ανώνυμα εκβιαστικά σχόλια ιστολογίων με γνήσιες δημοσιογραφικές δουλειές που παράγονται μακριά από πιεστήρια, μικρόφωνα και κάμερες.

Κείμενο 2

ΟΙ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΙ

Το παρακάτω σατιρικό ποίημα (απόσπασμα) ανήκει στον Γεώργιο Σουρή (1853 – 1919) και δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Μη χάνεσαι» (1880).

Ελύσσαξαν στ' αλήθεια οι δημοσιογράφοι,
Την πένα τους βουτούνε σε ξύδι και χολή,
Κτυπά ο ένας άλλον με δίκωπο ξουράφι,
Και βρίζονται με τρόπο κι ευγένεια πολλή.
Πω! πω! τι νταβατούρι, αντάρα και κακό!
Ακόμ' απ' τον Τρικούπη¹ δεν πήραν μερδικό.

Ένας τον άλλον λέγει τρελό, ξετσιπωμένο,
μπερμπάντη, βαγαπόντη, και πρώτο μασκαρά,
Κι ο άλλος κακοήθη, κονδύλι πουλημένο,
Σαποκοιλιά, τραμπούκο και δούλο του παρά.
Πω! πω! τι νταβατούρι, αντάρα και κακό!
Ακόμ' απ' τον Τρικούπη δεν πήραν μερδικό.

Απ' το ταμείο έξω στρωμένοι στη λιακάδα
Φωνάζουνε και ήχος ακούεται βαρύς,
Και μες σ' αυτή τη νέα μελωδική καντάδα
Βογκά η μια κι η άλλη φτωχή εφημερίς.
Πω! πω! τι νταβατούρι, αντάρα και κακό!
Ακόμ' απ' τον Τρικούπη δεν πήραν μερδικό.[...]

Αν θες και συ, Τρικούπη, να έβγεις τώρα πέρα,
Φασκέλωσε κι εκείνα, φασκέλωσε κι αυτά,
Και χάραξε απάνω στη νέα σου παντιέρα²
Με γράμματα μεγάλα «λεφτά, λεφτά, λεφτά».
Τότε θα πάψει τόση αντάρα και κακό,
Αφού σ' εμάς, Τρικούπη, θα δώσεις μερδικό.

¹ Έλληνας διπλωμάτης, πολιτικός και πρωθυπουργός που κυριάρχησε στην πολιτική σκηνή της χώρας από 1875-1894.

² σημαία

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 60 περίπου λέξεις να περιγράψεις τον τρόπο με τον οποίο η τεχνολογία έχει επηρεάσει τη δημοσιογραφία, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας παραθέτει δύο ξένα σχόλια. Ποια είναι αυτά (μονάδες 4), ποια κύρια θέση της προηγούμενης παραγράφου ενισχύουν (μονάδες 4) και πώς συμβάλλουν στην εγκυρότητα των ιδεών που διατυπώνονται στο κείμενο (μονάδες 2);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να γράψεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση για την καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις (μια μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι σε κάθε περίπτωση ορθή):

1. Η χρήση τρίτου προσώπου στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1:

- α. προσδίδει αντικειμενικότητα στις απόψεις που διατυπώνονται
- β. προσκαλεί για συμμετοχή και κοινή δράση στον τρόπο που μεταδίδεται η είδηση
- γ. διαφοροποιεί τη δημοσιογραφία από την τεχνολογία
- δ. αποτελεί προσωπική κατάθεση ιδεών

2. Το ύφος λόγου στο χωρίο «**Η τεχνολογία διαμορφώνει μια νέα οικονομική οργάνωση των εταιριών πληροφόρησης, στην οποία ενσωματώνεται και η δημοσιογραφία**» του Κειμένου 1 είναι:

- α. οικείο, φιλικό
- β. λόγιο
- γ. απόλυτο
- δ. απρόσωπο, αντικειμενικό

3. Τα εισαγωγικά στη φράση: **το φαινόμενο της «μετανάστευσης» του κοινού στο Διαδίκτυο** δηλώνουν :

- α. ειρωνεία

β. μεταφορική χρήση της λέξης

γ. ειδικό όρο

δ. αμφισβήτηση

4. Η λέξη «**διακίνησης**» στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου 1 έχει τη σημασία:

α. μεταφοράς

β. διάδοσης

γ. κυκλοφορίας

δ. διανομής

5. Στη φράση «**να αποφύγουμε ισοπεδώσεις**» με την επιλογή της υποτακτικής έγκλισης εκφράζεται:

α. απαγόρευση

β. συμβουλή

γ. επιβολή

δ. σκοπός

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις τον ειρωνικό τόνο του Κειμένου 2. Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100 – 150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Εμφανείς και κρυφές προκαταλήψεις

Το κείμενο υπογράφεται από τον Βασίλη Α. Πανταζή, Αναπληρωτή Καθηγητή του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και δημοσιεύθηκε (2015) από τον Σύνδεσμο Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών www.kallipos.gr με θέμα την Αντιρατσιστική Εκπαίδευση. Δίνεται συντομευμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

Οι προκαταλήψεις μπορούν να εκφραστούν ανοιχτά και άμεσα ή διακριτικά, έμμεσα και με κρυφό τρόπο. Ένα σημαντικό παράδειγμα αποτελεί η απόρριψη ή η άρνηση της συμπάθειας για μια συγκεκριμένη «ξένη» ομάδα, ή η υπερβολή των δήθεν πολιτισμικών διαφορών. Ωστόσο, δεν έχει σημασία κατά ποιων ομάδων στρέφονται οι προκαταλήψεις. Για παράδειγμα, οι «ξένες» ομάδες υπόκεινται κατ' επανάληψη σε παρόμοια αρνητικά χαρακτηριστικά, όπως τεμπελιά, αδράνεια, σωματική αδυναμία, εγκληματικότητα και πονηριά. Οι προκαταλήψεις κρίνονται με ένα διπλό πρότυπο, το οποίο είναι αυτό που προσάπτεται στην «ξένη» ομάδα, αγνοείται ή απορρίπτεται ως ασήμαντο για τη «δική μας» ομάδα. Ένα παράδειγμα που τεκμηριώνει την παραπάνω διαπίστωση είναι όταν μουσουλμάνοι κατηγορούνται από μέλη μιας κοινωνίας ότι φέρονται εναντίον της ισότητας των φύλων, ενώ δεν καταγγέλλεται η συνηγορία της παραδοσιακής κατανομής ρόλων στη δική τους ευρύτερη κοινωνία.[...]

Παραδοσιακές προκαταλήψεις μπορεί να θεωρούνται ως εμφανείς, εκφράζοντας συνήθως σαφώς αρνητική γενικευμένη στάση. Αυτές αποδίδουν σε μια «ξένη» ομάδα μοναδικά αρνητικά χαρακτηριστικά. Συχνά ο παραλήπτης θεωρείται ότι απειλεί τη «δική μου» ομάδα, διότι για παράδειγμα αφαιρεί τις θέσεις εργασίας. Αυτές οι προκαταλήψεις εκδηλώνονται επίσης με το γεγονός ότι οι ιδιωτικές επαφές απευθείας με τα μέλη μιας «ξένης» ομάδας απορρίπτονται. Επιπλέον, περιέχουν εμφανείς προκαταλήψεις, συχνά αντεγκλήσεις. Έτσι, πολλές ομάδες θεωρούνται ότι είναι υπεύθυνες για την προκατάληψη εξαιτίας της συμπεριφοράς τους ή ακόμα και για τη δίωξή τους. Οι «ξένες» ομάδες κατηγορούνται συχνά για τις πολιτικές, οικονομικές ή κοινωνικές δυστυχίες. Τις τελευταίες δεκαετίες, ωστόσο, ισχυρές κοινωνικές νόρμες της ανεκτικότητας και της καταπολέμησης του ρατσισμού έχουν εγκαθιδρυθεί στην Ευρώπη και αναστέλλουν όλο και περισσότερο την ανοιχτή έκφραση της προκατάληψης. Παραταύτα, σε ποιο βαθμό είναι αποτελεσματικές στην καθημερινή ζωή εξαρτάται από χώρα σε χώρα και από περιβάλλον σε περιβάλλον. [...]

Εμφανείς προκαταλήψεις εκφράζονται με τρόπο, ώστε θετικά συναισθήματα, όπως συμπάθεια, συμπόνια ή θαυμασμός για μια «ξένη» ομάδα, να γίνονται αντικείμενο στέρησης ή

άρνησης. Επίσης, δεν υπάρχει μια εμφανής αντιπάθεια απέναντι σε αυτήν, αλλά ούτε και μια ιδιαίτερη συμπάθεια, η οποία δυσχεραίνει τα μέλη αυτής της «ξένης» ομάδας στο να γίνονται αρεστά προσωπικά, ως άτομα. Σύγχρονες προκαταλήψεις είναι δυνατό, παράλληλα, να εκφραστούν με μια υπερβολική έμφαση στην ατομική ισότητα. Συχνά γίνεται λόγος για την ισότητα, για να απορριφθεί η πρόταση αξιώσεων για τη λήψη μέτρων προς βελτίωση δυνατοτήτων συγκεκριμένων ομάδων. Δομικές ανισότητες και διακρίσεις, επομένως, παραβλέπονται ή γίνονται αντικείμενο άρνησης .[...]

Κείμενο 2

Γέλια

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το διήγημα του Αντώνη Σουρούνη, συλλογή «Κυριακάτικες ιστορίες», εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 2002.

Διαβάζω ένα ρεπορτάζ στην εφημερίδα για τους Αλβανούς και νομίζω πως διαβάζω το βιογραφικό μου. Κυριακάτικα, λέει, κάθονται στο καφενείο της Ομόνοιας, όπου μαζεύονται και τα λένε. Ό,τι έκανα κι εγώ πριν από τριάντα οχτώ χρόνια στην Κολονία. Προτού δημιουργήσουμε ένα καφενείο, για να τα λέμε, μαζευόμασταν και τα λέγαμε στο σταθμό των τρένων. Ή δεν τα λέγαμε, κοιταζόμασταν μόνο από μακριά και συνεννοούμασταν. Το πρόσχημά μας ήταν πως θέλαμε ν' αγοράσουμε ελληνική εφημερίδα από το μοναδικό κιόσκι που τις πουλούσε και οι πιο συνεσταλμένοι την κρατούσαν ορθάνοιχτη στα χέρια σαν ελληνική σημαία.

«Έλληνας είσαι φίλε;»

Μπορεί να είχαμε την τύχη να καταφθάσει και κανένα τρένο από την πατρίδα φορτωμένο με καινούργιους. Μπορεί να είχαμε ακόμα μεγαλύτερη τύχη, να 'φτανε κανένας συντοπίτης και να μαθαίναμε νέα για γνωστούς μας. Όπως φαινόμασταν εμείς τότε, φαίνονται οι Αλβανοί σήμερα. Αυτοί δεν έρχονται με τρένο, για να μαζεύονται στο σταθμό, έρχονται με τα πόδια και η Ομόνοια είναι το πηγάδι για να ξεδιψάσουν, να πέσουν μέσα και να πνιγούνε ή να τους πετάξουμε εμείς.

Μας κυνηγούν, λένε. Ό,τι έκαναν και σ' εμένα. Μαχαίρωνε κάποιος Ιταλός ένα συμπατριώτη του στο Μόναχο και την πλήρωνα εγώ στην Κολονία. Έκλεβε ένας Έλληνας πορτοφόλι στην άλλη άκρη της Γερμανίας και ψάχνανε τις τσέπες τις δικές μου. Μας εκμεταλλεύονται, ισχυρίζονται. Και σ' εμένα το ίδιο κάνανε. Ο χειρότερος και στυγνότερος εργοδότης που είχα στη ζωή μου ήταν Έλληνας στη Φρανκφούρτη και μάλιστα σπουδαγμένος. Ήμουν χωρίς άδεια εργασίας, χωρίς άδεια παραμονής κι έκρινε σωστό να είμαι και χωρίς μισθό. Μου έδινε δέκα μάρκα κάθε Σάββατο -δούλευα και τα Σάββατα- όσα χρειαζόμουν, για να πηγαиноέρχομαι και να του δουλεύω.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να απαντήσεις με την ένδειξη Σωστό (Σ) ή Λάθος (Λ) στις παρακάτω προτάσεις που αναφέρονται σε θέσεις του συγγραφέα του Κειμένου 1:

- α. Οι προκαταλήψεις εκφράζονται με διακριτικό τρόπο για ορισμένες ομάδες ανθρώπων.
- β. Τα τελευταία χρόνια στην Ευρώπη ενισχύεται η ανεκτικότητα και γίνονται προσπάθειες για την καταπολέμηση του ρατσισμού, των οποίων η αποτελεσματικότητα διαφοροποιείται από χώρα σε χώρα.
- γ. Σύμφωνα με παραδοσιακές προκαταλήψεις οι «ξένες» ομάδες έχουν την ευθύνη για φαινόμενα κοινωνικής παθογένειας.
- δ. Σύγχρονες προκαταλήψεις υποστηρίζουν την ατομική ισότητα, ώστε να ληφθούν μέτρα για τη βελτίωση του τρόπου ζωής και δικαιωμάτων συγκεκριμένων ομάδων.
- ε. Αποτέλεσμα της προκατάληψης είναι η απουσία από την πλευρά των εγχωρίων θετικών συναισθημάτων για μια ομάδα αλλοδαπών.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας επιλέγει να οργανώσει το κείμενό του με παραδείγματα. Γράψε δύο λόγους για τους οποίους κατά τη γνώμη σου γίνεται η παραπάνω επιλογή.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 επιλέγεται στα ρήματα το τρίτο πρόσωπο. Ποιο είναι το επικοινωνιακό αποτέλεσμα που, κατά τη γνώμη σου, δημιουργεί η παραπάνω επιλογή στον αναγνώστη (μονάδες 10); Τι θα άλλαζε αν στη θέση του υπήρχε το πρώτο πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο (μονάδες 5);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να παρουσιάσεις το κύριο, κατά τη γνώμη σου, θέμα του Κειμένου 2 με σχετικές αναφορές. Να εκφράσεις τα συναισθήματα και τις σκέψεις που σου δημιούργησε η ανάγνωση (100-150 λέξεις).

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Τα στερεότυπα που στερούν το δικαίωμα στην εργασία

Το παρακάτω κείμενο δημοσιεύθηκε στην ηλεκτρονική έκδοση της Εφημερίδας των Συντακτών στις 18.04.2021 και υπογράφεται από τη Νόρα Ράλλη. Αποτελεί μέρος της συνέντευξης του Λάζαρου Τεντόμα, κοινωνικού ανθρωπολόγου, που είναι ο μοναδικός τυφλός καθηγητής σε σχολεία βλεπόντων στην Ελλάδα.

«Όταν η αναπηρία θεωρείται εργασιακή/επαγγελματική κατάσταση καταλαβαίνουμε πόσο ισχυρές είναι οι αρτιμελιστικές αντιλήψεις που θέλουν την αναπηρία σε μια κατάσταση αεργίας, η οποία υπάρχει μόνο με προνοιακά επιδόματα. Αυτό βέβαια συνδέεται άμεσα με τις κυρίαρχες απόψεις που επικρατούν και αντικατοπτρίζεται και στο γεγονός ότι δυστυχώς, εν έτει 2021, ελάχιστοι άνθρωποι με αναπηρία εργάζονται χωρίς προβλήματα. Ή δεν εργάζονται καν! Ενδεικτική είναι η δική μου περίπτωση: είμαι ο μοναδικός γραμμένος στα μητρώα τυφλών εκπαιδευτικός που εργάζεται ως μόνιμος εκπαιδευτικός στη Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση σε σχολεία βλεπόντων. Και αυτό είναι κάτι που με πληγώνει βαθύτατα, γιατί γνωρίζω πολύ καλά πως υπάρχουν άνθρωποι πολύ αξιόλογοι, με λιγότερο λειτουργικό περιορισμό από εμένα, οι οποίοι δυστυχώς αποκλείονται από την εργασία, ακριβώς επειδή υπάρχουν αυτές οι αντιλήψεις... Ορισμένοι μπορούν πιο εύκολα να φανταστούν ένα άτομο με αναπηρία να παίζει μια ξεκούρδιστη κιθάρα σε μια γωνιά παρά να βρίσκεται σε μια θέση εργασίας. Αυτές οι αντιλήψεις με θυμώνουν βαθύτατα και νομίζω ότι είναι πολιτική μας θέση να επισημαίνουμε αυτά τα καίρια ζητήματα. Το να είσαι ανάπηρος είναι κοινωνική κατασκευή: όταν δεν μπορείς να περπατήσεις, επειδή υπάρχουν παρκαρισμένα αυτοκίνητα. Ή οι ράμπες: φτιάχνοντας ράμπες δεν γεφυρώνουμε τις διαφορές μεταξύ μας. Ακριβώς γιατί το ζήτημα δεν είναι μόνο ζήτημα προσβασιμότητας προφανώς».

«Η αναπηρία στις αντιλήψεις για τις οποίες μίλησα παραπάνω κατατάσσεται ως βιολογική κατηγορία ετερότητας και όχι ως ένα σύνθετο κοινωνικό ζήτημα το οποίο χρήζει πολιτικών παρεμβάσεων και ρυθμίσεων, έτσι ώστε να υπάρχει ισότιμη συμμετοχή και εκπαίδευση στην εργασία, στην απασχόληση, αλλά και στην ψυχαγωγία επίσης! Και φυσικά στις καθημερινές πρακτικές - αυτό που ονομάζουμε «καθημερινότητα».

Υπάρχουν ορισμένοι οι οποίοι θεωρούν ότι είναι πιο λογικό το να καθόμαστε στα σπίτια μας εμείς, τα άτομα με αναπηρία, από το να κυκλοφορούμε, πόσο μάλλον σε διάφορους εργασιακούς χώρους! Ότι αυτό δεν είναι για μας - αυτό πιστεύουν! Φυσικοποιείται δηλαδή η αναπηρία ως μη αξιοβίωτη κατάσταση, που δεν έχει καμία σχέση με τον χώρο της εργασίας! Που δεν μπορεί δηλαδή

να συνδεθεί με την παραγωγικότητα και την εργασιακή αποδοτικότητα, που για κάποιους είναι «ιδιότητες» μόνο όσων είναι αρτιμελείς!

[...] Όταν συζητάμε για την αναπηρία, ουσιαστικά συζητάμε για το πώς λειτουργεί η κοινωνία της αρτιμέλειας και όχι πώς λειτουργεί η αναπηρία. Η κοινωνία της αρτιμέλειας καθορίζει το πώς υπάρχουν τα ανάπηρα άτομα! Άρα, όλα αυτά είναι καθρεφτισμοί και απεικονίσεις για το πώς σκέφτονται οι αρτιμελείς!».

Κείμενο 2

Παράκληση στο Θεό για έναν μικρό καμπούρη

Το παρακάτω ποίημα είναι απόσπασμα που ανήκει στον ποιητή και πεζογράφο Νίκο Χάγερ Μπουφίδη (1899-1950) και δημοσιεύθηκε στη Νέα Εστία, τεύχος 679, σελ. 1348 – 1349.

Δε φάνηκεν, αλήθεια, (και νυχτώνει...)
σαν κάθε βράδυ τέτοιαν ώρα, στο μπαλκόνι,
δε φάνηκε ο αντικρινός μικρός,
πούναι καμπούρης και καχεκτικός.[...]

Αυτός δεν παίζει κι ούτε που τολμά
να κατεβεί, να τρέξει, στο στενό.
Κάποτε, πούτρεξε κι αυτός, τ' άλλα παιδιά
φύγαν και τον αφήσαν μοναχό...

Κι όταν η μάνα του τού λέει: «Γιατί και συ
δεν πας να παίζεις, όπως τ' άλλα τα παιδιά;»
«Βαριέμαι», απαντάει αυτός σιγά,
Και τον περνούνε για ιδιότροπο παιδί.

Ύστερα, μελετάει το μάθημά του,
δίχως βοήθεια, μόνος, δυνατά...
Κι είν' η φωνή του σαν προμήνυμα θανάτου
ως αντηχεί, βραχνή, στη σκοτεινιά...

Μόλις βραδιάσει, βγαίνει στο μπαλκόνι.
Ούτε διακρίνεται στο σκότος το πυκνό.

Μια οκαρίνα είν' η συντροφιά του η μόνη,
κι όλο σφυράει τον ίδιο το σκοπό.

Απόψε όμως δεν φάνηκε. Και τρέμουν
οι σκιές στο δωμάτιό του το κλειστό. ..
Ω!, πως φοβάμαι, πως φοβάμαι, Θεέ μου,
μην του συνέβη τίποτε κακό...

Είν' η ψυχή του πάντοτε θλιμμένη...
Είναι καμπούρης και καχεκτικός...
Κάμε, τουλάχιστον, Θεέ μου, η πονεμένη
ψυχή του να είναι ήρεμη διαρκώς...

Κι αν είναι να πεθάνει, ας μην το ξέρει...
Σε μια γλυκιά οπτασία ας βλέπει πως
στη γειτονιά του κάθε μεσημέρι,
με τ' άλλα τα παιδιά παίζει κι αυτός...

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να απαντήσεις με την ένδειξη Σωστό (Σ) ή Λάθος (Λ) στις παρακάτω προτάσεις που αναφέρονται σε θέσεις του Κειμένου 1:

- α. Τα τελευταία χρόνια οι άνθρωποι θεωρούν δεδομένες τις διακρίσεις στον εργασιακό χώρο.
- β. Ο Λάζαρος Τεντόμας εκφράζει τον θυμό του για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία στην καθημερινότητά τους.
- γ. Η αναπηρία είναι κοινωνική κατασκευή και χρήζει άμεσης πολιτικής παρέμβασης.
- δ. Ο τρόπος που αντιμετωπίζουν οι αρτιμελείς τα άτομα με αναπηρία απεικονίζει τον τρόπο που σκέφτονται.
- ε. Σύμφωνα με αντιλήψεις η πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην εργασία και στην ψυχαγωγία είναι ισότιμη για όλους.

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις με συντομία τη λογική πορεία με την οποία από τις προηγούμενες παραγράφους ο πομπός του Κειμένου 1 καταλήγει στο συμπέρασμα που διατυπώνει στην τέταρτη παράγραφο «Άρα όλα αυτά είναι καθρεφτισμοί και απεικονίσεις για το πώς σκέφτονται οι αρτιμελείς!».

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Ποιο σημείο στίξης χρησιμοποιεί κατά κύριο λόγο ο συγγραφέας στην τρίτη παράγραφο («Υπάρχουν ορισμένοι ...μόνο όσων είναι αρτιμελείς!») του Κειμένου 1 (μονάδες 5); Να εξηγήσεις τη λειτουργικότητα αυτής της επιλογής ως προς απόδοση του προβληματισμού του κειμένου και τη διέγερση του ενδιαφέροντος του αποδέκτη του μηνύματος (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να παρουσιάσεις το κύριο, κατά τη γνώμη σου, θέμα του Κειμένου 2 με σχετικές αναφορές που το αναδεικνύουν. Να εκφράσεις τα συναισθήματα και τις σκέψεις που σου δημιουργεί η ανάγνωση του ποιήματος (100-150 λέξεις).

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Ο πονηρός μήνας Αύγουστος]

Το παρακάτω άρθρο (διασκευή) υπογράφεται από τον Δημοσθένη Κούρτοβικ και δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα Τα Νέα στις 8 Αυγούστου 2014.

Ποιος έχει πει ότι τον Αύγουστο δεν υπάρχουν ειδήσεις; Ο Ουμπέρτο Έκο¹, φυσικά. Αλλά με τόσες ειδήσεις πρώτης γραμμής στο ξεκίνημα του φετινού Αύγουστου, η περίφημη ρήση του Ιταλού σημειολόγου και μυθιστοριογράφου μοιάζει ειρωνική, μολονότι στην περίπτωση αυτή δεν είχε την πρόθεση να ειρωνευτεί.

Η Ιστορία δεν πάει διακοπές, αφού στην πραγματικότητα, ο Αύγουστος έχει διαχρονικά το ίδιο μερίδιο σε βαρυσήμαντα γεγονότα όσο κάθε άλλος μήνας - ίσως μάλιστα μεγαλύτερο. Με τον ερχομό ενός Αύγουστου άρχισε ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος και τις τελευταίες ημέρες ενός άλλου Αύγουστου στήθηκε το σκηνικό για την έναρξη του Δεύτερου. Αύγουστο μήνα ισοπέδωσαν οι ατομικές βόμβες τη Χιροσίμα και το Ναγκασάκι. Για να μην αναφέρουμε τις φυσικές καταστροφές, τις εξοντωτικές επιδημίες, τα πολύνεκρα δυστυχήματα, που ούτε αυτά κάνουν διακοπές τον Αύγουστο. Αύγουστο εξάλλου διεξάγονται κατά κανόνα οι Ολυμπιακοί Αγώνες, που αναγνωρίζονται ως το μείζον διεθνές γεγονός.

Μερικές φορές είναι δύσκολο να αντισταθεί κανείς σε ένα εντυπωσιακό ευφυολόγημα που γαργαλάει τη γλώσσα του, ακόμη και αν καταλαβαίνει ότι είναι ανούσιο ή άτοπο. Το απόφθεγμα ότι τον Αύγουστο δεν υπάρχουν ειδήσεις είναι εντυπωσιακό ως ευφυολόγημα (ή παραδοξολόγημα²). Παίρνοντας υπόψη, όμως, τα παραδείγματα που δώσαμε ενδεικτικά, διαψεύδεται από την ίδια την πραγματικότητα, αν το πάρει κανείς τοις μετρητοίς. Ωστόσο, ο Έκο δεν είναι με κανένα τρόπο επιπόλαιος. Το νόημα της διάσημης ρήσης του είναι αρκετά πιο σύνθετο από την τρέχουσα ερμηνεία της. Αυτό που ήθελε να πει είναι ότι στην εποχή της ιλιγγιώδους διάδοσης των πληροφοριών και διαφοροποίησης των μέσων μαζικής επικοινωνίας εκείνοι που παράγουν γεγονότα ενδιαφέρονται τα μέγιστα για τον επικοινωνιακό αντίκτυπό τους και πολλές φορές τα παράγουν προπαντός, αν όχι αποκλειστικά, για χάρη του. Επειδή όμως τον Αύγουστο τα ΜΜΕ

¹«Τον Αύγουστο δεν υπάρχουν ειδήσεις», γνωστό βιβλίο του Ιταλού συγγραφέα.

²παραδοξολόγημα: σκέψη, πράξη, λόγος κτλ. ο οποίος αντιτίθεται στην κοινή λογική, παραλογισμός.

υπολειπόμενων ή ληθαργικών και οι χρήστες τους αραιώνουν, μια είδηση δεν θα είχε το επικοινωνιακό αντίκρισμα που επιδιώκει ο πρόξενός της. Έτσι, τα γεγονότα «αναβάλλονται» για μετά τις αυγουστιάτικες διακοπές.

Κείμενο 2

Ομίχλη

Το κείμενο ανήκει στον Γιώργο Ιωάννου και περιλαμβάνεται στα διηγήματά του Η Μόνη Κληρονομιά, Κέδρος 1982.

Δεν ξέρω πια τι γίνεται με την ομίχλη κι αν εξακολουθεί να πέφτει τόσο πηχτή ή μήπως χάθηκε ολότελα κι αυτή, όπως η πάχνη πάνω απ' τα πρωινά κεραμίδια. Βλέποντας την παρθενική πάχνη να γυαλίζει παντού, λέγαμε: «Είχε κρύο τη νύχτα» ή «τα λάχανα θα γίνουν με την πάχνη πιο γλυκά,· πρέπει να κάνουμε ντολμάδες».

Όταν ερχόταν ο καιρός της ομίχλης, είχα πάντα το νου μου σ' αυτήν. Μέρα τη μέρα περίμενα να με σκεπάσει κι εγώ να χώνομαι αθέατος μέσα της. Θλιβόμουν όμως πολύ, όταν έπεφτε τις καθημερινές, την ώρα που βασανιζόμουν με τα χαρτιά στο γραφείο. Παρακαλούσα να κρατήσει ως το βράδυ, συνήθως όμως γύρω στο μεσημέρι διαλυόταν από έναν ήλιο ιδιαίτερα δυσάρεστο.

Μα, καμιά φορά, όταν ξυπνώντας τ' απόγευμα, την ώρα που έλεγα αν θα πάω στο σινεμά ή στο καφενείο, έβλεπα αναπάντεχα απ' το παράθυρο το απέραντο θέαμα της ομίχλης, άλλαζα αμέσως σχέδια και πορείες. Σήκωνα το γιακά της καμπαρντίνας, κατέβαινα με σιγουριά τα σκαλιά κι έφευγα για την παραλία, χωρίς ταλαντεύσεις. Η ομίχλη είναι για να βαδίζεις μέσα σ' αυτήν. Διασχίζεις κάτι που είναι πυκνότερο από αέρας και σε στηρίζει. Αλλά και κάτι ακόμα: ομίχλη χωρίς λιμάνι είναι πράγμα αταίριαστο. Η ομίχλη ήταν ακόμα πιο γλυκιά, όταν την ψιλοκεντούσε εκείνη η βροχή, η πολύ ψιλή βροχή του ουρανού μας. Αυτή που δε σε βρέχει, μα σε ποτίζει μονάχα και φυτρώνουν πιο λαμπερά τα μαλλιά σου την άλλη βδομάδα. Και τότε έπαιρναν νόημα τα φώτα και τα τραμ και τα κορναρίσματα. Ακόμα κι οι πολυκατοικίες γίνονταν ελκυστικές μες στην αχνάδα. Κι ύστερα έφτανα στο καφενείο του λιμανιού, αυτό που από χρόνια είναι γκρεμισμένο, να ξαναβρώ την παρέα μου. Κι όταν δεν ήταν εκεί -και δεν ήταν ποτέ εκεί- καθόμουν ώρες και καρτερούσα. Πίσω απ' τα τζάμια διαβαίνουν αράδα οι σκιές αυτών, που τώρα έχουν πεθάνει. Κολλούσαν το μούτρο τους για μια στιγμή στο θαμπό τζάμι κι άλλοι έμπαιναν μέσα, ενώ άλλοι τραβούσαν ανατολικά για τον Πύργο του Αίματος. Κι αν δε μου έγνεφε κανείς, έβγαινα κι ακολουθούσα μια σκιά, που ποτέ δεν μπορούσα να προφτάσω. Δε θυμάμαι από πού ερχόταν εκείνη η ομίχλη· μάλλον

κατέβαινε από ψηλά. Τώρα, πάντως, ξεκινάει βαθιά απ' τα όνειρα. Αυτά που χρόνια μένανε σκεπασμένα μ' ένα βαρύ καπάκι, που όμως πήρε απ' την πίεση για καλά να παραμερίζει. [...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια είναι η θέση του συγγραφέα του Κειμένου 1 στην άποψη του Ουμπέρτο Έκο ότι τον Αύγουστο δεν υπάρχουν ειδήσεις (50-60 λέξεις);

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια θέση διατυπώνει ο συγγραφέας του Κειμένου 1 στη δεύτερη παράγραφο και με ποιον τρόπο την αναπτύσσει;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Επειδή όμως τον Αύγουστο τα ΜΜΕ υπολειτουργούν ή ληθαργούν και οι χρήστες τους αραιώνουν, μια είδηση δεν θα είχε το επικοινωνιακό αντίκρισμα που επιδιώκει ο πρόξενός της. Έτσι, τα γεγονότα «αναβάλλονται» για μετά τις αυγουστιάτικες διακοπές.»

Στο παραπάνω χωρίο του Κειμένου 1 η γλώσσα χρησιμοποιείται για να πληροφορήσει ή για να προβληματίσει (μονάδες 5). Να εντοπίσεις και να σχολιάσεις με συντομία δύο (2) γλωσσικές επιλογές με τις οποίες ο συγγραφέας επιτυγχάνει τον στόχο του (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 δεσπόζει ένας μελαγχολικός τόνος. Να ερμηνεύσεις σε 100-150 λέξεις τον τρόπο με τον οποίο αυτός αποτυπώνεται σε εξωτερικό, αλλά και σε εσωτερικό επίπεδο και να εκφράσεις την προσωπική σου τοποθέτηση σε ανάλογες καταστάσεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από τον χαιρετισμό της Προέδρου της Δημοκρατίας, Κατερίνας Σακελλαροπούλου, σε σεμινάριο για γυναίκες ηλικίας 18 – 35 του Ιδρύματος Λαμπράκη σε συνεργασία με την οργάνωση «Αποστολή Άνθρωπος».

[...]

Είναι αλήθεια ότι, παρά τη μεγάλη απόσταση που έχουμε διανύσει εμείς οι γυναίκες και τα σημαντικά βήματα που έχουν γίνει για την πλήρη και ίση άσκηση των δικαιωμάτων μας, παρά τις πολλές γυναικείες κατακτήσεις στην πολιτική και κοινωνική ζωή, οι έμφυλες προκαταλήψεις και τα αρνητικά στερεότυπα παραμένουν ισχυρά, θέτοντας σοβαρά εμπόδια στην ισόρροπη ανάπτυξη των νεαρών κοριτσιών και την αυτοπραγμάτωσή τους. Παραμένουν, επίσης, σταθερά η περιορισμένη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας, το μισθολογικό χάσμα μεταξύ ανδρών και γυναικών, οι ανισότητες μεταξύ τους στη λήψη των αποφάσεων. Για να μη μιλήσω για την έμφυλη βία, τη σωματική, ψυχική και σεξουαλική κακοποίηση των γυναικών – ένα σοβαρότατο πρόβλημα που, παρά την οξύτητά του, δεν αντιμετωπίζεται με τη δέουσα αποφασιστικότητα.

Το πλέον αποθαρρυντικό στοιχείο αυτής της λυπηρής πραγματικότητας, ωστόσο, είναι, αν όχι η συμφιλίωση, πάντως σίγουρα η ανοχή απέναντι στις ανισότητες φύλου από πλευράς των ίδιων των γυναικών. Είναι σαν να έχουν ενσωματώσει την κυρίαρχη αντίληψη περί «διαφοράς», η οποία δεν περιορίζεται στο πεδίο της βιολογίας, αλλά επεκτείνεται και σε αυτό των πνευματικών και κοινωνικών δεξιοτήτων. Όπως πολύ σωστά επισημαίνουν οι οργανώτριες του προγράμματος Womentors, συχνά οι νέες γυναίκες υιοθετούν υποσυνείδητα τις περιρρέουσες προκαταλήψεις, φτάνοντας κάποτε να θεωρούν ότι «η ισορροπία των πραγμάτων είναι η κατεστημένη και οι γυναίκες οφείλουν να ακροβατούν μοιρολατρικά». Δεν είναι έτσι. Η ιστορία των εμπνευσμένων και δυναμικών γυναικών και των επιτευγμάτων τους, όσο αποσιωπημένη ή περιθωριοποιημένη και αν υπήρξε, φανερώνει ότι με πίστη στις δυνάμεις της, με επιμονή και αφοσίωση, η γυναίκα μπορεί να μεγαλουργήσει. Ίσως δυσκολευτεί λίγο περισσότερο από έναν άνδρα με τα ίδια προσόντα να διαρρήξει τη διαβόητη «γυάλινη οροφή»¹. Αλλά στο τέλος θα τα καταφέρει.

Γι' αυτό και θεωρώ ιδιαίτερα σημαντική τη σειρά σεμιναρίων που διοργανώνει το ίδρυμα Λαμπράκη για τις νέες γυναίκες. Σεμινάρια ενημέρωσης, στήριξης, ενδυνάμωσης, που τις

¹ Με τον όρο αυτό αποδίδονται τα αόρατα εμπόδια (βάσει στερεοτύπων) που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες και περιορίζουν την επαγγελματικής τους ανέλιξη και σταδιοδρομία.

εξοπλίζουν με τα κατάλληλα γνωσιακά και ψυχικά εφόδια, ώστε να διεκδικήσουν τον ρόλο που τους αναλογεί στην κοινωνική, την οικονομική και την πολιτική σφαίρα. Εύχομαι επιτυχία στο αξιόλογο αυτό έργο, που αποσκοπεί να μετατρέψει ένα περιβάλλον ανισοτήτων και διακρίσεων σε χώρο ελευθερίας και αυτοπραγμάτωσης.

Κείμενο 2

Τζένη Μαστοράκη (1949 –)

Οικογενειακό συμβούλιο

Η Τζένη Μαστοράκη θέτει τον εαυτό της στο κέντρο της σκηνης και της ποιητικής εκφοράς περιγράφοντας τις εμπειρίες της. Το ποίημα που ακολουθεί ανήκει στην ποιητική συλλογή «Το Σόι» (Αθήνα: Κέδρος, 1978).

Οικογενειακό συμβούλιο

Τώρα βέβαια πάλι θα πέσει το σόι
μονό και διπλό
να μαζεύω τη γλώσσα μου
ή πώς όταν κάνω
ψηλά τα μαλλιά μου
κοιμούνται πιο ήσυχοι.
Και με στριμώχνουν στο σαλόνι.
Παντού μπαγιάτικα πέπλα
νύφες με παχουλά χέρια
μουστακαλούδες
και τα παιδιά ανήλιαγα
ή μπορεί και πεθαμένα
με πελώριους φιόγκους
σαν αεροπλάνα.
Περνάει η νονά μου η πολίτισσα²
και τρατάρει³ μικρά άσπρα γλυκά.
[...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

² με καταγωγή από την Κωνσταντινούπολη

³ κερνάει

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στο Κείμενο 1 αναφέρεται ότι οι οργανώτριες του προγράμματος Womentors επισημαίνουν πως «συχνά οι νέες γυναίκες υιοθετούν υποσυνείδητα τις περιρρέουσες προκαταλήψεις». Ποια είναι η άποψη της Προέδρου της Δημοκρατίας απέναντι σε αυτήν την επισήμανση και με ποιες σκέψεις την υποστηρίζει (50 – 60 λέξεις);

Μονάδες 10**2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)**

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 η ομιλήτρια επιλέγει ως τεχνική ανάπτυξης των σκέψεών της την αντίθεση. Να εντοπίσεις τα μέρη της αντίθεσης (μονάδες 4) και να δικαιολογήσεις την επιλογή της σε σχέση με το θέμα που προσεγγίζει και την πρόθεσή της (μονάδες 6).

Μονάδες 10**3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)**

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 η ομιλήτρια χρησιμοποιεί αρχικά το πρώτο πληθυντικό πρόσωπο του ρήματος, ενώ στην τελευταία παράγραφο κυρίως το πρώτο ενικό πρόσωπο. Ποιο το επικοινωνιακό αποτέλεσμα σε κάθε περίπτωση (μονάδες 10); Αν στην αρχή της πρώτης παραγράφου άλλαζες το πρώτο πληθυντικό πρόσωπο σε τρίτο πληθυντικό, θα άλλαζε και το ύφος του λόγου και γιατί (μονάδες 5);

Μονάδες 15**Υποερώτημα 4 (μονάδες 15)**

Η ποιητική φωνή που ακούγεται στο ποίημα βιώνει μια καταπιεστική συνθήκη. Να την ερμηνεύσεις με βάση το νόημα του Κειμένου 2 και να εκφράσεις την προσωπική σου τοποθέτηση σ' αυτή της τη στάση. (100 - 150 λέξεις).

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Κήνσορες¹ και σκουπιδοφάγοι.

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί επιφυλλίδα του Δημήτρη Ψυχogiού στην εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ (διασκευή).

Σκουπίδια, λοιπόν, μας ταΐζει η τηλεόραση, **και μάλιστα** η ιδιωτική; Έτσι τουλάχιστον υποστηρίζει η Επιτροπή Πολιτών που οργάνωσε εκδήλωση για να επισημάνει την αηδία που προκαλούν στο κοινό ορισμένα τηλεοπτικά προγράμματα. Είναι, **άλλωστε**, γεγονός πως πολλοί πιστεύουν σήμερα ότι τα μέσα επικοινωνίας γενικώς, και η τηλεόραση ιδιαίτερα, ευθύνονται για όλα τα δεινά της εποχής μας, είτε επειδή διαπλέκονται με τα οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα είτε επειδή υποβαθμίζουν την κουλτούρα είτε επειδή στις ενημερωτικές εκπομπές τους δεν σέβονται τους κανόνες της αμεροληψίας και της προστασίας της προσωπικότητας.

Παρά τις διαπιστώσεις αυτές, κανείς δεν μπορεί να προστατεύσει τους τηλεθεατές από τον εαυτό τους. Κανείς δεν μπορεί να επιβάλει διά της βίας την πολιτική ορθοφροσύνη ή το καλό του γούστο στους άλλους. Ούτε καν τα πανίσχυρα, κατά τους επικριτές τους, μέσα. Υπήρξε κανένα ολοκληρωτικό ή αυταρχικό καθεστώς που να διασώθηκε επειδή είχε υπό τον απόλυτο έλεγχό του τα μέσα μαζικής ενημέρωσης; Κατάφεραν τα μέσα να αλώσουν² τοπικές ή εθνικές κουλτούρες που ήθελαν να αντισταθούν; Μόνο η πολιτική βία, ο καταναγκασμός, είχε και έχει τέτοια αποτελέσματα. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης αποτελούν λάθος στόχο.

Επιπλέον, υποτιμούν τη νοημοσύνη όλων συλλήβδην των τηλεθεατών οι προστάτες τους, όταν ισχυρίζονται ότι αυτοί μόνοι είναι σε θέση να διαβάζουν τους κώδικες της τηλεόρασης και να ανακαλύπτουν σκουπίδια, εκεί όπου οι υπόλοιποι ανακαλύπτουν ψυχαγωγία και ενημέρωση. Κανείς δεν είναι ανυποψίαστος στον κόσμο αυτόν, η κριτική ικανότητα δεν είναι προνόμιο μόνο κάποιων εκλεκτών που κατάφεραν να μην αποβλακωθούν, ενώ όλοι οι υπόλοιποι έχουν πέσει θύματα της μεγάλης τηλεοπτικής απάτης. Από απλά φαινόμενα, όπως η άνοδος και η πτώση τηλεοπτικών αστέρων και εκπομπών, ως τα σύνθετα φαινόμενα των απεργιών, των εξεγέρσεων, των εμφυλίων πολέμων και των πολέμων γενικώς, εύκολα συνάγουμε πως, για καλό και για κακό, οι κοινωνίες μας δεν έχουν γίνει κοινωνίες αποχαυνωμένων τηλεθεατών, όπως προχείρως αρκετοί υποστηρίζουν.

Σε τελική ανάλυση, η συνολική απόρριψη της τηλεόρασης ή σταθμών δεν έχει νόημα ούτε παράγει αποτελέσματα. Αυτό που χρειάζεται είναι η συγκεκριμένη κινητοποίηση και καταδίκη

¹ Κριτές, αξιολογητές

² Κατακτήσουν, ισοπεδώσουν

συγκεκριμένων πρακτικών. Όχι για να προστατευθούν οι τηλεθεατές, αλλά τα άτομα που (χάριν των τηλεθεατών) παραβιάζονται τα δικαιώματά τους κι ακόμη οι συγκεκριμένες αξίες που η δημοκρατική κοινωνία μας υποτίθεται ότι έχει υιοθετήσει.

Κείμενο 2

Η γάτα και το πουλί

Το παρακάτω ποίημα είναι του Ζακ Πρεβέρ (*Jacques Prévert*) και ανήκει στη συλλογή «Ιστορίες και άλλες ιστορίες» (1946). Στα Ελληνικά υπάγεται στην ανθολογία «Ποιήματα» του Πρεβέρ που εκδόθηκε το 1989 σε μετάφραση του Β. Χατζηδημητρίου.

Ένα χωριό ακούει λυπημένο	1
Τραγουδάει ένα πουλί πληγωμένο	
Είναι το μοναδικό πουλί στο χωριό	
Κι η μοναδική γάτα στο χωριό	
Το έφαγε και τ' άφησε μισό	5
Και το πουλί σταματάει να τραγουδάει	
Η γάτα σταματάει να νιαουρίζει	
Και να γλείφεται	
Και το χωριό κάνει στο πουλί	
Μία κηδεία λαμπρή	10
Και η γάτα που είναι καλεσμένη	
Περπατάει πίσω απ' το μικρό αχυρένιο φέρετρο	
Όπου έχουν βάλει το πεθαμένο πουλί	
Το κουβαλάει ένα μικρό κορίτσι	
Που δε σταματάει το κλάμα	15
Αν ήξερα ότι αυτό θα σου έκανε τόσο κακό	
Του λέει η γάτα	
Θα το 'χα φάει ολόκληρο	
Κι έπειτα θα σου έλεγα	
Ότι το είδα να πετάει	20
Να πετάει ως την άκρη του κόσμου	
Εκεί κάτω τόσο μακριά	
Απ' όπου δεν θα ξαναγύριζε ποτέ	
Θα λυπόσουν λιγότερο	
Θλίψη και νοσταλγία μοναχά	25
Δεν πρέπει ποτέ να κάνουμε πράγματα μισά!	

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αποδώσεις συνοπτικά τα επιχειρήματα, με τα οποία ο αρθρογράφος υποστηρίζει ότι οι τηλεθεατές μπορούν οι ίδιοι να προστατέψουν τον εαυτό τους από τις εκπομπές χαμηλής ποιότητας. (60-70 λέξεις)

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια σημασία έχει η καθεμία από τις παρακάτω συνδυαστικές λέξεις / φράσεις του κειμένου; Να διαλέξεις το σωστό, λαμβάνοντας υπόψη τη θέση τους στο κείμενο και τη νοηματική σχέση που δηλώνουν:

1. και μάλιστα

- α) και ιδιαίτερα
- β) και πρώτον
- γ) και φυσικά
- δ) και βέβαια.

2. άλλωστε

- α) επιπλέον
- β) αντίθετα
- γ) εξάλλου
- δ) αναμφισβήτητα.

3. Παρά τις διαπιστώσεις αυτές

- α) σύμφωνα με τις διαπιστώσεις αυτές
- β) παράλληλα με τις διαπιστώσεις αυτές
- γ) ενάντια προς τις διαπιστώσεις αυτές
- δ) ανεξάρτητα από τις διαπιστώσεις αυτές.

4. Επιπλέον

- α) γι' άλλη μια φορά

- β) επιπρόσθετα
- γ) παρακάτω
- δ) παραπάνω

5. Σε τελική ανάλυση

- α) τελευταία
- β) τελικά
- γ) συνοπτικά
- δ) περιληπτικά.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στις παρακάτω υπογραμμισμένες προτάσεις από το κείμενο 1 να γράψεις στο απαντητικό φύλλο τι είδους σύνταξη χρησιμοποιείται (μονάδες 2), να τη μετασχηματίσεις στο αντίθετό της (μονάδες 10) και να προσδιορίσεις ποια αλλαγή παρατηρείς ως προς το ύφος, μετά τον μετασχηματισμό (μονάδες 3).

1. Έτσι τουλάχιστον υποστηρίζει η Επιτροπή Πολιτών που οργάνωσε εκδήλωση για να επισημάνει την αηδία που προκαλούν στο κοινό ορισμένα τηλεοπτικά προγράμματα.
2. Υποτιμούν τη νοημοσύνη όλων συλλήβδην των τηλεθεατών οι προστάτες τους.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις τη στάση της γάτας, με στοιχεία του Κειμένου 2, και να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με το περιεχόμενο του τελευταίου στίχου του ποιήματος. Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Αυτή η «νόσος» χτυπά μόνο νέους.

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί άρθρο της Τασούλας Καραϊσκάκη στην εφημερίδα Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ(διασκευή).

Στο ευρωπαϊκό συνέδριο για την απασχόληση των νέων, που πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη, φάνηκε ότι το 30% των νέων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ηλικίας 25 έως 34 ετών, εργάζεται σε δουλειά που απαιτεί χαμηλότερα προσόντα από αυτά που κατέχει – επτά χρόνια μετά το πέρας των σπουδών τους είναι σε προσωρινή δουλειά ή σε διαφορετικό αντικείμενο από αυτό που σπούδασαν. Την ίδια στιγμή εμφανίζεται μια ισχυρή αντίφαση στην αγορά εργασίας: ενώ η ανεργία νέων αγγίζει το 61,5% στην Ελλάδα (μέσος ευρωπαϊκός όρος: 23,2%), οι εργοδότες παραπονιούνται πως δεν μπορούν να βρουν υπαλλήλους με τα απαιτούμενα προσόντα.

Βασική αιτία θεωρείται ο λανθασμένος προσανατολισμός του εκπαιδευτικού συστήματος και ευρύτερα της κοινωνίας αναφορικά με τα εφόδια που πρέπει να έχουν οι νέοι. Παράδειγμα, το επάγγελμα των αρχιτεκτόνων: ενώ η κατασκευαστική αγορά από το 2005 έχει μειωθεί κατά 50%, οι απόφοιτοι της αρχιτεκτονικής έχουν αυξηθεί κατά 50%. Η ελληνική κοινωνία συνεχίζει να στρέφει τους νέους σε επαγγέλματα κορεσμένα και το εκπαιδευτικό σύστημα να παράγει επιστήμονες, τους οποίους δεν μπορεί να απορροφήσει η σχεδόν στάσιμη ελληνική οικονομία.

Το φαινόμενο της ανεργίας των νέων τροφοδοτείται από δύο βασικές πηγές: Από τη μια στη σημερινή κοινωνία της γνώσης, των νέων τεχνολογιών, της καινοτομίας, είναι συντριπτική η πίεση για εκπαίδευση. Ο αριθμός των φοιτητών αυξάνεται, οδηγώντας στην καθολική τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ωστόσο, η οικονομική ύφεση έχει περιορίσει την ανάπτυξη. Έτσι οι νέοι υψηλής ειδίκευσης ωθούνται είτε να καλύψουν χαμηλά αμειβόμενες θέσεις περιστασιακής ή μερικής απασχόλησης, εκτοπίζοντας παράλληλα άτομα χαμηλής ειδίκευσης, είτε να μείνουν άνεργοι. Από την άλλη στην ανεργία οδηγούνται και οι νέοι, που για οικονομικούς και κοινωνικούς λόγους μένουν εκτός εκπαίδευσης, εκτός κατάρτισης. Η «φτωχοποίηση» μεγάλων κοινωνικών στρωμάτων λόγω της κρίσης διέυρυνε τον αριθμό των εφήβων που δεν συνεχίζουν το σχολείο μετά το γυμνάσιο, συγκροτώντας μια διογκούμενη μερίδα νέων μεταξύ 15 και 24 ετών που, απένταροι και αδρανείς, βουλιάζουν στην κλιμακούμενη απαξίωση – τα υψηλότερα ποσοστά τους στα νησιά του Νοτίου Αιγαίου, τη Στερεά Ελλάδα και τα νησιά του Ιονίου (έρευνα ΓΣΕΕ, Πανεπιστημίου Κρήτης).

Παράλληλα, η ελληνική ασθένεια είναι γνωστή — μικρά ποσοστά κατάρτισης ανέργων, μικρή αποτελεσματικότητα των σχετικών προγραμμάτων. Ωστόσο, η επίγνωση της δυστυχίας δεν

θεραπεύει. Το αντίδοτο στη νόσο είναι ένα εθνικό σχέδιο για την ενίσχυση της απασχόλησης των νέων, μια πολιτική που δεν θα εξαντλείται στην ευκαιριακή απορρόφηση κοινοτικών πόρων ή στον πλουτισμό μεμονωμένων ιδιωτών, που εκμεταλλεύονται τα νεανικά όνειρα, που δεν θα μασκαρεύει τα κοινά δηλητήρια σε ανταλλακτικές αξίες, την αισθητή φθορά σε κοινωνικό σφρίγος¹.

Η βάνουση αμφισημία της κρίσης απαιτεί ανά πάσα στιγμή την κυριαρχία της ειλικρίνειας — και της βούλησης. Τις διαθέτει κανείς;

Κείμενο 2

Δημόσιοι υπάλληλοι

Το παρακάτω ποίημα του Κ.Γ. Καρυωτάκη ανήκει στη συλλογή «Ελεγεία και Σάτιρες» (1927).

Οι υπάλληλοι όλοι λιώνουν και τελειώνουν Σαν στήλες ² δύο-δύο μες στα γραφεία. (Ηλεκτρολόγοι θα 'ναι η Πολιτεία κι ο Θάνατος που τους ανανεώνουν).	1
Κάθονται στις καρέκλες, μουντζουρώνουν αθώα λευκά χαρτιά, χωρίς αιτία. «Συν τη παρούση αλληλογραφία έχομεν την τιμήν» διαβεβαιώνουν.	5
Και μονάχα η τιμή τους απομένει, όταν ανηφορίζουνε τους δρόμους , το βράδυ στις οχτώ, σαν κουρντισμένοι.	10
Παίρνουν κάστανα, σκέπτονται τους νόμους, σκέπτονται το συνάλλαγμα, τους ώμους σηκώνοντας οι υπάλληλοι οι καημένοι.	

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

¹ δύναμη, κύρος (εδώ)

² ηλεκτρικές στήλες, μπαταρίες της εποχής του ποιητή

1^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να σημειώσεις στο απαντητικό φύλλο ποια από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ), σύμφωνα με το Κείμενο 1:

- α) Οι περισσότεροι νέοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ηλικίας 25 έως 34 ετών, απασχολούνται σε δουλειά χαμηλότερων προσόντων από αυτά που διαθέτουν.
- β) Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα προσανατολίζει τους νέους σε επιστημονικά επαγγέλματα χωρίς μεγάλη ανταπόκριση προς την αγορά εργασίας.
- γ) Η υψηλή εξειδίκευση έχει αποδειχτεί απαραίτητο προσόν για την εξασφάλιση σταθερής και μόνιμης εργασίας.
- δ) Η πρόωγη έξοδος από το εκπαιδευτικό σύστημα ωθεί τους νέους στην οικονομική ένδεια και την κοινωνική υποβάθμιση.
- ε) Στην Ελλάδα υπάρχει εθνικό σχέδιο για την ενίσχυση της απασχόλησης των νέων, με μικρή αποτελεσματικότητα μέχρι αυτή τη στιγμή.

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να σχολιάσεις τον τίτλο του Κειμένου 1 σε σχέση με το θέμα του και το επικοινωνιακό αποτέλεσμα που δημιουργεί (μονάδες 6). Στη συνέχεια να γράψεις έναν άλλο τίτλο με λειτουργία της γλώσσας (κυριολεκτική – μεταφορική) αντίθετη από αυτή που έχει ο υπάρχων (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις 3 παραδείγματα συνυποδηλωτικής/μεταφορικής χρήσης της γλώσσας στην 4^η παράγραφο του κειμένου 1 (μονάδες 9) και να δικαιολογήσεις την επιλογή της πομπού σε σχέση με το θέμα που προσεγγίζει (μονάδες 6).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια θέση προβάλλεται, στο Κείμενο 2, για όσους εργάζονται στον δημόσιο τομέα; Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου με στοιχεία από το κείμενο και να γράψεις και την προσωπική σου άποψη σχετικά. Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Ο ρατσισμός στα σχολεία

Το ακόλουθο κείμενο αποτελεί άρθρο του Πασχάλη Πούλου, Υπεύθυνου στο Κοινωνικό Φροντιστήριο Νέας Μάκρης, και ανακτήθηκε από το ιστολόγιο zwanatolika.gr στις 28 Σεπτεμβρίου 2017 (με περικοπές).

Ο ρατσισμός είναι ένα φαινόμενο που το συναντάμε όχι μόνο στους ενήλικες, αλλά και στα παιδιά και στους εφήβους. Με δεδομένο ότι σε όλα τα σχολεία βρίσκονται παιδιά με διαφορετικότητες, που προσδιορίζονται από τη γλώσσα, τα ήθη και τα έθιμα, από τις αξίες, τις ιδέες, την αναπηρία, τις μαθησιακές δυσκολίες και άλλα, ο ρατσισμός εκδηλώνεται με τη μορφή διακρίσεων που αφορούν στην εξωτερική εμφάνιση, στο επίπεδο των σχολικών επιδόσεων, στο βάρος του σώματος, στην κοινωνική θέση, στην καταγωγή, στην εθνικότητα, στις σεξουαλικές προτιμήσεις και σε οποιαδήποτε έκφραση της διαφορετικότητας.

Όλοι μας, ανεξαρτήτως ηλικίας, υπήρξαμε μάρτυρες ή θύματα κοινωνικού ή φυλετικού ρατσισμού που εκδηλώνεται, κυρίως, στα προαύλια των σχολείων με σωματική βία, απειλές, ύβρεις και λεκτική βία. Συμβαίνει, όμως, και μέσα στις σχολικές τάξεις, όπου εστιάζεται στην επίδοση των μαθητών. Από τη μία η κακή επίδοση ή μια λαθεμένη απάντηση σε ένα ερώτημα προκαλεί τον χλευασμό, δυσμενή σχόλια, την αρνητική κριτική και την απόρριψη της διαφορετικότητας. Από την άλλη, η πολύ καλή επίδοση επισύρει δυσμενή σχόλια του τύπου «είσαι φυτό» εις βάρος των επιμελών μαθητών που είναι πάντα συνεπείς στις υποχρεώσεις τους και διακρίνονται στην τάξη.

Ο ρατσισμός, με οποιανδήποτε μορφή, όταν εκδηλώνεται, πλήττει όλους, θύτες, θύματα και κοινωνικό σύνολο. Δημιουργεί αίσθημα κατωτερότητας, κυρίως, στα θύματα, Γι' αυτό και επιβάλλεται αναζήτηση και ανεύρεση λύσεων για την αντιμετώπιση του σοβαρού αυτού προβλήματος.

Κείμενο 2

[Η Αστραδενή στο σχολείο]

Το ακόλουθο κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα «Αστραδενή» της Ευγενίας Φακίνου (Κέδρος, 1982). Κεντρικό στοιχείο της πλοκής είναι η ζωή στην Αθήνα ενός μικρού κοριτσιού – μαθήτριάς του δημοτικού – που μεταναστεύει από τη Σύμη.

Σήμερα στο σχολείο πολύ πικράθηκα. Και την περίμενα πως και πώς αυτή τη μέρα. Γιατί σήμερα θα μας έδινε διορθωμένες τις εκθέσεις μας. Η δεσποινίς, λοιπόν, αφού μπήκαμε μέσα, μοίρασε ολονών τα τετράδια. Μόνο σε μένα δεν το 'δωσε.

«Έχω», λέει η δεσποινίς, «εδώ τρεις διαφορετικές εκθέσεις που θέλω να τις ακούσει όλη η τάξη. Η μία είναι της Χατζηπέτρου, η άλλη του Σακίνου και η τρίτη της Πετροπούλου».

Πρώτα λοιπόν, η δεσποινίς μας διάβασε του Σακίνου. Αυτός είναι ο αταξιάρης ο Γιώργος, ο ξάδελφος του Κυριακού. Είχε γράψει πέντε σειρές όλες όλες.

Έλεγε:

«Σήμερα πήγαμε στο Μουσείο. Είχε μέσα κάτι αρχαία πράγματα. Εμένα μ' αρέσουν τα διαστημόπλοια και οι πύραυλοι. Αλλά ακόμα δεν έχουν φτιάξει μουσείο για πυραύλους. Όταν θα φτιάξουν, θα πηγαίνω με τις ώρες».

«Λοιπόν», του είπε η δεσποινίς, όταν τέλειωσε το διάβασμα, «ως πότε θα μας κάνεις τον έξυπνο; Είναι ελληνικά αυτά; Είναι καν έκθεση αυτή; Πες στη μητέρα σου να 'ρθει που τη θέλω».

Θα σας διαβάσω τώρα την έκθεση της Χατζηπέτρου, μας είπε.

(Τρέμουν τα χέρια μου από την αγωνία ... Παγώνουν τα δάχτυλά μου ...)

«Είναι η πρώτη φορά που πήγα σε τόσο μεγάλο Μουσείο. Είχε ωραία παλιά πράγματα μέσα. Είχε κολιέ και βραχιόλια που φορούσαν οι αρχαίες κυρίες, είχε και όπλα και μάσκες που φορούσαν οι αρχαίοι πολεμιστές. Αγάλματα και τεράστια βάζα που τα λένε αμφορείς.

Δυο πράγματα θα θυμάμαι σ' όλη μου τη ζωή από το μεγάλο μουσείο της Αθήνας. Το παιδί πάνω στο άλογο και τον Αριστόδικο. Δεν μπορώ να πω, ποιο απ' τα δυο μου έκανε πιο πολύ εντύπωση.

Το παιδί πάνω στ' άλογο, νόμιζες ότι θα έδινε μια στ' άλογό του κι αυτό θα σαλτάρizε μακριά απ' τα κάγκελα και τα μουσεία. Κι ότι ελεύθερο θα έτρεχε σ' όλη την Ελλάδα. Θα ανέβαινε βουνά, θα κατέβαινε πεδιάδες, θα πήδαγε ποταμάκια κι όλο θα έτρεχε, χωρίς να σταματήσει ποτέ.

Νομίζω ότι το παιδί και το άλογο είναι οι πιο φυλακισμένοι άνθρωποι που έχω δει στη ζωή μου ...

Κι ο πιο αδικημένος ο Αριστόδικος.

Κανένας δεν τον κοιτάει, κανείς δεν του δίνει σημασία. Όλοι τον προσπερνάνε, για να σταθούν πέντε μέτρα πιο κει, στο άγαλμα του Δία ή του Ποσειδώνα. Όλοι βλέπουν το τεράστιο άγαλμα και κανείς, μα κανείς δε βλέπει τον Αριστόδικο. Ούτε κι εγώ ήξερα ότι τον λέγαν έτσι. Μου έκανε όμως εντύπωση που το στήθος και το πρόσωπό του ήτανε όλο γρατζουνιές και χαρακιές. Διάβασα τότε το χαρτάκι που έλεγε, ότι βρέθηκε πριν σαράντα χρόνια στα Μεσόγεια της Αττικής κι ότι οι χαρακιές στο στήθος και στο πρόσωπο είχανε γίνει από το αλέτρι του γεωργού.

Γι' αυτό λέω ότι τον αδικήσαμε. Τον αδίκησαν αυτοί που τον βάλανε δίπλα σ' αυτόν τον υπέροχο Δία. Αλλά τον αδικήσαμε κι εμείς που δεν του ρίξαμε ούτε ένα βλέμμα. Γι' αυτό του αφιερώνω αυτή την έκθεση».

«Είσαι ένα υπερφίαλο¹ πλάσμα, Χατζηπέτρου» είπε η δεσποινίς. «Ποιος σου δίνει, νομίζεις, το δικαίωμα να λυπάσαι ένα έργο τέχνης; Άσε, τις παιδαριώδεις φλυαρίες για το προηγούμενο άγαλμα του παιδιού και του αλόγου ... Δεν ξεύρω τι είδους εκθέσεις γράφατε στο νησί σου, αλλά καιρός είναι να μάθεις να γράφεις πραγματικές εκθέσεις».

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να σημειώσεις ποια από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ), σύμφωνα με το Κείμενο 1:

- α. Ο ρατσισμός συναντάται σε όλες τις ηλικίες και στρέφεται ενάντια σε όλα τα είδη της διαφορετικότητας.
- β. Ο φυλετικός ή ο κοινωνικός ρατσισμός εμφανίζεται πολύ περισσότερο στα εξωσχολικά περιβάλλοντα και λιγότερο στα σχολεία.
- γ. Η εκδήλωση ρατσιστικών φαινομένων πλήττει τα θύματα και το κοινωνικό σύνολο, αλλά αφήνει ανεπηρέαστους τους θύτες.
- δ. Η κακή επίδοση στα μαθήματα δεν αποτελεί αιτία διαφοροποίησης στο σχολείο.
- ε. Ο ρατσισμός έχει ως συνέπεια το θύμα να αισθάνεται κατώτερο έναντι του θύτη και των άλλων.

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Με συντομία να παρουσιάσεις τη θέση που διατυπώνει στην 1^η παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας και τον τρόπο με τον οποίο την αποδεικνύει.

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

¹αλαζονικό

Ποια ρηματικά πρόσωπα επιλέγει ο συγγραφέας στο Κείμενο 1, για να εκφράσει τις σκέψεις του (μονάδες 4); Δώσε από ένα παράδειγμα (μονάδες 4) και αιτιολόγησε ποιο πρόσωπο, κατά τη γνώμη σου, δημιουργεί πιο αντικειμενική απόδοση των νοημάτων (μονάδες 7).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με στοιχεία από το Κείμενο 2 τη στάση της δασκάλας στις εκθέσεις των δύο παιδιών. Ποια συναισθήματα σού προκάλεσε η ανάγνωση του κειμένου και γιατί; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Διαφορές επικοινωνίας ανάμεσα στα δύο φύλα]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από επιστημονικό άρθρο της Ρούλας Τσολακίδου, Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 25.9.2014 (διασκευή)

[...] Οι διαφορές των δύο φύλων στη χρήση της γλώσσας, και κυρίως στις επικοινωνιακές στρατηγικές, έχουν μελετηθεί συστηματικά. Με βάση αυτές τις μελέτες έχει διαπιστωθεί ότι οι διαφορές αυτές αφενός παρεμποδίζουν την αποτελεσματική επικοινωνία ανάμεσα στα δύο φύλα και αφετέρου συντελούν στον κοινωνικό αποκλεισμό των γυναικών. Χαρακτηριστικά, η χρήση υποστηρικτικών εκφράσεων από τις γυναίκες, όπως οι φράσεις «ναι», «μάλιστα» και άλλες, παρερμηνεύεται συχνά ως συμφωνία με τα λεγόμενα του συνομιλητή, ενώ η έλλειψη αυτών από τον λόγο των αντρών εκλαμβάνεται ως έλλειψη προσοχής απέναντι στις συνομιλήτριές τους. Η συχνή χρήση ερωτήσεων και αιτήσεων από τις γυναίκες ερμηνεύεται από τους συνομιλητές τους μόνο ως επιθυμία για περισσότερες πληροφορίες, ενώ στόχος των γυναικών μπορεί να είναι η εγκαθίδρυση ενός δίαυλου επικοινωνίας.

Επίσης, οι γυναίκες συχνά μιλούν ταυτόχρονα με τον συνομιλητή τους, για να δείξουν τη συμμετοχή και το ενδιαφέρον τους για το θέμα της συζήτησης, στοιχείο που οι άντρες το θεωρούν διακοπή και αγένεια. Η μετάβαση από ένα θέμα συζήτησης προς ένα άλλο γίνεται από τις γυναίκες βαθμιαία και βάσει των προηγούμενων λεγομένων των συνομιλητριών τους, αφού έχει προηγηθεί αρκετός χρόνος συζήτησης για το κάθε θέμα. Οι άντρες, από την άλλη μεριά, δεν αφιερώνουν παρά λίγο χρόνο στο κάθε θέμα και αλλάζουν θέματα γρήγορα, με συνέπεια οι συνομιλήτριές τους να νιώθουν ότι δεν ενδιαφέρονται αρκετά.

Οι γυναίκες, παράλληλα, συζητούν ανοιχτά προσωπικές τους εμπειρίες και θέματα, με σκοπό να τις μοιραστούν και να αποσπάσουν κάποια διαβεβαίωση ή παρηγοριά, σε αντίθεση με τους άντρες, οι οποίοι συχνά θεωρούν τις προσωπικές συζητήσεις επικίνδυνες ή περιττές. Έτσι, όταν συμμετέχουν σε αυτές, αναλαμβάνουν συμβουλευτικό κυρίως ρόλο. Τέλος, ως ακροάτριες σε μια συνομιλία, οι γυναίκες υιοθετούν ενεργό ρόλο με το να ενθαρρύνουν τους άλλους συνομιλητές και συνομιλήτριές τους να παίρνουν μέρος στη συζήτηση και με το να έχουν διαρκή οπτική επαφή με το άτομο που κάθε φορά έχει τον λόγο. [...]

Κείμενο 2

[Η εκδίκηση]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το διήγημα του Κωνσταντίνου Θεοτόκη «Πίστομα»¹ και ανήκει στα διηγήματα «Κορφιάτικες ιστορίες».

Όταν ύστερα από την αναρχία πού 'χεν ανταριάσει² τον τόπο δίνοντας εις όλα τα κακά στοιχεία το ελεύτερο να πράξουν κάθε λογής ανομία, η τάξη είχε πάλε στερεωθεί, κ' είχε δοθεί αμνηστία³ στους κακούργους, τότες επέστρεφαν τούτοι απ' τα βουνά κι από τα ξένα στα σπίτια τους, κι ανάμεσα στους άλλους που ξαναρχόνταν, εγύριζε στο χωριό του κι ο Μαγουλαδίτης Αντώνης Κουκουλιώτης. [...]

Ο άνθρωπος τούτος, πριν ακόμα ρεμπελέψουν⁴ ο κόσμος, είχε παντρευτεί. Κι όταν πήρε των βουνών το δρόμο, για το φόβο της εξουσίας, άφηκε τη γυναίκα του μόνη στο σπίτι και τούτη δεν του εστάθη πιστή, αλλά με άλλον (νομίζοντας ίσως πως ο Κουκουλιώτης είτουν σκοτωμένος ή αλλιώς πεθαμένος) είχε πιάσει έρωτα κι απ' τον έρωτα τούτον είχε γεννηθεί παιδί που άξαινεν ωστόσο χαριτωμένα και που η γυναίκα περσά⁵ αγαπούσε. Εγύριζε λοιπόν ο ληστής στο χωριό του την ώρα όπου βάφουν τα νερά. Κ' εμπήκε ξάφνης σπίτι του χωρίς κανείς να το προσμένει, εμπήκε σα θανατικό, αναπάντεχα τέλεια, κ' εκατατρόμαξεν η άτυχη γυναίκα, ετρόμαξε τόσο, που, παίρνοντας το ξανθό της παιδί στην αγκαλιά, το 'σφιγγε στα στήθια της τρεμάμενη, έτοιμη να λιγοθυμήσει και χωρίς να δύναται να προφέρει λέξη καμία.

Αλλά ο Κουκουλιώτης πικρά χαμογελώντας τής είπε:

Μη φοβάσαι γυναίκα. Δε σου κάνω κανένα κακό, αγκαλά⁶ και σου πρόπον. Είναι το παιδί τούτο δικό σου; Ναι; Μα όχι δικό μου! Με ποιον, λέγε, το 'χεις κάμει;"

Τ' αποκρίθη εκείνη λουχτουκιώντας⁷.

Αντώνη, τίποτε δε μπορώ να σου κρούψω. Το φταίσμα μου είναι μεγάλο. Μα, το ξέρω, κ' η εγδίκησή σου θα 'ναι μεγάλη·κ' εγώ, αδύνατο μέρος, και το νήπιο τούτο, που από το φόβο τρέμει, δε δυνόμαστε να σ' αντρειευτούμε. Κοίτα πώς η τρομάρα με κλονίζει

¹ Μπρούμπα, με το πρόσωπο στο χώμα

² Είχε δημιουργήσει μεγάλη αναταραχή

³ Απόδοση χάριτος για εγκλήματα που έχουν διαπραχθεί

⁴ επαναστατήσουν

⁵ Πάρα πολύ

⁶ μολονότι

⁷ Κλαίγοντας με λυγμούς

καθώς σε τηρώ⁸. Κάμε από με ό,τι θέλεις, μα λυπήσου το άτυχο πλάσμα που δεν έχει προστασία."

Καθώς εμιλούσεν η γυναίκα εσκοτείνιαζεν η όψη του αλλά δεν την αντίκοβγε. Εσώπασε λίγο κ' έπειτα της είπε:

Γυναίκα κακή! Δεν ρωτώ τώρα ουδέ συμβουλή σου, ουδέ σε λυπούμαι, ουδέ το λυπούμαι. Τ' όνομα εκείνου θέλω. Εσέ δε θα σε πειράξω. Δε μολογάς το; θα το μάθω· το χωριό όλο γνωρίζει με ποιον εζούσες και τότες θα θυσιάσω και τους τρεις σας, θα πλύνω τη ντροπή πόχω λάβει από σας, πλάσματα άτιμα!"

Εμολόγησε. Κι ο Κουκουλιώτης εβγήκε αμέσως. Κι αφού ύστερα από ώρα ξαναμπήκε στο σπίτι, εβρήκε τη γυναίκα στον ίδιο τόπον ασάλευτη με τ' αποκοιμισμένο τέκνο στην αγκάλη· τον αναντράνιζε⁹. Μα αυτός εξαπλώθη κατά γης και σα χορτάτος εκοιμήθη ύπνον βαθύν ως το ξημέρωμα.

Την άλλην ημέραν αφού εξύπνησαν της είπε.

Θα πάμε στα χτήματά μας να ιδώ μη και κείνα μού'χουν αρπάξει, καθώς μού'χε πάρει και σε ο σκοτωμένος."

Τον σκότωσες!"

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 60-70 λέξεις να αποδώσεις τις διαφορές που, κατά τη συγγραφέα του Κειμένου 1, αποτυπώνονται στις στρατηγικές επικοινωνίας που χρησιμοποιούν οι γυναίκες, σε αντίθεση με τους άντρες.

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Το Κείμενο 1 οργανώνεται δομικά και λογικά στη βάση των συμπερασμάτων που προκύπτουν από μελέτες και της αντιθετικής έκθεσής τους. Να εκφράσεις τεκμηριωμένα τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με την παραπάνω διαπίστωση.

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

⁸ βλέπω

⁹ παρατηρούσε

«...ότι οι διαφορές αυτές αφενός παρεμποδίζουν την αποτελεσματική επικοινωνία ανάμεσα στα δύο φύλα και αφετέρου συντελούν στον κοινωνικό αποκλεισμό των γυναικών.»:

Στο παραπάνω χωρίο από την πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1: Ποιου είδους σύνταξη (ενεργητική ή παθητική) εντοπίζεις; (μονάδες 6) Συμφωνεί με τη σύνταξη που παρατηρείται στην υπόλοιπη παράγραφο; Τεκμηρίωσε την απάντησή σου (μονάδες 4) και εξέτασε ποια σύνταξη ταιριάζει με το είδος του κειμένου. (μονάδες 5)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις την αντίδραση του ήρωα στο Κείμενο 2 και να γράψεις τα συναισθήματα που σου προκάλεσε η όλη στάση του. Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Οι ψυχολογικές ρίζες του ρατσισμού.

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί επιφυλλίδα της Λ. Βαρβόγλη στην εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ (διασκευή).

Από τον Ξένιο Δία, που προστάτευε τους ξένους, και τον αρχαίο θεσμό της φιλοξενίας, που θεωρούσε το πρόσωπο του ξένου ιερό, έγινε ένα τεράστιο ψυχολογικό άλμα και το κοινωνικό – πολιτισμικό μας εκκρεμές **σήμανε** την ώρα της ξενοφοβίας, όπως δείχνουν τα αποτελέσματα πρόσφατης έρευνας που πραγματοποιήθηκε από γνωστή εταιρεία δημοσκοπήσεων. Η Παγκόσμια Ημέρα Κατά του Ρατσισμού έρχεται κατ' αρχάς να μας θυμίσει τα ίσα δικαιώματα των ανθρώπων στη ζωή και κατά δεύτερο λόγο να μας φέρει αντιμέτωπους με τα στερεότυπα και τη στάση απέναντι στους «διαφορετικούς».

Οι σπόροι του ρατσισμού εμφυτεύονται από πολύ νωρίς στην κοινωνική συνείδηση του ατόμου και γίνονται μέρος της ψυχρσύνθεσής του και της στάσης του απέναντι στους άλλους. Γενιές ολόκληρες Ελλήνων μεγάλωσαν με τις στερεότυπες απειλές του τύπου «φάε τη σούπα σου, γιατί θα έρθει να σε πάρει ο αράπης» - δηλαδή με παραδείγματα προς γνώση και συμμόρφωση από πολιτισμικές, κοινωνικές, θρησκευτικές μειονότητες. Στις μέρες μας αυτές οι απειλές ξεθώριασαν, έχασαν την πειθώ που κάποτε είχαν και αντικαταστάθηκαν από άλλες που αντλούνται από διαφορετικές ανθρώπινες ομάδες.

Γιατί όμως οι άνθρωποι γίνονται ρατσιστές; Γιατί κάποιοι κατά τα άλλα καλοί, ανοιχτόκαρδοι, κοινωνικοί και εξυπηρετικοί άνθρωποι υιοθετούν ξαφνικά τέτοια στερεότυπα απειλών; Γιατί γίνονται δύσπιστοι και εχθρικοί απέναντι στους ξένους; Ο φόβος του διαφορετικού και του αγνώστου αποτελεί τον καταλύτη μιας ψυχολογικής διαδικασίας που στηρίζεται στην αρχή της ομοιότητας. Οι όμοιοι με εμάς ανήκουν στην ίδια ομάδα και επομένως είναι ακίνδυνοι. Ο αλλιώτικος, ο ξένος εμπεριέχει εξ ορισμού το διαφορετικό και κατ' επέκταση το επικίνδυνο. Ακόμη και αν ο φόβος για το επικίνδυνο **απορροφηθεί**, ο διαφορετικός τρόπος ζωής και η εμφάνιση είναι αρκετά για να κριθούν κατώτερα από τα δικά μας και επομένως να απορριφθούν. Έτσι δημιουργούνται προκαταλήψεις που υψώνονται σαν φράγμα ανάμεσα στους διαφορετικούς ανθρώπους.

Επιπλέον, ενώ ζούμε σε μια κοινωνία με πολιτισμικό πλουραλισμό που ολοένα **αυξάνεται**, οι γονείς και οι δάσκαλοι μιλάνε ελάχιστα στα παιδιά για τον ρατσισμό. Η στάση των ενηλίκων είναι ότι «δεν μιλώ για την προκατάληψη, άρα δεν υπάρχει» και αυτό ακριβώς ενθαρρύνει τις ρατσιστικές απόψεις. Ωστόσο, όταν οι γονείς και οι δάσκαλοι

παραμένουν σιωπηλοί, κάποιοι άλλοι θα βρεθούν να επηρεάσουν τα παιδιά. Η παραπάνω έρευνα, πάντως, έδειξε ότι τα παιδιά νιώθουν άνετα με τα άλλα όμοια παιδιά και η παραμονή στην κοινή ομάδα τους **δημιουργεί** αίσθημα ασφάλειας. Προσοχή όμως: *κοινή ομάδα* δεν σημαίνει απαραίτητα *ομοιογενής ομάδα*! Η έρευνα έδειξε ότι ακόμη και ετερογενείς ομάδες παιδιών, στις οποίες η έμφαση **δίνεται** στη φιλία και όχι στην εθνικότητα, εμπνέουν εξίσου το αίσθημα της ασφάλειας.

Κείμενο 2

[Η Σοφία πιάνει δουλειά στο σπίτι του προέδρου]

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα «Η μπόρα» της Αλκυόνης Παπαδάκη (1989) που αφηγείται τις δυσκολίες, τις οποίες αντιμετωπίζει η Σοφία, πάμπτωχη χήρα με δύο παιδιά, σε ένα χωριό της Κρήτης κατά τη δεκαετία του 1950.

Με φωνάζανε στου προέδρου να καθαρίσω το σπίτι. Εμείνανε πολύ ευχαριστημένοι και μου αναθέσανε να τους ξεσκουληκιάζω¹ ταχτικά, γιατί η νοικοκερά δηλώνει άρρωστη.

Σαν τη φράπα² είναι, δεν ξέρω πού την έχει την αρρώστια. Πάντως δε δείχνει κακή. Κι ο πρόεδρος είναι αγαθός άνθρωπος. Μόνο η γριά η μάνα της. Αυτή είναι το φαρμάκι. Το μεσημέρι βάλανε να φάνε μπακαλιάρο. Στην κουζίνα, εκτός από το μεγάλο τραπέζι που τρώνε, έχουνε κι ένα παρατράπεζο για τα τσουμπλέκια³. Φάγανε κείνοι στο μεγάλο κι εγώ στο παρατράπεζο.

Και να ξέρει κανείς, πως ο γιος της αυτηνής της γριάς και αδερφός της Φράπας δεν είναι πολλά χρόνια που τον εσφάξανε στα βουνά σαν τ' αρνί, γιατί ήθελε να τρώνε όλοι οι άνθρωποι στο ίδιο τραπέζι. Ας είναι.

Εγώ τη γνωρίζω καλά τη μοίρα μου, και δε μου κάνει εντύπωση κάθε φορά που μου δείχνει τα μούτρα της. Έκρυψα στα στήθια μου δυο κομμάτια χάσικο ψωμί⁴ για τα παιδιά μου. Τους παράγγειλα να μην έρθουνε καθόλου από κει, μ' αυτά φαίνεται πως τα θέρισε η πείνα και κατά τ' απόγεμα να τα και καταφτάνουνε πιασμένα χέρι χέρι. Αμέσως η Φράπα κατέβασε το προγούλι⁵ της. Έχει και αυτή ένα γιο, Πέπο τότε λένε και τον έβαλε μέσα στη στιγμή, να μην τον μολύνουνε τα παιδιά μου. Κι ύστερα, βγαίνει κι η γριά, ξεγλωσσισμένη⁶.

¹Ξεβρωμίζω

²Μεγάλο, στρογγυλό φρούτο, ανήκει στα εσπεριδοειδή.

³Οικιακά σκεύη

⁴Το λευκό ψωμί, το ψωμί καλύτερης ποιότητας

⁵Το πηγούνι

⁶Λαχανιασμένα

- Άκου να δεις, Σοφία. Εδώ θα 'ρχεσαι να δουλεύεις , όπως εσυμφωνήσαμε. Παιδιά και φασαρίες εμείς δε θέλουμε. Είμαστε άρρωστοι άνθρωποι και κουρασμένοι. Εντάξει;
- Και παρατάξει, είπα. Έδωσα στα παιδιά μου το ψωμάκι και τους είπα να φύγουνε.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Πώς απαντά το κείμενο στο ερώτημα «γιατί οι άνθρωποι γίνονται ρατσιστές»; Να αποδώσεις συνοπτικά τις αιτίες σε ένα κείμενο 60-70 λέξεων.

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να διαβάσεις τις δύο πρώτες παραγράφους του κειμένου 1 και να καταγράψεις δύο ειδικές αναφορές, που υπάρχουν σε αυτές (μονάδες 6), αιτιολογώντας τον ρόλο της καθεμίας μέσα στο κείμενο (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

Να γράψεις στο απαντητικό σου φύλλο τρία (3) παράγωγα, ένα ουσιαστικό, ένα επίθετο και μια μετοχή, για το καθένα από τα παρακάτω ρήματα του κειμένου. Συμβουλεύσου και το παράδειγμα:

Παράδειγμα: προστάτευε → προστασία → προστατευτικός → προστατευμένος

1. σήμανε →
2. (αν) απορροφηθεί →
3. αυξάνεται →
4. δημιουργεί →
5. δίνεται →

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς αντιμετωπίζει τη Σοφία και τα παιδιά της η οικογένεια του προέδρου και γιατί; Ποια συναισθήματα σου προξενεί εσένα αυτή η αντιμετώπιση; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Πρώτωση εθελοντισμού και διαγενεακής¹ επικοινωνίας

Το (διασκευασμένο) κείμενο αντλήθηκε από τη μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία της Ευδοκίας Ρούτση με τίτλο «Προγράμματα Υγιούς Γήρανσης στην Περιφέρεια Πελοποννήσου» (ΕΑΠ – Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Πάτρα, Μάρτιος 2019).

Η επικράτηση αρνητικών στερεοτύπων για τους ηλικιωμένους, ότι είναι, για παράδειγμα, ανάπηροι, άρρωστοι, αδύναμοι, ευπαθείς, ευάλωτοι, ανίκανοι, απαθείς, ιδιόρρυθμοι, ανόητοι, δυστυχισμένοι, τους καθιστά αυτομάτως μη λειτουργικούς με αποτέλεσμα να αποσύρονται από την κοινωνική ζωή και γενικότερα τη ζωή, ενώ θα μπορούσαν να είναι λειτουργικοί, ανεξάρτητοι και να προσφέρουν στο κοινωνικό σύνολο ανάλογα με τις δυνατότητές τους.

Η προσφορά των ηλικιωμένων στην κοινωνία γίνεται εμφανής μέσω του εθελοντισμού και της διαγενεακής επικοινωνίας. Συγκεκριμένα, οι ηλικιωμένοι που συμμετέχουν σε εθελοντικές δραστηριότητες του δήμου ή άλλων κοινωνικών φορέων στην πόλη είναι δραστήρια και ενεργά μέλη της κοινωνίας. Ακόμα, η συναναστροφή των ατόμων τρίτης ηλικίας με άλλες γενιές, όπως συμβαίνει στις προγραμματισμένες επισκέψεις των ηλικιωμένων σε σχολεία, παιδικούς σταθμούς και νηπιαγωγεία με συγκεκριμένο σκοπό, λόγου χάρη την αφήγηση παραμυθιού, ιστορικών ή βιωματικών γεγονότων, την αναβίωση εθίμων, την κατασκευή παιχνιδιών άλλης εποχής, την αναβίωση ομαδικών παιχνιδιών, διαγωνισμούς επιτραπέζιων παιχνιδιών μεταξύ παιδιών και ηλικιωμένων, έχει σημαντικά οφέλη για τους ηλικιωμένους.

Η ανθρώπινη αλληλεπίδραση και η ανάπτυξη σχέσεων δρα προφυλακτικά για τη σωματική, ψυχοσυναισθηματική και πνευματική υγεία των ηλικιωμένων, μειώνοντας τα ποσοστά νοσηρότητας και θνησιμότητας. Άρα, οι παρεμβάσεις υγιούς γήρανσης πρέπει να δίνουν προτεραιότητα στο κοινωνικό κεφάλαιο.

Απαραίτητος είναι ο σχεδιασμός δράσεων που προωθούν την επανένταξη των ηλικιωμένων σε δραστηριότητες της τοπικής κοινωνίας που σχετίζονται με την πολιτική, την οικονομία, και τον πολιτισμό. Η συμμετοχή τους συμβάλλει στην βελτίωση της κοινωνικής συνοχής και υποστήριξης, στην πρόληψη της κοινωνικής απομόνωσης και του αποκλεισμού και στην ενίσχυση των κοινωνικών δεξιοτήτων και της ψυχικής τους υγείας. Μπορούν,

¹μεταξύ των γενεών

επίσης, να οργανωθούν ενημερωτικές εκστρατείες για την πληροφόρηση του κοινωνικού συνόλου σχετικά με τη βιολογική και κοινωνική ταυτότητα των ηλικιωμένων, τυχόν προβλήματα που αντιμετωπίζουν και τις δυνατότητες εμπλοκής τους στην κοινωνική ζωή.

Κείμενο 2

Το Δαιμόνιο (απόσπασμα)

Το απόσπασμα προέρχεται από το μυθιστόρημα του Γιώργου Θεοτοκά (1905 – 1966) με τίτλο «Δαιμόνιο», που εκδόθηκε το 1938 (εκδ. Εστία, Αθήνα, 2005).

Θα ήμασταν απάνω-κάτω είκοσι χρονώ όταν συνδεθήκαμε ο Ρωμύλος Χριστοφής κι εγώ. Ήμασταν τότε στην Αθήνα, φοιτητές της τρίτης χρονιάς, εκείνος της φυσικής κι εγώ της νομικής. Γνωριζόμασταν από μικρά παιδιά, είχαμε κάμει κι όλο το γυμνάσιο στην ίδια τάξη, στο νησί μας, δεν είχαμε όμως πολλές σχέσεις πριν από την εποχή που λέω. Το ύφος του κι οι τρόποι του δεν μου πολυάρεζαν, κι αυτός ούτε που με λογάριζε καθόλου.

Πατέρας του ήταν ο καθηγητής μας των μαθηματικών, ο περίφημος Χριστόφορος Χριστοφής, που έπασχε πάντα από τα μάτια του κι είχε τυφλωθεί ολότελα τη χρονιά ακριβώς που τελειώναμε το γυμνάσιο κι είχε τραβηχτεί από την υπηρεσία. Περίφημος, θέλω να πω, μονάχα στο νησί μας, γιατί παραέξω κανείς δεν τον ήξερε. Ο Ρωμύλος, όπως τον θυμούμαι τα χρόνια του σχολείου, ήταν ένας μαθητής πολύ εγωιστής και μάλιστα εγωπαθής και καθόλου δημοφιλής στις συντροφίες μας. Ήταν φαντασμένος και περιαιτολόγος· είχε την ιδέα πώς ήταν καλύτερος απ' όλους, πως ήξερε πολύ περισσότερα πράγματα από μας. Όταν κανείς διαφωνούσε μαζί του στη συζήτηση, θύμωνε κι έλεγε λόγια προσβλητικά. Πήγαινε συχνά περίπατο μοναχός του κι έκανε τάχα πως δεν μας έβλεπε αν μας συναντούσε στο δρόμο. Όταν ήμασταν συναγμένοι πολλοί μαζί, ξεχνιότανε και συλλογιζότανε άλλα πράγματα. Μια μέρα που ήταν έτσι αφαιρεμένος, τον ρωτήσαμε: «Τι συλλογίζεσαι τέλος-πάντων;». Κι αυτός αποκρίθηκε: «Συλλογίζομαι διάφορα πράγματα πολύ ανώτερα από την παρέα». Αυτό έκαμε πολύ κακή εντύπωση στους μαθητικούς μας κύκλους.

Ύστερα, ξαφνικά, έπιανε τον καβγά κι έβριζε και δερνότανε και πετούσε πέτρες και κανείς δεν ήξερε να εξηγήσει ποιος ήταν ακριβώς ο λόγος του θυμού του. Το πιο περίεργο και το πιο δυσάρεστο ήταν ότι αυτές τις σκηνές δεν τις έκανε ποτέ στο σχολείο, όπου ήμασταν τέλος-πάντων αναμεταξύ μας, αλλά το βράδυ, την ώρα του περιπάτου, σε μέρη πολυσύχναστα, και μαζευότανε κόσμος και μας έβλεπε κι έλεγαν ύστερα πως τα παιδιά του γυμνασίου ήταν αλάνια και παλιόπαιδα. [...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Πώς μπορεί να συμβάλλει ο εθελοντισμός στην άρση των αρνητικών στερεοτύπων για τους ηλικιωμένους, σύμφωνα με το Κείμενο 1; (50-60 λέξεις).

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 ο λόγος οργανώνεται με παραδείγματα. Να ανιχνεύσεις δύο σκοπούς της κειμενογράφου που εξυπηρετεί η συγκεκριμένη επιλογή.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1 (μία μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι σε κάθε περίπτωση ορθή):

1. «Η επικράτηση αρνητικών στερεοτύπων για τους ηλικιωμένους, ότι είναι, για παράδειγμα, ανάπηροι, άρρωστοι, αδύναμοι, ευπαθείς, ευάλωτοι, ανίκανοι, απαθείς, ιδιόρρυθμοι, ανόητοι, δυστυχημένοι,...» (1^η παράγραφος): το ασύνδετο σχήμα χρησιμοποιείται για να

- α. αποδώσει συνοπτικά πολλά στοιχεία
- β. προσδώσει στον λόγο γοργότητα και ένταση
- γ. καταστήσει τον λόγο απλό και λιτό
- δ. ενισχύσει το επιμελημένο ύφος

2. Στην πρόταση «Απαραίτητος είναι ο σχεδιασμός δράσεων...» (4^η παράγραφος) ο τρόπος με τον οποίο αποδίδεται από τον συγγραφέα το μήνυμα είναι με

- α. βεβαιότητα
- β. επιθυμία
- γ. πρόθεση
- δ. υποχρέωση/ αναγκαιότητα

3. Η πρόταση «που σχετίζονται με την πολιτική, την οικονομία, και τον πολιτισμό» (4^η παράγραφος) είναι

- α. αναφορική παραθετική και δεν αποτελεί αναγκαίο προσδιορισμό της προηγούμενης περιόδου

β. αναφορική προσδιοριστική και αποτελεί αναγκαίο προσδιορισμό της προηγούμενης περιόδου

γ. αναφορική προσδιοριστική και δεν αποτελεί αναγκαίο προσδιορισμό της προηγούμενης περιόδου

δ. αναφορική παραθετική και αποτελεί αναγκαίο προσδιορισμό της προηγούμενης περιόδου

4. Στη φράση «τις δυνατότητες εμπλοκής τους στην κοινωνική ζωή» (4^η παράγραφος): η λέξη «εμπλοκής» στο παραπάνω γλωσσικό περιβάλλον έχει ως συνώνυμή της τη λέξη

α. συμπλοκής

β. λειτουργίας

γ. συμμετοχής

δ. εξέλιξης

5. Στη φράση «στην πρόληψη της κοινωνικής απομόνωσης και του αποκλεισμού» (4^η παράγραφος): η λέξη «αποκλεισμού» στο παραπάνω γλωσσικό περιβάλλον έχει ως αντώνυμή της τη λέξη

α. παρεμπόδισης

β. ενσωμάτωσης

γ. αποδοκιμασίας

δ. επιδοκιμασίας

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να χαρακτηρίσεις τον Ρωμύλο με βάση τα νοήματα του Κειμένου 2 και να αιτιολογήσεις με συντομία αν θα ήθελες να γίνει φίλος σου. Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Εικονικός πολιτισμός]

Το κείμενο είναι διασκευασμένο απόσπασμα από το βιβλίο του Γιώργου Τσουρβάκα «Μειονότητες, φύλα και κοινωνικές τάξεις στην τηλεοπτική επικοινωνία. Ανάλυση του περιεχομένου της επικοινωνίας και των επιδράσεών του. Προβλήματα και Επισημάνσεις II». (Αθήνα: Ι. Σιδέρης, 1998).

Η τηλεοπτική επικοινωνία οδηγεί κυρίαρχα στη φυγή από την πραγματικότητα. Με άλλα λόγια, η τηλεόραση κατασκευάζει ένα μοντέλο της πραγματικότητας ολότελα «εξωπραγματικό», στο οποίο «βασιλεύει» η ισότητα, η αλληλεγγύη, η αποδοχή, προσφέροντας στον μέσο θεατή την ευκαιρία να ζήσει άγνωστες καταστάσεις και εμπειρίες, την αυταπάτη μιας άλλης ζωής. «Καταναλώνοντας» τα προϊόντα της, ο σύγχρονος άνθρωπος μπορεί να κινηθεί σε κόσμους διαφορετικούς από τον δικό του, να αποκτήσει κοινωνική ταυτότητα και να υποδυθεί κοινωνικούς ρόλους, που στην καθημερινή του ζωή είναι εντελώς απρόσιτοι. Σ' αυτόν τον ονειρικό κόσμο που χτίζει, δίνεται ένα επίχρυσμα ρεαλισμού μέσω του οποίου η φαντασίωση μεταμφιέζεται σε πραγματικότητα.

Ακόμη, ο τρόπος προβολής συμβάλλει, ώστε τα πρόσωπα και τα γεγονότα που βλέπουμε στην οθόνη να μοιάζουν πραγματικά και φυσικά. Το αποτέλεσμα είναι ο θεατής να αισθάνεται ότι και οι ανθρώπινες σχέσεις, έτσι όπως παρουσιάζονται στην οθόνη, πρέπει να είναι και αυτές αληθινές. Αυτό αποτελεί ένα χαρακτηριστικό της αληθοφάνειας, που καθιστά τη φυγή στον κόσμο της τηλεόρασης δυνατή. Στους μοντέρνους καιρούς η πραγματικότητα έχει υποκύψει και έχει εξαλειφθεί από την προβολή των ειδώλων που μεταφέρονται και κυριαρχούν στην τηλεόραση.

Άλλωστε, σε μεγάλο βαθμό η τηλεόραση μιλά τη γλώσσα των συγκινήσεων και των συναισθηματικών καταστάσεων, από τις οποίες εκμαιεύονται εσωτερικές συγκρούσεις, ταυτίσεις και επιθυμίες παράλληλα με τα ιδεολογικά μηνύματα. Για να κατακτήσει, λοιπόν, ένα ευρύ κοινό, η τηλεόραση πρέπει να στοχεύει στις συναισθηματικές ανάγκες και στις προσωπικές επιθυμίες του, επειδή η τηλεοπτική επικοινωνία δίνει διέξοδο στις καταπιεσμένες επιθυμίες, στις φιλοδοξίες και στα όνειρα του σύγχρονου ανθρώπου, καθηλώνοντάς τον έτσι στο επίπεδο της φαντασίωσης και της αυταπάτης. Αναμφίβολα, ο ονειρεμένος κόσμος, τον οποίο προβάλλει η τηλεόραση, παρέχει στο κοινό τη δυνατότητα αυτής της φυγής. Μόνο που η φυγή είναι απατηλή, δεν λειτουργεί ως φυγή, αλλά ως κοινωνική επανένταξη ή ενσωμάτωση, καθώς πείθει το κοινό, ώστε να δέχεται το αντίθετο

του πραγματικού ως φυσικό. Συμπερασματικά, το κοινό των μηνυμάτων της τηλεόρασης ζει σ' έναν κόσμο, στον οποίο η φαντασία υποκαθιστά την πραγματικότητα, ενώ η εικόνα έχει περισσότερη σημασία από το πρωτότυπο.

Κείμενο 2

Αφιέρωμα στη Σαντορίνη (απόσπασμα)

Το απόσπασμα προέρχεται από το ομότιτλο οδοιπορικό του Ηλία Βενέζη (1904-1974), που δημοσιεύτηκε την 1η Αυγούστου 1956 στο Περιοδικό «Νέα Εστία», τεύχ. 698.

[...] Σαν αέρας βίαιος να μας έσεισε. Κάμαμε ακόμα λίγα βήματα. Και τότε πρόβαλε μπρος στα μάτια μας, όραμα θαμπωτικό, αλησμόνητο για πάντα, πάντα, άσπρο, πάλλευκο: η «Θεοσκέπαστη». Πάνω απ' τα κρεμαστά νερά, στον άγριο βράχο, πάνω απ' το ηφαίστειο.

Οι ύμνοι τώρα έρχονταν πιο καθαροί. Προχωρήσαμε, μπήκαμε στη Θεοσκέπαστη. Κατακάθαρο, γυμνό, κατάγυμνο ήταν το ξωκκλήσι, καθώς όλα τα ξωκκλήσια των Ελλήνων. Μοναχά ένα ξυλόγλυπτο, παλιό, παμπάλαιο τέμπλο με δυο όφεις. Και μπρος στο Ιερό, κάτω απ' το φαγωμένο τέμπλο, γονατισμένες πάνω στις πλάκες, με σκυφτό κεφάλι, απορροφημένες στη δέησή τους, μόνες με τον εαυτό τους και με το Θεό, ξυπόλυτες, οι μαυροφορεμένες γυναίκες, που είχαμε δει από μακριά, έψελναν. [...]

Σαν τέλειωσε η παράκληση και οι γυναίκες σηκωθήκαν απ' τις πλάκες, ωχρές, γαλήνη ήταν στο πρόσωπό τους πολλή. Μας τριγυρίσανε, είπαν τα δικά τους, είπαμε τα δικά μας. Η μια είχε παιδί σκοτωμένο στον πόλεμο, η άλλη έχει γιο στο στρατό, η άλλη έχει γιο που ταξιδεύει στη θάλασσα. Κάθε χρονιά έχουνε τάμα να πάρουν βόλτα το νησί, με τα πόδια, ν' ανάψουν τα καντήλια στα ξωκκλήσια. Έτσι και φέτος ξεκινήσανε. Με τα χαράματα πέρασαν στο δρόμο απ' τον Πύργο, ξυπόλυτες, κ' η σκόνη σκέπαζε τα σκληρά, τυραγνισμένα πόδια τους. Τώρα, ύστερα απ' τη χάρη της, μετά τη Θεοσκέπαστη, θ' ανηφορίζαν για τ' άλλα τα ξωκκλήσια, κατά τα δυτικά.

Βγάλανε απ' το μπογαλάκι τους το γιόμα τους, ψωμί σταρένιο, τις μικροσκοπικές ντομάτες της Σαντορίνης, ψαράκια της τράτας τηγανητά. «Ήντλησαν» νερό απ' τη μικρή στέρνα, νερό βρόχινο, μας φιλέψαν νερό και ψωμί. Δε θέλαμε να τους το στερήσουμε που το είχαν λιγοστό - το ψωμί και το νερό. Μα επιμείνανε να το πάρουμε κοιτάζοντάς μας παρακαλεστικά μες στα μάτια, σα να το γυρεύαν για χάρη.

«Τώρα μας ένωσε η Θεοσκέπαστη», είπαν.

Αποχαιρετιστήκαμε. Εμείς μείναμε να ζήσουμε λίγο ακόμα στη Θεοσκέπαστη, μια ακόμα ελληνική ώρα. Καθώς έβλεπα ν' ανηφορίζουνε το, σκαλισμένο στο βράχο, μονοπάτι του Σκάρου οι μαυροφορεμένες, ξυπόλυτες γυναίκες της Σαντορίνης, πηγαίνοντας ν'

ανάψουν τα καντήλια στ' άλλα εξωκλήσια, ικέτιδες για τα παιδιά τους, πεινασμένες, διψασμένες στην άνυδρη γη τους, -θυμήθηκα απότομα τη μακρινή μεγάλη πόλη, την πρωτεύουσα των Ελλήνων. Ω, τι ξένη πόλη, ξεκομμένη απ' τον κορμό της Ελλάδας, απληροφόρητη για τα βάσανά της, για την πικρία και την καρτερία της, αδιάφορη και αλαζών¹, αυτή η πόλη των Αθηνών!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Τι ακριβώς υποστηρίζει ο Γιώργος Τσουρβάκας στο Κείμενο 1;

- α. Η τηλεόραση προσφέρει στον θεατή ένα εφικτό πρότυπο ζωής.
- β. Η τηλεόραση επιβάλλεται στον θεατή εκμεταλλευόμενη τις συναισθηματικές του ανάγκες.
- γ. Στον κόσμο της τηλεόρασης αποδίδεται μεγαλύτερη αξία στην πραγματικότητα από ό,τι στην εικόνα της.

Να επιλέξεις τη σωστή απάντηση (μονάδες 3) και να την εξηγήσεις σε μία παράγραφο 40-50 λέξεων (μονάδες 7).

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνεται η νοηματική σύνδεση ανάμεσα στη δεύτερη και στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Το ύφος λόγου του Κειμένου 1 είναι σοβαρό και ουδέτερο. Να εντοπίσεις δύο εκφραστικές επιλογές που τεκμηριώνουν τον συγκεκριμένο χαρακτηρισμό (μονάδες 10) και να εξηγήσεις πώς υπηρετούν τον σκοπό του κειμενογράφου (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

1 αλαζονική

Να ερμηνεύσεις σε 100-150 λέξεις τις σκέψεις και τα συναισθήματα του αφηγητή τεκμηριώνοντας την απάντησή σου με σχετικές αναφορές στο Κείμενο 2.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Τα στερεότυπα των φύλων στα παιδιά]

Το κείμενο είναι του Ανδρέα Κακαβούλη, 1997: Στερεότυπα των φύλων και σχολική αγωγή. Φύλο και σχολική πράξη. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Βάνιας, 512-514 (διασκευή)

Στην εποχή μας τα στερεότυπα των φύλων έχουν γίνει αντικείμενο συστηματικής έρευνας τόσο από την πλευρά της Κοινωνιολογίας, όσο και από τον χώρο της Ψυχολογίας και της Εκπαίδευσης. Πρόκειται για τις αντιλήψεις που επικρατούν σε μια κοινωνία για τα διαφορετικά χαρακτηριστικά που έχουν ή πρέπει να έχουν τα άτομα του ανδρικού και του γυναικείου φύλου, αντιλήψεις οι οποίες έχουν επηρεάσει δυσμενώς την κοινωνική ισοτιμία των δύο φύλων. Παρά το γεγονός ότι οι προσπάθειες του φεμινιστικού κινήματος και η σχετική επιστημονική έρευνα έχουν οδηγήσει προς μια θετικότερη αντιμετώπιση του προβλήματος της ανισότητας, διατηρούνται αντιλήψεις, στάσεις και προκαταλήψεις για κοινωνικές και ψυχολογικές διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών, οι οποίες ακόμη και σήμερα περνούν στα παιδιά όχι μόνο από την οικογένεια, αλλά και από τη σχολική εκπαίδευση. Επίσης, πρέπει να σημειωθεί ότι η πίεση για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ανισότητας δεν ασκείται σήμερα μόνο από το γυναικείο κίνημα, αλλά και από το ανδρικό, το οποίο παρουσιάζει άνοδο και διεκδικεί άρση των αδικιών που έχουν γίνει σε βάρος των ανδρών.

Σε μια από τις παλιότερες έρευνες για τα κοινωνικά στερεότυπα των φύλων ζητήθηκε από φοιτητές να αξιολογήσουν μια μεγάλη ποικιλία ανθρώπινων χαρακτηριστικών ως προς τον βαθμό στον οποίο, κατά τη γνώμη τους, το καθένα από αυτά είναι τυπικό γνώρισμα των ανδρών ή των γυναικών. Συγκεκριμένα, η έρευνα έδειξε ότι οι ιδιότητες που αποδίδονται πιο πολύ στο ανδρικό φύλο, όπως είναι η δύναμη, η λογική, η αυτοπεποίθηση κ.ά., συνιστούν τα οργανωτικά λεγόμενα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας, ενώ οι ιδιότητες που αποδίδονται πιο πολύ στο γυναικείο φύλο, όπως η τρυφερότητα, η φροντίδα, η συγκίνηση κ.ά., συνιστούν τα εκφραστικά χαρακτηριστικά. Επιπλέον, διαπιστώθηκε ότι η διάκριση οργανωτικών και εκφραστικών χαρακτηριστικών είναι μια ευρύτατα διαδεδομένη στερεοτυπική αντίληψη για την ψυχολογία του άνδρα και της γυναίκας και για τις διαφορές των δύο φύλων σε όλο τον κόσμο.

Εξάλλου, μια σημαντική πλευρά της ψυχοκοινωνικής ανάπτυξης των παιδιών είναι η διαδικασία με την οποία από πολύ μικρή ηλικία αποκτούν και ενσωματώνουν στην

προσωπικότητα και στη συμπεριφορά τα στερεότυπα των φύλων, που επικρατούν στην κοινωνία μέσα στην οποία γεννιούνται και αναπτύσσονται. Οι αντιλήψεις για τις ιδιότητες και τους ρόλους που ταιριάζουν στο ανδρικό ή γυναικείο φύλο, όπως αυτές εκδηλώνονται κυρίως στην οικογένεια, στο σχολείο, στην ευρύτερη κοινωνία, στην ομάδα των ομηλίκων και στα μέσα μαζικής επικοινωνίας και ψυχαγωγίας, επηρεάζουν τα παιδιά ήδη από τη βρεφική ακόμη ηλικία και διαμορφώνουν αντίστοιχα τους ρόλους και τη συμπεριφορά τους ως αγοριών ή κοριτσιών.

Στη χώρα μας έχουν δημοσιευθεί αξιόλογες μελέτες σχετικά με τα στερεότυπα των φύλων, όπως για τη διαφοροποίηση των φύλων στα αναγνωστικά του δημοτικού σχολείου και στα παιδικά βιβλία προσχολικής αγωγής, καθώς και στη συμμετοχή των νηπίων στο παιχνίδι. Στις μελέτες αυτές επιβεβαιώνονται γενικά τα δεδομένα ξένων σχετικών μελετών, αλλά αποκαλύπτεται και ο ξεχωριστός χαρακτήρας της ελληνικής κοινωνικής και εκπαιδευτικής πραγματικότητας ως προς τα στερεότυπα των φύλων και το πέρασμα των στερεοτυπικών ρόλων και αντιλήψεων στα παιδιά.

Κείμενο 2

Οι κακοί έμποροι

Το ποίημα είναι του Δημήτριου Αντωνίου (1906-1994) και είχε δημοσιευτεί στο περιοδικό Νέα Γράμματα το 1936.

Κύριε, άνθρωποι απλοί
πουλούσαμε υφάσματα,
(κι' η ψυχή μας
είταν το ύφασμα που δεν τ' αγόρασε κανείς).
Την τιμή δεν κανονίζαμε απ' την ούγια¹
η πήχη² και τα ρούπια³ είχαν σωστά
τα ρετάλια⁴ δεν τα δώσαμε μισοτιμής ποτέ:
η αμαρτία μας.

Είχαμε μόνο ποιότηταςπραμάτεια⁵.

1 ούγια: άκρη υφάσματος

2 πήχης: μακρόστενο λεπτό κομμάτι ξύλου που χρησιμοποιείται για τη μέτρηση των υφασμάτων.

3 ρούπι: υποδιαίρεση του εμπορικού πήχη που ισοδυναμεί με οκτώ εκατοστά.

4 ρετάλι: το ύφασμα που απομένει από ένα τόπι

5πραμάτεια: το εμπόρευμα

Έφτανε στη ζωή μας μια στενή γωνιά
-πιάνουν στη γη μας λίγο τόπο τα πολύτιμα-
Τώρα με την ίδια πήχη που μετρήσαμε
μέτρησέ μας· δε μεγαλώσαμε το εμπορικό μας·
Κύριε, σταθήκαμε έμποροι κακοί!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εκθέσεις σε 60-70 λέξεις τα συμπεράσματα που εξάγονται, σύμφωνα με το Κείμενο 1, από έρευνες που έχουν γίνει για το θέμα των στερεοτύπων ανάμεσα στα δύο φύλα.

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 τα αποτελέσματα ερευνών αποδίδονται αντιθετικά. Ποιο είναι το κριτήριο με το οποίο γίνεται η σύγκριση – αντίθεση (μονάδες 5) και πώς σχετίζεται με το θέμα του κειμένου (μονάδες 5);

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Τι πετυχαίνει, κατά τη γνώμη σου, ο συγγραφέας του Κειμένου 1 με την επιλογή της παθητικής σύνταξης έναντι της ενεργητικής στην τελευταία παράγραφο; (μονάδες 4) Να μετατρέψεις, κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές, τη σύνταξη σε ενεργητική (μονάδες 6) και να εντοπίσεις την αλλαγή που σημειώνεται στον τρόπο μετάδοσης του μηνύματος (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις το περιεχόμενο των παρενθετων στίχων του Κειμένου 2 συνδέοντάς τους με αυτούς του υπόλοιπου ποιήματος. Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Ο άνθρωπος ως πολίτης στην κοινωνία της πληροφορίας]

Το (διασκευασμένο) κείμενο προέρχεται από το βιβλίο του Παναγιώτη Αναστασιάδη «Στον αιώνα της Πληροφορίας» (εκδ. Λιβάνη, Αθήνα, 2000).

Η διάχυση της πληροφορίας από και προς όλο τον κόσμο, που στις μέρες μας είναι εφικτή χάρη στην πρόοδο της τεχνολογίας και την πληθώρα των επικοινωνιακών διαύλων, θα ενισχύσει την πολυφωνία σε ιδέες και απόψεις και θα διευκολύνει την πρόσβαση του πολίτη στη δημόσια πληροφόρηση. Ακόμη, θα ανοίξει τις πόρτες του δυσκίνητου δημόσιου τομέα, βελτιώνοντας την αποτελεσματικότητα των εργασιών του. Η κοινωνία μας μπορεί να μετεξελιχθεί στην κοινωνία της διά βίου μάθησης, στο πλαίσιο της οποίας η εκπαιδευτική διαδικασία θα συντροφεύει τον πολίτη στο σύνολο του επαγγελματικά ενεργού του βίου, έτσι ώστε το άτομο να μπορεί να ανταποκρίνεται σ' ένα διαρκές εναλλασσόμενο περιβάλλον. Στον τομέα των επιχειρήσεων, η εισαγωγή πλήθους εφαρμογών και η εξέλιξη των τεχνολογικών αυτοματισμών θα συμβάλει στη μείωση των κοστολογίων, στην αύξηση της παραγωγής και της παραγωγικότητας, στην οικονομική μεγέθυνση και στη βελτίωση των κερδών.

Επιπλέον, στην κοινωνία της πληροφορίας η τεχνολογία προσφέρει απεριόριστες δυνατότητες στον εργαζόμενο να διαχειριστεί με μεγαλύτερη ευελιξία τον ελεύθερο χρόνο του, να βελτιώσει τις συνθήκες εργασίας και το εισόδημά του. Οι δικαιολογημένοι φόβοι για πλήρη κοινωνική απομόνωση και αποξένωση μπορούν να αντιμετωπιστούν με την εναλλαγή και τον συνδυασμό διαφορετικών μορφών τηλεργασίας. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες και οι κάτοικοι ορεινών και απομακρυσμένων περιοχών θα επωφεληθούν τα μέγιστα από τη νέα πραγματικότητα, καθώς η επικοινωνία θα έχει πλέον άλλη εμβέλεια και η πρόσβασή τους στις εξελίξεις και στην ίδια τη ζωή θα ενισχυθεί σημαντικά.

Μια νέα κοινωνία γεννιέται λοιπόν. Μπορούμε σήμερα να φανταστούμε σε γενικές γραμμές το περίγραμμα της νέας κοινωνίας, της νέας ψηφιακής εποχής; Ναι, μπορούμε! Διαθέτουμε τα απαραίτητα τεχνολογικά και επικοινωνιακά εργαλεία τα οποία θα μας οδηγήσουν στη νέα ηλεκτρονική πραγματικότητα; Ναι, τα διαθέτουμε και συνεχώς διευρύνουμε τις δυνατότητές τους! Έχουμε προετοιμαστεί κατάλληλα ως αριανοί «πολίτες του δικτύου» για την ένταξή μας στο παγκόσμιο καλωδιωμένο χωριό; Η απάντηση στην

τελευταία ερώτηση είναι όχι! Σ' αυτό το σημείο εντοπίζεται η μεγάλη αντίφαση της εποχής μας.

Αναλυτικότερα, ενώ οι πάντες - κυβερνήσεις, επιχειρήσεις, επιστήμονες - έχουν εστιάσει την προσοχή τους στην τεχνολογική υπόσταση της νέας εποχής και εγκωμιάζουν τα κατορθώματά της, κανένας δεν ασχολείται σοβαρά με τους πολίτες και τον άνθρωπο όχι ως παραγωγό και καταναλωτή προϊόντων και υπηρεσιών, αλλά ως φορέα αξιών, συναισθημάτων και ιδεών. Έτσι, αποκαλύπτεται ένα απίστευτο κοινωνικό έλλειμμα, το οποίο τείνει να προσλάβει απρόβλεπτες διαστάσεις, με συνέπεια οι αναμφισβήτητες δομικές μεταβολές που επιφέρει η κοινωνία της πληροφορίας στο πλαίσιο της κοινωνικής και οικονομικής καθημερινότητας να προκαλούν δέος στο σύνολο των πολιτών που έρχονται πρόσωπο με πρόσωπο μ' αυτήν.

Ο κίνδυνος της δημιουργίας μιας κοινωνίας στην οποία θα υπάρχουν πολλές διακριτές κατηγορίες πολιτών είναι υπαρκτός. Ο νέος διαχωρισμός, εκτός των άλλων, θα γίνει με κριτήριο τη δυνατότητα πρόσβασής τους στις νέες τεχνολογικές και επικοινωνιακές εφαρμογές. Στην πρώτη ομάδα θα ενταχθούν τα άτομα υψηλού μορφωτικού επιπέδου, καθώς αυτά χαρακτηρίζονται από την εξοικείωσή τους σε μεγάλο βαθμό με τα νέα τεχνολογικά εργαλεία και τις σύγχρονες εφαρμογές που τα συνοδεύουν. Σε μια δεύτερη ομάδα θα σωρευτούν τμήματα του πληθυσμού τα οποία θα χαρακτηρίζονται από χαμηλά γνωστικά προσόντα και την αδυναμία προσαρμογής τους στις επερχόμενες αλλαγές, με πιθανό κίνδυνο να βρεθούν στο περιθώριο με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες, όπως λόγου χάρη η τρίτη ηλικία, αλλά και τ' ασθενή στρώματα με χαμηλά γνωστικά προσόντα και δεξιότητες είναι πιθανό να πληγούν ιδιαίτερα από την έλευση της κοινωνίας της πληροφορίας.

Κείμενο 2

Όσο μπορείς

Το ποίημα του Κωνσταντίνου Π. Καβάφη προέρχεται από το βιβλίο «Τα Ποιήματα 1897-1933», (εκδ. Ίκαρος, 1984).

Κι αν δεν μπορείς να κάμεις την ζωή σου όπως την θέλεις,
τούτο προσπάθησε τουλάχιστον
όσο μπορείς: μην την εξευτελίζεις
μες στην πολλή συνάφεια του κόσμου,
μες στες πολλές κινήσεις κι ομιλίες.

Μην την εξευτελίζεις παίνοντάς την,
γυρίζοντας συχνά κ' εκθέτοντάς την
στων σχέσεων και των συναναστροφών
την καθημερινήν ανοησία,
ως που να γίνει σα μια ξένη φορτική.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να χαρακτηρίσεις με την ένδειξη Σωστό (Σ) ή Λάθος (Λ) στις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες αναφέρονται σε νοήματα του Κειμένου 1:

1. Ένα θετικό αποτέλεσμα της ανάπτυξης των νέων τεχνολογικών μέσων επικοινωνίας στις κοινωνίες είναι ο πλουραλισμός.
2. Η κοινωνία της πληροφορίας δεν πρέπει να συνδέεται με την κοινωνία της δια βίου μάθησης.
3. Στην κοινωνία της πληροφορίας είναι δύσκολο ο εργαζόμενος να διαχειριστεί με μεγαλύτερη ευελιξία τον ελεύθερο χρόνο του.
4. Αν και οι άνθρωποι διαθέτουν τα κατάλληλα τεχνολογικά εργαλεία, δεν είναι κατάλληλα προετοιμασμένοι, για να ανταποκριθούν στις ανάγκες της σημερινής ψηφιακής εποχής.
5. Οι ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες δεν θα έχουν πρόβλημα προσαρμογής στην κοινωνία της πληροφορίας.

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας επιλέγει την τεχνική της διαίρεσης, για να οργανώσει τον λόγο του. Ποια είναι τα δύο σκέλη της διαίρεσης (μονάδες 4), ποιο είναι το κριτήριο με το οποίο αυτή γίνεται (μονάδες 2) και ποια θέση αποδεικνύει με αυτό τον τρόπο (μονάδες 4);

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις πέντε μεταφορικές φράσεις που χρησιμοποιεί στο Κείμενο 2 ο συγγραφέας (μονάδες 10) και να δικαιολογήσεις την επιλογή του με κριτήριο την πρόθεσή του (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια είναι η συμβουλή που το ποιητικό υποκείμενο διατυπώνει στον αναγνώστη στο Κείμενο 2; Να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου απέναντι σε αυτή την παρότρυνση. Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Τα στερεότυπα των φύλων στα παιδιά]

Το (διασκευασμένο) απόσπασμα προέρχεται από το βιβλίο του Αλέξανδρου Κακαβούλη «Στερεότυπα των φύλων και σχολική αγωγή. Φύλο και σχολική πράξη.» (εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη, 1997).

Στην εποχή μας τα στερεότυπα των φύλων έχουν γίνει αντικείμενο συστηματικής έρευνας τόσο από την πλευρά της Κοινωνιολογίας, όσο και από τον χώρο της Ψυχολογίας και της Εκπαίδευσης. Πρόκειται για τις αντιλήψεις που επικρατούν σε μια κοινωνία για τα διαφορετικά χαρακτηριστικά που έχουν ή πρέπει να έχουν τα άτομα του ανδρικού και του γυναικείου φύλου, αντιλήψεις οι οποίες έχουν επηρεάσει δυσμενώς την κοινωνική ισοτιμία των δύο φύλων. Παρά το γεγονός ότι οι προσπάθειες του φεμινιστικού κινήματος και η σχετική επιστημονική έρευνα έχουν οδηγήσει προς μια θετικότερη αντιμετώπιση του προβλήματος της ανισότητας, διατηρούνται αντιλήψεις, στάσεις και προκαταλήψεις για κοινωνικές και ψυχολογικές διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών, οι οποίες ακόμη και σήμερα περνούν στα παιδιά όχι μόνο από την οικογένεια, αλλά και από τη σχολική εκπαίδευση. Επίσης, πρέπει να σημειωθεί ότι η πίεση για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ανισότητας δεν ασκείται σήμερα μόνο από το γυναικείο κίνημα, αλλά και από το ανδρικό, το οποίο παρουσιάζει άνοδο και διεκδικεί άρση των αδικιών που έχουν γίνει σε βάρος των ανδρών.

Σε μια από τις παλιότερες έρευνες για τα κοινωνικά στερεότυπα των φύλων ζητήθηκε από φοιτητές να αξιολογήσουν μια μεγάλη ποικιλία ανθρώπινων χαρακτηριστικών ως προς τον βαθμό στον οποίο κατά τη γνώμη τους το καθένα από αυτά είναι τυπικό γνώρισμα των ανδρών ή των γυναικών. Συγκεκριμένα, η έρευνα έδειξε ότι οι ιδιότητες που αποδίδονται πιο πολύ στο ανδρικό φύλο, όπως είναι η δύναμη, η λογική, η αυτοπεποίθηση και άλλα παρόμοια, συνιστούν τα οργανωτικά λεγόμενα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας, ενώ οι ιδιότητες που αποδίδονται πιο πολύ στο γυναικείο φύλο, όπως η τρυφερότητα, η φροντίδα, η συγκίνηση κ.ά., συνιστούν τα εκφραστικά χαρακτηριστικά. Επιπλέον, διαπιστώθηκε ότι η διάκριση οργανωτικών και εκφραστικών χαρακτηριστικών είναι μια ευρύτατα διαδεδομένη στερεοτυπική αντίληψη για την ψυχολογία του άνδρα και της γυναίκας και για τις διαφορές των δύο φύλων σε όλο τον κόσμο.

Εξάλλου, μια σημαντική πλευρά της ψυχοκοινωνικής ανάπτυξης των παιδιών είναι η διαδικασία με την οποία από πολύ μικρή ηλικία αποκτούν και ενσωματώνουν στην

προσωπικότητα και στη συμπεριφορά τα στερεότυπα των φύλων, που επικρατούν στην κοινωνία μέσα στην οποία γεννιούνται και αναπτύσσονται. Οι αντιλήψεις για τις ιδιότητες και τους ρόλους που ταιριάζουν στο ανδρικό ή γυναικείο φύλο, όπως αυτές εκδηλώνονται κυρίως στην οικογένεια, στο σχολείο, στην ευρύτερη κοινωνία, στην ομάδα των ομηλίκων και στα μέσα μαζικής επικοινωνίας και ψυχαγωγίας, επηρεάζουν τα παιδιά ήδη από τη βρεφική ακόμη ηλικία και διαμορφώνουν αντίστοιχα τους ρόλους και τη συμπεριφορά τους ως αγοριών ή κοριτσιών.

Κείμενο 2

Δύσκολες νύχτες (απόσπασμα)

Το απόσπασμα προέρχεται από το ομότιτλο μυθιστόρημα της Μέλπως Αξιώτη (1905-1973) (Εκδόσεις Κέδρος, 1988).

[...] «Ετοίμασε τη μικρή να την πάρω μαζί μου», έλεγε η γιαγιά πολλές φορές. Είχα μια χαρά! Μου 'βαζε η νταντά τα ναυτικά με τα άσπρα σειρήνια και τις βαθιές καλοσιδερωμένες πιέτες γύρω που, όταν έστριβα το κορμί, ανοίγανε ψηλά ψηλά κι εφούσκωναν σαν τεντωμένη ομπρέλα. Τα βαριόμουνα εκείνα τα σκούρα ολόδια μπλε φουστάνια πάντοτε το χειμώνα κι ολόδια κάτασπρα το καλοκαίρι. Τ' άλλα παιδιά φορούσανε χρωματιστά, ένα σωρό φιόγκους και κορδέλες και πράματα... Όλοι όμως λέγαν πως τα δικά μου ήτανε πάντα τα καλύτερα, αγορασμένα πάντα παραγγελιά απ' τον «Παράδεισο των Παιδών» που δεν βρίσκονταν φαίνεται πολλοί να μπορούν να μπουν εκεί μέσα. Πάλι δεν καταλάβαινα γιατί να 'μαι υπερήφανη έπρεπε δηλαδή, επειδή το φουστάνι μου ήταν αγορασμένο από κει μέσα, ενώ εγώ κοιτάζα πάντα με ζήλια τα κόκκινα της εγγονής της μαγέρισσας που 'ρχότανε την Κυριακή να πάρει το πακέτο με τα πράματα που της είχαν μαζέψει μες στη βδομάδα. Είχε και μαύρα γοβάκια που γυάλιζαν. Γύριζα κι έβλεπα τότε τις εδικές μου μπότες κάτασπρες από γάντι πετσί και τις σιχαινόμουνα. Με παίρναν όμως στην άλλη κάμαρα και λέγανε, σιγά σιγά να μην ακούσει το κοριτσάκι, πως όλα τούτα που φορούσε ήτανε πρόστυχα, κι εγώ δεν έκανε να τα βάλω. Τότε προσπάθησα πάρα πολύ θυμούμαι να τους εξηγήσω ότι εμένα μ' αρέσανε εκείνα καλύτερα... Την εδικιά μου γνώμη ωστόσο δε φάνηκε ποτέ κανέναν να την παίρνει στα σοβαρά.[...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να πυκνώσεις σε 50-60 λέξεις τα νοήματα της πρώτης παραγράφου του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιον ρόλο επιτελεί στη συνοχή των νοημάτων, κατά τη γνώμη σου, η λέξη «Συγκεκριμένα» στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 2), ποια νοηματική σχέση εκφράζει (μονάδες 4) και σε ποιο νόημα αναφέρεται (μονάδες 4);

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

«Οι αντιλήψεις για τις ιδιότητες και τους ρόλους ... επηρεάζουν τα παιδιά ήδη από τη βρεφική ακόμη ηλικία και διαμορφώνουν αντίστοιχα τους ρόλους και τη συμπεριφορά τους ως αγοριών ή κοριτσιών.» (3^η παράγραφος): Να αναγνωρίσεις το είδος της σύνταξης (ενεργητική ή παθητική) που υπάρχει στις παραπάνω κύριες προτάσεις του Κειμένου 1 (μονάδες 4), να μετατρέψεις τη σύνταξη στην αντίθετή της (μονάδες 8) και να περιγράψεις με συντομία ποια διαφορά παρατηρείς σε επίπεδο ύφους λόγου μετά την αλλαγή (μονάδες 3).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να χαρακτηρίσεις την αφηγήτρια με σχετικές αναφορές στο Κείμενο 2 και να εκφράσεις τη συμφωνία ή διαφωνία σου με την τελευταία της φράση – παράπονο. Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Οι στερεότυποι ρόλοι των δύο φύλων:

«τα αγόρια δεν κλαίνε!» ή «αυτά δεν είναι παιχνίδια για κορίτσια!»]

Το κείμενο είναι διασκευασμένο απόσπασμα από άρθρο της Ζωής Μπαμπλέκου, που περιλαμβάνεται στο βιβλίο «Διαφυλικές Σχέσεις, Τόμος II» (Επιμ. Παρασκευόπουλος Ι., Μπεζεβέγκης Η., Γιαννίτσας Ν., Καραθανάση Α., 1996).

Είναι γνωστό ότι όλες οι κοινωνίες ορίζουν συγκεκριμένα –και διαφορετικά– ενδιαφέροντα, χαρακτηριστικά προσωπικότητας, εργασίες και ασχολίες ως κατάλληλα για το καθένα από τα δύο φύλα. Βέβαια, είναι λιγότερο γνωστό ότι διαφορετικές κουλτούρες έχουν διαφορετική θεώρηση σχετικά με το ποιες συμπεριφορές αρμόζουν στον ανδρικό και ποιες στον γυναικείο πληθυσμό. Έτσι, στους πολιτισμούς δυτικού τύπου ακούγονται πολύ συχνά φράσεις ή δηλώσεις του τύπου «τα αγόρια είναι πιο ανεξάρτητα, ενώ τα κορίτσια πιο παθητικά», «τα κορίτσια έχουν καλύτερη μνήμη, αλλά τα αγόρια πιο ανεπτυγμένη αφαιρετική ικανότητα», «τα κορίτσια παίρνουν καλύτερους βαθμούς, αλλά δεν κάνουν για όλα τα επαγγέλματα».

Ποιοι, όμως, απ' αυτούς και άλλους παρόμοιους ισχυρισμούς αποτελούν μύθο και ποιοι πραγματικότητα; Υπάρχουν πράγματι διαφορές μεταξύ των φύλων και, αν ναι, σε τι συνίστανται; Τα ευρήματα πολλών μελετών που εξέτασαν πιθανές διαφορές σε συμπεριφορές, όπως το άγχος, το επίπεδο δραστηριότητας του ατόμου, η συμμόρφωση σε εντολές, είναι αντικρουόμενα. Αποκάλεσαν αυτές και παρόμοιες στερεότυπες πεποιθήσεις πολιτιστικούς μύθους που δεν έχουν σχέση με την πραγματικότητα. [...]

Σ' αυτό το σημείο πρέπει να τονιστεί πως, εκτός του ότι οι διαφορές των φύλων είναι ελάχιστες σε σχέση με τις ομοιότητες, είναι και σε γενικές γραμμές μικρές και αμβλύνονται σημαντικά με τις κατάλληλες μαθησιακές ευκαιρίες και την εξάσκηση. Υποστηρίζεται μάλιστα ότι το φύλο που εκτίθεται σε πιο «εμπλουτισμένο» μαθησιακό – εκπαιδευτικό περιβάλλον αναπτύσσει υψηλότερη ευφυΐα. Παρ' όλα αυτά, στην καθημερινή ζωή οι διαφορές στη συμπεριφορά αγοριών και κοριτσιών είναι θεαματικές. [...]

Κείμενο 2

Η μενεξεδένια πολιτεία (απόσπασμα)

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Άγγελου Τερζάκη (1907-1979) «Η μενεξεδένια πολιτεία», το οποίο εκδόθηκε το 1937.

Κάθε Πέμπτη βράδυ, το χειμώνα, η σκαλίτσα που ανεβάζει στο χαγιάτι του Μαλβέικου τρίζει από βήματα πολλά.

Είναι πρώτα ο κύριος και η κυρία Ποντικενά, που έρχονται πάντοτε νωρίς, ν' ανοίξουν τη βεγγέρα¹. Έπειτα ο θείος Αργύρης με τη θεία, αυτός μπροστά, εκείνη πίσω, όπως βαδίζουν και στο δρόμο. Τέλος, οι δυο αντικρινές γριές με την αναιμική κοπέλα. Όλη τούτη η κομπανία² συνάζεται³ σιγά-σιγά μέσα στην τραπεζαρία, παίζει τόμπολα και τρώει κάστανα ή καρύδια.

Στις δέκα παρά πέντε, λίγο προτού ακουστούν τα βήματα του «ζεύγους Ποντικενά», ο Μελέτης ο Μαλβής θα σηκωθεί από το τραπέζι, όπου διάβαζε μετά το φαΐ την εφημερίδα του, και θα πάει γρήγορα-γρήγορα να εγκατασταθεί στο γραφείο. Ανοίγει μια δικογραφία στην τύχη, βουτάει την πένα στο καλαμάρι⁴ και χώνει τα δάχτυλά του στα μαλλιά του. Με το περισπούδαστο αυτό ύφος θα τον δουν οι επισκέπτες ανεβαίνοντας.

- Εργάζεται, λέει πάντα σιγανά, με σεβασμό, ο κύριος Ποντικενάς.

- Εργάζεται, αποκρίνεται κι η Σοφία, που τους άκουσε κι άνοιξε την πόρτα, να τους φωτίζει.

Η κυρία Ποντικενά, νεάζοντας πάντα και μυρωμένη, πολύ κοινωνική, περνούσε πρώτη στην τραπεζαρία και ξαπλωνότανε στον καναπέ. [...]

Ο κύριος Μαλβής, αυτός, θα παρουσιαζότανε σε λίγο στην πόρτα του γραφείου, με τα μαλλιά ανάστατα -από την πολλή δουλειά τάχατες- για να πει με πρόσωπο αχτιδοβόλο:

- Δε σας άκουσα καθόλου! Δε μου φωνάζατε;

- Μα εργαζόσουν, παρατηρούσε με ύφος σπουδαίο ο κύριος Ποντικενάς. Η εργασία είναι πράγμα ιερό!

Αυτός, είχε για την πνευματική δουλειά τη φοβισμένη ευλάβεια του αγράμματος.

- Ναι, κάτι προτάσεις έγραφα, έλεγε χαμογελώντας τάχατες ανέμελα ο κύριος Μαλβής μ' όλο που η αγαλλίαση άστραφτε κάτω από τ' ανασηκωμένα του φρύδια.

Και περνούσε το χέρι στο μέτωπό του, που, για μια στιγμή, υποδύθηκε το συγγένειο του μεγάλου κόπου.

Αυτά γίνονταν σχεδόν πάντα, στερεότυπα, μ' ελάχιστες παραλλαγές.

1η επίσκεψη

2συντροφιά

3συγκεντρώνεται

4δοχείο με μελάνι

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια απάντηση δίνεται στο Κείμενο 1 στην ερώτηση σχετικά με το αν υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στα δύο φύλα και πώς μπορούν αυτές να περιοριστούν; (50 – 60 λέξεις)

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο γίνεται η νοηματική σύνδεση ανάμεσα στην πρώτη και στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Να δικαιολογήσεις τη χρήση των σημείων στίξης στα παρακάτω χωρία του Κειμένου 1:

«τα κορίτσια έχουν καλύτερη μνήμη, αλλά τα αγόρια πιο ανεπτυγμένη αφαιρετική ικανότητα» (1η παράγραφος)

Υπάρχουν πράγματι διαφορές μεταξύ των φύλων και, αν ναι, σε τι συνίστανται; (2η παράγραφος)

που εκτίθεται σε πιο «εμπλουτισμένο» μαθησιακό περιβάλλον (3η παράγραφος)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με σχετικές αναφορές στο Κείμενο 2 τη στάση του κυρίου Μαλβή και να εκφράσεις τη συναισθηματική αντίδραση που σου προκάλεσε. Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Διαδόσεις και κουτσομπολιό

Το απόσπασμα προέρχεται από το κείμενο της Jean Seaton με τίτλο «Δημόσιο, ιδιωτικό και μέσα ενημέρωσης» και αντλήθηκε από το βιβλίο «Τα μέσα ενημέρωσης στον 21ο αιώνα» (Επιμέλεια: Στ. Παπαθανασόπουλος, εκδ. Καστανιώτη, 2011).

Οι αλλαγές στην τεχνολογία των μέσων επικοινωνίας και η επιτάχυνση στην ειδησεογραφική διαδικασία έχουν συμβάλει σε μια άλλη τάση: στη διόγκωση των διαδόσεων. Μια πτυχή αυτής της τάσης είναι η αναφορά «γεγονότων» που, πολύ απλά, δεν είναι αλήθεια, εξαιτίας της πίεσης να διαδοθούν με ταχύτητα παρά να «αναλωθούν» χρόνος και πηγές για να ελεγχθούν τα στοιχεία. Ένα άλλο στοιχείο είναι η κατασκευή ιστοριών που «πουλάνε» και οι οποίες προέρχονται από κομμάτια που μπορεί να είναι ακριβή. Μια σειρά γεγονότων μπορούν να συνδεθούν και να οδηγήσουν σε ένα ψέμα -κι αυτό συμβαίνει συχνά. Οι δημοσιογράφοι εκπαιδεύονται να ελέγχουν την ακρίβεια αυτών που μπορεί να ονομάζουμε «συστατικά» μιας ιστορίας. Αλλά αυτό είναι εντελώς διαφορετικό από το να ρωτάμε εάν η ιστορία είναι μια ακριβής απεικόνιση της πραγματικότητας, η οποία θα αξίζει να της δοθεί χώρος και θα προσελκύσει αναγνώστες και θεατές. Αγνοούν, απορρίπτουν και αποκλείουν με αδίστακτο τρόπο κάθε στοιχείο που δεν υποστηρίζει την ιστορία. **Πράγματι**, ελάχιστοι δημοσιογραφικοί οργανισμοί (και οι περισσότεροι από αυτούς υπό πίεση) έχουν την πολυτέλεια ή την τάση να θέτουν ευρύτερα και πιο γενικά ερωτήματα για τη σημασία των ιστοριών. Και ακόμα και αυτοί οι οργανισμοί υποτάσσουν συνήθως τα ερωτήματά τους αυτά στις απαιτήσεις της αφήγησης μιας ιστορίας που θα είναι εύκολο για το κοινό να την κατανοήσει.

Η ιστορία που για τους δημοσιογράφους είναι συνήθως ελκυστική δεν είναι μια νέα ή δύσκολη ιστορία, αλλά μάλλον ένα εύληπτο αφήγημα που όλοι οι άλλοι συναγωνίζονται να πουν. Πράγματι, από τη στιγμή που θα ξεκινήσει μια τρέλα, μπορεί να τροφοδοτηθεί με κάτι λίγο περισσότερο από μια απλή επανάληψη, ίσως αρκετά αστήρικτη, κάποιων παλαιότερων δημοσιευμάτων του Τύπου. [...] Έτσι, καθώς η προσφορά των ειδήσεων αυξάνεται, υπάρχει ένας πιο ανελέητος αγώνας να προσελκύσουν την προσοχή του κοινού μακριά από τον θόρυβο των άλλων μέσων ενημέρωσης -κι άλλων πηγών ψυχαγωγίας-, που αδημονούν να προσελκύσουν μέσα από κραυγές και ψιθύρους τα μέλη του κοινού. Σε ένα τέτοιο καταπιεστικό κλίμα, οι προβλέψιμες και συναρπαστικές ειδήσεις σχετικά με

προσωπικές αποτυχίες πουλάνε πιο εύκολα παρά οι πολύπλοκες ατελέσφορες αφηγήσεις. **Συνεπώς**, τα ιδιωτικά παραπτώματα αποτελούν καλύτερες ιστορίες από την πολιτική.

Κείμενο 2

Τενεσί των Αμπελοκήπων (απόσπασμα)

Το απόσπασμα προέρχεται από το ομότιτλο διήγημα του Κωνσταντίνου Μούσσα και περιλαμβάνεται στη συλλογή «Μεσοτοιχίες» (εκδ. Κέδρος, 2021).

Παρατήρησε, ακολουθώντας το περίεργο όραμα, την οθόνη με τα έντονα κόκκινα γράμματα και τις τονισμένες: *Έκτακτη Επικαιρότητα*. [...] Μια σαδιστική πραγματικότητα, που εδώ και μερικές βδομάδες βίωνε ολόκληρος ο πλανήτης και για εκείνον παρέμενε εντελώς αδιάφορη.

Δεν φοβόταν, όχι γιατί δεν είχε τίποτα να χάσει, αλλά γιατί ό,τι του είχε απομείνει ήταν ασήμαντο γι' αυτόν. Μόλις έξι εφτά μήνες φερμένος από ένα ορεινό χωριό της Κορινθίας, φοιτητής πλέον στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο, δεν είχε φίλους, δεν ήξερε καλά την απρόσωπη πόλη και δεν έβγαине έτσι κι αλλιώς συχνά. Πριν από την καραντίνα κατέβαινε τη λεωφόρο Αλεξάνδρας αργά το βράδυ, ακούγοντας δυνατά μουσική από το κινητό και πίνοντας καφέ στο χέρι. Παρατηρούσε τις γερασμένες πολυκατοικίες, τα κλειστά μαγαζιά, με πρώτο και καλύτερο το θρυλικό ζαχαροπλαστείο Σόνια, τα παρατημένα παρκάκια με τους άστεγους και τους μετανάστες, τις πιτσαρίες και τα κέντρα αισθητικής με τις φωτεινές επιγραφές και τις κακόγουστες επωνυμίες. Κατέβαινε τη φαρδιά λεωφόρο σαν σε νεκρική πομπή των δικών του αναμνήσεων ή άλλοτε σαν σε γιορτινή και επινίκια παρέλαση για όλες τις μέχρι τότε χαμένες μάχες, για όλες τις ταπεινωτικές ήττες. Ο ξαφνικός χωρισμός του από τη Μυρτώ, μια γλυκιά, μοναχική κοπέλα, συμμαθήτριά του στο λύκειο, ο θάνατος σε αυτοκινητικό δυστύχημα του καλύτερου του φίλου Αλέξη, ως κι αυτή η «επιτυχία» στις Πανελλήνιες, που τον οδήγησε στα σπλάχνα του κήτους των Αθηνών, στην κοιλιά του θηρίου, στο αρχαίο χωνευτήριο τόσων και τόσων ψυχών. Εκείνος αγαπούσε το θέατρο, τα φώτα, τη σκηνή. Τι γύρευε σ' αυτή την πόλη, σ' αυτή τη σχολή, σ' αυτό το διαμέρισμα; [...]

Διέσχισε απειλητικά και πάλι την οθόνη της τηλεόρασης, μια αρμάδα κατακόκκινων τετραγωνισμένων γραμμάτων -σχημάτιζαν ηχηρές λέξεις και προτάσεις, που σάλπιζαν γενικό συναγερμό στους έντρομους τηλεθεατές: *«Έκτακτη Επικαιρότητα. Δελτίο Ειδήσεων σε τίτλους...»*.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Πώς κατασκευάζονται από τους δημοσιογράφους οι ιστορίες που «πουλάνε» στο κοινό, σύμφωνα με το Κείμενο 1; Να απαντήσεις σε μία παράγραφο 40-50 λέξεων.

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Πράγματι (παράγραφος 1), **Συνεπώς** (παράγραφος 2): Ποιος είναι ο ρόλος των λέξεων στη συνοχή των νοημάτων (μονάδες 2), ποια νοηματική σχέση εκφράζουν (μονάδες 4) και ποια νοήματα προσδιορίζουν (μονάδες 4);

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

α. ... έχουν συμβάλει σε μια άλλη τάση: στη διόγκωση των διαδόσεων (1^η παράγραφος)

β. ... να «αναλωθούν» (1^η παράγραφος)

γ. -κι αυτό συμβαίνει συχνά. (1^η παράγραφος)

δ. (και οι περισσότεροι από αυτούς υπό πίεση) (1^η παράγραφος)

ε. - κι άλλων πηγών ψυχαγωγίας – (2^η παράγραφος)

Στα παραπάνω χωρία του Κειμένου 1 να εξηγήσεις τη χρήση των σημείων στίξης με κριτήριο την πρόθεση κάθε φορά της κειμενογράφου.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με άξονα το Κείμενο 2 τη συναισθηματική κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο ήρωας (μονάδες 10) και να εκθέσεις την προσωπική σου τοποθέτηση στην ποιότητα ζωής που αναδεικνύει η αφήγηση (μονάδες 5). Ανάπτυξε σε 120-150 λέξεις την απάντησή σου.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Ο δημοσιογραφικός λόγος στην ελληνική γλώσσα]

Το (διασκευασμένο) κείμενο είναι του εκλιπόντα καθηγητή Γλωσσολογίας Σωφρόνη Χατζησαββίδη («Ο δημοσιογραφικός λόγος σε ελληνική γλώσσα: ρητές γλωσσικές επιλογές και υπόρρητες αναφορές». Μέντορας, Ειδικό Τεύχος 4, 2001).

Ο δημοσιογραφικός λόγος, δημόσιος και εφήμερος, προσδιορίζεται από ιδιαίτερους επικοινωνιακούς παράγοντες και ιδιαίτερες κοινωνικές προϋποθέσεις. Όμως, θα πρέπει εξ αρχής να τονιστεί ότι με τον όρο «δημοσιογραφικός λόγος» δηλώνεται όχι μόνο η γλωσσική μορφή που χρησιμοποιείται στη δημοσιογραφία, αλλά και τα νοήματα που παράγονται μέσω της κατανάλωσης του δημοσιογραφικού προϊόντος (ανάγνωση, ακρόαση), καθώς και τα κοινωνικά συμφραζόμενα που παράγουν αυτά τα νοήματα. Ειδικά, ο σύγχρονος ελληνικός δημοσιογραφικός λόγος κάνει έντονη την παρουσία του με πολλές και ποικίλες μορφές μέσω ποικίλων μέσων, με αποτέλεσμα να είναι σήμερα ποσοτικά ο κυρίαρχος δημόσιος λόγος, που επιτελεί έναν μεγάλο αριθμό λειτουργιών, διαμορφώνει συνειδήσεις αλλά και είδη και υποείδη λόγου. Αποτελεί στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα τον χώρο μέσα στον οποίο γεννιέται, μεγαλώνει, παράγει και «καταναλώνει» ελληνικό λόγο ένα πλήθος ανθρώπων. Θεωρείται το κομβικό σημείο στο οποίο συναντιούνται, διαστρεβλώνονται, αλλά και αποκαλύπτονται πολλές φορές το ψέμα και η αλήθεια, η οξύτητα και η μετριοπάθεια, η υπερβολή και η νηφαλιότητα, η ελαφρότητα και η σοβαρότητα, ο πυκνός και ο χαλαρός λόγος. Είναι σε τελευταία ανάλυση ένα απαραίτητο κομμάτι της ελληνικής γλώσσας.

Τα τελευταία χρόνια αποτέλεσε τον φορέα μέσω του οποίου πέρασαν στη νέα ελληνική γλώσσα επιστημονικοί, καλλιτεχνικοί, οικονομικοί και άλλοι όροι, άγνωστοι μέχρι τότε, και λεξιλόγιο με το οποίο επενδύθηκαν και εκφράστηκαν νέες ανθρώπινες δραστηριότητες. Εκφράσεις άγνωστες έγιναν κατανοητές σε πλατιές μάζες του λαού, δημιουργήθηκαν νέα μορφοσυντακτικά σχήματα, εμπλουτίστηκε ο νεοελληνικός λόγος με νέα υφολογικά σχήματα και με νέους τρόπους γραφής. [...]

Οπωσδήποτε, ο δημοσιογραφικός λόγος είναι δημόσιος λόγος με την έννοια ότι τον ενδιαφέρουν τα σημαντικά και είναι πληροφοριακός. Συχνά παρουσιάζεται ιδεολογικά φορτισμένος. Άλλοτε είναι πειθαναγκαστικός, σπάνια επιστημονικός και πιο σπάνια

λογοτεχνικός. Επίσης, αποφεύγει την πολυσημία, είναι ακριβολόγος, σαφής, σύντομος, ενώ υπακούει στους κανόνες της κοινωνικά αποδεκτής μορφής της γλώσσας. Η δομή του δημοσιογραφικού κειμένου είναι προσανατολισμένη προς την αποτελεσματική πρόσληψή του από τον δέκτη. Τέλος, η πρόσφατη ιστορία της ελληνικής γλώσσας και η έντονη πολιτικοποίηση και κομματικοποίηση αρκετών μέσων μαζικής ενημέρωσης έχουν ως αποτέλεσμα την προσφορά πολλών γλωσσικών επιλογών, τις οποίες εκμεταλλεύεται ο δημοσιογραφικός λόγος σε ελληνική γλώσσα, για να προσδώσει ορισμένα υπόρρητα¹ νοήματα.

Κείμενο 2

«Ο παρείσακτος»

Το ποίημα ανήκει στην ποιητική συλλογή Λιμός (εκδ. Νεφέλη 2007) της Δήμητρας Χριστοδούλου.

Αράζει στην πνιγηρή καφετέρια
Ανάμεσα σε θορυβοποιούς εφήβους:
Ένας σχεδόν απ' αυτούς, αν εξαιρέσεις
Το πέτρινο χέρι του.

Λάμπουν εκείνοι από οργή και αυτάρκεια
Κι εκείνος με την άλλη του πλευρά, τη σάρκινη,
Απολαμβάνει τον καφέ του.

Περνάει ένα κύμα ολάνθιστης άνοιξης
Πάνω από του καπνού τις τουλούπες
Και πάνω από την εκκωφαντική μουσική
Μια ηπιότης Συμποσίου.
Περί έρωτος φιλοσοφούν τα καημένα
Μ' επιχειρήματα εκτυφλωτικών σωμάτων
Ή, το λιγότερο, περί του δικαιώματος
Να μην είναι ο χρόνος χρήμα.
Κι αυτός εκεί, με το πέτρινο χέρι του
Βαριά ακουμπισμένο στο τραπέζι,
Ολόκληρο το μαγαζί συγκρατεί

¹ έμμεσα διατυπωμένα, αυτά που δεν λέγονται, αλλά εννοούνται

Καρφωμένο στο χώμα.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τι πρέπει να εννοούμε με τον όρο «δημοσιογραφικός λόγος», σύμφωνα με τον συγγραφέα του Κειμένου 1, και σε ποιους χώρους κάνει αισθητή την παρουσία του; Να απαντήσεις σε 50-60 λέξεις.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Βρες στο Κείμενο 1 μία διαρθρωτική λέξη ή φράση που εκφράζει καθεμία από τις παρακάτω νοηματικές σχέσεις: Προσθήκη νοήματος, βεβαιότητα, αντίθεση, επεξήγηση και συμπέρασμα.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Θεωρείται το κομβικό σημείο στο οποίο συναντιούνται, διαστρεβλώνονται, αλλά και αποκαλύπτονται πολλές φορές το ψέμα και η αλήθεια, η οξύτητα και η μετριοπάθεια, η υπερβολή και η νηφαλιότητα, η ελαφρότητα και η σοβαρότητα, ο πυκνός και ο χαλαρός λόγος.»: στο παραπάνω χωρίο της 1^{ης} παραγράφου του Κειμένου 1 να αντικαταστήσεις κάθε υπογραμμισμένη λέξη με μια συνώνυμη λέξη ή φράση προσέχοντας ώστε να μην αλλάξει το νόημα.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιο κοινωνικό φαινόμενο αναδεικνύει η αντίθεση ανάμεσα στον «παρείσακτο» ήρωα και στους νέους θαμώνες του καφενείου; (μονάδες 10) Πώς θα φερόσουν, αν ήσουν παρών; (μονάδες 5) Ανάπτυξε σε 100-150 περίπου λέξεις την απάντησή σου.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Αυτοφωτογράφιση: εθισμός, ναρκισσισμός, ανοησία ή κοινωνικό φαινόμενο;]

Το (διασκευασμένο) κείμενο του Στέλιου Παπαθανασόπουλου, καθηγητή στο Τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ του ΕΚΠΑ, δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ στις 22.06.2014 (ανάκτηση 02.01.2022).

Στις ημέρες μας όλοι πλέον «αυτοφωτογραφίζονται» και αναρτούν τις φωτογραφίες τους στις ιστοσελίδες τους είτε είναι πλανητάρχες, πρόεδροι ή πρωθυπουργοί, πολιτευτές ή διασημότητες, απλοί άνθρωποι, ακόμη και τα κατοικίδια τους. Ο όρος «selfie» ανακηρύχθηκε η λέξη της χρονιάς το 2013 από το αγγλικό λεξικό της Οξφόρδης και ορίζεται ως «μια φωτογραφία που κάποιος έχει τραβήξει για τον εαυτό του, συνήθως με ένα έξυπνο κινητό, υπολογιστή-τάμπλετ ή κάμερα, και την έχει ανεβάσει σε μια ιστοσελίδα κοινωνικής δικτύωσης». Ως «δραστηριότητα» τη συναντά κανείς έως και στις κηδείες! Πρόκειται τελικά περί εθισμού, ναρκισσισμού, ανοησίας ή αποτελεί μέρος ενός ευρύτερου κοινωνικού φαινομένου;

Οι selfies μπορούν να θεωρηθούν ως ματαιοδοξία ή ναρκισσισμός, αλλά ως δραστηριότητα δεν είναι κάτι το νέο. Αντίθετα, ως συμπεριφορά καταγράφεται με μια διαφορετική μορφή εδώ και εκατοντάδες χρόνια, ξεκινώντας από τα πορτρέτα και τις αυτοπροσωπογραφίες. Η διαφορά είναι ότι παίρνει τις διαστάσεις μόδας και συνδέεται με τις σύγχρονες εμμονές των ανθρώπων να προβάλλουν με έναν ευπαρουσίαστο τρόπο τους εαυτούς τους στους άλλους.

Μπορεί να μοιάζει αστείο, αλλά μπορεί να είναι και επικίνδυνο. Αστεία, ας πούμε, μπορεί να μοιάζει η αφέλεια του προέδρου Ομπάμα να χαριεντίζεται με την πρωθυπουργό της Δανίας στην κηδεία του Μαντέλα. Αστείο, έως βλακώδες, μπορεί να χαρακτηριστεί αυτό που έκανε ένας θεατής του Ποδηλατικού Γύρου του Δουβλίνου που, αντί να βοηθήσει τον πεσμένο και εξαντλημένο νικητή του αγώνα Μαρσέλ Κίτελ να σηκωθεί από το έδαφος, τράβηξε μια φωτογραφία μαζί του χαμογελώντας με τον καταπονημένο ποδηλάτη. Αλλά είναι κι επικίνδυνο. Ένας έφηβος στη Βρετανία αποπειράθηκε να αυτοκτονήσει, επειδή είχε αποτύχει να τραβήξει την τέλεια selfie του ή όπως αυτός νόμιζε. Ο εθισμός και κατ' επέκταση ο ναρκισσισμός που συνδέεται με αυτή τη συμπεριφορά έχουν να κάνουν με την προσήλωση των νεαρών ατόμων με τα κοινωνικά δίκτυα, την αυτοπαρουσίαση και την απήχυσή τους στις εν λόγω ιστοσελίδες.

Το μεγάλο πρόβλημα με τη διάδοση του ψηφιακού ναρκισσισμού είναι ότι ασκεί τεράστια πίεση στους ανθρώπους να επιτύχουν ανέφικτους στόχους, χωρίς να το αντιλαμβάνονται. Ο ένας παρουσιάζει τον εαυτό του ως ποδοσφαιριστή, η άλλη ως τραγουδίστρια, αναμένοντας όσο το δυνατό περισσότερα «likes»¹ και τα καλά σχόλια από τους φίλους στο διαδίκτυο. Σε μια δημοσκόπηση που πραγματοποιήθηκε πέρυσι για λογαριασμό κάποιου κατασκευαστή έξυπνων κινητών διαπιστώθηκε ότι οι αυτοφωτογραφίες αποτελούν το 30% των φωτογραφιών που λαμβάνονται από άτομα ηλικίας 18 έως 24 ετών.

Τέλος, οι αυτοφωτογραφίες σε ατομικό επίπεδο αποτελούν ένα ακόμη παράδειγμα της κατάρρευσης των ορίων μεταξύ της δημόσιας και της ιδιωτικής ζωής. Σε κοινωνικό επίπεδο ίσως να συνδέονται με την εμμονή των ανθρώπων να συσσωρεύουν αρχεία των εμπειριών τους μέσω εικόνων, που χρησιμοποιούν για να προβάλλουν μια εικόνα του εαυτού τους προς τον έξω κόσμο. Μια εικόνα που μπορούμε να την επεξεργαστούμε ή να τη διυλίσουμε, αλλά έχουμε και την αίσθηση ότι μπορούμε και να τη διαγράψουμε. Σε τελική ανάλυση, συνδέεται με την έλευση μιας νέας μορφής ορατότητας που συσχετίζεται άμεσα με την ψηφιακή εποχή. Έχει, κυρίως, να κάνει με την ανάγκη των απλών πολιτών στην εποχή της εικόνας να αποδράσουν από την ανωνυμία, να γίνουν έστω «ολίγον γνωστοί», να αποκτήσουν το μερίδιο της δημοσιότητας που τους αναλογεί στη ζωή.

Κείμενο 2

Το καλοκαίρι πριν από το σκοτάδι (απόσπασμα)

Το απόσπασμα αντλήθηκε από το βιβλίο της βραβευμένης με Νόμπελ Βρετανίδας συγγραφέα Ντόρις Λέσινγκ «Το καλοκαίρι πριν από το σκοτάδι» (εκδ. Καστανιώτη, 1990).

Καμιά φορά, αν είσαι τυχερός, περνάς μια φάση, ένα στάδιο έντονο. Κι εκείνο το καλοκαίρι η Κέιτ επρόκειτο να περάσει ένα τέτοιο σύντομο, έντονο και πυρετικό διάστημα.

Τι εμπειρίες θα δοκίμαζε; Τίποτα το ιδιαίτερο πέρα από το ότι απλώς γερνούσε: η διαδοχή και η επανάληψη της διαδικασίας της ωρίμασης. Είναι κάτι που συμβαίνει σε όλους, φυσικά – Αχ, ο δύστυχος εγώ, πώς πέρασαν τα χρόνια! Η ζωή σε προσπερνά πριν το καταλάβεις... Η ωριμότητα είναι το παν. Και τα λοιπά. Αλλά στην περίπτωση της Κέιτ δε θα ήταν μια διαδικασία που κρατά κάνα δυο δεκαετίες και περνά απαρατήρητη, μ' εξαίρεση τις απεγνωσμένες προσπάθειες να συγκρατήσει το ρεύμα – βάψιμο μαλλιών, προσοχή να μην πάρει βάρος, προσαρμογή στη μόδα με σύνεση, ώστε να είναι κομψή, αλλά να μην

1Η δήλωση επιδοκμασίας, θαυμασμού, αποδοχής για μια φωτογραφία, δημοσίευση, σχόλιο κ.λπ., στο Διαδίκτυο (συνήθως στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όπως το Facebook).

μπεμπεκίζει. Τα γηρατειά για όλους σχεδόν, εκτός από κείνους που τους χτυπά κάποια τραγωδία, που χάνουν το έδαφος κάτω από τα πόδια τους, που πλημμυρίζει η πόλη τους, που σκοτώνονται τα παιδιά τους σε βομβαρδισμό και ραγίζει η καρδιά τους και χάνουν κάθε ενδιαφέρον για τη ζωή – τα γηρατειά λοιπόν είναι θέμα χρόνου. Είσαι νέος κι ύστερα γίνεσαι μεσόκοπος, αλλά είναι δύσκολο να εντοπίσεις τη στιγμή της μετάβασης από το ένα στάδιο στο επόμενο. Μετά γερνάς, αλλά ούτε που καταλαβαίνεις πώς έγινε. Έχουν συντελεστεί αλλαγές -ω, ναι, ζωτικές αλλαγές- στη συμπεριφορά σου απέναντι στους γύρω σου, χωρίς όμως να τις συνειδητοποιήσεις, γιατί οι πάγοι σκέπασαν βαθμιαία την κοιλάδα. Για τον περισσότερο κόσμο είναι κάπως έτσι: *Δυστυχώς δεν κρατάν πια τα κότσια μου όπως παλιά*. Η Κέιτ όμως θα ξεμπέρδευε με όλα αυτά μέσα σε λίγους μήνες.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιοι είναι οι λόγοι που δημιουργούν σήμερα, σύμφωνα με το Κείμενο 1, το φαινόμενο της αυτοφωτογράφισης και ποια είναι η θέση του συγγραφέα γι' αυτό; (50-60 λέξεις)

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη και στην τέταρτη παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας προσπαθεί να αποδείξει τις θέσεις του με διαφορετικό τρόπο. Ποιον τρόπο επιλέγει σε κάθε περίπτωση για την οργάνωση του λόγου του;

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 1: α) να βρεις τρία (3) σχόλια του συγγραφέα: ένα (1) που διατυπώνεται με σημείο στίξης και δύο (2) λεκτικά (μονάδες 9) και β) να καταγράψεις τη νοηματική σχέση που εκφράζουν σε κάθε περίπτωση (μονάδες 6).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με αναφορές στο Κείμενο 2 τη στάση που τηρεί απέναντι στα γηρατειά το κύριο πρόσωπο της αφήγησης σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Η δεοντολογία υπάρχει, την έχω συναντήσει...

Το κείμενο είναι (διασκευασμένο) απόσπασμα από άρθρο του Ριχάρδου Σωμερίτη, που αναρτήθηκε στην ηλεκτρονική έκδοση της εφημερίδας «Το Βήμα» στις 24.11.2008. Ανακτήθηκε στις 10.12.2021.

Υπάρχουν πολλές απόψεις για τη δημοσιογραφία. Οι μεν την αποκαλούν «λειτουργήμα», εφόσον χωρίς ενημερωμένους πολίτες δεν υπάρχει σωστή δημοκρατία. Άλλοι ακούν τη λέξη και γελάνε. Πάντως ο όρος περιλαμβάνει μian υπερβολή: ο Τύπος είναι και επιχείρηση και ο δημοσιογράφος είναι και εργαζόμενος, όπως όλοι οι άλλοι. Ορισμένοι δημοσιογράφοι, εκδότες ή ιδιοκτήτες ηλεκτρονικών ΜΜΕ, ότι κι αν λένε επισήμως, ενδιαφέρονται για τη δημοσιογραφία όπως θα ενδιαφέρονταν για την παραγωγή παπουτσιών. Το ζητούμενο είναι γι' αυτούς μόνον το άμεσο κέρδος που αποδίδει μια καλή επιχείρηση ή το έμμεσο που απορρέει από την επιρροή που ορισμένοι παράγοντες αποκτούν. Το αποστομωτικό επιχείρημα ενός ιδιαίτερα ειδικευμένου¹ ραδιοτηλεοπτικού «αστέρα», πρωταγωνιστή αθλητισμού, ήταν ότι κέρδιζε (προ δεκαετίας) 1 δισ. τον χρόνο. Βεβαίως, δεν έχουν χαθεί το πάθος, το μεράκι, η θέληση συμμετοχής στα κοινά. Υπάρχουν. Το γνωρίζω. Τα συναντώ. [...]

Δεν είναι διαφορετικοί οι προβληματισμοί σε μια χώρα όπου η δημοσιογραφία είναι παραδοσιακά πιο «λογοτεχνική» και πιο «προσωπική», δηλαδή στη Γαλλία, όπου συνυπάρχει η κυρίαρχη «Le Monde», και όχι μόνο, με κάθε λογής «σκουπίδια». Παντού ο Τύπος και τα ΜΜΕ προσφέρουν και την εφημερίδα-χώρο-διαφήμισης (ή το ραδιόφωνο και την τηλεόραση) αλλά και το λειτουργήμα. Όπως και στις ΗΠΑ, όμως, και όπως στις περισσότερες χώρες, όπου οι τεχνολογικές εξελίξεις έγιναν πιο νωρίς, αλλά με βραδύτερους από εδώ ρυθμούς, ορισμένοι κανόνες επιζούν και ενίοτε, σε δύσκολες στιγμές, επικρατούν. Μερικές φορές και με τη σύμπραξη της ποινικής δικαιοσύνης.

Ποιοι είναι αυτοί οι απλοί κανόνες; Η διασταύρωση των ειδήσεων. Η συνείδηση της ευθύνης απέναντι στο κοινό και την κοινωνία. Η περίσκεψη. Η μη δημοσίευση ακόμη και διασταυρωμένων πληροφοριών για πρόσωπα χωρίς και τη δική τους άποψη. Η αποφυγή κάθε υπερβολής. Η πεποίθηση ότι η συκοφαντία είναι θανάσιμο δημοσιογραφικό αμάρτημα. Η αντίληψη ότι ο δημοσιογράφος δεν πρέπει να συγχέει τον ρόλο του με εκείνον του αστυνομικού και του δικαστή. Η δημόσια αναγνώριση του λάθους και η

1 Απεχθούς, αποτρόπαιου, απαίσιου, σιχαμερού

αποκατάσταση κάθε αδικημένου. Η άρνηση δημοσίευσης δοτών πληροφοριών, καθώς και η άρνηση υπακοής σε εξωδημοσιογραφικά κέντρα και προσταγές. Το ασυμβίβαστο του δημοσιογραφικού επαγγέλματος με τα επαγγέλματα του διαφημιστή, του δημοσιοσχεσίτη και του υπαλλήλου Γραφείων Τύπου. Πολλά από αυτά περιλαμβάνονται και στα δικά μας κείμενα δεοντολογίας. Προβλέπονται και κυρώσεις. Όμως, οι παρεκτροπές είναι πολλές, καθημερινές, προκλητικές και επικίνδυνες. Παλαιότερα, μπορεί οι εφημερίδες να ήταν πιο «κομματικές», όμως οι δημοσιογράφοι, χωρίς τα σημερινά «λούσα» των ολίγων, είχαν μεγαλύτερη αξιοπρέπεια. Μεσολάβησε όμως με τη χιονοστιβάδα των ηλεκτρονικών μέσων μια γενικευμένη απορρύθμιση.

Κείμενο 2

Τέρμα (απόσπασμα)

Το απόσπασμα προέρχεται από το τελευταίο, ημιτελές, έργο του Κοσμά Πολίτη (1888-1974) «Τέρμα», που εκδόθηκε μετά τον θάνατό του από τον Γ. Ν. Πεντζίκη το 1975 (εκδ. Πελεκάνος, 2012).

[...] Αυτός ο θείος, ο μπαρμπα-Κωστής, τώρα και δεκαπέντε τόσα χρόνια –δυό χρόνια πάνω-κάτω αφού βάφτισε τη Σόφη στην πρωτεύουσα και ξαναγύρισε στη δουλειά του— από άνθρωπος με υπόληψη στη μπόρσα —το εμπορικό χρηματιστήριο— που έκλινε κοντράτα² για ζάχαρη και για καφέδες, όχι δική του σπέκουλα³, για λογαριασμό άλλων, σίγουρη δουλειά και τα ποσοστά του ποσοστά, ρεμπέλεψε⁴ ξαφνικά, παράτησε τη δουλειά του κι έκανε παρέα με κάτι μπόσικα κορμιά της πιάτσας και του λιμανιού, κι έτρωγε από τα μετρητά που είχε οικονομήσει. Μαζί με την υπόληψή του είχε χάσει και το παρουσιαστικό του —δεν ήταν ποτέ πολύ ψηλός, μα τώρα λες κι έγινε κοντόχοντρος αυτός ο λεβεντάνθρωπος, δίχως κοιλιά ωστόσο, αλλά με στομάχι φουσκωτό, ξεπεταγμένο, με το ασπράδι των ματιών του κόκκινο, γεμάτο μαβιές φλεβίτσες, με σακούλες κάτω από τα μάτια. Κάποιος είπε: γυναικοδουλειά στη μέση.

Ωστόσο, αυτός ο αποδιοπομπαίος τράγος⁵ ήταν η αδυναμία της αδελφής του, της κυρίας Ελένης. Σα να τον καμάρωνε κιόλας από μέσα της για τη ρέμπελη ζωή του, δίχως να τ' ομολογεί στον ίδιο τον εαυτό της. Μπορεί να 'τανε κι από αντίδραση, τόσο μεγάλη ήταν

2 συμβόλαιο

3 προσπάθεια για εκμετάλλευση, κερδοσκοπία

4 τεμπέλιασε

5 αυτός στον οποίο ρίχνουμε την ευθύνη, εξιλαστήριο θύμα

η αντίθεση με τον άντρα της, τον τυποδεμένο⁶. Λες και οι ράτσες τους ήταν διαφορετικές. Κάποιες φορές, τα δειλινά, όπως καθότανε στην πολυθρόνα της πλάι στο παράθυρο — συχνά μ' ένα βιβλίο παρατημένο πάνω στα γόνατά της, ένα πρόσωπο ρομαντικό και ονειροπαρμένο— κι αγνάντευε τη μουσμουλιά ρεμβάζοντας, δίχως μια περίσπαση στοχασμού, όσο γύριζε ο ουρανός στο παγωνί και είχε αποκοιμηθεί το καναρίνι, ξαφνικά χαμογελούσε καθώς ο νους της πήγαινε στο ρέμπελο αδελφό, που ωστόσο είχε αρχίσει πια κάπως να συμμαζεύεται.[...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εκθέσεις συνοπτικά σε 50-60 λέξεις τους κανόνες που πρέπει να διέπουν τη δημοσιογραφία, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας οργανώνει τα νοήματα με τη μέθοδο της διαίρεσης. Ποια είναι τα μέλη της διαίρεσης και σε ποια σχέση βρίσκονται μεταξύ τους;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Το αποστομωτικό επιχείρημα ενός ιδιαίτερα ειδικτούς ραδιοτηλεοπτικού «αστέρα», πρωταγωνιστή αθλημάτων (1^η παράγραφος)

... όπου συνυπάρχει η κυρίαρχη «Le Monde», και όχι μόνο, με κάθε λογής «σκουπίδια» (2^η παράγραφος)

Η πεποίθηση ότι η συκοφαντία είναι θανάσιμο δημοσιογραφικό αμάρτημα (3^η παράγραφος)

Να εντοπίσεις στα παραπάνω χωρία του Κειμένου 1 αν επικρατεί η κυριολεκτική ή μεταφορική λειτουργία της γλώσσας (μονάδες 6) και να τη μετασχηματίσεις στην αντίθετή της κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές (μονάδες 9).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

⁶ καθώς πρέπει, τύπος και υπογραμμός

Να ερμηνεύσεις με αναφορές στο Κείμενο 2 τη στάση της κυρίας Ελένης απέναντι στον μπάρμπα Κωστή (μονάδες 10) και να εκφράσεις την προσωπική σου τοποθέτηση στη συμπεριφορά του δεύτερου, όπως αυτή αποτυπώνεται στην αφήγηση (μονάδες 5). Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Οι αναπαραστάσεις της φιλίας στο Facebook]

Το κείμενο είναι διασκευασμένο απόσπασμα από μεταπτυχιακή εργασία της Μαρίας Σαθράμη με τίτλο «Αναπαραστάσεις της φιλίας στην πραγματική και στη διαδικτυακή ζωή: Η περίπτωση του FaceBook» (ΕΚΠΑ, Τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ).

Το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγουν ερευνητικές μελέτες για τις αναπαραστάσεις της φιλίας στην πραγματική και τη διαδικτυακή ζωή είναι ότι δεν μπορούμε να μιλάμε για φιλία, όταν αναφερόμαστε στα κοινωνικά δίκτυα και συγκεκριμένα στο Facebook. Οι αναπαραστάσεις της φιλίας στην καθημερινή μας πραγματικότητα διαφέρουν ουσιωδώς από τις αναπαραστάσεις της «φιλίας» στο Facebook. Οι λόγοι που οδηγούν σ' αυτό το συμπέρασμα αναλύονται παρακάτω.

Συγκεκριμένα, από τις σχέσεις που αναπτύσσονται στο Facebook απουσιάζουν τα βασικά στοιχεία που ορίζουν τις φιλικές σχέσεις στην εκτός δικτύου πραγματικότητα. Το πρώτο βασικό στοιχείο είναι η απουσία ουσιαστικής επικοινωνίας. Η επικοινωνία που αναπτύσσεται στο περιβάλλον του Facebook χαρακτηρίζεται ως «σχολιασμός» και «συμπλήρωμα της εκτός δικτύου επικοινωνίας». Επίσης, οι σχέσεις αυτές χαρακτηρίζονται από την έλλειψη οικειότητας, εμπιστοσύνης, συναισθήματος, ψυχολογικής υποστήριξης και αμοιβαιότητας, στοιχείων τα οποία είναι απαραίτητα για τις φιλικές σχέσεις εκτός δικτύου. Το Facebook αποτελεί ένα απρόσωπο περιβάλλον, όπου η έκφραση βαθύτερων συναισθημάτων καθίσταται αδύνατη, καθώς οτιδήποτε διατυπώνεται βρίσκεται δημόσια εκτεθειμένο. Επιπλέον, η αμφιβολία μεταξύ προσώπου ή προσωπίου, δηλαδή η αμφιβολία για την πραγματική ταυτότητα των χρηστών, δεν αφήνει περιθώρια, για να έρθουν δύο άνθρωποι πιο κοντά και να μπορέσουν να αναπτύξουν μια ουσιαστική, φιλική σχέση.[...]

Μπορούμε, επομένως, να ισχυριστούμε ότι το Facebook δεν είναι ένα περιβάλλον που προσφέρεται για την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων, με την έννοια που έως τώρα τους αποδίδουμε στην εκτός διαδικτύου ζωή. Είναι ένα περιβάλλον το οποίο μέσω της κοινωνικής ανταλλαγής μπορεί απλώς να αναπληρώσει την αίσθηση της κοινότητας, αίσθηση που τείνει να εξαφανιστεί μέσα στην ανωνυμία των σύγχρονων μεγαλουπόλεων.

Κείμενο 2

Η απόφαση

Το ποίημα του Μανόλη Αναγνωστάκη (1925-2005) ανήκει στη σειρά «Η Συνέχεια 3» (1962) και αντλήθηκε από τη συλλογική έκδοση «Τα ποιήματα (1941-1971)» (εκδ. Νεφέλη, 2000).

Είστε υπέρ ή κατά;

Έστω απαντήστε μ' ένα ναι ή μ' ένα όχι.

Το έχετε το πρόβλημα σκεφτεί

Πιστεύω ασφαλώς πως σας βασάνισε

Τα πάντα βασανίζουν στη ζωή

Παιδιά γυναίκες έντομα

Βλαβερά φυτά χαμένες ώρες

Δύσκολα πάθη χαλασμένα δόντια

Μέτρια φιλμ. Κι αυτό σάς βασάνισε ασφαλώς.

Μιλάτε υπεύθυνα λοιπόν. Έστω με ναι ή όχι.

Σ' εσάς ανήκει η απόφαση.

Δε σας ζητούμε φυσικά να πάψετε

Τις ασχολίες σας να διακόψτε τη ζωή σας

Τις προσφιλείς εφημερίδες σας τις συζητήσεις

Στο κουρείο τις Κυριακές σας στα γήπεδα.

Μια λέξη μόνο. Εμπρός λοιπόν:

Είστε υπέρ ή κατά;

Σκεφθείτε το καλά. Θα περιμένω

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εκθέσεις σε 50-60 λέξεις τα ειδικά συμπεράσματα ερευνών, που διατυπώνονται στο Κείμενο 1, σχετικά με τις σχέσεις που αναπτύσσονται στο διαδίκτυο.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να σε απασχολήσει ο βαθμός λογικής συνεπαγωγής του συμπεράσματος που η συγγραφέας διατυπώνει στην 3^η παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να αντικαταστήσεις στην 3^η παράγραφο του Κειμένου 1 καθεμιά από τις υπογραμμισμένες λέξεις με μια νοηματικά ισοδύναμη λέξη ή φράση, προκειμένου το ύφος λόγου να γίνει πιο απλό.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς ερμηνεύεις τη συμβουλή που το ποιητικό υποκείμενο απευθύνει στους αναγνώστες του Κειμένου 2; (μονάδες 10) Πώς εσύ συμπεριφέρεσαι σε ανάλογες περιπτώσεις; (μονάδες 5) Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Σεξισμός και Τεχνολογία: Γιατί η Siri, η Alexa και η Cortana Έχουν Γυναικεία Ονόματα και Φωνές;

Με αφορμή την έκθεση «Her Data» επανέρχεται στο προσκήνιο η συζήτηση σχετικά με τα στερεότυπα, τις προκαταλήψεις και τα ταμπού στην ψηφιακή σφαίρα. Το άρθρο της Μελομένης Μαραγκίδου αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα www.vice.com στις 6/10/2021.

Έχετε αναρωτηθεί γιατί η Siri, η Alexa και η Cortana έχουν γυναικεία ονόματα και φωνές; Πώς οι μηχανές βλέπουν τις γυναίκες; Κι άραγε μπορούν οι μηχανές να αντιληφθούν τη διαφορετικότητα; Η έκθεση «Her Data», που παρουσιάζεται αυτές τις ημέρες, διερευνά τη σημασία των δεδομένων και των αλγορίθμων στη σημερινή εποχή της τεχνητής νοημοσύνης μέσα από τη θέση της γυναίκας. Στερεότυπα, προκαταλήψεις και ταμπού φαίνεται πως επανέρχονται ισχυρότερα στην ψηφιακή σφαίρα. Τέσσερις γυναίκες εικαστικοί παρουσιάζουν διαφορετικές ιστορίες για το πώς οι κυρίαρχες τεχνολογικές αφηγήσεις επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο βιώνουμε τις ταυτότητές μας και τον κόσμο μέσα από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τις μηχανές αναζήτησης και τις εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης.

Φωτεινή Βεργίδου: «Ο τρόπος με τον οποίο οι μηχανές βλέπουν τις γυναίκες εξαρτάται άμεσα με το ποιοι είναι αυτοί που σχεδιάζουν τις μηχανές αυτές και για ποιους. Η ανδροκρατούμενη βιομηχανία της τεχνολογίας αφήνει λίγα περιθώρια στη διαφορετικότητα. Αυτό οδηγεί συχνά στην αναμόχλευση¹ στερεοτυπικών αντιλήψεων γύρω από θέματα φύλου, τόσο στον τρόπο που εκπροσωπούνται και παρουσιάζονται οι γυναίκες, όσο και στον τρόπο που σχεδιάζονται οι νέες τεχνολογίες που χρησιμοποιούμε καθημερινά. Από τη μία πλευρά, οι γυναίκες που καταλαμβάνουν θέσεις εξουσίας υιοθετούν ένα πιο αρρενωπό προφίλ και από την άλλη οι τεχνολογίες υποστήριξης, φροντίδας και συντροφιάς σχεδιάζονται με γυναικεία χαρακτηριστικά, για να διατηρούν ένα πιο υποτακτικό ρόλο.»

Κατερίνα Γκουτζιούλη: «Έχει σημασία να στρέψουμε την προσοχή στους τρόπους που σχεδιάζονται οι νέες τεχνολογίες, έτσι ώστε να κατανοήσουμε το σημερινό τεχνολογικό πλαίσιο και κατά πόσο μπορεί να μας επηρεάζει. Δεν είναι τυχαίο ότι οι πιο γνωστοί «εικονικοί» προσωπικοί βοηθοί, όπως η Siri, η Cortana και η Alexa, έχουν γυναικείες φωνές και ονόματα προωθώντας μια

¹ αναμόχλευση: ανακίνηση, αναζωπύρωση

προκατάληψη για τη θέση της γυναίκας που την θέλει να έχει υποστηρικτικό ρόλο, έτοιμη να εκτελέσει εντολές. Δεν είναι τυχαίο ότι οι διαφημίσεις που βλέπουμε στα προφίλ μας στα socialmedia αφορούν σε ρούχα, κοσμήματα, συμβουλές για μια καλή εγκυμοσύνη ή πώς να χάσεις βάρος. Όλα αυτά προκύπτουν από το πώς σχεδιάζονται οι σημερινές τεχνολογίες, οι οποίες εμπεριέχουν και προβάλλουν τις αντιλήψεις των δημιουργών τους που στην πλειοψηφία είναι λευκοί άνδρες.»

Μαρία Μαυροπούλου: «Πώς βλέπουν οι αλγόριθμοι τις γυναίκες; Τι ακριβώς βλέπουν; Γεγονός είναι ότι οι αλγόριθμοι βλέπουν μια εικόνα μας, που αποτελείται από νούμερα, προτιμήσεις, δημογραφικά στοιχεία τα οποία αξιολογούνται με βάση τα στατιστικά στοιχεία που έχει συσσωρεύσει ο αλγόριθμος από το σύνολο των χρηστών του, αλλά και το πώς έχει «εκπαιδευτεί» (training) δημιουργώντας τελικά ένα πορτρέτο μας στο οποίο δεν έχουμε πρόσβαση, ούτε στα στοιχεία που κατέχει για εμάς, αλλά ούτε και στον τρόπο με το οποίο αυτό σχηματίζεται.»

Πάολα Παλβίδη: «Από τη λάσπη και τη ζύμωση της υπερπληθώρας των data που βαλτώνουν σε αχανείς ψηφιακούς κόσμους, έχουμε αναθέσει στις μηχανές να πλάσουν γρήγορα γρήγορα μια νέα εικόνα του ανθρώπου, απλή, δυαδική και εμπορικά διαχειρίσιμη, που να αναλύεται κατανοητά σε μια σειρά εφαρμογών. Ίσως ώστε μια σειρά εφαρμογών πιθανώς να μπορεί να έχει την ίδια υπόσταση με έναν άνθρωπο. Είναι όλοι στο μυαλό μου. Ξέρουν καλύτερα το πρόγραμμα της εβδομάδας μου, πότε είχα περίοδο, θέλουν να τρώω καλύτερα και να περπατάω περισσότερο ιδιαίτερα μέχρι τα μαγαζιά φωνώντας το ewatch μου, με ακολουθούν με το αυτί στη καρδιά.»

Κείμενο 2

[Το Περίσσιο]

Το απόσπασμα είναι από το βιβλίο της Λιλής Ζωγράφου: « Η γυναίκα που χάθηκε καθάλα στ' άλογο», εκδόσεις Αλεξάνδρεια.

Η ζωή της ήταν όλη χτισμένη με το φόβο του μπαμπά. Από τα μάτια του πατέρα της εκπεμπόταν όλη η μαγεία και ο πανικός της ζωής της. Ο μπαμπάς βέβαια δεν τους συγχωρούσε ότι ήταν κορίτσια. Κι αυτό έπρεπε να το θεωρούν φυσικό. Γι' αυτό, όταν της χαμογελούσε, έπλεε στο γαλάζιο. Μόνο που χαμογελούσε πολύ σπάνια. Φύλαε τα χαμόγελά του σαν χάντρες μες στις μικρές χούφτες της. Ήξερε να μετράει ως το δέκα. Μα δεν μάζεψε ποτέ τόσο πολλές. Από πολύ μικρή πληροφορήθηκε ότι ο μπαμπάς είχε ιδιαίτερους λόγους να 'ναι δυσареστημένος μαζί της.

Γιατί, όταν ήταν να γεννηθεί, ύστερα από τρεις ζωντανές θυγατέρες, περίμενε, σίγουρος πια, πως θα γεννιόταν το αγόρι. Όταν το 'παν πως απέκτησε μια ακόμη κόρη θύμωσε πάρα πολύ κι έφυγε όχι μόνο από το σπίτι, αλλά και από την πόλη. Η μαμά δεν είχε κανένα λόγο να την αγαπά ύστερα

απ' αυτό. Αφού εξαιτίας της έχασε τον μπαμπά για οκτώ μήνες. Αυτά τα μάθαιναν με πολλή χαρά οι μεγάλες αδερφές της κι έτσι συμφώνησαν όλοι, σπάνια περίπτωση, πως τούτο το παιδάκι ήταν περίσσιο. Έφτασε δέκα χρονών με τ' όνομα το Περίσσιο.

Το Περίσσιο έφταιγε πάντα για όλα, καταδικασμένο, ύστερα από την επίσημη απόρριψη του μπαμπά, απ' όλους.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αντιστοιχήσετε καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις της πρώτης στήλης με το ονοματεπώνυμο της εικαστικού στη δεύτερη στήλη. (Μια από τις προτάσεις της πρώτης στήλης αντιστοιχεί στην τελευταία επιλογή της δεύτερης στήλης)

1. Η ψηφιακή τεχνολογία μπορεί να επεξεργαστεί συγκεκριμένα δεδομένα που αφορούν την προσωπικότητα μιας γυναίκας, στα οποία αυτή δεν μπορεί να παρέμβει.	α. Φωτεινή Βεργίδου
2. Τα προϊόντα των νέων τεχνολογιών δημιουργούνται μέσω της αναπαραγωγής των στερεοτύπων για την γυναίκα.	β. Κατερίνα Γκουτζιούλη
3. Τα ρομπότ νέας γενιάς προωθούν την διαφορετικότητα, συχνά εις βάρος των γυναικών.	γ. Μαρία Μαυροπούλου
4. Και οι ίδιες οι γυναίκες σε θέσεις υψηλής ιεραρχίας υιοθετούν μια εικόνα που βασίζεται σε στερεοτυπικές αντιλήψεις εις βάρος τους.	δ. Πάολα Παλβίδη
5. Η ταχύτητα στην επεξεργασία της πληροφορίας επιτρέπει μια σειρά από εφαρμογές που επεξεργάζονται πληθώρα προσωπικών δεδομένων.	ε. Καμία από τις παραπάνω

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο τα ερωτήματα στην αρχή του Κειμένου 1 συμβάλλουν στην οργάνωση των νοημάτων του και στην εισαγωγή στο θέμα.

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις τρία (3) παραδείγματα μεταφορικής/συνυποδηλωτικής χρήσης της γλώσσας στις απαντήσεις που δίνουν οι εικαστικοί (μονάδες 9) και να εξηγήσεις τη λειτουργία τους στο κείμενο (μονάδες 6).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με αναφορές σε χωρία του Κειμένου 2 και με βάση τα κοινωνικά στερεότυπα του παρελθόντος τη στάση που φαίνεται να έχουν τα μέλη της οικογένειας απέναντι στην ηρωίδα (μονάδες 10). Πώς πιστεύεις ότι μπορεί να νιώθει ένας άνθρωπος τον οποίο η οικογένεια του αποκαλεί και θεωρεί «Περίσσιο» (μονάδες 5); Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 150-200 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Τα socialmedia και η νέα ψηφιακή βαρβαρότητα

Το κείμενο αποτελεί διασκευασμένο άρθρο από την ιστοσελίδα www.protagon.gr και δημοσιεύτηκε στις 23 Ιουνίου 2021.

Με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης στήθηκε, κατά τον γάλλο διανοητή Μπερνάρ Ανρί- Λεβί, «ένα παγκόσμιο κουβεντολόι στο πλαίσιο του οποίου κανένας δεν έχει τη δικαιοδοσία να ιεραρχεί ή να διακρίνει ανάμεσα στην ευφυΐα και στο ντελίριο, στην πληροφόρηση και στις ψευδείς ειδήσεις, στην αναζήτηση της αλήθειας και το πάθος για άγνοια». Ο επιφανής γάλλος στοχαστής θεωρεί πως το εν λόγω άκρως ανησυχητικό φαινόμενο οφείλεται σε συγκεκριμένους λόγους.

Ο πρώτος σχετίζεται με «το στιγμιαίο των σκέψεων που εκφράζονται» στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, δηλαδή με το γεγονός πως πλέον δεν υπάρχει «καμία απόσταση, κανένα φίλτρο, καμία μεσολάβηση. Κατά συνέπεια οι απόψεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μοιάζουν πολύ με εκείνη την ακατέργαστη γλώσσα, ιδιαίτερα αυτοαναφορική, ιδιαίτερα έντονη, που ο Χέγκελ περιλάμβανε μεταξύ των αιτιών της βίας και της αγριότητας μεταξύ των ανθρώπων», σημειώνει ο Ανρί – Λεβί.

Ο δεύτερος είναι η εξαπάτηση των χρηστών από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης τα οποία, αντί να ευνοούν την κοινωνικοποίηση, όπως υποδηλώνει, άλλωστε, το όνομά τους, εντείνουν «την αποκοινωνικοποίηση, με την συνεπακόλουθη ψευδαίσθηση των υποτιθέμενων φίλων που μας αγαπούν με ένα κλικ και σταματούν να μας αγαπούν με ένα κλικ και η αύξηση των οποίων είναι σημάδι του ότι στην πραγματικότητα δεν έχουμε πια φίλους». Ο Ανρί – Λεβί κάνει λόγο για «βασιλεία του ναρκισσισμού που με την πρόφαση της διασύνδεσης, αναδεικνύει την αποξένωση από όλα όσα κάποτε διαμόρφωναν τις κοινότητες, την αλληλεγγύη, την αδελφосύνη».

Όσον αφορά τον τρίτο λόγο, ο 72χρονος φιλόσοφος επικαλείται τον Άγιο Διονύσιο, τον διάσημο πρώτο επίσκοπο του Παρισιού, τον οποίο αποκεφάλισαν οι βάρβαροι, αλλά εκείνος διέσχισε πεζός τον λόφο του Σεν-Ντενί, κρατώντας παραμάσχαλα το κομμένο του κεφάλι. «Με τους μηχανισμούς του Διαδικτύου παρατηρούμε ένα παρόμοιο φαινόμενο, αλλά σε παγκόσμια κλίμακα που αφορά όλους τους ανθρώπους. Σήμερα δεν πρόκειται πια για το κεφάλι μας, αλλά για τη μνήμη μας. Δεν την παίρνουμε παραμάσχαλα, αλλά στην παλάμη των χεριών μας, ή μέσα σε μία τσέπη», γράφει ο Ανρί – Λεβί, υπενθυμίζοντας ότι μέσω των έξυπνων κινητών «απαλλασσόμαστε από εκείνη την προσοχή που μας επιτρέπει να εντοπίζουμε συνειδητά πληροφορίες, καταστάσεις και θραύσματα

αναμνήσεων που ξεχνάμε, τόσο όσο η τεχνολογία μάς επιτρέπει να τα επαναφέρουμε στη μνήμη μας κατά βούληση».

Καθιστώντας τις μηχανές υπεύθυνες για τη διαχείριση των αναμνήσεών μας, συμβάλλουμε στην αναπόφευκτη ατροφία της μνήμης, «η οποία γνωρίζουμε, από τον καιρό του Πλάτωνα, ότι είναι ένας από τους πιο ισχυρούς δεσμούς μεταξύ των ανθρώπων και ένας από τους καταλληλότερους για την αποφυγή των χειρότερων».

Όσον αφορά τη σχέση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης με την αλήθεια, τα socialmedia αποτελούν τη «βάση μιας σταδιακής ολίσθησης» από την αλήθεια. «Αρχίζουμε με το «όλοι έχουν εξίσου το δικαίωμα να εκφράζουν ό,τι πιστεύουν». Μετά περνάμε στο «Όλα όσα εκφράζονται πρέπει να γίνονται σεβαστά με τον ίδιο τρόπο». Και στη συνέχεια λέμε «Εάν είναι όλα σεβαστά με τον ίδιο τρόπο, αυτό σημαίνει ότι όλα είναι έγκυρα, σημαντικά και αξιόλογα με τον ίδιο τρόπο». Χάρη στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης γινόμαστε μάρτυρες «μίας επιστροφής εκείνων των διάσημων σοφιστών που υποστήριζαν πως εκείνη που κάποτε αποκαλούνταν «Η“Αλήθεια” είναι μία αδιάκριτη σκιά σε μία νύχτα στην οποία όλες οι ψευδαισθήσεις είναι γκρίζες». Πλέον στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης η όποια αλήθεια του καθενός αξίζει όσο και η όποια αλήθεια του άλλου και όλοι έχουν το δικαίωμα να χρησιμοποιήσουν όλα τα μέσα «απολύτως όλα, ακόμη και εάν είναι βίαια ή θηριώδη», ούτως ώστε να την επιβάλουν.

Κείμενο 2

[ΦΥΓΗ]

Το ομότιτλο πεζό του Κώστα Καρυωτάκη δημοσιεύτηκε στο περιοδικό «Νέα Εστία», Γ', 62, στις 15 Ιουλίου 1929. Αντλήθηκε από το βιβλίο «Άπαντα, Κ. Καρυωτάκη», εκδόσεις Ζαχαρόπουλος Ζ, Ι. 2012.

III.

Στο χυδαίο αυτό καρναβάλι, εφόρεσα αληθινή πορφύρα, στέμμα από καθαρό, ατόφιο χρυσάφι, ύψωσα ένα σκήπτρο πάνω από τα πλήθη, κ' επήγαινα ακολουθώντας την εσωτερική μου φωνή. Έχανα τη συνείδηση του περιβάλλοντος, αλλά επήγαινα σαν υπνοβάτης, ακολουθώντας την εσωτερική μου φωνή. Οι παλιάτσοι έτρεχαν μπροστά μου ή εχόρευαν γύρω δαιμονισμένα. Εφώναζαν, εχτυπούσαν. Αλλά εγώ επήγαινα βλέποντας τα σύννεφα και ακολουθώντας την εσωτερική μου φωνή. Δυσκολότατα επροχωρούσα. Με τους αγκώνες άνοιγα τόπο, αφήνοντας πίσω μου ράκη. Αποσταμένος, ματωμένος, στάθηκα κάπου. Στον ήλιο έσπαζαν οι καγχασμοί των άλλων. Κ' ήμουν γυμνός. Γέρνοντας βαθιά, σαν τσακισμένο δέντρο, άκουσα για τελευταία φορά την εσωτερική μου φωνή.

IV.

Και τώρα έχασα την ήρεμο ενατένιση. Πού ν' αφήσω το βάρος του εαυτού μου; Δεν μπορώ να συμφιλιωθώ με του κήπους. Τα βουνά με ταπεινώνουν. Για να δώσω τροφή στους λογισμούς μου, παίρνω το μεγάλο, δημόσιο δρόμο. Δύο φορές δε θα ιδώ το ίδιο πράγμα. Οι χωρικοί που στέκονται απορημένοι, έχουν την άγνοια και την υγεία. Τα σπίτια τους είναι παλάτια παραμυθιού. Οι κατσίκες τους δε μηρυκάζουν σκέψεις. Χτυπώ το πόδι και φεύγω. Περπατώ ολόκληρες μέρες. Πού πηγαίνω; Όταν γυρίσω το κεφάλι, ξέρω πως θ' αντικρίσω το φάσμα του εαυτού μου.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50-60 λέξεις να παραθέσεις τους τρεις λόγους για τους οποίους η επικράτηση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στη ζωή μας αποτελεί ένα άκρως ανησυχητικό φαινόμενο, σύμφωνα με τον Ανρί – Λεβί.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνεται η νοηματική σύνδεση και αλληλουχία ανάμεσα στις τέσσερις πρώτες παραγράφους του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις στο Κείμενο 1 πέντε (5) φράσεις στις οποίες η λειτουργία της γλώσσας είναι μεταφορική (μονάδες 10) και να δικαιολογήσεις τη συγκεκριμένη γλωσσική επιλογή στο κείμενο (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με στοιχεία του Κειμένου 2 την εσωτερική διάθεση του αφηγητή και να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με τη στάση του αυτή. Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Επανάσταση στην επικοινωνία]

Άρθρο του Στέλιου Παπαθανασόπουλου που δημοσιεύθηκε στις 15.8.2014 στην εφημερίδα τα Νέα (διασκευή).

Η ιστορία των επικοινωνιών καταγράφει διάφορες τάσεις, κυρίως τις αλλαγές που συντελούνται στη διάρκεια του χρόνου, όσον αφορά την κατεύθυνση για περισσότερη ταχύτητα, καλύτερη διανομή, ευρύτερη εμβέλεια και μεγαλύτερη ευελιξία. Μπορεί οι μελετητές των ΜΜΕ να μην πιστεύουν στα άμεσα μηχανιστικά αποτελέσματα των νέων τεχνολογιών, δεν μπορούν όμως να παραβλέψουν ότι στις μέρες μας η ταχύτητα ανάπτυξης των καινούριων μέσων είναι θεαματική.

Για το ραδιόφωνο χρειάστηκαν 38 χρόνια, για να καταφέρει να διεισδύσει σε 50 εκατομμύρια νοικοκυριά. Παρομοίως η τηλεόραση, ένα από τα τεχνολογικά θαύματα του εικοστού αιώνα, χρειάστηκε 13 χρόνια για να διεισδύσει σε 50 εκατομμύρια νοικοκυριά. Το Διαδίκτυο αναπτύχθηκε με τριπλάσια ταχύτητα, σε σύγκριση με εκείνη της τηλεόρασης. Μετά δυσκολίας ήταν αποδεκτό ως νέο μέσο πριν από λιγότερο από δέκα χρόνια, **ενώ** τώρα έχει δισεκατομμύρια χρήστες σε ολόκληρο τον κόσμο, προσφέροντάς τους αστείρευτο όγκο πληροφοριών και ακατάπαυστη ροή ενημέρωσης, ανταλλαγής μηνυμάτων, ψυχαγωγίας, ταινιών και βίντεο (υλικό που παράγεται συχνά από τους ίδιους τους χρήστες του, οι οποίοι και το διοχετεύουν στο Διαδίκτυο). Και μάλιστα για το Facebook ήταν αρκετά τριάνμισι χρόνια, για να κυριαρχήσει στο Διαδίκτυο, **ενώ** υπολογίζεται ότι σήμερα κυκλοφορούν στον πλανήτη περισσότερα κινητά από ό,τι ο ανθρώπινος πληθυσμός.

Ακόμη πιο εξωφρενικό είναι το γεγονός ότι οι διάφορες εφαρμογές για τους υπολογιστές, τα «τάμπλετ» και τα κινητά χρειάζονται μόλις 50 μέρες, για να εξαπλωθούν σε 50 εκατομμύρια χρήστες. Όλες αυτές οι αλλαγές σηματοδοτούν ευρύτερες μεταβολές στο επικοινωνιακό πεδίο, καθώς παλαιά επιχειρηματικά μοντέλα είναι ξεπερασμένα, νέα δεν έχουν ακόμη αναδυθεί και παλαιές κραταιές επιχειρήσεις στο πεδίο της επικοινωνίας αντικαθίστανται χωρίς καν να το αντιληφθούν από νεότερες, που βασίζονται σε καινοφανή λογική και κουλτούρα.

Οι νέες συνθήκες που συνδέονται με τις τεχνολογικές εξελίξεις αποτελούν ένα πρώτο βήμα σε μια μακρά, επίπονη και σύνθετη διαδρομή προς μια νέα πραγματικότητα. Από το να προβαίνουμε σε χλιοειπωμένες διαπιστώσεις και αφορισμούς, καλύτερο είναι να εξετάσουμε τα καινούρια δεδομένα

που συνδέονται με το νέο τεχνολογικό και επικοινωνιακό τοπίο, το οποίο σταδιακά αναδύεται και στη χώρα μας, και να αναζητήσουμε τρόπους αξιοποίησής του προς όφελος του κοινωνικού συνόλου και του μέλλοντος της πατρίδας μας.

Κείμενο 2

«Ντε γίνεται»

Το κείμενο είναι του Δημήτρη Φωτιάδη από το βιβλίο «Ενθυμήματα», τόμος 1^{ος}, εκδόσεις Κέδρος, 1981.

Ο πατέρας μου είχε πολύμορφα ενδιαφέροντα. Εκτός από την ποίηση τον συνάρπαζαν και οι εφευρέσεις. Πρώτος έφερε στη Σμύρνη μοτοσυκλέτα, καθώς και συσκευή ακτίνων Ράιντγκεν. Κάλεσε τους καλύτερους γιατρούς της Σμύρνης και τους έδειξε τις δυνατότητες που αποκτούσαν να διερευνήσουν το εσωτερικό του ζωντανού ανθρώπινου σώματος. Κι όπως η Σμύρνη ως την καταστροφή δεν είχε ηλεκτρικό, έβαλε στο σπίτι μας ένα μικρό ντιναμό παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος για δύο-τρεις λαμπτήρες. Το κινούσε με το νερό, που με μεγάλη πίεση ερχόταν από το Χαλκά Μπουνάρι.

Στο χτήμα, μερικά μονάχα λεπτά από το Κονάκι, πάνω σε μια αλέα με πανύψηλα καβάκια¹ που αστραφτοκόπαγαν ασημί στον ήλιο, έφτιασε ένα κιόσκι που σ' αυτό αποτραβιόταν να διαβάσει ή να γράψει. Σκέφτηκε τότε να το συνδέσει τηλεφωνικά με το σπίτι. Έφερε δύο πρωτόγονες συσκευές τηλεφώνου και υγρές μπαταρίες που θα τις τροφοδοτούσαν με το ανάλογο ηλεκτρικό ρεύμα.

Όταν ο κεχαγιάς² Αλή Αγάς είδε να στήνει ξύλινους στύλους, τον ρώτησε τι λογάριαζε να κάνει. Ο πατέρας προσπάθησε να του εξηγήσει.

- Θα βάλεις δηλαδή τούπια³ από τη μια άκρη να μιλάς εσύ κι από την άλλη ν' ακούνε;
- Όχι, θαβάλω τέλια⁴, του αποκρίνεται.
- Θάχουνε τρύπα;
- Όχι.
- Αμ τότες πώς θα ρχεται η φωνή;
- Από τα τέλια.
- Αυτό ντε γίνεται! Τσορμπατζή,⁵ άδικα πασκίζεις και ξοδεύεσαι.

¹ λεύκες

² επιστάτης

³ σωλήνες

⁴ σύρματα

⁵ Αφέντη, άρχοντα

Έπειτα από λίγες μέρες το τηλέφωνο είχε εγκατασταθεί. Φωνάζει τον Αλή Αγά και τον βάζει να μιλήσει. Όταν πια πείστηκε πως η φωνή περνούσε από το σύρμα που δεν είχε τρύπα, είπε:

- Μεγάλος είναι ο Αλλάχ και ο προφήτης του Μωάμεθ. Μ' αυτό. Τζάνουμ, το κοράνιο δεν το λέει.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να διατυπώσεις συνοπτικά το θέμα και τη θέση του αρθρογράφου σε μια παράγραφο 60 περίπου λέξεων.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

«Μετά δυσκολίας ήταν αποδεκτό ως νέο μέσο πριν από λιγότερο από δέκα χρόνια, **ενώ** τώρα έχει δισεκατομμύρια χρήστες σε ολόκληρο τον κόσμο»

«Και μάλιστα για το Facebook ήταν αρκετά τριάμισι χρόνια, για να κυριαρχήσει στο Διαδίκτυο, **ενώ** υπολογίζεται ότι σήμερα κυκλοφορούν στον πλανήτη περισσότερα κινητά από ό,τι ο ανθρώπινος πληθυσμός.»

Στα παραπάνω χωρία της δεύτερης παραγράφου του Κειμένου 1 το «ενώ» χρησιμοποιείται, για να εκφράσει μια διαφορετικού είδους νοηματική σύνδεση. Ποια είναι αυτή σε κάθε περίπτωση και πώς λειτουργεί μέσα στο κείμενο;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

α. « Η ιστορία των επικοινωνιών καταγράφει διάφορες τάσεις»

β. «καλύτερο είναι να εξετάσουμε τα καινούρια δεδομένα»

γ. «και να αναζητήσουμε τρόπους αξιοποίησής του»

Να μετατρέψεις την ενεργητική σύνταξη σε παθητική στα παραπάνω αποσπάσματα (μονάδες 9). Ποια αλλαγή παρατηρείς ως προς το ύφος λόγου μετά τη μετατροπή (μονάδες 6);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οι προσωπικότητες των δύο ηρώων στο Κείμενο 2 παρουσιάζουν διαμετρικά αντίθετα χαρακτηριστικά, έτσι όπως σκιαγραφούνται από τον συγγραφέα. Να επιβεβαιώσεις τη θέση αυτή (μονάδες 10) και να διατυπώσεις την προτίμησή σου απέναντι στη μια ή την άλλη (μονάδες 5) σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων περίπου.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Η ψυχοπαθολογία της «εκκόλαψης του αυγού του φιδιού»

Το κείμενο είναι διασκευασμένο άρθρο του Εμμανουήλ Πολυζόπουλου, Ψυχίατρου – Ψυχοθεραπευτή, psychomed.gr και αντλήθηκε από το antikleidi.com

Η ανάπτυξη θεωριών ρατσισμού, ολοκληρωτισμού και πολιτικών διαχωρισμού των ανθρώπων με βάση κάποια χαρακτηριστικά τους επιτυγχάνεται μέσω της χειραγώγησης του ατόμου, μέσα από την αδρανοποίησή του ως λογικά σκεπτόμενου όντος και ακολούθως μέσα από την ένταξή του σε ομάδες, οι οποίες πλέον αναλαμβάνουν ολοκληρωτικά να καθοδηγούν και να εξουσιάζουν όλες τις πτυχές της ζωής του.

Το άτομο χάνει την δυνατότητα να σκέφτεται και να δρα βάσει της προηγούμενης λογικής του, των παλιών αξιακών συστημάτων, και υιοθετεί νέες αξίες εκχωρώντας ταυτόχρονα τα βασικά ατομικά του χαρακτηριστικά (βούληση, σκέψη, πράξη, προσωπικές αξίες και ηθική) στον αρχηγό και στην ομάδα. Έτσι, καθίσταται τυφλό όργανο υπακοής, ενώ πλέον αναπαράγει άκριτα την νέα γι' αυτόν ιδεολογία, καθοδηγούμενο μόνο από φανατικό και βίαιο συναίσθημα. Χωρίς αυτά τα παραπάνω χαρακτηριστικά δεν μπορεί να επιβιώσει μια ολοκληρωτική ιδεολογία, όπως αυτή του φασισμού.

Πώς όμως επιτυγχάνεται αυτό; Ο ρατσισμός, ο φασισμός και οι λοιπές εθνικιστικές θεωρήσεις στηρίζονται στη δαιμονοποίηση του Διαφορετικού, στη λογική του άσπρου-μαύρου, στον φανατισμό, στην «βιολογική θεώρηση περί Ανωτερότητας» δημιουργώντας έτσι επικίνδυνα στερεότυπα. Αυτή η πόλωση δημιουργεί «Εχθρούς».

Οι «εχθροί» είναι χρήσιμοι στις ολοκληρωτικές θεωρίες, διότι συσπειρώνουν ιδεολογικά. Η ένταση της δαιμονοποίησης των «εχθρών» φτάνει έως και σε παραληρητικά επίπεδα με την επιδίωξη του αφανισμού τους. Οι όποιες συνειδησιακές αναστολές και ενοχές έχουν ήδη προηγουμένως αμβλυνθεί σε επίπεδο που σχεδόν δεν ανιχνεύονται. Ως «εχθροί» δεν θεωρούνται μόνο οι «διαφορετικοί», αλλά και εκείνοι που ενώ είναι «όμοιοι» αντιτάσσονται σθεναρά σε αυτήν την ιδεολογία.

Η συσπείρωση συντηρείται από τον Κοινό Εχθρό, αλλά και από «τελετές» που συσπειρώνουν, ενώνουν, ομαδοποιούν και «εξαγνίζουν» τους οπαδούς. Τα σύμβολα θεοποιούνται, αποκτούν σχεδόν μεταφυσικές δυνάμεις και αποτελούν τα αναγνωριστικά χαρακτηριστικά των οπαδών.

Πάνω όμως και από την Θεωρία, πάνω και από την Ομάδα ή τα Σύμβολα, στέκει ο Αρχηγός, στον οποίον αποδίδονται σχεδόν θεϊκές ιδιότητες. Η αμφισβήτησή του είναι έγκλημα καθοσιώσεως¹, ο λόγος του Νόμος, η ύπαρξη του ισοδύναμη με την φυσική, πνευματική και ψυχολογική απαρτίωση των μελών.

Η απάντηση σε όλα αυτά είναι η Παιδεία.

Κείμενο 2

[Ήσυχία]

Το απόσπασμα προέρχεται από το βιβλίο του Ίμρε Κέρτες «Το μυθιστόρημα ενός ανθρώπου δίχως πεπρωμένο» (Εκδόσεις Καστανιώτη), στο οποίο ο αφηγητής, ένας νεαρός Εβραίος, διηγείται τον εκτοπισμό του στο Άουσβιτς και άλλα στρατόπεδα συγκέντρωσης.

Το συρματοπλέγμα με τέσσερις πύργους σκοπιάς στις γωνίες, εκτεινόταν ακριβώς δίπλα στον επαρχιακό δρόμο. Το στρατόπεδο ήταν κατά τ' άλλα τετράγωνο, στην πραγματικότητα δεν ήταν μεγαλύτερο από μια μεγάλη, σκονισμένη πλατεία – προς την πλευρά της πύλης και του δρόμου άδεια, στις άλλες τρεις πλευρές περιτοιχισμένη από τεράστιες σκηνές σε μέγεθος υπόστεγου συντήρησης αεροπλάνων ή όπως αυτές του τσίρκου. Το μέτρημα και η κατάταξη που κράτησαν για ώρα, η βιασύνη και τα σπρωξίματα μοναδικό σκοπό είχαν, όπως αποδείχτηκε, αν καθορίσουν τους μελλοντικούς κατοίκους κάθε σκηνής, του «μπλοκ», όπως είπαν, και να τους οδηγήσουν εκεί μπροστά, σε σειρές των δέκα ατόμων. Η δίνη παρέσυρε ύστερα κι εμένα σε μία από τις σκηνές και για να είμαι απολύτως σαφής: στην έξω δεξιά της πίσω σειράς έτσι όπως στεκόμουν τώρα κι εγώ – και μάλιστα για πολλή ώρα, μέχρι που κοκκάλωσα, κάτω από τον ήλιο που γινόταν όλο και πιο δυσάρεστα πιεστικός. Μάταια αναζητούσα με το βλέμμα τα άλλα αγόρια: ολόγυρά μου υπήρχαν μονάχα άγνωστοι. Ένας άντρας με κοίταξε φευγαλέα στην αρχή, ύστερα άλλη μια φορά, ερευνητικά πλέον, με κάτι μάτια παράξενα που είχαν μια ζωηρή λάμψη και θύμιζαν κουμπότρυπες. Κάτω από τα μάτια αυτά είδα μια μικροσκοπική μύτη, σχεδόν χωρίς κόκκαλα, που φαινόταν αστεία – ο δε σκούφος στεκόταν στο κεφάλι του λοξά κι εύθυμα. «Λοιπόν», με ρώτησε και πρόσεξα ότι του έλειπαν όλα τα μπροστινά δόντια, «από πού είσαι;» Όταν του είπα ότι είμαι «από τη Βουδαπέστη», ζωντάνεψε αμέσως: Υπάρχει ακόμη ο μεγάλος δακτύλιος και το τραμ νούμερο έξι έτσι όπως τα είχε «αφήσει για τελευταία φορά» ρώτησε. Του είπα πως βέβαια, όλα ήταν στη θέση τους. Φάνηκε ικανοποιημένος. Θέλησε να μάθει και πώς είχα «καταλήξει εδώ» κι εγώ του είπα «Πολύ απλά. Μ' έβγαλαν από το λεωφορείο». «Και;» συνέχισε να με

¹ έγκλημα καθοσιώσεως: πολύ σοβαρό λάθος, σχεδόν εγκληματικό

ρωτάει κι εγώ του είπα: «Τίποτα παραπάνω, μετά με μετέφεραν εδώ». Φάνηκε να απορεί λιγάκι, σαν να μην καταλάβαινε ίσως πολύ καλά τη ζωή στην πατρίδα, και θέλησα να τον ρωτήσω... δεν πρόλαβα όμως, γιατί εκείνη τη στιγμή μου ήρθε από την άλλη μεριά ένα χαστούκι.

Στην πραγματικότητα βρισκόμουν ήδη πεσμένος κάτω, προτού καλά καλά ακούσω τον χτύπο και προτού αρχίσει το αριστερό μου μάγουλο να πονάει. Μπροστά μου στεκόταν ένας άντρας, ντυμένος από πάνω έως κάτω με μαύρη στολή ιππασίας, μ' ένα μαύρο σκούφο, με μαλλιά, ακόμα και μ' ένα λεπτό μουστάκι στο σκούρο του πρόσωπο. Από τα μπερδεμένα ουρλιαχτά του μπόρεσα να καταλάβω μόνο ότι επαναλάμβανε ξανά και ξανά τη λέξη «ησυχία».

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις συνοπτικά σε 50-60 λέξεις πώς επιδρά πάνω στο άτομο η υιοθέτηση ρατσιστικών και φασιστικών ιδεολογιών, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η 2^η παράγραφος του Κειμένου 1 οργανώνεται με τη μέθοδο του αιτίου – αποτελέσματος. Ποιο είναι το αίτιο και ποιο το αποτέλεσμα (μονάδες 6); Πώς αυτή η μέθοδος υπηρετεί την πρόθεση του συγγραφέα στο κείμενο (μονάδες 4);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να ξαναγράψεις την 4^η παράγραφο του Κειμένου 1 αντικαθιστώντας τις υπογραμμισμένες λέξεις με άλλες, κατάλληλα επιλεγμένες, χωρίς να αλλάξει το νόημα.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να περιγράψεις τα συναισθήματα που βιώνει ο νεαρός Εβραίος έτσι όπως σκιαγραφούνται στο Κείμενο 2 (μονάδες 10). Ποιες σκέψεις κάνεις διαβάζοντας το απόσπασμα (μονάδες 5); Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Μόνιμη εργασία τέλος!

Το κείμενο είναι απόσπασμα άρθρου του Δημήτρη Κρουστάλλη που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Το Βήμα στις 6.2.2000.

«Μόνιμη δουλειά; Ξεχάστε το. Δεν υπάρχει πλέον τέτοιος όρος. Θα έλεγα καλύτερα, σταθερή εργασία». Ο πρόεδρος του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού είναι κατηγορηματικός: οι αλλαγές που θα γίνουν στο εργασιακό τοπίο τα επόμενα χρόνια θα είναι τέτοιες, που, για να διατηρεί κάποιος την εργασία του, θα πρέπει να παρακολουθεί διαρκώς τις εξελίξεις στον τομέα του. Αλλά και η εργασία δε θα είναι αυτή που ξέραμε ως τώρα. Όσπου να βγουν στη σύνταξη, οι εργαζόμενοι του μέλλοντος θα αναγκασθούν να αλλάξουν αρκετά επαγγέλματα. Πόσα; Εξαρτάται. Όσοι δεν έχουν σοβαρό υπόβαθρο γνώσεων θα αλλάξουν πολλά και διαφορετικά μεταξύ τους επαγγέλματα. Αντιθέτως, όσοι διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις αναμένεται να μετακινούνται σε διάφορες ειδικότητες του ίδιου κλάδου απασχόλησης.

Τα τελευταία χρόνια, σε χώρες, όπως οι ΗΠΑ, στις οποίες έχουν γίνει μελέτες για τις επιπτώσεις της συχνής αλλαγής εργασίας, έχουν προκύψει αρκετά παράδοξα. Παραδείγματος χάριν, οι εργοδότες προτιμούν να προσλαμβάνουν άτομα νεαρής ηλικίας, τα οποία είναι περισσότερο εξοικειωμένα με τις νέες τεχνολογίες, εκπαιδεύονται πιο εύκολα και αποτελούν ένα είδος «μελλοντικής επένδυσης», αφού αργότερα θα «βγάλουν» τα λεφτά που ξόδεψε γι' αυτά ο εργοδότης τους. Αυτοί, όμως, έχουν τις μικρότερες πιθανότητες να μείνουν πολλά χρόνια στην ίδια δουλειά. Οι εργαζόμενοι που προσλαμβάνονται στην ηλικία των 25 ετών μπορεί να προσαρμόζονται γρηγορότερα στις απαιτήσεις μιας επιχείρησης, αλλά εγκαταλείπουν τη δουλειά ευκολότερα απ' ό,τι οι εργαζόμενοι των 50 ετών. Οι τελευταίοι δεν είναι ιδιαίτερα δεκτικοί στη συνεχή εκπαίδευση και στην απόκτηση νέων προσόντων, αλλά είναι πιο έμπειροι και αφοσιωμένοι στην επιχείρηση.

Κείμενο 2

Το Κατινάκι (απόσπασμα)

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το διήγημα του Άγγελου Τερζάκη «Το Κατινάκι», δημοσιευμένο στο περιοδικό Ελεύθερα Γράμματα το 1951

Το βασίλειό της, φυσικά, ήταν η σκάλα της υπηρεσίας. Ένα κλουβί ψηλό-ψηλό, τετράγωνο, αρματωμένο γύρω-γύρω με σίδερα. Όταν σήκωνες ανάσκελα το κεφάλι, μα τόσο πολύ που να σου πονέσει ο σβέρκος, έβλεπες, εκεί, ψηλά, πολύ ψηλά, ένα κομμάτι γαλάζιον ουρανό, κομμένο στις τέσσερες πλευρές σα με το μαχαίρι. Γυάλιζε η τετράγωνη πλάκα τ' ουρανού ολοκάθαρη, σμαλτωμένη, – ψυχή μου! – λες και την είχανε σφουγγαρίσει με μανία αποβραδís οι άγγελοι. Αχ, τι ωραία που ήταν! Όμως κι όταν η πλάκα θάμπωνε από συννεφιά, κι όταν μελάνιαζε κακιωμένη από το μπουρίνι, κι όταν η βροντή κυλιότανε μουγκά, φοβερίζοντας – μάννα μου! – πάλι το Κατινάκι τραγουδούσε.

– Μπιτ ξεμυαλισμένο είναι, π' ανάθεμά το, αυτό το δουλάκι¹ του δεύτερου!

Ήτανε ξεμυαλισμένο, ούτε λόγος. Χαιρότανε και τη λιακάδα και τη μπόρα. Μέσα στα νερά της βροχής, που κρουνελιάζανε² σαν καταρράχτες από τα λούκια και τα σιδερένια πλατύσκαλα, εκείνο πλατσούριζε ξεμυαλισμένο, μπήγοντας ψιλές-ψιλές φωνούλες σα γαρδέλι³ που το μπουχίσανε⁴ και ξαφνιάστηκε. Και πάλι το τραγούδι, τ' άσωστο τραγούδι.

Αθήνα και πάλι Αθήνα

Αθήνα μ' αρέσεις πολύ! ...

Της άρεσε η Αθήνα, αυτό ν' ακούγεται. Ήξερε απ' έξω κι ανακατωτά το μπακάλη, το μανάβη, το φούρναρη. Ήξερε και τα τρία παιδιά της κυρίας Παρασκευής του μοίραρχου, αντίκρυ.

Ήξερε και τον συνοικιακό κινηματογράφο, τρία τετράγωνα πιο πέρα. Εκεί έτρεχε, με την ψυχή στο στόμα, κάθε δεκαπέντε, που είχε την έξοδο. Αχ, και πού να ήταν από πουθενά η μάννα της να τη βλέπει πόσο μορφωμένη είχε γίνει τώρα, εδώ στην Αθήνα!

¹ χαρακτηρισμός για τις υπηρέτριες στο παρελθόν

² κρουνελιάζω< κρουνός: τρέχω σαν από μεγάλη βρύση, άφθονα.

³ το πουλί καρδερίνα.

⁴ μπουχίζω: καταβρέχω με νερό.

Στην είσοδο, όταν συναντιότανε με τον καθηγητή της Γαλλικής που καθότανε στο ισόγειο, θα 'βρισκε πάντα την ευκαιρία να του πει «μερσί». – Πες-πες, συλλογιζόταν, να ιδείς που μια μέρα θα τα καταφέρνω και στα Γαλλικά. Αμ τι νόμισες!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ουποερώτημα(μονάδες 10)

Σε 50 περίπου λέξεις να αποδώσεις τις νέες συνθήκες οι οποίες, σύμφωνα με το Κείμενο 1, διαμορφώνονται στο πεδίο της εργασίας και ποιους κυρίως επιβαρύνουν.

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να γράψεις δύο λόγους για τους οποίους ο συγγραφέας του Κειμένου 1 επιλέγει να ξεκινήσει το άρθρο του με την άποψη του προέδρου του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού.

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

έχουν προκύψει, παράδοξα, ξόδεψε, απαιτήσεις, δεκτικοί: Να γράψεις από μια συνώνυμη για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις που βρίσκονται στη 2^η παράγραφο του Κειμένου 1, προσέχοντας ώστε να μην αλλάξει το νόημα στο γλωσσικό περιβάλλον στο οποίο βρίσκονται.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις σε 100-150 λέξεις τη συναισθηματική κατάσταση της πρωταγωνίστριας της αφήγησης αξιοποιώντας στοιχεία που δίνονται στο Κείμενο 2.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Η επίδραση της τεχνολογίας στις θέσεις εργασίας

Το κείμενο (διασκευή) έχει αντληθεί από την εφημερίδα «Το Ποντίκι», τεύχ.1834 (16/10/2014).

Οι νέες τεχνολογίες δημιουργούν παραγωγή και πλούτο χωρίς πολλούς ή και καθόλου εργαζομένους. Η τεχνολογική επανάσταση φέρνει βιβλικών διαστάσεων αλλαγές στην εργασία, τόσο στον δυτικό όσο και στον αναπτυσσόμενο κόσμο. Όλες οι προηγούμενες «επαναστάσεις» (αγροτική, βιομηχανική κ.λπ.) είχαν βασικό άξονα το ότι υπήρχε ανάγκη χεριών, εργατικού δυναμικού δηλαδή. Ακόμα και στις περιπτώσεις κατάφωρης¹ εκμετάλλευσης του μόχθου του εργαζομένου, η συμμετοχή του ήταν απαραίτητη για την πλουτοπαραγωγική διαδικασία.

Όμως, η μοντέρνα ψηφιακή επανάσταση που ζούμε στις αρχές του 21ου αιώνα μάς έχει δώσει το διαδίκτυο και το κινητό τηλέφωνο, αλλά την ίδια στιγμή διαταράσσει και «διαιρεί» τον κόσμο σε κλίμακα μεγαλύτερη από ό,τι έχουμε δει εδώ και πάνω από έναν αιώνα. Η μηχανική νοημοσύνη και η προηγμένη ρομποτική άρχισαν ήδη να παράγουν πρωτοφανείς καινοτομίες. Κατασκευάζονται πια οχήματα χωρίς οδηγό, αεροσκάφη χωρίς πιλότους, φορτηγά πλοία δίχως πλήρωμα, μηχανές που μεταφράζουν στο λεπτό εκατοντάδες γλώσσες και τεχνικά μέσα που μηδενίζουν την απόσταση μεταξύ γιατρού και ασθενούς, καθηγητή και μαθητή. Για παράδειγμα, μέχρι πριν από λίγα χρόνια η οδήγηση αυτοκινήτου θεωρούνταν από τα πολύπλοκα πράγματα που μόνο ο άνθρωπος μπορούσε να κάνει κι όχι ένα κομπιούτερ. Ακόμη, το 2011 μεγάλη διαδικτυακή επιχείρηση ανακοίνωσε ότι δημιουργεί παντελώς αυτόνομα οχήματα, χωρίς ανάγκη ανθρώπινης πλοήγησης. Το να οδηγεί κάποιος ταξί ή φορτηγό ήταν ως τώρα επάγγελμα, μέσω του οποίου ο εργαζόμενος μπορούσε να εξασφαλίσει μια αξιοπρεπή διαβίωση. Η οδήγηση χωρίς... οδηγό, όμως, έρχεται να βάλει ένα τέλος σε αυτό. Ήδη η αντίστροφη μέτρηση έχει αρχίσει, καθώς μεγάλες αυτοκινητοβιομηχανίες δημιουργούν το αυτοκίνητο που... πηγαίνει μόνο του.

Στο άμεσο μέλλον, φυσικά, είναι δεδομένο ότι οι «βαριές» συνέπειες θα γίνουν αισθητές απ' όλους σχεδόν τους εργαζομένους παγκοσμίως. Η άνοδος της «μηχανικής νοημοσύνης» σημαίνει ότι όλο και περισσότεροι εργαζόμενοι πρόκειται να δουν τις θέσεις τους να απειλούνται. Κι αυτό δε θα ισχύσει μόνο για ανειδίκευτους εργάτες, αλλά και για δουλειές που βρίσκονται πολύ πιο ψηλά στην κλίμακα δεξιοτήτων, όπως καθηγητές και γιατροί. Ήδη η τηλεϊατρική θεωρείται ότι θα ρίξει το

¹ κραυγαλέας, αποκάλυπτης

κόστος της υγειονομικής περίθαλψης, ενώ στην ανώτατη εκπαίδευση τα διαδικτυακά μαθήματα θα επιτρέπουν σε έναν μόνο καθηγητή να κάνει τη δουλειά που πριν απαιτούσε δεκάδες καθηγητές (και μαθητές) με φυσική παρουσία σε κάθε αίθουσα, κάτι που σημαίνει και φτηνότερο κόστος διδασκαλίας, με αντίστοιχες ελαφρύνσεις για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Επιπλέον, η δημιουργία πλούτου στην ψηφιακή εποχή αποδεικνύεται προς το παρόν πως γεννά ελάχιστες θέσεις απασχόλησης, συγκριτικά με το μέγεθος των εταιρειών και τα κέρδη τους. Δύο επιχειρήσεις, παγκόσμιοι γίγαντες της μοντέρνας οικονομίας, απασχολούν λιγότερους από 50.000 ανθρώπους η καθεμιά. Σήμερα μάλιστα που το κόστος εργασίας κρίνεται ασύμφορο και το κόστος της αυτοματοποιημένης παραγωγής πέφτει, οι εταιρείες αλλάζουν τους εργαζόμενους με ρομπότ. Πρόσφατα, μάλιστα, το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης πραγματοποίησε έρευνα όπου μελέτησε πάνω από 700 διαφορετικά επαγγέλματα, για να διαπιστώσει το αν και πόσο εύκολα θα μπορούσαν να αυτοματοποιηθούν, ώστε να μη γίνονται από ανθρώπους. Δυστυχώς, τα αποτελέσματα ήταν εφιαλτικά! Το 47% των εργασιακών θέσεων στον δυτικό κόσμο κινδυνεύει σοβαρά να «αυτοματοποιηθεί» στα επόμενα 10-20 χρόνια. Η τεχνολογία, συνεπώς, εξαπλώνοντας διαρκώς το εύρος των εργασιών που μπορούν να αυτοματοποιηθούν καταβροχθίζει θέσεις εργασίας γεμίζοντας τη δεξαμενή ανέργων. Έτσι, ο εργαζόμενος εξαναγκάζεται πλέον σε έναν ανταγωνισμό τόσο με τους υπόλοιπους εργαζόμενους όσο και με τις μηχανές.

Κείμενο 2

Κώστας Μόντης (1914 – 2004)

Νύχτες

Το ποίημα είναι του Κώστα Μόντη από τη συλλογή «Τα τραγούδια της ταπεινής ζωής» (Λευκωσία 1954).

Καλά, θ' απορροφήσουν κάτι από την έγνοια σου
η μέρα, η κίνηση, η δουλειά σου, οι φίλοι,
και θα μπορέσεις ύστερα να πας
σε κάνα θέατρο ή κέντρον ή όπου αλλού.
Όμως όταν τελειώσουν όλα
τα θέατρα και τα κέντρα κλείσουν,
και πουν οι φίλοι καληνύχτα,
και πρέπει να γυρίσεις πια στο σπίτι, τι θα γίνει;
Το ξέρεις πως σκληρή, αδυσώπητη
σε περιμένει στο κρεβάτι σου η έγνοια.
Θα 'σαι μονάχος.
Και τότες θα λογαριαστείτε.

Θες ή δε θες θα μπουν κάτω όλα, να λογαριαστείτε.

Θα 'σαι μονάχος

κι ανυπεράσπιστος απ' τα θέατρα και τα κέντρα,

κι απ' τη δουλειά σου και τους φίλους.

Σε περιμένει στο κρεβάτι σου η έγνοια.

Θά 'ρθεις, δεν γίνεται. Είν' τόσο σίγουρη γι' αυτό, και περιμένει.

Είναι στο σπίτι και σε περιμένει.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 40 – 50 λέξεις να αποδώσεις τη διαφορά που, σύμφωνα με το Κείμενο 1, υπάρχει ανάμεσα στην ψηφιακή επανάσταση και τις προηγούμενες.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Με ποιον τρόπο αναπτύσσεται/οργανώνεται κυρίως η τρίτη παράγραφος του Κειμένου 1 και ποια θέση αποδεικνύεται με αυτήν την επιλογή του πομπού;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις τη σωστή απάντηση σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1 (μια μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι σε κάθε περίπτωση ορθή):

1. Όλες οι προηγούμενες «επαναστάσεις» (1^η παράγραφος): Τα εισαγωγικά στη λέξη «επαναστάσεις» χρησιμοποιούνται, για να δηλώσουν:

- α. απορία
- β. αμφισβήτηση
- γ. μεταφορά
- δ. ειρωνεία

2. την ίδια στιγμή διαταράσσει και «διαιρεί» τον κόσμο (2^η παράγραφος): Η φράση, αν λάβουμε υπόψη και το ευρύτερο γλωσσικό περιβάλλον, στο οποίο ανήκει, δηλώνει:

- α. διαπίστωση
- β. προβληματισμό
- γ. πεσιμισμό
- δ. απόρριψη

3. δημιουργούν το αυτοκίνητο που... πηγαίνει μόνο του (2^η παράγραφος): Τα αποσιωπητικά στη φράση, αν λάβουμε υπόψη και το ευρύτερο γλωσσικό περιβάλλον στο οποίο ανήκει, δηλώνουν από την πλευρά του πομπού:

- α. έκπληξη
- β. θαυμασμό
- γ. αγανάκτηση
- δ. αποδοκιμασία

4. «μηχανικής νοημοσύνης» (3^η παράγραφος): Η φράση τίθεται σε εισαγωγικά, διότι είναι:

- α. μεταφορά
- β. παρομοίωση
- γ. συνεκδοχή
- δ. ειδικός όρος

5. καταβροχθίζει θέσεις εργασίας γεμίζοντας τη δεξαμενή ανέργων (4^η παράγραφος): Με τη φράση αυτή, αν λάβουμε υπόψη και το νόημα του συγκειμένου, ο συντάκτης του Κειμένου 1 επιχειρεί:

- α. να αναδείξει με τρόπο ειρωνικό τον κίνδυνο που προκύπτει από την εξάπλωση του αυτοματισμού.
- β. να αναδείξει με τρόπο που δημιουργεί προβληματισμό τον κίνδυνο που προκύπτει από την εξάπλωση του αυτοματισμού.
- γ. να προκαλέσει φόβο, προκειμένου να υπάρξει αγώνας για την ανατροπή της κατάστασης.
- δ. να εκφράσει την απελπισία του για τους κινδύνους που προκύπτουν από την εξάπλωση του αυτοματισμού.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η ποιητική φωνή προειδοποιεί τον αναγνώστη για μια αναμέτρηση που τον περιμένει. Τι είδους αναμέτρηση είναι αυτή, σύμφωνα με το περιεχόμενο του Κειμένου 2, και πόσο εύκολη φαίνεται να είναι; Να οργανώσεις σε 120 – 150 λέξεις την απάντησή σου.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Πώς παρουσιάζουν τα ΜΜΕ τα άτομα με αναπηρία

Το κείμενο είναι απόσπασμα από την εισήγηση της Ιωάννας Δεσποτοπούλου «Άτομα με αναπηρία και τρόπος παρουσιάσής τους στα ΜΜΕ.», στο Άτομα με αναπηρία και ΜΜΕ (Διεθνής Δημερίδα, 19-20 Ιουνίου 2006, Αθήνα, σσ. 96-102).

Εδώ και δεκαετίες οργανώσεις και σωματεία δίνουν έναν συνεπή αγώνα για τα άτομα με αναπηρία. Ωστόσο, είναι διάχυτη η αίσθηση ότι υφίσταται ένας λιγότερο ή περισσότερο συνειδητός αποκλεισμός. Αποκλεισμός από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, που έχει συχνά τα ίδια χαρακτηριστικά με τους αποκλεισμούς που βιώνουν καθημερινά στη ζωή τους. Αν και φαίνεται ότι γνωστοποιούνται οι ανάγκες και τα προβλήματά τους τόσο από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης όσο και από την ευρύτερη κοινωνία, τελικά τα άτομα αυτά ποτέ δεν έρχονται στο επίκεντρο του δημόσιου προβληματισμού.

Αυτός ο ιδιότυπος περιορισμός ή αποκλεισμός από τη δημόσια προβολή έχει σίγουρα να κάνει και με τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Συνδέεται με το ευρύτερο πρόβλημα, τη μεγάλη αυτή συζήτηση που αφορά στον ρόλο και στην ευθύνη τους στις σύγχρονες κοινωνίες. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης δεν καλύπτουν την αναγκαιότητα ενημέρωσης της κοινωνίας. Μολονότι, λοιπόν, πολύ εύκολα θα μπορούσαμε να ρίξουμε το μεγαλύτερο μέρος της ευθύνης στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και στο κυνήγι των πωλήσεων, η αφετηρία του προβλήματος κατά τη γνώμη μου δεν είναι εκεί, είναι στην ουσία πρόβλημα ολόκληρης της κοινωνίας. Γιατί το τι προτιμά ο πελάτης – αποδέκτης προγραμμάτων και πληροφοριών έχει να κάνει με τον πολιτισμό και την παιδεία.

Και η αλήθεια είναι ότι η αναπηρία θεωρούνταν πάντοτε συνώνυμο της αδυναμίας και της πλήρους ανικανότητας. Στην πράξη αντιμετωπίζουμε κάποιον ανάπηρο σαν να είναι ολικά ανάπηρος, ασχέτως αν η ανεπάρκειά του σχετίζεται με συγκεκριμένες λειτουργίες που δεν μπορεί να πραγματοποιήσει. Δυστυχώς, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης δεν έχουν αλλάξει σε σημαντικό βαθμό τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία. Αν θυμηθούμε το πώς προβάλλονται τα θέματα των αναπήρων από τις ειδήσεις και τις εφημερίδες, θα αντιληφθούμε το πώς αναπαράγονται και τα φαινόμενα περιθωριοποίησης και στιγματισμού.

Κείμενο 2

Μ. Καραγάτσης (1908 – 1960)

«Το 10» (απόσπασμα)

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από το λογοτεχνικό έργο του Μιχάλη Καραγάτση «Το 10» (Εστία, 1964).

[...]

Ο Χρίστος Χαριτάκης ξύπνησε κακόκεφος απ' τον μεσημεριάτικο ύπνο. Αυτόν τον είχε πειράξει η ζέστη περισσότερο από τον άλλο κόσμο, γιατί του 'φερνε κρίσεις άσθματος. Χρόνια τώρα υπόφερε απ' αυτή την κακή αρρώστια και γιατρεία δεν έβρισκε.

Ήταν ψηλός, εύσωμος, με μαλλιά κάτασπρα, που τα κούρευε με την ψιλή. Είχε μεγάλα, κρεμαστά μουστάκια που σχημάτιζαν τεράστια λευκή περισπωμένη στο κέντρο της στρογγυλής και ρόδινης μορφής του. Τα μικρά γαλανά του μάτια ήσαν σαν του παιδιού: άλλοτε γεμάτα αγαθοσύνη κι άλλοτε άκριτο θυμό. Θύμωνε με το παραμικρό, παραφερόταν. Σύντομα όμως ξεθύμανε και τότε ήταν πράος σαν πρόβατο.

Η αρρώστια – το άσθμα – τον βρήκε νέο ακόμα και τον μισέρωσε¹. Τον έπιαναν κρίσεις βαριές, συνεχείς, επίμονες, που τον έκαναν να υποφέρει πολύ. Ήταν, από χρόνια, σχεδόν κατάκοιτος. Όταν, αραιά και πού, ένιωθε καλύτερα, έπαιρνε την απόφαση κι έβγαινε απ' το σπίτι του, για να κατέβει ως το καφενείο ή την ταβέρνα του ισογείου. Πιο πέρα δεν πήγαινε ποτέ. Αφού περνούσε καναδυό ώρες πίνοντας το καφεδάκι ή το κρασάκι του, έπρεπε ν' ανέβει εκατό σκαλοπάτια, για να γυρίσει στο διαμέρισμά του, με συνέπεια να τον πιάσει κρίση. Η γυναίκα του – η κυρία Ειρηνούλα – πολλές φορές τού είπε να μετακομίσουν σε άλλο σπίτι, στο κέντρο του Πειραιά, που να είναι ισόγειο ή να 'χει ασανσέρ. Χρήματα δεν τους λείπονταν – δόξα σοι ο Θεός. Γιατί να μένουν στην άκρη του κόσμου, σ' αυτή τη φτωχογειτονιά, σε τούτο το θλιβερό κτήριο – χώρια τα εκατό σκαλοπάτια που, για τον ανάπηρο, μετάλλαζαν το σπίτι σε φυλακή;

Πολύ λογικά τα επιχειρήματα της Ειρηνούλας· μα ο άντρας της δεν έστεργε² την μετακόμιση. Μπορεί η συνοικία να ήταν απόμακρη και φτωχική, μπορεί στο «10» να συμπυκνώνονταν όλη η θλίψη του μίζερου ανθρωπολογιού. Μα το διαμέρισμά τους, στον Γ' όροφο, ήταν άνετο, καθαρό, καλοβαλμένο. Από τα παράθυρα έβλεπες όλο το λιμάνι και όλη τη θάλασσα ως τις Φλέβες, την Αίγινα και το Πέραμα. Έβλεπες τα βαπόρια να έρχονται, να σαλπάρουν, τα ρυμουλκά να τριγυρνούν, την εργατιά ν' ασχολείται στον ντόκο³ μ' ένα σωρό δουλειές και μερεμέτια. Όλ' αυτά διασκέδαζαν τον ανάπηρο. Ήταν σαν μια μεγάλη οθόνη σινεμασκόπ, που

¹ κάνω κάποιον μισερό, ανάπηρο

² αποδεχόταν

³ τμήμα λιμανιού που χρησιμοποιείται για φόρτωση και εκφόρτωση των πλοίων

ξετυλιγόταν ταινία γεμάτη κίνηση, επεισόδια, ζωή. Τι θα 'βλεπε απ' το παράθυρο του ισόγειου διαμερίσματος, όπου ήθελε η Ειρηνούλα να μετακομίσουν; Και ποιο το όφελος αν μπορούσε να κυκλοφορεί πιο εύκολα, όταν θα είχε χάσει τις παρέες του;[...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50 – 60 λέξεις να εκθέσεις τον κύριο λόγο για τον οποίο, σύμφωνα με τον συγγραφέα του Κειμένου 1, δεν προβάλλονται από τα ΜΜΕ τα άτομα με αναπηρία με τρόπο που να ευαισθητοποιεί την κοινωνία.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Με συντομία να περιγράψεις τον τρόπο με τον οποίο συνδέονται νοηματικά οι δύο πρώτες παράγραφοι του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση για καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1 (μια μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι σε κάθε περίπτωση ορθή):

1. «Εδώ και δεκαετίες οργανώσεις και σωματεία δίνουν έναν συνεπή αγώνα για τα άτομα με αναπηρία.» (1^η παράγραφος): Με το επίθετο «συνεπής» δηλώνεται:

- α. ειρωνεία
- β. ενθάρρυνση
- γ. αμφισβήτηση
- δ. επιδοκimasία

2. «... είναι διάχυτη η αίσθηση ότι υφίσταται ένας λιγότερο ή περισσότερο συνειδητός αποκλεισμός.» (1^η παράγραφος): Η υπογραμμισμένη λέξη στο παραπάνω γλωσσικό περιβάλλον έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:

- α. κατευθυνόμενος
- β. σκόπιμος
- γ. αθέλητος
- δ. συναισθηματικός

3. «Αυτός ο ιδιότυπος περιορισμός ή αποκλεισμός από τη δημόσια προβολή έχει σίγουρα να κάνει και με τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.» (2^η παράγραφος): Στην παραπάνω περίοδο λόγου ο τρόπος με τον οποίο αποδίδεται από τον συγγραφέα το μήνυμα είναι με:

- α. αναγκαιότητα
- β. πιθανότητα
- γ. βεβαιότητα
- δ. υπόθεση

4. «Μολονότι, λοιπόν, πολύ εύκολα θα μπορούσαμε να ρίξουμε το μεγαλύτερο μέρος της ευθύνης στα μέσα μαζικής ενημέρωσης ...» (2^η παράγραφος): Στην πρόταση ο τρόπος με τον οποίο αποδίδεται από τον συγγραφέα το μήνυμα είναι με:

- α. βεβαιότητα
- β. δυνατότητα
- γ. αναγκαιότητα
- δ. αμφισβήτηση

5. «ασχέτως αν η ανεπάρκειά του σχετίζεται με συγκεκριμένες λειτουργίες που δεν μπορεί να πραγματοποιήσει...» (3^η παράγραφος): Στην παραπάνω φράση η λέξη «ανεπάρκεια» έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:

- α. αδυναμία
- β. μειονεξία
- γ. ανικανότητα
- δ. ιδιομορφία

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Σε 100 – 150 λέξεις να σχολιάσεις την επιλογή του ήρωα της αφήγησης να παραμείνει στο «10», σύμφωνα με το περιεχόμενο του Κειμένου 2. Εσύ τι θα έκανες στη θέση του;

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Bodyshaming: Τι σε κάνει να ντρέπεσαι για το σώμα σου;

Το παρακάτω απόσπασμα αποτελεί κείμενο (διασκευή) από την ιστοσελίδα της Στέγης Ιδρύματος Ωνάση, για τη «γνωριμία» του κοινού με την ψηφιακή σειρά συζητήσεων Society Uncensored¹.

Η βιομηχανία της ομορφιάς προβάλλει κατά κύριο λόγο γυναίκες, αλλά και άνδρες, «αποδεκτούς», που εντάσσονται στα στερεότυπα περί κάλλους, όπως ορίζονται σε εξώφυλλα περιοδικών και κοινωνικά δίκτυα. Τα ερωτήματα που προκύπτουν είναι πολλά: γιατί κάποιος έχει λόγο για το δικό σου σώμα; Πρέπει εσύ να θωρακίζεις τον εαυτό σου, για να μη γίνεσαι έρμαιο στην άποψη κάποιου; Πώς μπορούμε να αλλάξουμε τον ορισμό του τι είναι αποδεκτό ως σώμα; Τάπες, ψηλολέεκες, τόφαλοι, κοκκαλιάρηδες, με λεύκη, με ψωρίαση, με άπειρα τατουάζ: πώς μπορούμε να πάψουμε να χαρακτηρίζουμε ανθρώπους, προσβάλλοντας και πληγώνοντάς τους;

Το bodyshaming, αν και έχει βαθιές ρίζες ως πρακτική, είναι ένας όρος που εμφανίζεται στον δημόσιο λόγο τα τελευταία χρόνια και αφορά τα επικριτικά σχόλια που μπορεί να δεχτεί ένας άνθρωπος για την εμφάνισή του. Το φαινόμενο αφορά τόσο γυναίκες όσο και άνδρες, όμως, καθώς σχετίζεται κατεξοχήν με το γυναικείο σώμα και την εργαλειοποίησή/αντικειμενοποίησή του, το bodyshaming στοχοποιεί κυρίως θηλυκότητες.

Στην κοινωνία μας θαυμάζουμε γυναίκες, αλλά και άνδρες, στις «ιδανικές» διαστάσεις, χωρίς δερματοπάθειες και αυτοάνοσα που αλλάζουν την «αποδεκτή» όψη. Το bodyshaming, λοιπόν, περιγράφει τα κακόβουλα σχόλια, τα οποία εκδηλώνονται, για να προσβάλουν και να χαρακτηρίσουν την εμφάνιση ενός ανθρώπου – είτε σε σχέση με τα φυσικά είτε με τα επίκτητα χαρακτηριστικά του – όταν ξεφεύγουν από το μη ρεαλιστικό πρότυπο που κυριαρχεί. Εξάλλου, το bodyshaming έχει βαθιές πολιτισμικές ρίζες στην κοινωνία, στα ΜΜΕ, στην οικογένεια, στον τρόπο που μεγαλώνουμε, ακόμα και στην τέχνη και τον κινηματογράφο, και φυσικά στις πατριαρχικές κοινωνικές δομές που ακόμα επικρατούν και καθορίζουν αντιλήψεις.

Ωστόσο, το τελευταίο διάστημα, η συζήτηση έχει ανοίξει έντονα και στην ελληνική κοινωνία. Αφορμή μπορεί να έχει σταθεί και το γεγονός ότι ασκείται τελευταία bodyshaming σε ανθρώπους για τα κιλά τους, την κυτταρίτιδά ή τις ραγάδες τους, τα τατουάζ ή τις δερματοπάθειές τους ή το γεγονός ότι πρόσωπα με αναγνωρισιμότητα μπορεί να γίνονται τα ίδια θύτες κακόβουλων σχολίων. Ταυτόχρονα, γυναίκες και άνδρες με εξωπραγματικά «ιδανικές» διαστάσεις κυριαρχούν στα κοινωνικά δίκτυα είτε για να επιβάλουν τα καθιερωμένα πρότυπα της βιομηχανίας ομορφιάς που

¹ κοινωνία χωρίς λογοκρισία

εκθειάζουν το υπερβολικά αδύνατο και γυμνασμένο σώμα είτε για να μας συμβουλέψουν να αγαπάμε το σώμα μας, όπως είναι.

Εν μέσω καλοκαιριού, όπου αρκετοί και αρκετές νιώθουν ανασφαλείς στο να εκθέσουν το σώμα τους στα βλέμματα των άλλων, η Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση ανοίγει τη συζήτηση, όχι μόνο με αφορμή την παραλία, αλλά κυρίως, για να μιλήσουμε για το πώς θα καταφέρουμε να χωράμε στα σώματά μας χωρίς να αισθανόμαστε ενοχές για αυτά.

Κείμενο 2

Bernardine Evaristo (1959 –)

Κορίτσι, Γυναίκα, Άλλο

Στο βιβλίο «Κορίτσι, Γυναίκα, Άλλο» (εκδ. Gutenberg, 2020) της Μπερναρντίν Εβαρίστο παρελαύνουν δώδεκα γυναίκες που ζουν στη Βρετανία, οι περισσότερες μαύρες ή μιγάδες, κάθε ηλικίας, πλούσιες και φτωχές, με διαφορετικούς χαρακτήρες και προσανατολισμούς.

Η Κάρολ μετακόμισε κατευθείαν από το διαμέρισμα
της μητέρας της όπου έμενε δωρεάν για κάνα δυό χρόνια
μετά την αποφοίτησή της για να βάλει στην άκρη
λεφτά για ν' αγοράσει σπίτι

στο σπίτι του Φρέντι στο Φούλαμ όπου η σχέση τους
προχώρησε στη φάση του αρραβώνα
θα είμαι η αρσενική νοικοκυρά στη σχέση, της υπο-
σχέθηκε, θα κρέμομαι χαριτωμένα από το μπράτσο σου
όποτε χρειάζεται, θα κουρεύω το γρασίδι, θα φτιάχνω
μαρμελάδες, θα επιβλέπω την οικονόμο και θα μεγα-
λώσω τα όμορφα μελαχρινά παιδιά μας

της άρεσε που ήταν διατεθειμένος να υπηρετήσει
τη φιλοδοξία της

ήξερε ότι θα πήγαινε μπροστά πολύ πιο γρήγορα
μ' αυτόν στο πλευρό της

εκείνος είπε ότι οι γονείς του ήθελαν να παντρευτεί
κάποια που οι πρόγονοί της, όπως οι δικοί τους, θα έφτα-
ναν ως τον Γουλιέλμο τον Κατακτητή.

θα έπρεπε να έβλεπες τα μούτρα τους όταν τους το
είπα.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιο είναι το θέμα του Κειμένου 1, ποιους αφορά και γιατί; Να γράψεις την απάντησή σου σε μια παράγραφο 50 – 60 λέξεων.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 επιστρατεύεται η τεχνική του ορισμού. Ποια είναι η έννοια που ορίζεται και ποια τα χαρακτηριστικά της (μονάδες 4); Πιστεύεις ότι λογικά και δομικά δικαιολογείται ο ορισμός στη δεύτερη παράγραφο; Δικαιολόγησε την απάντησή σου (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 οι συντάκτες του παραθέτουν ερωτήματα. Τι θέλουν να πετύχουν με αυτόν τον τρόπο (μονάδες 10); Πιστεύεις ότι θα άλλαζε το ύφος λόγου της παραγράφου, αν στη θέση των ερωτημάτων υπήρχαν προτάσεις κρίσεως και γιατί (μονάδες 5);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις τη στάση του Φρέντι στο Κείμενο 2. Εξακολουθεί, κατά τη γνώμη σου, να είναι επίκαιρος στη σημερινή ελληνική πραγματικότητα ο «προβληματισμός» που θέτει το Κείμενο 2; Να απαντήσεις με ένα κείμενο 100 – 150 λέξεων.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Επαγγελματικός προσανατολισμός και ανεργία

Το ακόλουθο κείμενο είναι της Νέλλης Παρμάκη, Σύμβουλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού, το οποίο δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «Παναϊτωλική» τον Φεβρουάριο 2011, <http://www.panaitoliki.gr/> (διασκευή).

[...] Οι επαγγελματικές επιλογές οφείλουν να στηρίζονται στον συνυπολογισμό πολλών παραμέτρων που αφορούν τόσο στην αγορά εργασίας όσο και στις ιδιαιτερότητες του ατόμου. Χωρίς αμφιβολία, ορισμένοι τομείς παρουσιάζουν καλή απορρόφηση και γρήγορη επαγγελματική αποκατάσταση των πτυχιούχων των αντίστοιχων τμημάτων ενώ άλλοι τομείς έχουν εξαιρετικά περιορισμένες επαγγελματικές επιλογές. Κατά συνέπεια, η ενημέρωση και σωστή ανάλυση των συνθηκών που επικρατούν στην αγορά εργασίας μπορεί να μας βοηθήσει να αποφύγουμε κακοτοπιές και επαγγελματικά αδιέξοδα.

Βασική αρχή του Επαγγελματικού Προσανατολισμού είναι η επιλογή εργασίας με βάση τα ατομικά ενδιαφέροντα, τα ταλέντα, και τις κλίσεις. Η λανθασμένη θεωρία ότι η σημερινή οικονομική κρίση και τα υψηλά ποσοστά ανεργίας αντιβαίνουν στην παραπάνω αρχή, καθιστώντας τη περιττή πολυτέλεια, είναι εξαιρετικά επικίνδυνη. Η επιστήμη του Επαγγελματικού Προσανατολισμού πρεσβεύει τον **ενδεδειγμένο** έλεγχο και συνυπολογισμό τόσο των προσωπικών χαρακτηριστικών, όσο και των διαθέσιμων εναλλακτικών λύσεων. Συγκεκριμένα, ο νέος που βρίσκεται σε ένα εκπαιδευτικό ή επαγγελματικό σταυροδρόμι θα πρέπει να διερευνήσει αρχικά τον εαυτό του, να αποσαφηνίσει τις επαγγελματικές του αξίες, την προσωπικότητα, τις ικανότητες, τα ενδιαφέροντά του και στη συνέχεια, να εξετάσει τις επιλογές που υπάρχουν, να ενημερωθεί για τις συνθήκες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε επαγγέλματος. Η παραπάνω διαδικασία θα του επιτρέψει να συνδυάσει τη προσωπικότητά του και τις εναλλακτικές του και θα τον οδηγήσει στην καλύτερη δυνατή επιλογή. Η αυτογνωσία είναι βασική συνθήκη για την κατανόηση των δυνατοτήτων του και τη στοχοθέτηση των επιδιώξεων του.

Η πληροφόρηση κατέχει κεντρικό ρόλο στην αναγνώριση των προσφερόμενων εργασιακών εναλλακτικών. Ο σύμβουλος επαγγελματικού προσανατολισμού είναι σε θέση παράλληλα να παρέχει **έγκυρη** πληροφόρηση και να υποβοηθήσει την περαιτέρω εξειδικευμένη αναζήτηση επαγγελματικών επιλογών στους τομείς που ενδιαφέρουν. Όντας προετοιμασμένος για τις μελλοντικές καταστάσεις που θα αντιμετωπίσει, ο νέος θα μπορέσει να κάνει σωστές επιλογές και να βιώσει τις μικρότερες δυνατές απογοητεύσεις. Θα είναι σε θέση να προλάβει τις εξελίξεις και να

θωρακιστεί απέναντι στις δυσκολίες της αγοράς εργασίας. Η γνώση τον καθιστά ικανό για σοφότερες επιλογές που θα τον βοηθήσουν να αποφύγει σημαντικά λάθη κατά την επαγγελματική του σταδιοδρομία. Ο νέος πρέπει να διακρίνει τι του είναι πιο ταιριαστό και σε ποιον εργασιακό τομέα θα μπορέσει να εργαστεί με όρεξη και όραμα για δημιουργία ώστε να ανταμειφθεί τόσο υλικά όσο και ηθικά.

Συνοψίζοντας, κατά τη διαδικασία επιλογής επαγγέλματος ο νέος πρέπει να συνυπολογίσει τις επαγγελματικές προοπτικές του κλάδου που τον ενδιαφέρει. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να γνωρίζει ότι οι συνθήκες που επικρατούν στη σύγχρονη αγορά εργασίας έχουν σχεδόν εκμηδενίσει τις επιλογές που οδηγούν σε εύκολη και σίγουρη επαγγελματική αποκατάσταση. Η συνεχής προσπάθεια, η αδιάκοπη εξέλιξη, και η καλλιέργεια των προσόντων και ικανοτήτων του, θα του εξασφαλίσουν την πολυπόθητη επαγγελματική επιτυχία. Μόνο όταν ο νέος επιλέξει να ασχοληθεί με ένα αντικείμενο που τον ενδιαφέρει θα μπορέσει να δώσει την απαιτούμενη ενέργεια και να ανταποκριθεί στην παραπάνω διαδικασία. [...]

Κείμενο 2

Άνεργοι

Ποίημα του Νικηφόρου Βρεττάκου (1912-1991) από τη συλλογή, Το βάθος του κόσμου, 1961.

Του εργοστασίου η πόρτα, είναι από σίδερο· έχει
στο μέσο δυο κάγκελα. Και πίσω απ' τα κάγκελα
δυο μάτια που σφάζουν. Ο επιστάτης κοιτάζει
την ουρά των ανθρώπων που στέκονται απ' έξω,
χέρια και πρόσωπα που κάνουν μια κίνηση
όλα μαζί, κρατούν την ανάσα, σκύβουν ν' ακούσουν.

«Μεσημέριασε, φύγετε. Ο κύριος
διευθυντής δε θά 'ρθει. Αύριο πάλι
πρωί. Πιο πρωί».

Χαμηλώνουν τα πρόσωπα, στέκονται αμήχανα.
Ύστερα, φεύγοντας, κοιτάζουνε γύρω τους
σα να ψάχνουν να βρουν ένα βάραθρο – όχι
να κλάψουνε, όχι να ψάξουν για τίποτα.
Να ρίξουν τα χέρια τους.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αποδώσεις σε 60 περίπου λέξεις τους παράγοντες που πρέπει να συνεκτιμήσει ο νέος κατά τη διαδικασία επιλογής εργασίας, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 (στο χωρίο «*Συγκεκριμένα, ο νέος που βρίσκεται σε ένα εκπαιδευτικό ή επαγγελματικό σταυροδρόμι ... συνθήκες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε επαγγέλματος*») αξιοποιείται ως τρόπος σύνδεσης των νοημάτων το ασύνδετο σχήμα (με τη χρήση κομμάτων). Είναι, κατά τη γνώμη σου, αποτελεσματική η χρήση του ασύνδετου σχήματος ως προς την οργάνωση των πληροφοριών του κειμένου;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να γράψεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση για την κάθε μια από τις παρακάτω προτάσεις του Κειμένου 1.

1. Η λέξη «ενδελεχή» στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 έχει τη σημασία:

- α. λεπτομερειακή
- β. γενικότερη
- γ. αποτελεσματική
- δ. ουσιαστική

2. Η λέξη «έγκυρη» στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 έχει τη σημασία:

- α. άμεση
- β. αξιόπιστη
- γ. ευρεία
- δ. πλήρη

3. Ο σκοπός της συγγραφής του Κειμένου 1 είναι:

- α. να ενημερώσει τους αναγνώστες της για τον επαγγελματικό προσανατολισμό
- β. να διαφημίσει το έργο της στην επαγγελματική καθοδήγηση των νέων
- γ. να διαμαρτυρηθεί για την απαξίωση του επαγγελματικού προσανατολισμού στο σχολείο

δ. να τονίσει τις επιπτώσεις της ανεργίας στους νέους

4. Η συγγραφέας του Κειμένου 1 εκφράζεται σε τρίτο πρόσωπο:

α. για να αποστασιοποιηθεί από τον ρόλο των συμβούλων του επαγγελματικού προσανατολισμού

β. για να παρουσιάσει αντικειμενικά τις απόψεις της

γ. για να διαφοροποιηθεί από άλλους συμβούλους επαγγελματικού προσανατολισμού

δ. γιατί απευθύνεται σε όλους τους ανθρώπους και όχι μόνο στους νέους

5. *«Ο νέος πρέπει να διακρίνει τι του είναι πιο ταιριαστό και σε ποιον εργασιακό τομέα θα μπορέσει να εργαστεί με όρεξη και όραμα για δημιουργία ώστε να ανταμειφθεί τόσο υλικά όσο και ηθικά.»*

Ο τρόπος με τον οποίο αποδίδεται το μήνυμα στο χωρίο αυτό του Κειμένου 1 εκφράζει:

α. μετριοπάθεια

β. χιουμοριστική διάθεση

γ. ειρωνεία

δ. αναγκαιότητα

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να παρουσιάσεις, γράφοντας ένα κείμενο 120 περίπου λέξεων, τη συναισθηματική κατάσταση των ανέργων αξιοποιώντας τις κατάλληλες λέξεις ή φράσεις από το Κείμενο 2.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Τράπεζες χρόνου

Το παρακάτω άρθρο της Λίνας Γιάνναρου δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Καθημερινή στις 30/10/2005.

Δεν έχουν γκισέ, φρουρούς στην είσοδο και χρηματοκιβώτιο. Δεν εξαργυρώνουν επιταγές ούτε χορηγούν δάνεια, το νόμισμα που αναγνωρίζουν υποδιαιρείται μεν σε «λεπτά», αλλά δεν κόβεται σε χαρτονομίσματα. Είναι οι Τράπεζες χρόνου, ένα πρωτοποριακό σύστημα ανταλλαγής υπηρεσιών, που μετράει ήδη σχεδόν μια εικοσαετία ζωής στο εξωτερικό και πρόσφατα έφτασε στη χώρα μας.

Στις Τράπεζες χρόνου, ο χρόνος είναι (το) χρήμα και ο νόμος της προσφοράς και της ζήτησης παίρνει κυριολεκτική σημασία. Σύμφωνα με τους νόμους του ιδιότυπου αυτού τραπεζικού συστήματος, μια ώρα ισούται με μια πιστωτική μονάδα. Έτσι, όποιος «καταθέτει» μια ώρα από το χρόνο του «αγοράζει» αυτόματα μια ώρα από το χρόνο κάποιου άλλου. Παράδειγμα: χρειάζομαι κάποιον να μου κρατήσει τα παιδιά; Θα διαθέσω κι εγώ λίγο από το χρόνο μου για να βοηθήσω κάποιον άλλο. Τι θα μπορούσε να είναι αυτό; Τα πάντα – από το να του μάθω ένα μουσικό όργανο που ξέρω ή μια ξένη γλώσσα, μέχρι να του κάνω παρέα ένα «δύσκολο» βράδυ ή να τον βοηθήσω στην κηπουρική. Η Τράπεζα συντονίζει αυτές τις «συναλλαγές» τηρώντας φυσικά και μια βάση δεδομένων με τις πιστωτικές μονάδες που αναλογούν στα μέλη της.

Η ιδέα είναι απλή: οι άνθρωποι έχουν μια σειρά από δεξιότητες τις οποίες η οικονομία της αγοράς υποτιμά, ακριβώς διότι βρίσκονται σε αφθονία. Ποιος «πουλάει» για παράδειγμα συντροφιά στη γυμναστική ή στη βόλτα στα μαγαζιά; Πόσο μπορεί να «κοστολογηθεί» ένας καλός ακροατής ή κάποιος που θα πάει να ψωνίσει τα φάρμακα που μόλις τέλειωσαν; Ακόμα κι αν κάποιες από τις υπηρεσίες που προσφέρονται μέσω των Τραπεζών Χρόνου διατίθενται και στην ελεύθερη αγορά, όπως για παράδειγμα οι υπηρεσίες που προσφέρει ο περιπατητής σκύλου ή ο προσωπικός γυμναστής, είναι πάρα πολλοί εκείνοι που δεν μπορούν να τις αγοράσουν. Κι αυτοί που δεν έχουν χρήματα, όμως, μπορούν να βρουν λίγο χρόνο...

Σήμερα, περισσότερες από 1.000 Τράπεζες Χρόνου λειτουργούν σε πάνω από 13 χώρες. [...] Στις περισσότερες περιπτώσεις οι Τράπεζες Χρόνου λειτουργούν σε επίπεδο

κοινότητας, έχοντας στόχο να φέρουν τους ανθρώπους που ζουν σε μια γειτονιά πιο κοντά. Συχνά, συμμετοχή δηλώνουν και εταιρείες, οργανώσεις ή κοινωνικοί φορείς. Τα τελευταία χρόνια, επίσης, έχουν ανοίξει και ... παραρτήματα Τραπεζών Χρόνου, με εξειδικευμένο χαρακτήρα, προσφέροντας για παράδειγμα αποκλειστικά υπηρεσίες υγείας ή απευθυνόμενα μόνο σε νέους.

Σύμφωνα πάντως με τα συμπεράσματα έρευνας που πραγματοποίησε το Πανεπιστήμιο East Anglia στις Τράπεζες Χρόνου της Αγγλίας, ο θεσμός έχει κατορθώσει να προσελκύσει ανθρώπους κοινωνικά αποκλεισμένους, όπως ηλικιωμένους, άτομα με ειδικές ανάγκες, ανθρώπους χαμηλού εισοδήματος, μετανάστες, κ.ά. Εκείνους δηλαδή που «κανονικά» δεν συμμετέχουν σε πρωτοβουλίες εθελοντισμού – για την ακρίβεια είναι συνήθως οι αποδέκτες της προσφοράς των εθελοντών. [...] Στις Τράπεζες Χρόνου, επίσης, «συναντώνται» φαινομενικά ετερόκλητες ομάδες πληθυσμού, όπως είναι οι ηλικιωμένοι και οι νέοι.

Έχει βρεθεί ότι η συμμετοχή σε ένα τέτοιο πρόγραμμα βελτιώνει την ποιότητα ζωής του ατόμου μέσω της κοινωνικοποίησής του, ενώ βοηθάει να αντιμετωπίζονται υφέρποντα προβλήματα, όπως είναι ο αλκοολισμός. Φυσικά, δημιουργεί ευκαιρίες για εργασία που διαφορετικά θα ήταν αδύνατο να υπάρξουν.

Κείμενο 2

ΜΑΡΙΑ ΠΟΛΥΔΟΥΡΗ (1902-1930)

Αχ, η καρδιά μου

Το ποίημα της νεοσυμβολίστριας Μαρίας Πολυδούρη βρίσκεται στη συλλογή της, Ο τρίλλιος που σβήνουν (1928). Από τις Εκδόσεις Εντύποις, 2015.

Αχ, η καρδιά μου νοσταλγεί,
τώρα που φεύγει η μέρα,
το ροδινό ξημέρωμα,
τον ήλιο, τον αιθέρα.

Τα παιδικά χαμόγελα,
το κύμα που απαντούσε
στο φλοίσβημα¹ της πρόσχαρης
φωνούλας μας που αχούσε.

¹ φλοίσβημα: ο ήχος από τα κύματα που χτυπούν στην ακτή.

Τη βάρκα που λικνίζοταν
στη μέθη μας του ονείρου,
το αβρό² τραγούδι που έσμιγε
τη σιγαλιά του απείρου.

Τη χαραυγή που ρόδιζε
τα σεντεφένια³ πλάτια,
την πεθυμιά την άχραντη
στ' αγγελικά μας μάτια.

Αχ, η καρδιά μου νοσταλγεί,
τώρα που η μέρα σβήνει,
της ομορφιάς το πέρασμα,
τη νειότη που μ' αφήνει.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια είναι η χρησιμότητα των Τραπεζών Χρόνου, σύμφωνα με τη συγγραφέα του Κειμένου 1; (60 περίπου λέξεις)

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η συγγραφέας του Κειμένου 1 στον πρόλογό της αποσκοπεί στο α) να προκαλέσει το ενδιαφέρον των αναγνωστών και β) να εισαγάγει το θέμα. Θεωρείς ότι επιτυγχάνει τους σκοπούς της; Στην απάντησή σου να αναφερθείς στις μεθόδους ανάπτυξης και τα εκφραστικά μέσα, που χρησιμοποιεί.

Μονάδες 10

² αβρό: χαριτωμένο

³ σεντεφένια: μαρμάρινα αντικείμενα που ιριδίζουν, υλικό της επιφάνειας ορισμένων οστράκων.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εξηγήσεις τη χρήση των σημείων στίξης στα παρακάτω σημεία του κειμένου:

α. Τα πάντα – από το να του μάθω ένα μουσικό όργανο που ξέρω ή μια ξένη γλώσσα, μέχρι να του κάνω παρέα ένα «δύσκολο» βράδυ ή να τον βοηθήσω στην κηπουρική. [μονή παύλα και εισαγωγικά, 2η παράγραφος]

β. Η ιδέα είναι απλή: οι άνθρωποι έχουν μια σειρά από δεξιότητες τις οποίες η οικονομία της αγοράς υποτιμά, ακριβώς διότι βρίσκονται σε αφθονία. [άνω κάτω τελεία, 3η παράγραφος]

γ. Τα τελευταία χρόνια, επίσης, έχουν ανοίξει και ... παραρτήματα Τραπεζών Χρόνου [αποσιωπητικά, 4η παράγραφος]

δ. Ο θεσμός έχει κατορθώσει να προσελκύσει ανθρώπους κοινωνικά αποκλεισμένους, όπως ηλικιωμένους, άτομα με ειδικές ανάγκες, ανθρώπους χαμηλού εισοδήματος, μετανάστες, κ.ά. [κόμματα, 5η παράγραφος]

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Τι νοσταλγεί το ποιητικό υποκείμενο στο Κείμενο 2; Ποια είναι, κατά τη γνώμη σου, η συναισθηματική του κατάσταση; Να την περιγράψεις αξιοποιώντας στην απάντησή σου στίχους, λέξεις ή φράσεις από το ποίημα (100-120 λέξεις).

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Παγκόσμια Ημέρα Γυναίκας: Cherchez la femme¹ σ' έναν ανδρικό κόσμο

Το ακόλουθο συντομευμένο άρθρο της Σοφίας Μαργαρίτη δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Το Βήμα στις 08.03.2021 (ανακτήθηκε στις 05.12.2021).

[...] Η αναπαραγωγή στερεοτυπικών αντιλήψεων, οι οποίες σχετίζονται με το ρόλο των γυναικών, συντελείται συνειδητά ή πολλές φορές ασυνείδητα στο οικογενειακό περιβάλλον σε ιδιαίτερα μικρή ηλικία. Ο διαχωρισμός των χρωματικών επιλογών στην ενδυμασία ή στη διακόσμηση του δωματίου, οι οικιακές εργασίες και οι επιλογές των εξωσχολικών δραστηριοτήτων υποβάλλουν προκαθορισμένες επιλογές φύλου, όπως και η επιλογή παιχνιδιών που σχετίζονται κυρίως με τη μητρότητα, τις οικιακές εργασίες και την ανατροφή παιδιών, μεταδίδοντας την αντίληψη ότι οι γυναίκες είναι γεννημένες για επαναλαμβανόμενες ήπιας δραστηριότητας εργασίες οικιακού και ενδοοικογενειακού χαρακτήρα.

Στη συνέχεια, προωθείται στο υποσυνείδητο των έφηβων κοριτσιών η μίμηση προτύπων ομορφιάς, όπως αυτά προβάλλονται στα μέσα ενημέρωσης και το διαδίκτυο, με καταστροφικές συνέπειες στην υγεία τους, κυρίως όμως στον ψυχισμό τους με τη **διαμόρφωση αρνητικής αυτοεικόνας**. Το υλιστικό πρότυπο ζωής **καλλιεργεί** τη μίμηση μοντέλων με συγκεκριμένες αναλογίες καθιστώντας τη νέα γυναίκα το κυριότερο θύμα της διαφήμισης και της βιομηχανίας παραγωγής ειδών καλλωπισμού.

[...] Στην επαγγελματική τους ζωή οι γυναίκες **πλήττονται** περισσότερο από τις κρίσεις, βιώνοντας την ανεργία, την υποαπασχόληση και την ετεροαπασχόληση με ελαστικές σχέσεις εργασίας. Η εγκυμοσύνη και η μητρότητα αποτελούν εμπόδια στη σταδιοδρομία τους και σε αρκετές περιπτώσεις υφίστανται βία με τη χρήση υπαρκτής ή υποτιθέμενης δύναμης – εξουσίας, ως μέσο ελέγχου και σωφρονισμού ή καλύτερα συμβιβασμού. Είναι ακόμη υπαρκτός ο διαχωρισμός των επαγγελματιών σε αμιγώς γυναικεία και αντρικά, με τις γυναίκες να θεωρούνται κατάλληλες για επαγγέλματα που σχετίζονται με την παιδαγωγική ή κοινωνική προσφορά, αφού ταυτίζονται με την καλοσύνη, την ευγένεια και τη λεπτότητα. Έτσι απορρίπτονται πολύ συχνά από ηγετικές και δυναμικές θέσεις και έχουν μειωμένη πρόσβαση σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων, καθώς απορρίπτονται οι στρατηγικές και ηγετικές τους ικανότητες. Τέλος η ανισομισθία, η απόλυση λόγω εγκυμοσύνης, η υποαπασχόληση λόγω μητρότητας εξυπηρετούν τις ανάγκες του κεφαλαίου, ενώ ακόμη και η εξωτερική εμφάνιση ή ηλικία είναι προϊόντα εκμετάλλευσης από τους εργοδότες, ή

¹ Αναζητήστε τη γυναίκα.

κριτήρια επιλογής σε εργασιακές θέσεις. Η γυναίκα της εργατικής τάξης βιώνει όσο καμία άλλη την κοινωνική ανισότητα. Εκεί εισχωρεί η ταξική ταυτόχρονα με τη φυλετική εκμετάλλευση που αναμφίβολα καταρρακώνει την ψυχική υπόσταση και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Κείμενο 2

ΓΙΩΡΓΟΣ ΘΕΟΤΟΚΑΣ (1905-1966)

Αργώ (απόσπασμα)

Το μυθιστόρημα Αργώ του Θεοτοκά συνιστά μια τοιχογραφία της Ελλάδας του μεσοπολέμου. Το πρώτο μέρος κυκλοφόρησε το 1933, το έργο όμως ολοκληρώθηκε το 1936 με την έκδοση και του δεύτερου τόμου. Το απόσπασμα προέρχεται από τον πρώτο τόμο (Αθήνα, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας»,¹⁶ 1998, σσ. 22-24).

Κατά τα 1900 η Σοφία Λαμπροπούλου είτανε διάσημη από την Κηφισιά ως το Φάληρο (αυτά είτανε τότε τα όρια της Αθήνας), διάσημη για τα μεγάλα, γαλάζια μάτια της και για το αγαλμάτινο κορμί της. Δυο - τρεις χειμώνες, υπήρξε μια από τις πιο ξακουστές πρωταγωνίστριες των μπάλων² της πρωτεύουσας και χάρηκε όλες τις ελαφριές μα μεθυστικές απολαύσεις της κοσμικής δόξας, που είναι βέβαια η πιο πρόσκαιρη και πιο άστατη από όλες τις δόξες. [...].

Όταν είδε την υποδοχή που της έκανε η κοινωνία, η Σοφία νόμιζε πως είχε το δικαίωμα να απαιτεί πολλά από τη ζωή. Το κοριτσίστικο μυαλουδάκι της πήρε αέρα. Παραδόθηκε σε παλαβούς ρεμβασμούς και σε ιδανικά συγκεχυμένα και απραγματοποίητα. Ονειρευότανε πύργους, αγύριστα πάρκα, παραμυθένια ταξίδια και πολλά άλλα πράγματα ανεκδιήγητα. Μα κυρίως ονειρευότανε μια μεγάλη αγάπη, που να τη γεμίσει, να τη φλογίσει, να τη λυτρώσει από όλες τις μιζέριες της καθημερινής ρουτίνας, να εξυψώσει ολόκληρη τη ζωή της στο επίπεδο της ποίησης και των ιδανικών. Περίμενε έναν ωραίο πρίγκιπα, έναν ήρωα, ένα μεγάλο ποιητή. Της παρουσίασαν έναν επιφανή καθηγητή της νομικής, με ρεντιγκότα, με γκρίζα μαλλιά και μαύρα γένια, που της μιλούσε για πράγματα αδιάφορα μ' ένα ύφος αυστηρό και επίσημο. Η Σοφία κλείστηκε στο δωμάτιό της, έκλαψε, τράβηξε τα μαλλιά της, είπε πως θα σκοτωθεί. Μα η οικογένεια είτανε φτωχή, ο Νοταράς είταν εύπορος και σπουδαίος, άνθρωπος με μεγάλο οικογενειακό όνομα και με ατομικό κύρος. Δεν έμοιαζε καθόλου τους κομψούς και ανόητους και άσημους θαυμαστές, που τριγυρνούσαν τη Σοφία στους χορούς. Οι γονείς της, το συγγενολόι, οι καλοί φίλοι του σπιτιού τής είπανε, σ' όλους τους τόνους, πως δε θα ξαναβρεί τέτοια ευκαιρία, πως λίγα κορίτσια έχουνε τη δική της τύχη, πως έπρεπε να είναι τρελλά ευτυχισμένη, πως θα έκανε μεγάλη ευχαρίστηση στους δικούς της, πως όλες οι φιληνάδες της θα κιτρίνιζαν από τη ζήλεια. Τέλος - πάντων με τα πολλά τα λόγια και με τα παρακάλια και με τους καβγάδες η Σοφία δέχτηκε κάποτε να γίνει γυναίκα του καθηγητή, ίσως και με κάποια κρυφή ελπίδα πως θα έβρισκε γερούς πόθους και γενναία συναισθήματα σ' αυτόν το

² μπάλος = χοροεσπερίδα.

δυνατό άνθρωπο, που δεν τον γνώριζε σχεδόν καθόλου. Τους πάντρεψαν μια Κυριακή πρωί, στον Άγιο - Γιώργη τον Καρύτση, με πολλήν επισημότητα και πολλά αμάξια, με ψηλά καπέλλα κ' επίσημες στολές, κ' έγινε λόγος σ' όλην την Αθήνα για τα λούσα των κυριών και για τη χλωμάδα της νύφης.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να καταγράψεις σε 50-60 λέξεις τις στερεοτυπικές αντιλήψεις σχετικά με τον ρόλο των γυναικών, που αναπαράγονται, σύμφωνα με τη συντάκτρια του Κειμένου 1, κατά την παιδική ηλικία.

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 η αρθρογράφος οργανώνει τον λόγο της με αίτιο-αποτέλεσμα. Να περιγράψεις με συντομία αυτόν τον τρόπο οργάνωσης (μονάδες 6) και να εξηγήσεις τι πετυχαίνει με την επιλογή της (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση για καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1. Σε κάθε περίπτωση, μια μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι ορθή:

1. Η λέξη «καλλιεργεί» (2^η παράγραφος) με κριτήριο τη σημασία της στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης, στην οποία ανήκει, έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:
 - α. προβάλλει
 - β. αναπτύσσει
 - γ. εκτελεί
 - δ. συνιστά
2. Η λέξη «πλήττονται» (3^η παράγραφος) με κριτήριο τη σημασία της στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης, στην οποία ανήκει, έχει ως αντώνυμή της τη λέξη:
 - α. βλάπτονται
 - β. εναντιώνονται
 - γ. ωφελούνται

δ. αναπτύσσονται

3. Το ύφος του κειμένου μπορεί να χαρακτηριστεί ως:

α. επίσημο

β. ειρωνικό

γ. παραστατικό

δ. απλό

4. Στο μεγαλύτερο τμήμα της 1^{ης} παραγράφου του κειμένου κυριαρχεί:

α. ο μικροπερίοδος λόγος

β. η διαδοχική υπόταξη

γ. η παρατακτική σύνταξη

δ. το πολυσύνδετο σχήμα

5. Με τη φράση «διαμόρφωση αρνητικής αυτοεικόνας», η αρθρογράφος εννοεί ότι τα κορίτσια στην εφηβεία:

α. κλείνονται στον εαυτό τους

β. αντιλαμβάνονται αρνητικά την πραγματικότητα

γ. αντιπαθούν τον κοινωνικό τους περίγυρο

δ. σχηματίζουν μία δυσμενή εικόνα για τον εαυτό τους.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων την απόφαση της Σοφίας Λαμπροπούλου να παντρευτεί τον καθηγητή Νοταρά. Πώς κρίνεις την τελική επιλογή της με βάση τις σημερινές κοινωνικές αντιλήψεις;

Μονάδες 15

Κείμενο 1

«Γόρδιος δεσμός» η επιλογή δουλειάς

Το ακόλουθο συντομευμένο άρθρο της Ιωάννας Φωτιάδη δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Η Καθημερινή στις 22.02.2014 (ανακτήθηκε στις 08.12.2021).

«Μετά το Λύκειο, τι;». Ένα ερώτημα που απασχολούσε ανέκαθεν τους εφήβους γίνεται σήμερα ακόμη πιο κρίσιμο. Γιατροί, δικηγόροι και μηχανικοί μαστιίζονται από την ανεργία και συχνά μεταναστεύουν στο εξωτερικό, η οικογενειακή επιχείρηση παραπαίει. Πώς μπορούμε να αντιμετωπίσουμε την αγωνία έναντι του άδηλου επαγγελματικού μέλλοντος στην Ελλάδα; Ο κατάλληλος σχεδιασμός, η ευελιξία και η πίστη στον εαυτό μας είναι τα κυριότερα εφόδια για το μέλλον. «Η σημερινή εποχή απαιτεί από τους νέους να μάθουν να λειτουργούν ενεργητικά στις αλλαγές που συνεχώς προκύπτουν. Καλούνται να συνειδητοποιήσουν ότι θα δραστηριοποιηθούν σε μια εποχή πολύ διαφορετική από τη σημερινή και μάλιστα σε ένα διεθνές περιβάλλον: νέα όνειρα και στόχοι θα προκύψουν από νέους επαγγελματικούς τομείς και νέες επιστημονικές ανακαλύψεις», αναλύει η κ. Μαρία Κουτσαύτη, με 30ετή εμπειρία στον χώρο της Συμβουλευτικής Διαχείρισης Σταδιοδρομίας.

«Συχνά, οι φόβοι των γονέων γίνονται οι περιορισμοί των παιδιών τους». Η σχολική επίδοση, για την οποία πασχίζει πάντα η μαθητική κοινότητα, «αποτελεί ικανή, αλλά όχι αναγκαία συνθήκη για την επαγγελματική επιτυχία, καθώς μια χαμηλή σχολική επίδοση δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται δεσμευτικά», παρατηρεί η κ. Κουτσαύτη. «Το σχολείο, το φροντιστήριο, οι γονείς καλλιεργούν συχνά το στερεότυπο ότι ιδανική σχολή είναι η υψηλόβαθμη σχολή, προκειμένου να μοιραστούν την επιτυχία σε ένα υψηλού κύρους ΑΕΙ». Ανταποκρίνεται, όμως, αυτή η επιλογή στις ανάγκες και τις δεξιότητες του μαθητή;

Η σημερινή οικονομική πραγματικότητα στην Ελλάδα έχει ορισμένες θετικές όψεις, καθώς μας αναγκάζει να αναθεωρήσουμε και να απομακρυνθούμε από στερεοτυπικές επιλογές. «Η αδυναμία ελέγχου και η ανατροπή όσων παλαιότερα θεωρούσαμε δεδομένα στο επαγγελματικό στερέωμα μας οδηγούν σε μια αντικειμενική πλέον προσέγγιση στην επιλογή επαγγέλματος». Δεν υπάρχει, επομένως, μόνο ένας δρόμος που θα μας οδηγήσει στην προσωπική μας Ιθάκη. «Εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις, για παράδειγμα την Ιατρική, υπάρχουν τρόποι να πετύχουν τα παιδιά αυτό που ονειρεύονται από διαφορετικές αφετηρίες», διευκρινίζει η κ. Κουτσαύτη, «αν το καταλάβουν, θα περιοριστεί και το άγχος τους».

Κείμενο 2

ΕΛΛΗ ΑΛΕΞΙΟΥ (1894-1988)

Η Βαγγελίτσα (απόσπασμα)

«Η Βαγγελίτσα» ανήκει στη συλλογή διηγημάτων Σκληροί αγώνες για μικρή ζωή, που εκδόθηκε το 1931 (Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα, 1978, σ. 45-46).

-Καλησπέρα, κυρία δασκάλα, και γω ήθελα να σας δω, να μου πείτε, για την κόρη μου· σα να μου φαίνεται, κυρία δασκάλα, πως τώρα πηγαίνει καλύτερα. [...] Λέτε, κυρία δασκάλα, ν' αξιωθώ να τη δω καμιά φορά δασκάλα σαν εσάς;

-Γιατί όχι; Βέβαια θα τη δείτε! Μα δε βαριέστε, τι δασκάλα! Η Βαγγελίτσα σας δεν το ξέρετε πως είναι κρυμμένος θησαυρός; Αυτή έχει μια φωνή, που, αφ' ότου την άκουσα, το πιστεύω και το λέω παντού, όπου σταθώ κι όπου βρεθώ, πως η κόρη σας είναι μια από τις πιο καλές μου μαθήτριες μέσα στην τάξη!

-Αυτά, κυρία δασκάλα, τα λέτε τώρα για παρηγοριά. Εγώ τη θέλω στα γράμματα να 'ναι καλή· κι έπειτα τη φωνή –τι να την κάμω εγώ τη φωνή; [...]

-Άμα ένα κορίτσι καλλιεργήσει τη φωνή του, -γιατί είναι σκολειά σ' άλλα μέρη επίτηδες, που πάνε τα κορίτσια μόνο για να μάθουν τραγούδι –άμα πάρει από κει ένα κορίτσι δίπλωμα, κι όπως δα η Βαγγελίτσα σας έχει φωνή σπάνια, μπορεί, αν θέλει, να κάμει ύστερα και τη δασκάλα της φωνής, μα μπορεί και να δίνει σαν εορτές, να πούμε, όπου να πηγαίνει ο κόσμος να πληρώνει για να ακούσει το τραγούδι της... Έτσι κάνει και όνομα, ακούγεται παντού.

-Μπα, μπα! Θεός φυλάξει, κυρία δασκάλα! Να πληρώνει ο κόσμος για να ακούει το τραγούδι της! τι λέτε; Αυτό είναι σα να θέλω εγώ, η μάνα της, να κάμω την κόρη μου θεατρίνα!

-Μα δεν είναι θεατρίνα αυτό! Καθόλου! Κάθε άλλο...

-Όχι, όχι, κυρία δασκάλα. Θεέ μου φύλαγε, να βγαίνει να τραγουδεί και να την πληρώνουνε... ο Θεός να μη μ' αφήσει να δω τέτοιο πράμα... Εγώ ένα κορίτσι που το 'χω, όπως μου 'μεινε και ορφανό και δίχως προστάτη, πρέπει να 'χω τα μάτια μου τέσσερα. Ούτε να ακουστεί, να χαρείς, καλή μου κυρία δασκάλα, πως τραγουδεί· ο τόπος μας είναι κακός... Και μικρή 'ναι ακόμη, δε σου λέω· μα άμα της κολλήσουνε από τώρα κανένα παρατσούκλι, θα της το λένε κι άμα μεγαλώσει. Θα τη μάθει ο κόσμος τραγουδίστρα, και «τραγουδίστρα» θα ακούγεται ώσπου να γεράσει. Δεν τα ξέρομε τώρα; Πού ζούμε...

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις σε μία παράγραφο 50-60 λέξεων τα προβλήματα και τους περιορισμούς που έχουν να αντιμετωπίσουν οι σημερινοί έφηβοι, σύμφωνα με την αρθρογράφο του Κειμένου 1, όσον αφορά το επαγγελματικό τους μέλλον.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 η αρθρογράφος οργανώνει τον λόγο της με δύο ερωτήματα. Να τα καταγράψεις (μονάδες 2) και να εξηγήσεις ποιο στόχο εξυπηρετεί το καθένα από αυτά (μονάδες 8).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«“Γόρδιος δεσμός” η επιλογή δουλειάς».

«Η οικογενειακή επιχείρηση παραπαίει».

«Δεν υπάρχει, επομένως, μόνο ένας δρόμος που θα μας οδηγήσει στην προσωπική μας Ιθάκη».

Στις παραπάνω περιόδους λόγου η γλώσσα χρησιμοποιείται συνυποδηλωτικά/μεταφορικά. Ποια πρόθεση της αρθρογράφου φανερώνει αυτή η επιλογή; (μονάδες 6) Να τις ξαναγράψεις, αξιοποιώντας τη δηλωτική/κυριολεκτική χρήση της γλώσσας, χωρίς να αλλοιώσεις το νόημά τους (μονάδες 9).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις την άρνηση της μητέρας της Βαγγελίτσας να γίνει η κόρη της «τραγουδίστρα» (μονάδες 10). Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σου δημιουργεί η συγκεκριμένη στάση (μονάδες 5); Να απαντήσεις σ' ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

**[Ο ρόλος της οικογένειας στις επιλογές μαθητών διαφορετικού φύλου σχετικά με τις
επιστήμες των Η/Υ]**

Το ακόλουθο, ελαφρώς διασκευασμένο, απόσπασμα είναι από επιστημονικό άρθρο των Μαρία Κορδάκη και Ευρύκλεια Τσαγαλά, αντλημένο από την ιστοσελίδα του Τμήματος Μηχανικών Η/Υ & Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πατρών (προσπέλαση 19/12/2021).

Ποιος είναι ο ρόλος της οικογένειας στις επιλογές ή όχι των μαθητών σχετικά με τις επιστήμες των υπολογιστών; Η οικογένεια σε μεγάλο ποσοστό (πάνω από 47,1 %) φαίνεται να μην παρεμβαίνει τουλάχιστον με εμφανή τρόπο για τους μαθητές και μαθήτριες στις επιλογές σπουδών τους σχετικές με την Τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Από την ανάλυση των δεδομένων προέκυψε ότι και οι μαθητές που επιλέγουν σχολές Πληροφορικής, αλλά και αυτοί που δεν επιλέγουν, δέχονται θετική αλλά και αρνητική επιρροή από τους γονείς τους για τις σχολές αυτές. Τα θετικά επιχειρήματα που χρησιμοποιεί η οικογένεια, για να παροτρύνει τα παιδιά της υπέρ των σχολών Πληροφορικής, αφορούν κυρίως στις επαγγελματικές δυνατότητες του κλάδου: επαγγελματική σιγουριά, προοπτικές, κύρος και οικονομικό όφελος. Τα αρνητικά επιχειρήματα που χρησιμοποιεί η οικογένεια αφορούν επίσης στις επαγγελματικές δυνατότητες του κλάδου τα τελευταία χρόνια: κορεσμός, ανεργία. Αρνητική επιρροή επίσης αναφέρθηκε από τα αγόρια η έλλειψη συμπάθειας των γονιών τους προς το αντικείμενο των υπολογιστών, ενώ για τα κορίτσια η άποψη ότι τα κορίτσια δεν είναι κατάλληλα για Η/Υ.

Αξίζει όμως να σημειωθεί ότι για τα αγόρια και τα κορίτσια που επιλέγουν αυτές τις σχολές η οικογένεια ασκεί μεγαλύτερη και διαφορετικού τύπου θετική επιρροή από ότι σε αυτούς τους μαθητές ή μαθήτριες που δεν επιλέγουν. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι η οικογένεια ασκεί θετική επιρροή με το να παρέχει υποδομή, δηλ. Η/Υ και εξωσχολικά μαθήματα για υπολογιστές σε αυτούς τους μαθητές (αναφέρθηκε από το 10% και το 5,9% των αγοριών και των κοριτσιών της ομάδας που επιλέγει σχολές Η/Υ). Επιπλέον, η οικογένεια φαίνεται ότι επιδρά θετικά μέσα από ζωντανά παραδείγματα. Πιο συγκεκριμένα, για τα αγόρια και τα κορίτσια που επιλέγουν σχολές Πληροφορικής αναφέρθηκε ότι υπήρξε μέλος της οικογένειάς τους που χρησιμοποιούσε ή σπούδαζε Η/Υ με ευχαρίστηση (αναφέρθηκε από το 12,5% και το 14,71% των αγοριών και των κοριτσιών

της ομάδας που επιλέγει σχολές Η/Υ). Συνολικά, η θετική επιρροή από την οικογένεια για τα κορίτσια που επιλέγουν να σπουδάσουν σχολές Πληροφορικής φτάνει το 47%, ενώ η αντίστοιχη επιρροή για τα αγόρια που επιλέγουν αυτές τις σχολές είναι 32%.

Κείμενο 2

Αλεχάντρο Παλόμας (1967-)

Ένας γιος (Απόσπασμα)

Ο Γκιγέ είναι μαθητής της Τετάρτης τάξης ο οποίος, πολύ πρόσφατα, είχε μετακομίσει στην πόλη και η Ναζία είναι γειτόνισσα, συμμαθήτρια και φίλη του, πακιστανικής καταγωγής. Το βιβλίο κυκλοφορεί σε μετάφραση Αλεξάνδρας Γκολφινόπουλου, από τις εκδόσεις orea(2018).

«Όταν μεγαλώσω, νομίζω θα μου άρεσε να κάνω πολλά ταξίδια, όπως η μητέρα σου» είπε.

Εγώ δεν είπα τίποτα κι εκείνη μου έδωσε την καρτ ποστάλ.

«Ξέρεις κάτι; Νομίζω ότι δε θέλω πια να γίνω πριγκίπισσα.» Γέλασε λιγάκι, καλύπτοντας το στόμα με το χέρι της.

«Όχι;»

«Όχι.» Έκανε όχι με το κεφάλι, και στη συνέχεια είπε: «Τώρα, θέλω να γίνω αεροσυνοδός στο Ντουμπάι».

Γελάσαμε και οι δύο, αλλά σιγανά, για να μη μας ακούσουν απ' το διάδρομο.

«Γιατί;»

«Να, επειδή μου φαίνεται ότι οι πριγκίπισσες πρέπει να βρίσκονται συνεχώς στο ίδιο μέρος χωρίς να κινούνται, φορώντας το πέπλο τους και πολύ σιωπηλές, όπως η μητέρα μου στο ταμείο του σουπερμάρκετ, αλλά χωρίς σουπερμάρκετ, και μ' ένα σύζυγο να τις επιτηρεί όλη την ώρα. Τι τέλειο να έχεις μητέρα αεροσυνοδό, έτσι δεν είναι; Τόσο μοντέρνα και τόσο όμορφη, σαν ηθοποιός του Μπόλιγουντ, αλλά ξανθιά, και χωρίς να χρειάζεται να χορεύει και να τραγουδάει συνεχώς, που πρέπει να είναι πολύ κουραστικό...»

Ένωσα κάτι σκληρό στο λαιμό και ανοιγόκλεισα τα μάτια πολλές φορές, επειδή θυμήθηκα τη μαμά και επίσης την ημέρα που ήμαστε στο σπίτι της Ναζία και κοιτάζαμε ένα άλμπουμ με φωτογραφίες και μου έδειξε μία μ' έναν άντρα πολύ σοβαρό, μ' ένα μαύρο μουστάκι, ντυμένο με στρατιωτικά και λιγάκι χοντρό. Όταν τη ρώτησα αν είναι συγγενής της, η Ναζία πήρε παράξενο ύφος και είπε ναι με το κεφάλι.

«Τον λένε Αχμέτ» είπε, «και είναι ο αρραβωνιαστικός μου.»

«Τι σημαίνει "ο αρραβωνιαστικός σου;"»

«Να, αρραβωνιαστικός σημαίνει ότι θα γίνει άντρας μου αλλά όχι ακόμη.»

«Και θα γίνεις ευτυχισμένη επειδή θα παντρευτείτε;»

Η Ναζία κάλυψε το στόμα της με τη μαντίλα, αλλά δε γέλασε. Ανασήκωσε τους ώμους της και είπε:

«Δεν ξέρω.» Κι έπειτα: «Να... εγώ δεν τον γνωρίζω, αλλά ο πατέρας μου λέει ότι είναι καλός κι ότι έχει ένα σπίτι κι ένα εργοστάσιο μεγάλο σαν τη Νέα Υόρκη, όπου δουλεύουν πολλοί άνθρωποι με μηχανήματα και πολύ θόρυβο.»

«Α!»

Δεν είπε τίποτ' άλλο και συνεχίσαμε να ξεφυλλίζουμε το άλμπουμ για λίγη ώρα μέχρι που είπε:

«Είναι τριάντα δύο χρονών.»

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1^ουποερώτημα(μονάδες 10)

Να καταγράψεις σε 50-60 λέξεις τους τρόπους με τους οποίους η οικογένεια ασκεί θετική επιρροή στα αγόρια και στα κορίτσια αναφορικά με την επιλογή τους να σπουδάσουν στις Επιστήμες των Υπολογιστών, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Το Κείμενο 1 οργανώνεται δομικά στη βάση ερευνητικών δεδομένων. Τεκμηρίωσε την απάντησή σου με δύο παραδείγματα (μονάδες 6). Ποιους στόχους εξυπηρετεί αυτή η επιλογή; (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

Πώς μπορεί να χαρακτηριστεί το ύφος λόγου του Κειμένου 1, απλό ή σοβαρό; (μονάδες 4) Τεκμηρίωσε την απάντησή σου με αναφορές σε δύο γλωσσικές επιλογές (μονάδες 8) και δικαιολόγησε την επιλογή ύφους σε σχέση με το κειμενικό είδος στο οποίο ανήκει το κείμενο (μονάδες 3).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις την αλλαγή στα επαγγελματικά όνειρα της Ναζία, όπως αυτά παρουσιάζονται στο Κείμενο 2. Θεωρείς ότι με βάση τα στοιχεία που δίνονται στο κείμενο υπάρχουν πιθανότητες να πραγματοποιηθούν; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Η ροή της είδησης

Το ακόλουθο κείμενο είναι απόσπασμα εισήγησης του δημοσιογράφου Νικόλα Βουλέλη, το 2005. Αντλήθηκε από τα Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου «Ο Ελληνικός Τύπος 1784 ως σήμερα. Ιστορικές και θεωρητικές προσεγγίσεις» σε επιμέλεια Λουκίας Δρούλια.

Η είδηση και η ροή της. Η ροή της είδησης και η ροή των ειδήσεων. Μοιάζει σαν το γάργαρο νερό μιας φανταστικής και ανεξάντλητης πηγής που μας ξεδιψά όλους. Είδηση και ροή, οι λέξεις κρύβουν το άλφα και το ωμέγα της δημοσιογραφικής δουλειάς, την πεμπτουσία της ενημέρωσης και της επικοινωνίας. Κρύβουν την αγωνία του δημοσιογράφου μπροστά στο γεγονός, αλλά και την αμηχανία του μπροστά στην έλλειψη της είδησης, στην απουσία της, στην απόκρυψη της. Κρύβουν όμως και την αδυναμία του μπροστά στην κατασκευή της ή στη χειραγώγησή της.

Όλα αυτά για μια απλή φαινομενικά διαδικασία: κάτι νέο, κάτι καινούργιο και ενδιαφέρον συμβαίνει και οι εργάτες του λόγου, που υπηρετούν τον δήμο, τον λαό, τον κόσμο, αναλαμβάνουν να το μεταδώσουν, να το κάνουν κοινό κτήμα με κάθε μορφή και σύγχρονο πια μέσο.

Όμως, από το ίδιο το γεγονός, το συμβάν, την είδηση, μέχρι αυτό που διαβάζουμε, ακούμε ή βλέπουμε, μεσολαβούν άνθρωποι, απόψεις, μηχανισμοί, συσκευές, φίλτρα, ιδεολογίες, συμφέροντα, ζωή και θάνατος ακόμη μερικές φορές, μακρόχρονες και περίπλοκες διαδικασίες, έστω και αν κάποιες ειδήσεις τις μαθαίνουμε λίγα μόλις λεπτά μετά τη γέννησή τους.

Το ζήτημα της ροής των ειδήσεων είναι θεμελιώδες για την ίδια την ύπαρξη και τη λειτουργία του Τύπου ή μάλλον των μέσων ενημέρωσης. Με αυτό συνδέονται τα κρίσιμα ζητήματα των πηγών και της πρόσβασης σε αυτές, της διαδοχικής επεξεργασίας της είδησης, αλλά και του ρόλου των καθοριστικών συντελεστών στην αλυσίδα της παραγωγής: ποιος ενδιαφέρεται, ποιος επηρεάζεται, ποιος κρίνει, ποιος αποφασίζει - με δυο λόγια, ποιος χειρίζεται το ειδησεογραφικό υλικό και ποιος χειραγωγεί τους αποδέκτες του; [...]

Καλώς εχόντων των πραγμάτων, θα έπρεπε τα ίδια τα γεγονότα, η αξία τους, η σημασία τους να επιβάλουν την επιλογή και την αξιολόγησή τους. Αλλά, όπως γνωρίζουμε, μάλλον το αντίθετο συμβαίνει: τα νέα, τα γεγονότα γίνονται ειδήσεις με βάση τα

ενδιαφέροντα, τα συμφέροντα και τις αξίες που ήδη υπάρχουν και κυριαρχούν ή που επιδιώκεται να κυριαρχήσουν. Υπάρχει δηλαδή ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο αφομοιώνονται οι ειδήσεις, ένα σύνολο κριτηρίων με βάση τα οποία αξιολογούνται, επιλέγονται και ιεραρχούνται. Και πέρα από αυτά, υπάρχουν τα επιμέρους πλαίσια των διαφορετικών μέσων ενημέρωσης που επιβάλλουν και αυτά, με τη σειρά τους, τα δικά τους μέτρα.

Η ροή των ειδήσεων μπορεί να εξεταστεί και σε καθαρά εθνικό επίπεδο, αλλά στον παγκοσμιοποιημένο κόσμο, η συνεχής ροή των ειδήσεων είναι από τα στοιχεία που συγκροτούν το διεθνές επικοινωνιακό σύστημα ή τη σημερινή κοινωνία της παγκοσμιοποιημένης πληροφόρησης, στα οποία εντάσσεται κάθε χώρα. Ένα από τα κυριότερα χαρακτηριστικά της διεθνούς ροής των ειδήσεων, πέρα από την έμφαση που δίνουν τα εθνικά μέσα στις ειδήσεις της περιοχής ή της περιφέρειάς τους, είναι το γεγονός ότι ο κύριος όγκος των ειδήσεων κατευθύνεται από το κέντρο, τους μεγάλους, τους αναπτυγμένους προς την περιφέρεια, προς τους μικρούς, τους υπανάπτυκτους ή, αν θέλετε, από το Βορρά προς το Νότο.

Κείμενο 2

ΙΣΙΔΩΡΟΣ ΖΟΥΡΓΟΣ (1964 -)

Λίγες και μία νύχτες (αποσπάσματα)

Πρωταγωνιστής του αποσπάσματος είναι ο εντεκάχρονος εφημεριδοπώλης Λευτέρης Ζεύγος και το κεντρικό θέμα στις εφημερίδες ήταν η άφιξη του έκπτωτου σουλτάνου Αβδούλ Χαμίτ Β' στην Θεσσαλονίκη, το 1909. Το μυθιστόρημα κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πατάκη, (2017).

Ξεκινούσε απ' το πρακτορείο δίπλα στην Οθωμανική Τράπεζα μ' ένα ξέχειλο καρότσι εφημερίδες και μοίραζε πρώτα τις συνδρομές: Φάρος της Θεσσαλονίκης, Αλήθεια, Γενί Γαζέτα, El Avenir, Asir, Journal de Salonique κ.ά. Ανέβαινε σκάλες, χωνόταν σε γραφεία, σε καφενεία, σε μεγάλα εμπορικά στο Λιμάνι. Όταν τελείωναν οι συνδρομές, έπαιρνε καμιά πενηνταριά φύλλα και τα έβαζε στο τσουβάλι του, που το είχε μετατρέψει σε σακίδιο για την πλάτη κρεμώντας το απ' τους ώμους με σχοινιά. Κρατούσε ένα δύο φύλλα στο χέρι, αυτά κυρίως που είχαν τους πιο εμπρηστικούς τίτλους, κι έπαιρνε πάλι τον μεγάλο δρόμο για τις Εξοχές, που ξεκινούσε απ' το καφενείο του Λευκού Πύργου.

Κάθε τόσο ξεφώνιζε σε τέσσερις πέντε γλώσσες τις εφημερίδες και με τον καιρό είχε μάθει ποιος κατοικούσε πού. Στεκόταν έξω απ' τα αρχοντόσπιτα και φώναζε με το κεφάλι

χωμένο στα κάγκελα τη γλώσσα των ενοίκων: τούρκικα, ελληνικά, λαντίνο, αρμένικα, γαλλικά, βουλγάρικα ... [...]

Εκείνη την πρώτη μέρα του σουλτάνου στην πόλη έστριψε κατά το συνήθιό του απ' τη λεωφόρο για το σπίτι τους. Από το πρωί η πλάτη του σαν να πονούσε, θαρρείς και το βάρος της πρώτης είδησης ήταν ασήκωτα τούβλα και κεραμίδια, όπως αυτά που έβγαζε το εργοστάσιο του Αλλατίνι. Καθώς όμως όλα τα νέα τις τελευταίες μέρες ήταν συνταρακτικά, στο μισό της διαδρομής είχε σχεδόν ξεπουλήσει. Ήταν το καινούργιο κίνημα του κομιτάτου στην πρωτεύουσα που εξουδετέρωσε την αντεπανάσταση και εκθρόνισε τον σουλτάνο, ήταν η νέα σφαγή των Αρμενίων στα Άδανα, αλλά πιο πολύ οι φήμες για τον αιχμάλωτο πια Αβδούλ Χαμίτ που τον έφεραν στη Σαλονίκη. Του έμειναν τέσσερις γαζέτες στο χέρι, δυο ελληνικές, μια εβραϊκή και μια βουλγάρικη – γι' αυτήν την τελευταία, όσο και να ξελαρυγγίστηκε έξω απ' το αρχοντικό του Χατζημήσεφ, δεν τού είχε ανοίξει κανείς.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις σε μια παράγραφο 50 περίπου λέξεων τα στοιχεία που καθορίζουν τη ροή των ειδήσεων, σύμφωνα με τον συντάκτη του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Ανάμεσα στη δεύτερη και στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 παρατηρείται το κειμενικό σχήμα της αντίθεσης. Να εντοπίσεις τα δύο μέρη της (μονάδες 4) και να εξηγήσεις ποιους σκοπούς εξυπηρετεί αυτή η επιλογή του πομπού(μονάδες 6).

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

Να χαρακτηρίσεις το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων ως Σωστό ή Λαθεμένο, σύμφωνα με το Κείμενο 1. Η απάντησή σου να μεταφερθεί στο απαντητικό φύλλο.

1. Το Κείμενο 1 είναι απόσπασμα εισήγησης σε Διεθνές Συνέδριο, συνεπώς το λεξιλόγιό του είναι προσεγμένο και προσχεδιασμένο.

2. Το σχήμα λόγου που εντοπίζεται στο απόσπασμα «οι λέξεις κρύβουν το άλφα και το ωμέγα της δημοσιογραφικής δουλειάς», στην 1η παράγραφο του Κειμένου 1, είναι η παρομοίωση.
3. Η λέξη «αναλαμβάνουν» στην 2η παράγραφο του Κειμένου 1 θα μπορούσε να αντικατασταθεί από την λέξη «μπορούν» χωρίς να αλλάξει το νόημα της πρότασης.
4. Η λέξη «θεμελιώδες» στην 4η παράγραφο του Κειμένου 1 θα μπορούσε να έχει ως αντώνυμό της τη λέξη «επουσιώδες».
5. Με τη χρήση του ερωτήματος στο τέλος της 4ης παραγράφου του Κειμένου 1, ο αρθρογράφος επιδιώκει να προσελκύσει την προσοχή του/της αναγνώστη/-στριας.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς χαρακτηρίζεις τον μικρό εφημεριδοπώλη στο Κείμενο 1 με κριτήριο τις μεθόδους που εφαρμόζει, για να πουλήσει τις εφημερίδες του (μονάδες 10); Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σου δημιουργούνται γι' αυτές τις μεθόδους (μονάδες 5); Να απαντήσεις σ' ένα κείμενο 120-150 λέξεων.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

«Κηφηνείον η Ωραία Ελλάς»

Το παρακάτω απόσπασμα είναι διασκευή άρθρου που έγραψε ο Σαράντος Καργάκος (συγγραφέας-φιλολόγος- ιστορικός) και δημοσιεύθηκε στις 23 Σεπτεμβρίου 2017. Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο www.elogiki.gr.

Ακούω ότι το μεγαλύτερο σήμερα πρόβλημα των νέων μας είναι η ανεργία. Διαφωνώ. Εδώ και τριάντα χρόνια είναι η... εργασία. Ο νέος δε φοβάται την αναδουλειά, φοβάται τη δουλειά. Μια οικογενειακή αντίληψη, ότι δουλειά είναι ό,τι δεν λερώνει, εξέθρεψε και διαμόρφωσε δύο γενιές «κουλοχέρηδων»... παιδιών δηλαδή που δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα χέρια τους για καμιά εργασία από αυτές που ονομάζονται χειρωνακτικές, επειδή -τάχα- είναι ταπεινωτικές.

Κι ας βρίσκεται μέσα στη λέξη «χειρώνναξ», σαν δεύτερο συνθετικό το «άναξ»¹, που κάνει τον δουλευτή, τον άνακτα χειρών, βασιλιά στον χώρο του, βασιλιά στο σπιτικό του, νοικοκύρη δηλαδή, λέξη άλλοτε ιερή που ποδοπατήθηκε κι αυτή...

Κάποτε, έγραφα πως η ανεργία στον τόπο μας είναι επιλεκτική, ότι δουλειές υπάρχουν αλλά ότι δεν υπάρχουν χέρια να τις δουλέψουν. Κι έπρεπε να κατακλυσθεί ο τόπος από 1,5 εκατομμύριο μετανάστες, για να αποδειχθεί ότι στην Ελλάδα υπήρχε δουλειά πολλή αλλά όχι διάθεση για δουλειά. Τα παιδιά - τα μεγάλα θύματα αυτής της ιστορίας - είχαν γαλουχηθεί με τη νοοτροπία του «White collar workers»².

Έτσι σήμερα, το πιο φτηνό εργατικό και υπαλληλικό δυναμικό είναι οι... πτυχιούχοι, που ζητούν εργασία ακόμη και στον ΟΤΕ ως έκτακτοι, τηλεφωνητές, προσκομίζοντας στα πιστοποιητικά προσόντων ακόμη και διδακτορικά! Γέμισε ο τόπος πανεπιστήμια, σχολές επί σχολών, επιστημονικούς κλάδους αόριστους, ομιχλώδεις και ασαφείς, απροσδιορίστου αποστολής και χρησιμότητας. Πτυχία-φτερά στον άνεμο σαν τις ελπίδες των γονιών, που πιστεύουν ότι τα παιδιά μόνον με τα «ντοκορά» θα βρουν δουλειά.

Είναι θλιβερή η εικόνα που παρουσιάζει σήμερα, παρουσιάζε χθες και θα παρουσιάζει κι αύριο η ελληνική κοινωνία: να υπάρχουν άνθρωποι άνω των 65 ετών, άνω των 70 ετών, που, ενώ έχουν συνταξιοδοτηθεί, εργάζονται νυχθημερόν, για να συντηρούν τα παιδιά τους μέχρι να τελειώσουν τις ατελείωτες σπουδές τους, τα παιδιά που λιώνουν τα νιάτα τους στα «κηφηνεία».

¹ άναξ : βασιλιάς

² White collar workers : εργάτες με λευκό κολλάρο, δηλ. όσοι εργάζονται πίσω από ένα γραφείο

Κείμενο 2

Μ. Καραγάτσης (1863-1933)

Ο ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ ΛΙΑΠΚΙΝ

Το κείμενο που ακολουθεί προέρχεται από το μυθιστόρημα του Μ. Καραγάτση «Ο συνταγματάρχης Λιάπκιν», που εκδόθηκε το 1933 και περιγράφει τη ζωή ενός Ρώσου πρώην αξιωματικού που πολέμησε τους Μπολσεβίκους και κατέφυγε στην Ελλάδα, όπου γίνεται επιστάτης της Γεωργικής Σχολής στη Λάρισα. Στο απόσπασμα ο Λιάπκιν συνομιλεί με τον Διευθυντή της Γεωργικής Σχολής.

- «Πώς μπορέσατε να διορισθείτε στο Σχολή;» ρωτάει ο κ. Διευθυντής.
- «Φτάνοντας στην Ελλάδα έπρεπε να βρω κάποιο τρόπο να βγάλω το ψωμί μου. Τί δουλειά μπορεί να κάνει, σε ξένο τόπο, ένας στρατιωτικός; Σκέφθηκα πως οι γεωπονικές μου γνώσεις, μολονότι πραχτικές, ίσως μου φαίνονταν χρήσιμες. Πήγα λοιπόν στο Υπουργείο Γεωργίας και παρακάλεσα να με διορίσουν οπουδήποτε. Ομολογώ πως μου φέρθηκαν πολύ ευγενικά· αλλά, όπως ξέρετε, το Σύνταγμά σας είναι αυστηρό: «Μόνον Έλληνες είναι δεκτοί εις δημοσίας θέσεις». Κατέβαινα απελπισμένος τις σκάλες του Υπουργείου· όταν ακούω να μου μιλούν γαλλικά: «C' est vous, Liarkine? Quelle surprise!»³ Γυρνώ, και αναγνωρίζω τον παλιό μου φίλο, τον Τριανταφυλλίδη...»
- «Ο Τριανταφυλλίδης είναι φίλος σας;» ρωτάει ξαφνιασμένος ο κ. Διευθυντής.
- «Τον είχα γνωρίσει στο Βισύ, το 1912, όπου είχα πάει για το συκώτι μου. Κάναμε πολλή παρέα. Μου είχε πει, τότε, πως ήταν δικηγόρος και πολιτευόμενος».
- «Τώρα είναι υπουργός Γεωργίας...»
- «Πού θέλατε να το φαντασθώ, αγαπητέ μου; Όπως καταλαβαίνετε, ύστερ' απ' αυτό τα πάντα διορθώθηκαν. Ο Τριανταφυλλίδης με πήρε στο γραφείο του, χτύπησε μερικά κουδούνια και πρόσταξε τους αρμοδίους Διευθυντές, που πρόστρεξαν ολοταχώς, να ξεχάσουν Σύνταγμα και Νόμους και να μου βρουν αμέσως μια καλή θέση με έναν καλό μισθό. Έτσι διορίστηκα Επιστάτης του Σταθμού Επιβητόρων Ίππων της Αβερωφείου Γεωργικής Σχολής Λαρίσης. Ομολογώ πως ούτε όταν ήμουν στις πιο μεγάλες μου δόξες, δεν είχα τόσο μακρύ τίτλο!»
- Γέλασαν καλόκαρδα· κι ο Λιάπκιν είπε:
- «Είναι σκληρό να ξαναρχίζεις τη ζωή σου στα πενήντα...»
- Ο κ. Διευθυντής του 'δωσε κουράγιο:
- «Εδώ θα ξεκουραστείτε, θα γαληνέψετε. Η δουλειά είναι εύκολη κι ευχάριστη. Θα φροντίσω να σας δοθεί μια καλή κι ευρύχωρη κάμαρα. Η γυναίκα μου κι εγώ θα θεωρήσουμε τιμή τη φιλία σας. Οι συνάδελφοί σας θα σας δεχτούν με πολλή συμπάθεια...»
- «Ευχαριστώ», μουρμούρισε ο Λιάπκιν με συγκίνηση. «Πραγματικά, δε βρίσκω λόγια...»

³ C' est vous, Liarkine? Quelle surprise! : Εσύ είσαι, Λιάπκιν; Τι έκπληξη!

- «Λυπάμαι», συνέχισε ο κ. Διευθυντής, «που η θέση δεν είναι ανάλογη με τα προσόντα σας. Αλλά, με τον καιρό, θα διορθωθεί κι αυτό...»

Ο Λιάπκιν χαμογέλασε:

- «Το βασικό είναι να ζει κανείς. Τ' άλλα είναι φιλολογία...»

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να χαρακτηρίσεις τις προτάσεις που ακολουθούν με την ένδειξη ΣΩΣΤΟ (Σ) ή ΛΑΘΟΣ(Λ), αξιολογώντας αν ανταποκρίνονται στο νόημα του Κειμένου 1.

α. Ο αρθρογράφος κατακρίνει την αντίληψη περί κατωτερότητας της χειρωνακτικής εργασίας.

β. Οι σημερινοί νέοι πτυχιούχοι πασχίζουν να αποκατασταθούν επαγγελματικά ακόμη και σε χειρωνακτικά επαγγέλματα.

γ. Στην Ελλάδα οι χειρωνακτικές εργασίες επιτελούνται κυρίως από αλλοδαπούς.

δ. Ο αρθρογράφος πιστεύει ότι η ίδρυση πανεπιστημιακών σχολών αποσκοπεί στη μείωση της ανεργίας.

ε. Το μεγαλύτερο μερίδιο ευθύνης για την υπάρχουσα κατάσταση της ανεργίας αποδίδεται στους ίδιους τους νέους.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η 1η παράγραφος του Κειμένου 1 οργανώνεται σε αντιθέσεις. Να επισημάνεις 2 από αυτές και να ερμηνεύσεις τη λειτουργία τους σε σχέση με το περιεχόμενο όλου του κειμένου.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Η διάθεση του αρθρογράφου στο Κείμενο 1 είναι ειρωνική. Να βρεις πέντε (5) σχετικά χωρία, τρία (3) λεκτικά και δύο (2) με σημεία στίξης (μονάδες 10). Ποια πρόθεση του πομπού υπηρετεί, κατά τη γνώμη σου, το συγκεκριμένο ύφος λόγου (μονάδες 5);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιο είναι κατά τη γνώμη σου το κύριο ζήτημα που θίγει το Κείμενο 2; Πόσο επίκαιρο θεωρείς ότι είναι; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε μια παράγραφο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα συνέντευξης που παραχώρησε ο Αντώνης Ρέλλας, ιδρυτικό μέλος της Κίνησης Ανάπηρων Καλλιτεχνών, στον Θοδωρή Αντωνόπουλο και δημοσιεύθηκε στις 3/12/2021 (Παγκόσμια Ημέρα Ατόμων με Αναπηρία).

— Ανάπηροι, άτομα με ειδικές ανάγκες, άτομα με ειδικές δεξιότητες... Ποιος όρος είναι για σένα ο ορθότερος, πώς να σε αποκαλέσω χωρίς να ενοχληθείς;

Κοίτα, αν με χαρακτηρίσεις «άτομο με ειδικές δεξιότητες», θα σου απαντήσω ότι όχι, δεν έχω κάποια ειδική δεξιότητα, ότι είμαι ένας άνθρωπος όπως όλοι οι άλλοι και ότι χρειάζονται συγκεκριμένα πράγματα, ώστε να διαμορφωθεί το περιβάλλον μας με τρόπο που να με συμπεριλαμβάνει. Για τον ίδιο λόγο δεν έχω και ειδικές ανάγκες, γενικές είναι πάντοτε οι ανάγκες των ανθρώπων και ποτέ ειδικές. Έχει σημασία πώς αντιλαμβάνεται κανείς τα πράγματα, προσωπικά προτιμώ να προσδιορίζομαι ως ανάπηρος και όχι κάτι από τα παραπάνω ή το πιο επίσημο «άνθρωπος με αναπηρία».

Η αναπηρία, εν τέλει, είναι η καταπίεση που βιώνουν τα άτομα με βλάβες στην κοινωνική τους αλληλεπίδραση. Ο διαχωρισμός της βλάβης από την αναπηρία είναι που φέρνει την κοινωνική δικαιοσύνη. Η βλάβη μπορεί να θεραπευτεί μερικώς ή ολικώς με ιατρικά μέσα, με την κατάλληλη φαρμακευτική αγωγή, με κάποια βοηθητικά εργαλεία, η αναπηρία όχι! Κανείς γιατρός δεν μπορεί να θεραπεύσει το πώς αντιλαμβανόμαστε το στίγμα, τα στερεότυπα και τις θεσμοποιημένες μορφές διάκρισης. Αυτές τις «θεραπεύουν» η κοινωνία των πολιτών και η δημοκρατική πολιτεία καθαυτή.

Έπειτα, η αναπηρία δεν περιορίζεται στα προφανή, περιλαμβάνει από ανθρώπους με κινητικές βλάβες, κωφούς, τυφλούς, ψυχοδιαφορετικούς κ.λπ. μέχρι άτομα με χρόνιες βλάβες.

— Εν όψει της Παγκόσμιας Ημέρας Ατόμων με Αναπηρία, όπως είναι ο επίσημος τίτλος της – φαντάζομαι, βέβαια, ότι θα προτιμούσες να λεγόταν Παγκόσμια Ημέρα Αναπήρων –, στις 3/12, πού βρισκόμαστε σήμερα όσον αφορά τα δικαιώματα και την προσβασιμότητα και τι επιπλέον ζητάμε;

Να πούμε καταρχάς ότι το «αρχιτεκτονικό απαρτχάιντ¹» που επικρατεί στις πόλεις μας, που τις θέλει λειτουργικές μόνο για τα ικανά σώματα, σίγουρα δεν είναι τόσο απόλυτο όσο λίγες μόλις δεκαετίες πριν, έχουν γίνει σημαντικές πρόοδοι, όμως ο δρόμος είναι ακόμα μακρύς. Τα πεζοδρόμια

¹ απαρτχάιντ: διαχωρισμός

και οι διαβάσεις της Αθήνας είναι άλλωστε προβληματικά, ακόμα και για τους μη ανάπηρους συμπολίτες μας!

Όσον αφορά τα αιτήματά μας, ζητάμε καταρχάς να διασφαλιστεί ότι θα συνεχίσουμε να λαμβάνουμε κανονικά τα επιδόματα και τις συντάξεις που δικαιούμαστε. Αξιωνουμε, επίσης, από το κράτος να συμβάλει περισσότερο οικονομικά όσον αφορά τα εργαλεία της αξιοπρέπειάς μας (τεχνητά μέλη, αμαξίδια κ.λπ.).

Ζητάμε, πάνω απ' όλα, περισσότερες ευκαιρίες στην εκπαίδευση και συνακόλουθα στην αγορά εργασίας. Αναλογικά πολύ λίγοι ανάπηροι εργάζονται κανονικά –ούτε ένα 10%– και οι περισσότεροι είναι χαμηλά αμειβόμενοι, καθώς δεν είχαν τη δυνατότητα καλύτερης μόρφωσης. Υπόψη ότι ως μόρφωση εδώ δεν εννοούμε τα λεγόμενα ειδικά σχολεία, αλλά το δικαίωμα να σπουδάζουμε στα ίδια σχολεία με τα μη ανάπηρα παιδιά και να έχουμε ίση πρόσβαση στα πανεπιστήμια. Ξέρω, δεν είναι πάντα εύκολο αυτό, αλλά είναι υποχρέωση μιας δημοκρατικής πολιτείας να το κάνει πράξη.

Κείμενο 2

Μιχαήλ Μητσάκης (1863-1916)

«Εις τρελλός»

Το κείμενο που ακολουθεί είναι απόσπασμα από το διήγημα του Μιχαήλ Μητσάκη «Εις τρελλός» που δημοσιεύτηκε στις 15 Μαρτίου 1887 στο περιοδικό «Εστία».

Μεταξύ των ολίγων περιέργων θεαμάτων της μικράς επαρχιακής πόλεως εις ην διήλθον την παιδικήν μου ηλικίαν, κατελέγετο και εις παράφρων, ούτινος η ανάμνησις έμεινεν βαθέως εγκεχαραγμένη εις το πνεύμα μου.

Υψηλός μάλλον το ανάστημα, κάτισχνος², την κόμην μακράν και αγρίαν, τους οφθαλμούς έξω των κογχών, το γένειον πυκνόν και άτακτον, το δέρμα κατερρικνωμένον υπό του ήλιου και του ψύχους, τον αυχένα κεκυφώς³, περιέφερεν από πρωίας μέχρις εσπέρας ανά τας οδούς το ρακένδυτου σώμα του και την πειναλέαν ύπαρξίν του. [...]

Αβλαβής άλλως κατά πάντα, ήρεμος ως αρνίον, συμπαθής μάλιστα, μ' όλην της μορφής του την έκφρασιν και του βλέμματός του την ανήσυχον και αόριστον λάμψιν. Αλλ' ίσα ίσα διότι ήτο αβλαβής υφίστατο τα πάνδεινα. Τα παιδιά των σχολείων παρηκολούθουν αλαλάζοντα⁴ κατόπιν του, έσυρον εκ των όπισθεν τα εσχισμένα του φορέματα ή τον ελιθοβόλουν κατά βούλησιν. Οι χαριτωμένοι νεανίαι του γυμνασίου εδοκίμαζον την δύναμιν των βραχιόνων των επί της ράχεώς

² κάτισχνος: πολύ αδύνατος

³ κεκυφώς: σκυφτός

⁴ αλαλάζοντα: φωνάζοντας

του. Τον εκύλιον εις την λάσπην όταν έβρεχε και εις τον κονιορτόν⁵ όταν δεν έβρεχε· του έδιδον και εκάπνιζε τσιγάρα εις τα όποια περιείχετο πυρίτις, όπως γελώσιν έπειτα βλέποντες αναφλεγομένας τας τρίχας του πώγωνός⁶ του. Ειδικαί συμμορίαί κατηρτίζοντο προς ανεύρεσίν του, τον συνελάμβανον, τον έδενον και τον έφερον όπου υπήρχε σύναξις κόσμου και ανελάμβανον τα καθήκοντα των εκτελεστών των προαποφασισθέντων προς τέρψιν των περισταμένων και αναπλήρωσιν άλλης δημοσίας διασκεδάσεως.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις συνοπτικά σε 50-60 λέξεις τα αιτήματα του συνεντευξιαζόμενου για τα άτομα με αναπηρία, όπως διατυπώνονται στο Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο της 1ης απάντησης στο Κείμενο 1 (*Η αναπηρία, εν τέλει...πολιτεία καθαυτή*) ο ερωτώμενος επιλέγει ως τεχνική ανάπτυξης των σκέψεών του την αντίθεση. Να εντοπίσεις την αντίθεση αυτή (μονάδες 6) και να δικαιολογήσεις την επιλογή αυτή σε σχέση με το θέμα και το στόχο του πομπού (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1. (μια μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι ορθή):

1. Στο απόσπασμα «ότι χρειάζονται συγκεκριμένα πράγματα ώστε να διαμορφωθεί το περιβάλλον μας με τρόπο που να με συμπεριλαμβάνει» (1η απάντηση- 1η παράγραφος) η σύνταξη είναι:

- παρατακτική
- απλή υπόταξη
- διαδοχική υπόταξη
- ασύνδετο σχήμα λόγου

⁵ κονιορτόν: σκόνη

⁶ πώγωνος: πηγουνιού

2. Στην περίοδο λόγου «*Αυτές τις “θεραπεύουν” η κοινωνία των πολιτών και η δημοκρατική πολιτεία καθαυτή.*» (1η απάντηση- 2^η παράγραφος), η λέξη «*θεραπεύουν*» είναι σε εισαγωγικά γιατί :

- χρησιμοποιείται ειρωνικά
- έχει μεταφορική σημασία
- υπάρχει παρομοίωση
- χρησιμοποιείται με τη δηλωτική της σημασία

3. Στην περίοδο λόγου «*Τα πεζοδρόμια και οι διαβάσεις της Αθήνας είναι άλλωστε προβληματικά ακόμα και για τους μη ανάπηρους συμπολίτες μας!*» (2η απάντηση - 1^η παράγραφος) το θαυμαστικό δηλώνει:

- απορία
- θαυμασμό
- επιτονισμό
- ειρωνεία

4. Στην περίοδο λόγου «*Αξιώνουμε, επίσης, από το κράτος να συμβάλει περισσότερο οικονομικά όσον αφορά τα εργαλεία της αξιοπρέπειάς μας*» (2η απάντηση- τελευταία παράγραφος), το ρήμα «*αξιώνουμε*» είναι συνώνυμο με το:

- αναγνωρίζουμε
- εξασφαλίζουμε
- απαιτούμε
- παρακαλούμε

5. Στην περίοδο λόγου «*Ζητάμε, πάνω απ’ όλα, περισσότερες ευκαιρίες στην εκπαίδευση και συνακόλουθα στην αγορά εργασίας*» (2η απάντηση- τελευταία παράγραφος) η λέξη «*ζητάμε*» μπορεί να αντικατασταθεί από τη λέξη :

- απαιτούμε
- διεκδικούμε
- Θέλουμε
- αξιώνουμε

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με βάση τα νοήματα του Κειμένου 2 τη στάση των συμπολιτών στον ήρωα της αφήγησης και να εκθέσεις τις σκέψεις και τα συναισθήματα που σου προκάλεσε η ανάγνωση του αποσπάσματος. Να οργανώσεις την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Παιδιά εθισμένα σε socialmedia, βιντεοπαιχνίδια

Άρθρο που δημοσιεύθηκε στην www.kathimerini.gr, 8/10/2021.

Το 2018, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας αναγνώρισε επίσημα τους εθισμούς που σχετίζονται με το Διαδίκτυο, συμπεριλαμβανομένου του εθισμού στα βιντεοπαιχνίδια. Σύμφωνα με τον διευθυντή του τμήματος Εθισμού και ειδικό στην ψυχιατρική και την ψυχοθεραπεία παιδιών και εφήβων στο Πανεπιστημιακό Ιατρικό Κέντρο Αμβούργου – Επεντορφ, Ράινερ Τομάσιους, η αυξημένη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και οι ώρες κατά τις οποίες τα παιδιά παίζουν βιντεοπαιχνίδια είναι ιδιαίτερα ανησυχητικές. «Οι χρόνοι χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης αυξήθηκαν κατακόρυφα» δήλωσε ο Τομάσιους στην εφημερίδα Frankfurter Allgemeine. «Μεταξύ των παιδιών και των εφήβων ηλικίας 10 έως 17 ετών καταγράφηκαν ποσοστά αύξησης έως και 75%...»

Τα κορίτσια είναι πιο πιθανό να επηρεαστούν από επικίνδυνα ή παθολογικά πρότυπα χρήσης λόγω των κοινωνικών μέσων και τα αγόρια περισσότερο λόγω των βιντεοπαιχνιδιών. «Οι χρόνοι χρήσης ήταν πολύ υψηλοί –περίπου πεντέμισι ώρες τις καθημερινές για κοινωνικά δίκτυα και παιχνίδια στον υπολογιστή– χωρίς να περιλαμβάνεται η κατ' οίκον εκπαίδευση» πρόσθεσε ο Τομάσιους. «Αυτά είναι εξαιρετικά ανησυχητικά νούμερα και σημαντικά υψηλότερα από αυτά των εξαρτώμενων από κάνναβη παιδιών και εφήβων. Είναι ένας νέος πληθυσμός επιρρεπής σε εθισμό που δεν είχαμε δει πριν από δέκα χρόνια». Ωστόσο, οι ώρες χρήσης δεν είναι αρκετές για να διαγνωστεί ένα παιδί με εθισμό στα βιντεοπαιχνίδια. Άλλα κριτήρια πρέπει επίσης να πληρούνται σε διάστημα δώδεκα μηνών, όπως η απώλεια ελέγχου και η συνεχής χρήση παρά τις αρνητικές συνέπειες. «Αυτές οι συμπεριφορές πρέπει επίσης να οδηγούν σε σημαντική διαταραχή της καθημερινής ζωής στο σχολείο, στην οικογένεια ή σε άλλα κοινωνικά πλαίσια»

Κατά τον Τομάσιους, οι νέοι μπορούν να εθιστούν στα βιντεοπαιχνίδια όπως και στα ναρκωτικά. «Είναι ένας εθισμός που έγκειται στις διαταραχές συμπεριφοράς. Στην περίπτωση αυτή δεν υπάρχει κάποιος τοξικός παράγοντας ή μια ψυχοτρόπος ουσία που δρα άμεσα στο κεντρικό νευρικό σύστημα και προκαλεί μέθη. Ωστόσο, η χρήση των κοινωνικών μέσων και των βιντεοπαιχνιδιών μπορεί να επηρεάσει περιοχές του εγκεφάλου που είναι υπεύθυνες για τα καλά συναισθήματα».

Οι γονείς πρέπει να ενημερώνονται για το τι κάνουν τα παιδιά τους στο Διαδίκτυο για την αποφυγή και την καταπολέμηση του εθισμού των παιδιών τους. «Οι διαθέσιμες μελέτες δείχνουν ότι τα αγόρια είναι ιδιαίτερα ευαίσθητα λόγω προβλημάτων αυτοεκτίμησης. Μπορεί να νιώσουν τα ίδια πιο δυνατά κερδίζοντας μάχες στο παιχνίδι». Το αυξημένο άγχος, οι χαμηλές δεξιότητες αυτοελέγχου, η χαμηλή αυτοεκτίμηση και η κοινωνική ανασφάλεια παίζουν μεγάλο ρόλο στη δημιουργία του εθισμού. «Πρέπει να θέσετε όρια ανάλογα με την ηλικία των παιδιών και να δείξετε ενδιαφέρον για το περιεχόμενο του παιχνιδιού, προκειμένου να μπορέσετε να καταλάβετε τι ψάχνουν σε αυτό τα παιδιά σας. Το σημαντικότερο είναι να προσφέρετε εναλλακτικές λύσεις με ανάλογες δραστηριότητες αναψυχής, οι οποίες παρέχουν τη δυνατότητα αντιμετώπισης του άγχους ή άλλων καταστάσεων που ωθούν τα παιδιά στο να εθίζονται σε αυτά τα παιχνίδια» καταλήγει.

Κείμενο 2

«Φίλοι»

Ο ήρωας Ιορδάνης σε μεγάλη πλέον ηλικία ταξιδεύει με το τρένο προς τη γενέτειρά του και θυμάται τα καλοκαίρια της παιδικής του ηλικίας με τους φίλους του στο χωριό. Από το βιβλίο του Γιάννη Ξανθούλη «Την Κυριακή έχουμε γάμο» Εκδόσεις Διόπτρα.

Ο Ιορδάνης όμως δεν ξέχασε ποτέ αυτούς τους καλοκαιρινούς φίλους που έτρωγαν τις καταλήξεις των λέξεων, σύμφωνα με το τοπικό γλωσσικό ιδίωμα. Μαζί τους είχε μάθει να περπατά ξυπόλυτος στους χωμάτινους δρόμους, χωρίς να πτοείται από τα τριβόλια που χώνονταν στα πέλματά του. Είδε τους μεγαλύτερους να σκοτώνουν οχιές κι εξασκήθηκε να κλέβει ζουμερά σύκα, χωρίς να πολυνοιάζεται για το γάλα τους που, όπου έσταζε στα χέρια του, του προξενούσε φαγούρα και σήκωνε φουσκάλες που πονούσαν. Ατρόμητοι φίλοι, που ορκίζονταν να μη μαρτυρήσουν ποτέ τα μυστικά που αντάλλασσαν μεταξύ τους και αφορούσαν συνήθως άλλα μυστικά, κλεμμένα από τον δυσανάγνωστο κόσμο των μεγάλων. [...]

Θάλασσες, φύκια περιπλανώμενα από κύμα σε κύμα, φωνές α ξεδιάλυτες, μπλεγμένες με αεράκι καλοκαιρινό και τσιτσιρίσμα λαδιού σε τηγάνι με αφρόψαρα και καλαμαράκια, αντικατοπτρισμοί βράχων με πόδια αχινού και πεταλίδας, σύννεφα σαν γιγάντια χρυσάνθεμα... Ώρες συμπυκνωμένες σε μία και μόνο στιγμή παρήλαυναν απανωτά, σε όνειρα – αστραπή. Στη μέση όλων αυτών ο Ιορδάνης, ηλιοκαμένος, με αλάτια στα φρύδια και τα μαλλιά, άμμο στο μέσα μέρος και τα πόδια χαραγμένα από τα κελύφη – λεπίδες των μυδιών, χωρίς να του περνά καν από τον νου ότι η ζωή

είναι μονάχα ένα «τώρα» και τίποτ' άλλο. Μισοξυπνούσε, άκουγε το σφύριγμα του τρένου και ξανάπεφτε στην πράσινη θάλασσα, αποκαμωμένος από ευτυχία.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τι μπορούν να κάνουν οι γονείς, προκειμένου να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα της υπερβολικής ενασχόλησης του παιδιού τους με το διαδίκτυο, σύμφωνα με το Κείμενο 1; Να απαντήσεις συνοπτικά σε ένα κείμενο 60 – 80 λέξεων.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τι επιδιώκεται δομικά με την αυτούσια μεταφορά των λεγομένων του Ρ. Τομάσιους στο Κείμενο 1;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να αντιστοιχήσεις κάθε πρόταση του Κειμένου 1, που βρίσκεται στην στήλη Α, με τον τρόπο με τον οποίο αποδίδεται το μήνυμα, που αναγράφεται στη στήλη Β:

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
Α. Το 2018, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας αναγνώρισε επίσημα τους εθισμούς που σχετίζονται με το Διαδίκτυο, συμπεριλαμβανομένου του εθισμού στα βιντεοπαιχνίδια	1. Συμβουλή, προτροπή
Β. Τα κορίτσια είναι πιο πιθανό να επηρεαστούν από επικίνδυνα ή παθολογικά πρότυπα χρήσης λόγω των κοινωνικών μέσων και τα αγόρια περισσότερο λόγω των βιντεοπαιχνιδιών.	2. Πραγματικό γεγονός, βεβαιότητα

Γ. Άλλα κριτήρια πρέπει επίσης να πληρούνται σε διάστημα δώδεκα μηνών, όπως η απώλεια ελέγχου	3.δυνατότητα
Δ. Ωστόσο, η χρήση των κοινωνικών μέσων και των βιντεοπαιχνιδιών μπορεί να επηρεάσει περιοχές του εγκεφάλου που είναι υπεύθυνες για τα καλά συναισθήματα.	4.αναγκαιότητα
Ε.«Το σημαντικότερο είναι να προσφέρετε εναλλακτικές λύσεις με ανάλογες δραστηριότητες αναψυχής»	5.πιθανότητα

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 παρουσιάζονται τα καλοκαίρια των παιδικών χρόνων του ήρωα. Πώς θα τα χαρακτήριζες και γιατί (μονάδες 10); Ποια συναισθήματα σου δημιουργούνται, ειδικά αν τα συγκρίνεις με τα καλοκαίρια που ζουν τα παιδιά σήμερα; (μονάδες 5)

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Επιλογή επαγγέλματος στα... τυφλά

Το παρακάτω κείμενο είναι ελαφρώς διασκευασμένο άρθρο της Αλεξάνδρας Κασσίμη που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Καθημερινή» στις 29 Ιανουαρίου 2005.

Οι περισσότεροι απόφοιτοι Λυκείου, όπως φαίνεται από τις πρώτες τους επιλογές στις σχολές που δηλώνουν στα μηχανογραφικά δελτία, επιθυμούν να γίνουν γιατροί, δάσκαλοι, δικηγόροι, αρχιτέκτονες και πολιτικοί μηχανικοί. Πρόκειται για επαγγελματικούς κλάδους που λίγο-πολύ είναι κορεσμένοι, ωστόσο στη θεωρία αποτελούν μια «σταθερή αξία» για επαγγελματική αποκατάσταση. Ουδείς ωστόσο μπορεί να κατηγορήσει τους νέους για τις επιλογές τους, καθώς ο επαγγελματικός προσανατολισμός ουσιαστικά απουσιάζει από τα σχολεία, ενώ παράλληλα το γενικότερο κλίμα αβεβαιότητας σχετικά με την αποκατάσταση δημιουργεί ένα πρόσθετο βάρος. Ένα παιδί 15-16 ετών καλείται να πάρει μια απόφαση ζωής όταν επιλέγει κατεύθυνση στο σχολείο, με σημαντικό παράγοντα επιλογής την ωριμότητά του που αποτελεί συνάρτηση τόσο του χαρακτήρα του όσο και της οικογένειας στην οποία μεγάλωσε, σύμφωνα με τους ειδικούς. «Πρόκειται για επιστημονική διαδικασία αυτή της επιλογής επαγγέλματος», εξηγεί η κ. Αλεξάνδρα Καππάτου, ψυχολόγος-παιδοψυχολόγος, που συμπληρώνει ότι «οφείλουμε να εξετάσουμε την προσωπικότητα του παιδιού, τις σχέσεις του με τον εαυτό του, τις δεξιότητές του, τις προσδοκίες του από το μελλοντικό του επάγγελμα, στα οποία μπορούμε να καταλήξουμε ύστερα από ενδελεχή έλεγχο ενός ψυχολόγου».

Συχνά συναντάμε το φαινόμενο πολύ καλών μαθητών που δεν φαίνεται να έχουν κάποια ιδιαίτερη έφεση σε ένα συγκεκριμένο κλάδο, καθώς φαίνεται να αριστεύουν σε όλους τους τομείς και να επιλέγουν τις σχολές προτίμησης που έχουν τις υψηλότερες βάσεις εισαγωγής. «Η πρακτική αυτή εντάσσεται σε μία γενικότερη νοοτροπία βαθμοθηρίας που συναντάμε συχνά και μας δίνουν την αίσθηση ότι επιλέγουν σχολές που «ανταποκρίνονται» στις επιδόσεις τους», αναλύει η κ. Καππάτου. Σημαντικό ρόλο στην επιλογή ζωής που καλείται να πάρει ένα παιδί διαδραματίζει και ο τρόπος που αντιλαμβάνεται την μάθηση. «Η συνεχής πίεση των γονιών για υψηλές επιδόσεις στο σχολείο δημιουργούν μian αίσθηση αποστροφής των παιδιών στη γνώση», εξηγεί η κ. Καππάτου. Το όνειρο κάθε γονιού είναι να δει το παιδί του με πτυχίο, γεγονός το οποίο φυσικά είναι αδύνατο να συμβεί σε όλους, σύμφωνα με την κ. Καππάτου. Το σχολείο θα πρέπει να καλλιεργεί την αγάπη για τη μάθηση ώστε, όταν έρθει η στιγμή της μεγάλης απόφασης, η επιλογή να γίνει με γνώμονα τις

ικανότητες και τις επιθυμίες, όχι τις κοινωνικές επιταγές ή το κύρος που προσδίδει κάποιο επάγγελμα.

Κείμενο 2

Καλός υπάλληλος

Το παρακάτω κείμενο είναι ένα από «Τα πεζά της ωριμότητας» του Κωνσταντίνου Καρυωτάκη. Ο Καρυωτάκης έγραψε πολύ λίγα πεζά. Τα περισσότερα από αυτά γράφτηκαν τους τελευταίους έξι μήνες της ζωής του και δημοσιεύτηκαν μετά από τον θάνατό του (1928).

Είναι ένας αγαθός γεροντάκος. Έπειτα από τριάντα χρόνων υπηρεσία, έχει να διατρέξει όλους τους βαθμούς. Γραφεύς στο πρωτόκολλο.

Πάντα έκανε τη δουλειά του ευσυνείδητα, σχεδόν με κέφι. Σκυμμένος από το πρωί ως το βράδυ στο παρθενικό βιβλίο του, περνούσε τους αριθμούς και αντέγραφε τις περιλήψεις. Κάποτε, μετά την καταχώριση ενός εισερχομένου ή ενός εξερχομένου, ετράβαγε μια γραμμή που έβγαινε από την τελευταία στήλη και προχωρούσε προς το περιθώριο, έτσι σαν απόπειρα φυγής. Αυτή η ουρά δεν είχε θέση εκεί μέσα, όμως την τραβούσε βιαστικά, με πείσμα, θέλοντας να εκφράσει τον εαυτό του. Αν έσκυβε κανείς πάνω στην απλή και ίσια γραμμούλα, θα διάβαζε την ιστορία του καλού υπαλλήλου.

Νέος ακόμη, μπαίνοντας στην υπηρεσία, εχαιρέτησε με συγκαταβατικό χαμόγελο τους συναδέλφους του. Έτυχε να καθίσει σ' αυτή την καρέκλα. Κι έμεινε εκεί. Ήρθαν άλλοι αργότερα, έφυγαν, επέθαναν. Αυτός έμεινε εκεί. Οι προϊστάμενοί του τον θεωρούσαν απαραίτητο. Είχε αποκτήσει μια φοβερή, μοιραία ειδικότητα.

Ελάχιστα πρακτικός άνθρωπος. Τίμιος, ιδεολόγος. Μ' όλη τη φτωχική του εμφάνιση, είχε αξιώσεις ευπατρίδου¹. Ένα πρωί, επειδή ο Διευθυντής του τού μίλησε κάπως φιλικότερα, επήρε θάρρος, του απάντησε στον ενικό, εγέλασε μάλιστα ανοιχτόκαρδα και τόν' χτύπησε στον ώμο. Ο κύριος Διευθυντής τότε, μ' ένα παγωμένο βλέμμα, τον εκάρφωσε πάλι στη θέση του. Κι έμεινε εκεί.[...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

¹ ευπατρίδης: πολίτης ανώτερης κοινωνικής τάξης.

Να αποδώσεις περιληπτικά σε 50-60 λέξεις τις απόψεις που διατυπώνει η αρθρογράφος στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 σε σχέση με τον τρόπο που οι νέοι επιλέγουν επάγγελμα.

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

«Ουδείς ωστόσο μπορεί να κατηγορήσει από τα σχολεία, ενώ παράλληλα το γενικότερο κλίμα πρόσθετο βάρος.» (1^η παράγραφος, Κείμενο 1)

Ποιος είναι ο ρόλος των υπογραμμισμένων λέξεων ως στοιχείων συνοχής (μονάδες 4); Ποια νοήματα συνδέουν μέσα στο συγκεκριμένο κείμενο (μονάδες 6);

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

«Η συνεχής πίεση των γονιών για υψηλές επιδόσεις στο σχολείο δημιουργούν μια αίσθηση αποστροφής των παιδιών στη γνώση», εξηγεί η κ. Καππάτου (2^η παράγραφος, Κείμενο 1). Να εξηγήσεις τον ρόλο των εισαγωγικών ως σημείου στίξης στο συγκεκριμένο χωρίο. Πώς εξυπηρετεί η χρήση τους την αρθρογράφο στο κειμενικό είδος που έχει επιλέξει; Τι υφολογικές συνέπειες θα είχε μια πιθανή απουσία τους;

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4

Να περιγράψεις τις ψυχολογικές διακυμάνσεις από τις οποίες περνά ο «καλός υπάλληλος» του Κειμένου 2, τεκμηριώνοντας την απάντησή σου (μονάδες 10). Ποια συναισθήματα σου γεννά η ιστορία του και γιατί (μονάδες 5); Να καταγράψεις τις απόψεις σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Η ψηφιακή εποχή έρχεται. Προετοιμαζόμαστε;

Το παρακάτω κείμενο είναι ελαφρώς διασκευασμένο άρθρο του Ανδρέα Δρυμιώτη που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Καθημερινή» στις 13 Μαρτίου 2016.

Σύμφωνα με τον Eric Schmidt, Εκτελεστικό Πρόεδρο της Google, «κάθε δύο μέρες παράγουμε τόσο ψηφιακό περιεχόμενο, όσο η ανθρωπότητα δημιούργησε από καταβολής κόσμου μέχρι το 2003 – ποσότητα που αντιστοιχεί σε 5 exabytes πληροφορίας»! Δεν είμαι βέβαιος ότι μπορούμε εύκολα να συλλάβουμε το μέγεθος αυτής της μονάδας. Ενα exabyte είναι η εξηκοστή δύναμη του δύο ή ένας δεκαδικός αριθμός με 19 ψηφία. Και είναι βέβαιο ότι αυτό το περιεχόμενο μεγαλώνει εκθετικά, καθημερινά. Όλοι μας δημιουργούμε πληροφορίες και οι περισσότερες από αυτές βρίσκονται στο διαδίκτυο. Και «το διαδίκτυο περιλαμβάνεται μεταξύ των λίγων πραγμάτων που η ανθρωπότητα δημιούργησε, το οποίο η ανθρωπότητα δεν καταλαβαίνει και το οποίο είναι το μεγαλύτερο πείραμα στην αναρχία που είχαμε ποτέ», όπως λέει και πάλι ο Eric Schmidt. Παράλληλα, η τεράστια πρόοδος που έχει συντελεστεί σε υπολογιστική ισχύ, αισθητήρες, τηλεπικοινωνίες και ενεργοποιητές είναι τόσο μεγάλη που πολλές από τις δραστηριότητές μας που πιστεύαμε ότι μόνο άνθρωποι μπορούν να τις εκτελέσουν, σήμερα γίνονται από εξελιγμένες μηχανές. Οι επιπτώσεις στη ζωή μας και στην καθημερινότητά μας θα είναι δραματικές και μόνο όσοι είναι καλά προετοιμασμένοι θα μπορέσουν να επιβιώσουν σε έναν εντελώς διαφορετικό κόσμο, ο οποίος έχει αρχίσει να διαμορφώνεται ερήμην μας.

Είναι ολοφάνερο ότι το πρώτο πράγμα που χρειαζόμαστε είναι η εξασφάλιση από την κακόβουλη χρήση των πληροφοριών. Όπως ακριβώς ο άνθρωπος ανακάλυψε τη φωτιά, η οποία είναι εξαιρετικά χρήσιμη αλλά ταυτόχρονα μπορεί να είναι πολύ καταστροφική, και στη συνέχεια δημιούργησε τα μέσα για την κατάσβεσή της, έτσι πρέπει να αντιμετωπιστεί και η διάχυση των πληροφοριών. Ο Πρόεδρος Obama στον τελευταίο χρόνο της προεδρίας του, έβαλε στον προϋπολογισμό το ποσό των 19 δισεκατομμυρίων δολαρίων για την υλοποίηση ενός σχεδίου ασφάλειας στον κυβερνοχώρο. Αυτή είναι μια εντελώς καινούργια δραστηριότητα στον χώρο της πληροφορικής και είμαι απολύτως βέβαιος ότι πολλές εταιρείες θα χρειαστεί να δημιουργήσουν διευθύνσεις για την ασφάλεια και ακεραιότητα των πληροφοριών τους, τις οποίες θα πρέπει να στελεχώσουν με το κατάλληλο προσωπικό.

Κείμενο 2

Σχήμα

Το ποίημα ανήκει στην πρώτη ποιητική συλλογή του Τάκη Παπατσώνη, «Εκλογή Α», η οποία εκδόθηκε το 1934.

Δεν είναι φωτεινότερο πράγμα από την Αλήθεια·
ψάχνεις μ' έρωτα και μανία να τήνε βρεις;
είναι η έρευνά σου σαν τη Νύχτα καρποφόρα,
που έχει ασφαλές, ότι θα σκάσει ο Ήλιος πομπωδώς·
η έρευνά σου σαν τη Νύχτα, που όσα ερέβη
και αν δέρνουν, κάτι σιγολάμπει, είτε η πληθώρα
των άστρων, είτε έστω, η αγωνιώδης μέσω συγγένφων
θολή εκείνη φωταύγεια που οδηγάει.
Αντίθετα, όποιος δεν νοιάζεται για την Αλήθεια,
είναι της αμεριμνησίας του η δήθεν γαλήνη
σαν την αιώνια νύχτα του κακού θανάτου, –άκαρπη,
δίχως ουδενός πράγματος φόβο ή ελπίδα, δίχως αρχή,
δίχως τέλος, ασυνείδητη, σαν την ψιλή έννοια
θανάτου δίχως τρόπαια χρωμάτων, δίχως καν την στιλπνότητα
Κρίσεως μελλοντικής μετά σαλπίγγων.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αποδώσεις περιληπτικά σε 40-50 λέξεις τις απόψεις του Eric Schmidt στο Κείμενο 1 για τα χαρακτηριστικά της ψηφιακής εποχής.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να προσδιορίσεις δύο τρόπους ανάπτυξης της δεύτερης παραγράφου του Κειμένου 1 (μονάδες 4), αιτιολογώντας τη χρήση τους στη συγκεκριμένη παράγραφο (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να σχολιάσεις τη χρήση του ερωτηματικού στον τίτλο του Κειμένου 1, τεκμηριώνοντας την απάντησή σου με στοιχεία και από το ίδιο το κείμενο (μονάδες 10). Τι αλλαγές θα δημιουργούσε η χρήση θαυμαστικού στην ίδια θέση (μονάδες 5);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με στοιχεία από το ποίημα του Τάκη Παπατσώνη (Κείμενο 2) τη στάση των ανθρώπων προς την αλήθεια και να προσδιορίσεις ποια θα διάλεγες εσύ, τεκμηριώνοντας σε κάθε περίπτωση την απάντησή σου. Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Η δημοσιογραφία δεν χρειάζεται περισσότερες ποινές και απαγορεύσεις αλλά συζήτηση για το πώς θα ξαναβρεί την ψυχή της

Το κείμενο δημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα in.gr στις 12 – 11 - 2021 από τον Λευτέρη Χαραλαμπίδου. Προσπελάστηκε διαδικτυακά στις 05 - 12 - 2021. (διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης).

Μια από τις αλλαγές στον ποινικό κώδικα που ψηφίστηκαν ήταν η αυστηροποίηση του πλαισίου για τη διασπορά ψευδών ειδήσεων. Η συγκεκριμένη αλλαγή προκάλεσε σημαντικές αντιδράσεις, που μίλησαν για κίνδυνο περιορισμού των περιθωρίων των δημοσιογράφων να κάνουν ελεύθεροι τη δουλειά τους και για απειλή ποινικοποίησης της δημοσιογραφικής εργασίας. Αυτοί που υπερασπίζονται τη νομοθετική αλλαγή, κυρίως, στέκονται στους κινδύνους από τα κάθε λογής fake news¹ και τις αρνητικές επιπτώσεις που μπορεί να έχουν ειδικά σε συγκυρίες κρίσιμες.

Κατανοώ την ανάγκη να αντιμετωπίσουμε τους πραγματικούς κινδύνους από τη διασπορά ψευδών ειδήσεων, ιδίως από τη στιγμή που το διαδίκτυο και ειδικά τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επιτρέπουν πολύ μεγάλη αναπαραγωγή ψευδών, θεωριών συνωμοσίας και ρατσιστικών θεωριών. Όμως, δεν πιστεύω ότι ωφελούν βήματα που απειλούν να φέρουν τους δημοσιογράφους αντιμέτωπους με πιο συχνές ποινικές διώξεις για πράγματα που έγραψαν, κάνοντας τη δουλειά τους και με σεβασμό στη δεοντολογία. Ιδίως, όταν ήδη βλέπουμε τριγύρω μας τα προβλήματα που προκαλούν οι αλλεπάλληλες αγωγές που δέχονται δημοσιογράφοι και μέσα ενημέρωσης. Αγωγές που μπορεί να μην έχουν θετική έκβαση για όσους τις καταθέτουν, αλλά για όσους τις δέχονται σημαίνουν μεγάλη ταλαιπωρία και κόστος, ψυχικό και υλικό. Γι' αυτό και πολλές φορές έχουν περιγραφεί ως απόπειρες φίμωσης των δημοσιογράφων και των μέσων ενημέρωσης.

Αυτό σημαίνει ότι δεν χρειάζεται τίποτα να αλλάξει στα ζητήματα; Ότι είναι όλα καλά στον τρόπο που ασκείται στη χώρα η δημοσιογραφία; Ότι δεν χρειάζεται να στοχαστούμε τι γίνεται, όταν όντως η δημοσιογραφία «περνάει τα όρια»; Κάθε άλλο.

Υπάρχουν σοβαρά προβλήματα σήμερα και στον τρόπο που ασκείται η δημοσιογραφία. Συχνά υπάρχει μικρότερη τεκμηρίωση και μεγαλύτερη ευκολία στο να γράφονται καταγγελίες με την επικίνδυνη ελαφρότητα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Ακόμα, υπάρχει μεγαλύτερος πειρασμός

¹ Ψευδείς ειδήσεις

για «δολοφονίες χαρακτήρα». Υπάρχει ανευθυνότητα στο πώς αναπαράγονται φήμες, θεωρίες που δεν έχουν αποδειχτεί, διαδόσεις που δεν αναλογούν στην πραγματικότητα.

Όμως, όλα αυτά δεν λύνονται με αυστηρότερες ποινές. Ούτε με μεγαλύτερη ευκολία να ασκούνται διώξεις στους δημοσιογράφους. Ούτε με εισαγγελείς που θα εντοπίζουν παντού «ψευδείς ειδήσεις».

Αυτά λύνονται με μια μεγάλη κουβέντα που πρέπει να γίνει εντός των ίδιων των δημοσιογράφων και όσων διαμορφώνουν την κατεύθυνση των μέσων ενημέρωσης. Μια κουβέντα για το πώς οι ίδιοι βάζουμε όρια. Για το πώς οι ίδιοι αντιστεκόμαστε στον πειρασμό της ψευδολογίας.

Για το πώς επιστρέφουμε στον πυρήνα της δημοσιογραφίας που τελικά είναι να αναζητάς την αλήθεια, ακόμη και όταν θέλει η εξουσία να την αποκρύψει. Κοντολογίς, να ξαναβρούμε την ψυχή μας και την ουσία του επαγγέλματός μας.

Κείμενο 2

[Ψέμα]

Ο Γιάννης Τόλιας γεννήθηκε στις 15 Νοεμβρίου του 1956 στην Πάτρα. Ζει και εργάζεται στην ίδια πόλη. Το ποίημα περιέχεται στην συγκεντρωτική έκδοση «Ό,τι άγγιξα και ό,τι θυμάμαι» 2011, εκδόσεις Γαβριηλίδη. Απόσπασμα.

*«Αλήθεια, α στερητ.+ λήθη προσδιορίζει γεγονότα ή πράγματα
που δεν είναι δυνατόν να λησμονηθούν ή να αποκρυβούν»*

Αλήθεια

Σκληρή λέξη

τιμωρός

σου στερεί τη διαδικασία της λήθης

και σε καταδικάζει σε μια συνεχή και δια βίου επώδυνη υπόμνηση

Επιστρέφει την φθαρμένη πραγματικότητα μιας εποχής περασμένης

Απουσιολόγος αριστούχος του χρόνου

δεν σου χαρίζει ούτε μια απουσία λησμονιάς

Ω! ψέμα εφήμερο, επινόηση, και κρύπτη της φαντασίας.

Υ.Γ.² Η μυστική συνάντηση με το γοητευτικό ψέμα

είναι η ανομολόγητη αμαρτία της αλήθειας.

Η αλήθεια έχει πολλές εκδοχές

² Υστερόγραφο

Διαλέγουμε όποια μας συμφέρει
Το ψέμα όμως έχει μια και μόνη συναρπαστική εκδοχή
Ένα περίτεχνο ψέμα διαθέτει θεατρικότητα
Μια φτωχή εκδοχή της αλήθειας, θεατρινισμό
Το ψέμα προσφέρει θαλπωρή
Η αλήθεια παγετώνει
Το ψέμα κοχλάζει στην κόλαση της φαντασίας
λεπτοτέχνημα απάτης
Μεταίχμιο ονειρικού με το γήινο
Μπισκότο τραγανό
με παχιά στρώση σοκολάτας
ψημένο στο φούρνο της επινόησης
Επιμύθιο ανομολόγητου φόβου
Υ.Γ. Μήπως και το όνειρο ψέμα της αλήθειας μας δεν είναι;

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια είναι η ένσταση που διατυπώνει ο συντάκτης του Κειμένου 1 στην αυστηροποίηση του νομικού πλαισίου για τη διασπορά ψευδών ειδήσεων και τι αντιπροτείνει ως λύση γι' αυτό; Να συνοψίσεις τις απόψεις του σε ένα κείμενο περίπου 70 λέξεων.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 διατυπώνονται μια σειρά από ερωτήματα από τον αρθρογράφο. Πώς εξυπηρετούν τη σύνδεση των νοημάτων του κειμένου (μονάδες 6) και τί προσφέρουν στο επικοινωνιακό αποτέλεσμα; (μονάδες 4)

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 1 ο αρθρογράφος χρησιμοποιεί σε κάποια σημεία το α' ενικό και πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο. Να γράψεις δύο παραπομπές του κειμένου για κάθε ρηματικό πρόσωπο (μονάδες 8) και να εξηγήσεις ποιον στόχο του συντάκτη ικανοποιεί η πρώτη επιλογή (μονάδες 4) και ποιον η δεύτερη (μονάδες 3).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 το ψέμα φαίνεται να είναι πιο γοητευτικό από την αλήθεια. Να το τεκμηριώσεις χρησιμοποιώντας στοιχεία από το κείμενο. Ποια είναι η δική σου άποψη σχετικά με τον προβληματισμό; (120 - 150 λέξεις.)

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Οι ψυχολογικές επιπτώσεις της ανεργίας

Το κείμενο δημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα psychology.gr στις 28-04 - 2015 από τον Ευάγγελο Καναβιτσά, που είναι ψυχολόγος. Προσπελάστηκε διαδικτυακά στις 05 - 12 - 2021. (διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης).

Η ανεργία, πλήττει έντονα την ελληνική κοινωνία την τελευταία δεκαετία. Από ψυχολογικής άποψης η ανεργία είναι ένας σοβαρός ψυχοκοινωνικός παράγοντας άγχους...

Οι άνεργοι έχουν χαμηλότερη αυτοπεποίθηση, νιώθουν απορριπτέοι από την κοινωνία και με τη σειρά τους αναπτύσσουν αισθήματα εχθρότητας για αυτή, βιώνουν χρόνια πικρία κι απογοήτευση και παρουσιάζουν συμπτώματα κατάθλιψης. Αναπτύσσεται μέσα τους η αίσθηση πως δεν μπορούν να πάρουν στα χέρια τους τα ηνία της ζωής τους κι έτσι ψαλιδίζουν τις προσδοκίες τους από τον εαυτό τους και τους άλλους.

Σε περιπτώσεις ανέργων, που χάνουν μια μακροχρόνια σταθερή εργασία, το άγχος που βιώνουν θεωρείται πως είναι μεγαλύτερο από αυτό που εκδηλώνεται από τον θάνατο ενός καλού φίλου ή από αυτό της ύπαρξης μιας σοβαρής αρρώστιας στην οικογένεια. Επίσης, στους άνεργους απόφοιτους δευτεροβάθμιας ή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που δυσκολεύονται να βρουν δουλειά μετά την αποφοίτησή τους, συχνά παρατηρείται μια καθήλωση στην ιδιότητα του μαθητή ή του φοιτητή αντίστοιχα, σε συνάρτηση με τον τρόπο ζωής, τις αξίες, την αυτοεικόνα τους και τις προσδοκίες τους από τον εαυτό τους. Όλα τα παραπάνω, σε κάποιες περιπτώσεις, μπορεί να εκφραστούν μέσα από ψυχοσωματικά προβλήματα ή να βρουν διέξοδο στον αλκοολισμό και στην κατάχρηση άλλων ουσιών, ακόμα και στη συμμετοχή σε αντικοινωνικές ομάδες και σε άλλες παραβατικές συμπεριφορές.

Η εκπαίδευση και η οικογένεια μεγαλώνουν τα παιδιά δείχνοντάς τους πως η αναμενόμενη και φυσιολογική πορεία της ζωής τους περιλαμβάνει οπωσδήποτε την εξάσκηση κάποιας εργασίας που αποτελεί και βασικό δομικό υλικό της προσωπικότητας ενός ανθρώπου. Τα παιδιά μεγαλώνοντας έχουν εσωτερικεύσει την αξία της σταθερής εργασίας στο μυαλό τους και χτίζουν όνειρα πάνω στην αξία αυτή. Όταν φτάνει η ώρα να εργαστούν και βλέπουν τις πόρτες της σταθερής εργασίας κλειστές, νιώθουν να ματαιώνονται από την κοινωνία και ταυτόχρονα να τη ματαιώνουν. Καλούνται να αναβάλουν τα όνειρά τους για λιγότερο ή περισσότερο χρόνο. Αυτό δημιουργεί μια, περισσότερο ή λιγότερο, παρατεταμένη διάσταση ανάμεσα τις προσδοκίες τους και στην αλήθεια